

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-01-29

Diarienummer:
KSN-2023-03492

Handläggare:
Göran Carlén

Yttrande över samrådsförslag Enköping kommuns översiktsplan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** avge yttrande i enlighet med ärendets bilaga 1.

Ärendet

Enköpings kommun har skickat förslag till översiktsplan (ÖP) till Uppsala kommun på samråd. Samrådstiden löper ut 4 februari, men uppskov är beviljat till 7 mars.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen i samråd med kommunledningskontoret. Näringslivs-, jämställdhets- och barnperspektiven är tillvaratagna i förslaget till översiktsplan.

Föredragning

Översiktsplaneförslaget avser hela kommunen utom Enköpings tätort där en fördjupad översiktsplan fortsätter att gälla. Tidshorizonten är 2040, med vissa utblickar.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att förslaget är rimligt utifrån Uppsala kommuns intressen. Fokus i yttrandet ligger på gränsöverskridande frågor som bebyggelse- och transportsystem, vatten och natur.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet för inte med sig ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 29 januari 2024
- Bilaga 1, yttrande över förslag till Enköping kommuns översiktsplan 2040
- Bilaga 2, samrådsförslag Enköping kommuns översiktsplan 2040

Stadsbyggnadsförvaltningen

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christian Blomberg
Stadsbyggnadsdirektör

Kommunstyrelsen
YttrandeEnköpings kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
framtiddialog@enkoping.seHandläggare:
Göran Carlén

Samrådsyttrande över Enköpings översiktsplan

Uppsala kommun har fått förslaget till ny kommuntäckande översiktsplan på samråd och har ingen erinran, men vill lyfta fram ett antal gemensamma frågor att bevaka tillsammans i fortsatt översiktlig planering.

Bebyggelse och transportsystem

Huvudtransportlänk mellan kommunerna är för närvarande väg 55 som inom kort kommer att rustas upp på Uppsalasidan gränsen fram till Berthåga trafikplats i Uppsala stads västra del. Pendlingsströmmarna på väg 55 är omfattande med såväl personbil som buss. I utbytet dominerar Uppsala som inpendlingsort.

Transportsystemet inom Uppsala stad är delvis svagt för biltrafikerörelser från infarten av väg 55. Även om själva väg 55 får en viss kapacitetsökning så kvarstår begränsningarna i väst-östlig riktning inom staden, sannolikt till åtminstone 2050. Uppsala kommun håller därför undan från omfattande bebyggelseutveckling utanför staden i upptagningsområdet för väg 55. Erfarenhetsmässigt genererar bostadsbebyggelse i stadsnära landsbygder och tätorter fler bilrörelser in mot staden än motsvarande inom stadsområdet. Det är därför glädjande att översiktsplaneförslaget så tydligt anger att bebyggelseutveckling på landsbygden ska ske i kollektivtrafikhärlägen.

Örsundsbro, strax väster om kommungränsen vid väg 55, lyfts fram som en av sex prioriterade tätorter (förutom Enköpings tätort), med särskild fördjupning i planförslaget. Örsundsbro är i nuläget den största av dessa orter och har god kollektivtrafikförsörjning. Pendlingsberoendet till Uppsala stad är stort. Upp till 300 nya bostäder föreslås för perioden fram till 2040, vilka alla ligger i goda kollektivtrafiklägen. Uppsala kommun bedömer att en sådan begränsad tillväxt inte äventyrar trafiksystemet på Uppsalasidan. Tillväxt med förstärkt service i Örsundsbro kan också gynna landsbygdsbefolkningen på Uppsalasidan kommungränsen.

Reservatet för ny järnväg mellan Enköping och Uppsala, Arosälänken, ligger fast i översiktsplaneförslaget och dockar in i motsvarande reservat på Uppsalasidan.

Uppsala är också fortsättningsvis angelägen om att en sådan järnväg kan komma till och förstärka sambanden i norra Mälardalen och kopplingen till Arlanda och norra Sverige från Västerås och Enköping. Den kan också delvis kompensera för nämnda flaskhalsar i Uppsala stads biltrafiksystem genom överförande av resande från bil till järnväg. Uppsala kommun arbetar för närvarande med revidering av sin översiktsplan. Där ingår att se över förutsättningarna för Aroslänken på nytt. Samarbetet i frågan fortsätter!

Vatten och natur

Översiktsplaneförslaget lyfter tydligt upp att vatten inte känner administrativa gränser och att Enköping samverkar med närliggande kommuner och Mälarens vattenvårdsförbund för att förbättra vattenkvaliteten i Mälaren och andra vattenförekomster. Sävaån är en sådan vattenförekomst där vi delar avrinningsområde och fortsätter samarbetet.

Det kan vara på sin plats att etablera motsvarande samarbeten när det gäller den gröna infrastrukturen. Utvecklingsinriktningskartan visar å ena sidan hur sammanhängande naturområden för rekreation och naturvård slutar tvärt vid gränsen mot Uppsala, men i några fall indikeras kopplingar till områden i Uppsala som är Natura 2000-klassade eller av riksintresse för kulturmiljövården. I den tematiska kartan som redovisar stora opåverkade områden finns också sådana som slutar tvärt vid gränsen mot Uppsala. Uppsala kommun föreslår ett ökat samarbete i dessa gränsöverskridande frågor och tar upp tråden i det egna översiktsplanearbetet som nu pågår.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling (S)

John Hammar

Ordförande

Sekreterare

Samrådsförslag

Enköpings kommun Översiktsplan 2040

ENKÖPINGS
KOMMUN

FÖRORD

Om någon skulle be mig ranka de viktigaste politiska dokumenten skulle översiktsplanen lätt hamna på topp tre. Därför är det fantastiskt roligt att få presentera ett förslag till översiktsplan med fokus på HELA kommunens framtida utveckling. Ambitionen från politiken har varit tydlig. Vår landsbygd och våra mindre tätorter är viktiga för kommunens utveckling. Här finns massor av småföretagare som driver kommunen framåt, allt från lantbrukare, mathantverkare, caféer, hantverkare, gårdsbutiker, konstnärer och importföretag och många fler.

Vår landsbygd är inte bara plats för boende och företagare utan också en plats för rekreation och återhämtning för fler än de som bor här. Samtidigt är den också viktig för den biologiska mångfalden och för att säkerställa den livsmedelsproduktion vi alla är beroende av.

För att många olika intressen ska kunna leva och utvecklas hållbart över tid, behöver vi ta ställning i olika frågor så att vår samhällsplanering skapar en god framtid för nuvarande och kommande generationer.

Vårt samråd pågår mellan 27 november och 4 februari. Då får alla som vill tycka till om hur Enköpings kommun ska utvecklas. Jag hoppas att många väljer att hjälpa till att utveckla Enköpings kommun genom att bidra med inspel under samrådstiden. Lokalkännedomen är oerhört viktig för att få till en verkligt bra översiktsplan.

Min förhoppning är att vi tillsammans lyckas göra en översiktsplan som visar sig vara hållbar över tid, där våra ställningstaganden är tydliga nog för att vara vägledande utan att uppfattas som begränsande.

Vi ska fortsätta skapa förutsättningar för ett hållbart och växande Enköping.

Ulrika Ornbrant

Ordförande i kommunstyrelsens plan-, mark- och exploateringsutskott

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	7
<i>Läsanvisning planförslag</i>	7
<i>Tyck till!</i>	8
<i>Det här är Enköpings kommun!</i>	9
<i>Översiktlig planering och översiktsplan</i>	10
<i>Utgångspunkter i den översiktliga planeringen</i>	14
Del 1 - MÅL OCH UTVECKLINGSINRIKTNING	18
<i>Översiktsplanens mål</i>	18
<i>Styrande för översiktsplanen</i>	20
<i>Utvecklingsinriktning</i>	22
DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING	28
<i>Prioriterade tätorter</i>	29
<i>Attraktiv landsbygd</i>	30
<i>Reservat för ny infrastruktur</i>	33
<i>Fjärdhundra</i>	36
<i>Grillby</i>	42
<i>Hummelsta</i>	50
<i>Lillkyrka</i>	58
<i>Skolsta</i>	64
<i>Örsundsbro</i>	70
<i>Förhandsbesked och detaljplan på landsbygden</i>	82
<i>Landsbygdsutveckling i strandnära lägen</i>	88
DEL 3 - TEMAOMRÅDEN OCH PLANERINGSPRINCIPER	93
<i>Bostäder</i>	94
<i>Transporter och infrastruktur</i>	98
<i>Grönstruktur och mötesplatser</i>	106
<i>Natur och friluftsliv i kulturlandskapet</i>	112
<i>Teknisk försörjning</i>	118
<i>Miljö-, skydds- och riskfaktorer</i>	124

DEL 4 - VÄRDEN OCH HÄNSYN	140
<i>Riksintressen</i>	140
<i>Förordnanden</i>	148
<i>Areella näringar</i>	155
DEL 5 - GENOMFÖRANDE	158
<i>Genomföra och använda översiktsplanen</i>	158
<i>Uppföljning och utvärdering</i>	159
<i>Kontinuerlig översiktsplanering</i>	159
DEL 6 - BEGREPP OCH REFERENSER	160
<i>Begrepp</i>	160
<i>Förteckningar</i>	162
<i>Referenser</i>	163
BILAGA 1 - HÅLLBARHETSBEDÖMNING OCH MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	

Läsanvisning planförslag

Mål- och utvecklingsinriktning

Översiktsplanen inleds med de mål som arbetats fram som vägledande för utvecklingen i kommunen. Målen anger kommunens ambition i samhällsplaneringen och hur vi bidrar till att uppfylla de globala hållbarhetsmålen. Utvecklingsinriktningen beskriver de viktigaste funktionerna och sambanden som påverkar kommunens långsiktiga utveckling.

Mark- och vattenanvändning

Mark- och vattenanvändningsdelen innehåller vägledning och principer för specifika geografier. Här redovisas sex prioriterade tätorters möjliga utveckling fram till år 2040 samt andra utpekanden så som behov av infrastruktur, områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) m.m.

Tematiska fördjupningar och planeringsprinciper

Här beskrivs ställningstaganden kring olika tematiska områden. Dessa gäller för hela kommunen och är vägledande för efterföljande planering.

Värden och hänsyn

I det här kapitlet finns beskrivningar av de områden som omfattas av skydd enligt miljöbalken eller kulturmiljölagen samt övriga förordnanden. Här redovisas hur dessa värden tillgodoses i kommunens planering samt ställningstaganden kring vilket intresse som har företräde om flera skydd sammanfaller.

Genomförande

Denna del av översiktsplanen beskriver hur kommunen avser att genomföra planförslaget, hur vi följer upp resultat och effekter samt hur vi utvärderar resultatet.

Tyck till!

Det här är vårt förslag till Enköpings utveckling fram till år 2040.

Enköping växer och ska fortsätta växa på ett hållbart sätt. Enköpingsborna och våra kommande generationer ska ha möjlighet att trivas här – att leva, bo, arbeta eller besöka vår kommun.

Översiktsplanen är ett vägledande och strategiskt dokument som får stor betydelse för kommunens utveckling, för var vi bygger bostäder, planerar samhällsservice och bevarar olika värden. Den tar ett helhetsgrepp över hela kommunens geografiska yta och gör avvägningar mellan olika intressen för att utveckla, skydda och bevara mark- och vattenområdena. De ställningstaganden och principer som föreslås blir vägledande för efterföljande planering och de ska säkerställa att vi har en hållbar utveckling i vår kommun.

Lämna synpunkter!

Planförslaget finns att hämta på: www.enkoping.se/op2040

Skriftliga synpunkter på förslaget ska senast den 4 februari 2023 skickas till:

E-post: framtidialog@enkoping.se

Postadress: Enköpings kommun, Samhällsbyggnadsförvaltningen,
745 80 Enköping

Märk din e-post eller ditt brev med "ÖP2040". Alla inkomna synpunkter kommer att sammanställas och bemötas av Enköpings kommun.

Det här är Enköpings kommun!

Enköping har både en rik och lång historia. Trakten är rik på fornlämningar, med en kontinuitet i kulturlandskapet från stenålder, via bronsålderns hällristningar, vidare till järnålderns runstenar, medeltidens kyrkor, slott och herrgårdar och fram till 1800-talets framväxande industrier.

Första gången Enköping nämns i skriftlig källa är under tidig medeltid, 1100-tal. Vid den tiden och för lång tid framöver utgjorde staden en viktig plats för både nationell och internationell handel. Gods transporterades via åsen i norr fram till hamnen där det lastades ombord båtar för vidare färd söderut.

Hantverk, handel och rotfruktsodling har dominerat näringarna fram till 1900-talets början och en majoritet av befolkningen levde på landsbygden. Än i dag bor en stor andel av kommunens invånare på landsbygden.

Enköpings geografiska läge gör att många kan komma till oss, för att bo, arbeta och uppleva. Det ger också Enköpingsborna fina möjligheter att ta del av utbudet som finns i Mälardalen och kringliggande städer, på bekvämt avstånd. I Enköping finns en närhet, som för oss betyder mer än geografi och fysiska avstånd. I Enköping finns en trygghet och ett lugn som många uppskattar.

Enköpings landsbygd är viktig för livsmedelsproduktion men också vida känd för sina rika natur- och kulturvärden. Landskapet är präglad av en mångtusenårig historia som på många olika sätt tas till vara av dem som bor och verkar i området idag. Företagandet utgör kittet i den levande landsbygden där landskapsbilden är av högsta betydelse. Grönska och vatten är

kärnvärden vi är stolta över och värnar, oavsett om det är i staden eller på landsbygden.

En aktuell och avgörande fråga för Enköping och resten av världen är klimatförändringar och resurshushållning. Enköping är en utpräglad landsbygdskommun med värdefull åkermark för nuvarande och framtida livsmedelsproduktion. Den sätts nu på ännu mer prov när klimatet förändras och världsläget gör oss mer beroende av självhushållning och beredskap.

I Enköpings kommun strävar vi efter en hållbar utveckling för att skapa god livskvalitet för alla som bor och verkar i vår kommun och för kommande generationer. Vi vill genom helhetssyn, långsiktighet och samarbete bidra till de globala hållbarhetsmålen. Det innebär att vi gör tydliga prioriteringar och hittar nya lösningar på gamla problem.

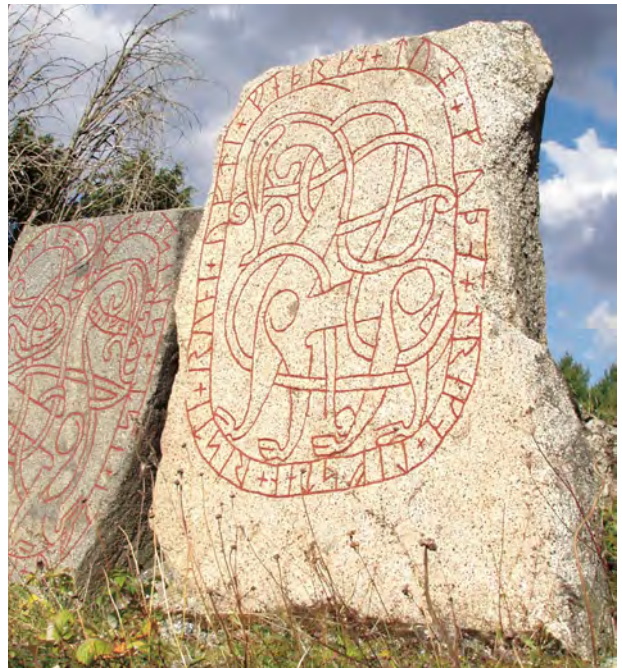

Bild. Tina Gylde

Översiktlig planering och översiktsplan

Kommunal översiktlig planering handlar om att beskriva hur platsen Enköpings kommun ska utvecklas, på många års sikt. Översiktsplanen sätter en riktning för framtiden, hur vi vill leva och bo och vilka värden som ska värnas och bevaras. Den riktningen ligger sedan till grund för all efterföljande planering.

Så här används översiktsplanen

Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste planeringsverktyg. Det är översiktsplanens roll att väga samman olika perspektiv och ta ställning till vad mark- och vattenområden ska användas till. Planen antas i kommunfullmäktige, kommunens högsta politiska församling.

Översiktsplanen är vägledande i planeringens efterföljande steg: detaljplanering, förhandsbesked, samt bygglov. Dessa steg innehåller kommunala myndighetsbeslut som fattas med stöd av plan- och bygglagen och det är kommunen som har ensamrätt att fatta dessa beslut, det kallas ofta för det kommunala planmonopolet.

Översiktsplanen används därför av många olika grupper; du som söker mark att utveckla eller bygga på, markägare, boende, kommunen själv men även av myndigheter och domstolar. Det

kan då handla om underlag inför planering av exempelvis infrastruktur eller i situationer då en detaljplan eller ett bygglov har överklagats.

Att förverkliga översiktsplanens förslag är till stor del beroende av marknadskrafterna och privata aktörers initiativ. Kommunen har själv ett begränsat markinnehav. I de lägen där kommunen äger marken har kommunen stor rådighet kring utvecklingen.

Oavsett vem som vill förverkliga en samhällsbyggnadsidé så är det viktigt att det finns en tydlig politisk inriktning och prioritering för utvecklingen i kommunen. Detta för att alla (politik, förvaltning, invånare, myndigheter, privata aktörer med flera) ska ha kännedom om målbilden och hur de kan bidra till dess uppfyllelse. Översiktsplanen är det främsta verktyget då.

Hållbarhetsbedömning

En översiktsplan antas medföra en betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras i samband med framtagandet av en översiktsplan. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Det handlar alltså inte enbart om att ta fram ett dokument, en miljökonsekvensbeskrivning, utan det är ett kontinuerligt och integrerat arbete där miljöbedömningen utvecklar översiktsplanen under framtagandet.

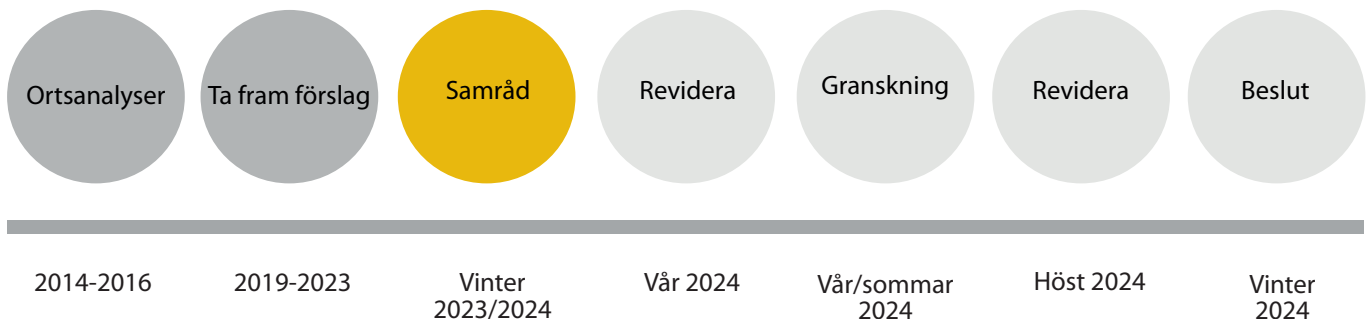
I Enköpings kommun har valt att även göra en hållbarhetsbedömning för en bredare analys. Det innebär att planförslagets effekter och konsekvenser bedöms utifrån hela hållbarhetsperspektivet, det vill säga sociala, ekonomiska och ekologiska konsekvenser. Även barnperspektivet bevakas i detta arbete. Hållbarhetsbedömningen har tagits fram av en konsult och innebär en extern granskning av vårt planförslag. Hållbarhetsbedömningen är en bilaga till översiktsplanen.

Medborgarinflytande

Då översiktsplanen beskriver hur kommunen utvecklas över tid blir medborgarinflytande viktigt. Redan 2014–2016 genomfördes omfattande dialoger med medborgare i kommunens mindre orter som en inventering inför uppdateringen av kommunens översiktsplan. Detta arbete resulterade i att ortsanalyser togs fram för de sex prioriterade tätorterna.

Inom ramen för arbetet med ortsanalyserna genomfördes även särskilda dialoger med barn på respektive ort. Dialogerna genomfördes på skolorna och barn i årskurs 1–9 deltog. Barnen fick diskutera viktiga framtidsfrågor och måla sin framtida ort.

År 2020–2021 genomfördes dialogmöten med utvalda medborgare i mindre referensgrupper. Under dessa möten fick deltagarna lämna sina synpunkter och behov med hjälp av digitala dialogkartor. Resultatet från dialogen med medborgare har sedan bidragit till att forma planförslaget. Dialogkartan används också under samrådet för denna översiktsplan.

Figur 1. Tidplan och process för Översiktsplan 2040. Den gula färgen visar var i processen vi befinner oss nu.

Avgränsning

Dialogen med politiska partier, nämnder och utskott samt politiska representanter från våra kommunala bolag har varit omfattande. I den politiska dialogen har inriktningen för vår utveckling och olika frågeställningar som bedömts särskilt viktiga för samhällsplaneringen i kommunen varit prioriterade.

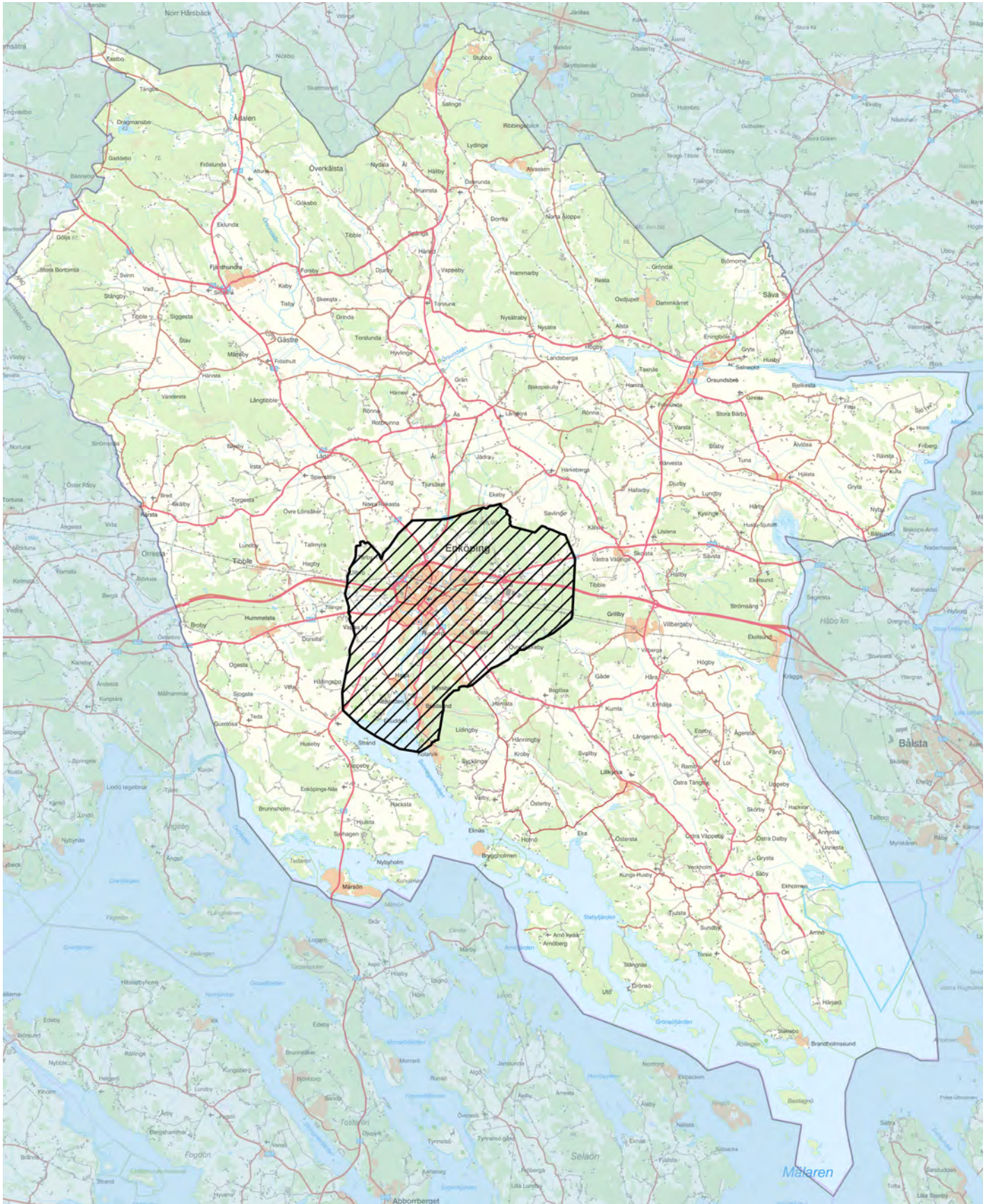
Det är plan och bygglagen som reglerar processen vid upprättande av nya översiktsplaner. Under samrådet och den efterföljande granskningsperioden ges ytterligare möjlighet att tycka till om planförslaget.

Översiktsplanen omfattar hela kommunens yta och är vägledande för all planering i kommunen. Översiktsplanen innehåller fördjupade mark- och vattenanvändningskartor för de sex prioriterade orterna: Fjärdhundra, Grillby, Hummelsta, Lillkyrka, Skolsta och Örsundsbro. När översiktsplanen antas ersätter den de befintliga fördjupade översiktsplanerna för Örsundsbro (1995), Grillby (1992) och Hummelsta (1993). Den fördjupade översiktsplanen för Enköping stad (2018) är fortsatt aktuell och kommer att fortsätta gälla. Den innehåller planeringsprinciper som gäller enbart för Enköpings stad, Haga och Bredsand. De generella planeringsprinciperna som beskrivs i översiktsplanen är dock vägledande även för dessa platser. Den tidsmässiga avgränsningen är år 2040 men för vissa avsnitt görs utblickar bortom år 2040.

Foto. Anna Hallberg

INLEDNING

Karta 1. Avgränsning för översiktsplanen.

Gemensam utvecklingsplan för Fyra Mälarstäder

Med utgångspunkt i avsiktsförklaringen beslutades det 2020 om en gemensam utvecklingsplan för Fyra Mälarstäder. Den gemensamma utvecklingsplanen visar samarbetets inriktning fram till år 2050. Den gemensamma utvecklingsplanen innehåller de fyra fokusområdena:

- Närhet som handlar om att skapa en fysisk och digital närhet mellan kommunerna och med koppling mot omvärlden.
- Kunskap och arbete – Fyra Mälarstäder utgör ett attraktivt sammanhang för kompetensutveckling och kunskapsutbyte med en hållbar arbetsmarknad i fokus.
- Skapa ett sammanhang där Fyra Mälarstäder tillsammans utgör en Mälarnära destination med stark attraktionskraft.
- Livskvalitet - I Fyra Mälarstäder erbjuds livskvalitet som möter individens behov.

Bostadsförsörjning i ett regionalt perspektiv

Vi tar ansvar för bostadsförsörjningen genom utbyggnad, plankapacitet och uppföljning av vårt bostadsbyggande. Vi samverkar med kommuner i vår region för att möjliggöra en god bostadsförsörjning till nuvarande och framtida befolkning. Vår region kan erbjuda såväl stadsnära boende, boende i mindre tätorter och på landsbygden i en variation av ägandeformer för att passa livets alla skeden.

Infrastruktur och transporter

Det ska vara möjligt att pendla effektivt och smidigt mellan hemmet, arbete eller studier och fritidsaktiviteterna. Hållbara transporter är en viktig utgångspunkt för planering av infrastruktur och transportinfrastruktur. Kommunen ingår i ett flertal samarbeten som driver olika infrastrukturfrågor gentemot statliga

och regionala aktörer. Tillsammans med de andra kommunerna inom Fyra Mälarstäder verkar kommunen mot en gemensam målbild om att maximal restid mellan närmaste ort ska vara 20 minuter. Något som kräver förbättringar av infrastrukturen och utökade resmöjligheter.

Tillsammans med Region Uppsala, som bedriver kollektivtrafik i kommunen och länet, samverkar kommunen för att upprätthålla och utveckla kollektivtrafiken i kommunen. Region Uppsala är även ansvarig för att planera och prioritera investeringar i vägtransportsystemet i länet, vilket görs genom länstransportplanen. Kommunen för löpande dialog med regionen om behov av infrastrukturförbättringar längs med det statliga vägnätet.

Enköpings kommun ingår även som en part i det storregionala samarbetet En bättre sats. I samarbetet ingår de sju länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland och Gotland. Arbetet koordineras av Mälardalsrådet och arbetet syftar till att säkerställa att nationella investeringar bidrar till att stärka Stockholm-Mälardalsregionen genom utvecklad infrastruktur. Samarbetet har en tydlig politisk styrning och förankring och återkommande tas en gemensam Systemanalys fram som inspel på den nationella infrastrukturplanen.

Arbetsmarknad

Arbetsmarknaden inom Stockholm-Mälarregionen är utbredd och under ständig tillväxt. För Enköpings kommun innebär den starka arbetsmarknaden att fler invånare ges möjlighet att hitta rätt arbete eller utbildning. Omvänt kan företag som söker specialkompetens nyttja ett större upptagningsområde för rekrytering. Genom Mälardalsrådets samarbete *En Bättre Matchning* samarbetar nio regioner för att stärka Stockholm-Mälarregionens försörjning

av högskoleutbildade. Genom dialog med lärosäten, gemensamma kunskapsunderlag och opinionsbildning.

Enköping har livskraftiga näringar som driver utvecklingen framåt och skapar arbetstillfällen för boende både i den egna kommunen och i grannkommuner. Den fysiska planeringen fokuserar på att ta fram attraktiva verksamhetsområden med god tillgänglighet och bra läge för marknadsföring. Nya verksamheter på landsbygden utvecklas inom besöksnäringen och matproduktionen. Jordbruket är en viktig livsmedelsproducent för Sverige och gynnas av en central placering i Stockholm-Mälardalsregionen.

Jordbruket är en prioriterad näring

Vår kommun har en betydande andel bruksvärd jordbruksmark. Vi har en lång tradition av lantbruk som format vårt landskap i såväl natur som bebyggelse. Jordbruket bidrar till en levande och attraktiv landsbygd samtidigt som det är en livsviktig försörjning som vi inte kan kompromissa med. Jordbruksmarken i Enköpings kommun ska därför bevaras på grund av dess värde för livsmedelsproduktionen såväl regionalt men också nationellt. Vi ska bidra till Sveriges ökade beredskap och självförsörjandegrad. I samverkan med markägare och lantbruket gör vi också åtgärder för att minska jordbrukets påverkan på vattenmiljöerna.

Utbildning

Genom samverkan med andra kommuner kan vi komplettera vårt gymnasieutbildningsutbud. Det innebär att vi kan erbjuda våra unga vuxna ett bredare utbud av utbildningar än vad kommunen kan tillhandahålla i egen regi. Yrkeshögskolan i Enköping är också en del i ett större sammanhang med studenter från hela landet.

Vård och omsorg

Genom samverkan med Region Uppsala arbetar vi för att det vårdutbud som finns i kommunen idag säkras och utvecklas. Enköpings kommun bör i sin planering verka för att ge lasarettet förutsättningar att utvecklas. Lasarettet är en viktig aktör och bidrar kompetensförsörjningen i hela kommunen. God tillgång till vård och omsorg bidrar till kommuninvånarnas folkhälsa och känsla av trygghet, och det är därför viktigt att värna och utveckla vårt lasarett, våra vårdcentraler, barnavårdscentraler och omvårdnadsboenden med mera.

Försvarsmaktens intressen

Enköping är en viktig plats för landets försvar. Under det senaste decenniet har Försvarsmakten vuxit med fler verksamheter, anställda och värnpliktiga i Enköping. Det är en utveckling som kommer fortsätta. En effekt av försvarets utveckling i Enköping är att civila företag som levererar tjänster och lösningar åt försvarsmakten etablerar sig i kommunen.

Handel och större etableringar

Handeln i Enköping utsätts för stor konkurrens av handelsområden i Stockholm, Västerås och Uppsala. Många av kommunens medborgare reser till grannkommunerna för sällanköp. Det är till nackdel både för befintlig handel i Enköping men även för miljön då det ökar transportererna. Vi har en stark lokal landsbygdkraft genom Fjärdhundralands nätverk vilket vi ska fortsätta lyfta fram som gott exempel. Fjärdhundraland främjar landsbygdsutvecklingen både inom och utom kommunen, den småskaliga handeln i kombination med ökad besöksnäring på landsbygden. Tillsammans bidrar detta till en levande landsbygd även i ett större perspektiv.

Större etableringar inom ett område kan påverka grannkommunerna både negativt och positivt. Analyser om påverkan utanför kommunens

geografi ska därför göras och samråd ske med berörda kommuner om sådana etableringar blir aktuella.

Tekniskt samarbete ökar vår robusthet
Vi samverkar med Västerås stad för gemensam dricksvattenledning mellan våra två kommuner där vi ska blanda Enköpings grundvatten med Västerås vattenuttag ur Mälaren. Det skapar en ökad robusthet i dricksvattenförsörjningen för båda kommuners medborgare.

Utveckla besöksnäringen

Traktens rika natur- och kulturvärden skapar goda förutsättningar för ett innehållsrikt friluftsliv, en aktiv fritid och för besöksnäringen. Genom att tillsammans värna våra naturområden och kulturlandskapet och skapa förutsättningar för friluftsliv och fritid genom att exempelvis underhålla och utveckla vandringsleder och cykelleder kan vi utveckla vår natur- och kulturturism.

Våra idrottsanläggningar är attraktiva och lockar utomstående för cupverksamheter, SM-tävlingar och mer. Nya möjligheter kommer skapas genom ett arbete att utveckla idrottsturismen.

Vatten känner inga administrativa gränser

Vi står inför stora utmaningar för att säkerställa vatten av god kvalitet och tillräcklig kvantitet. Vi samverkar med våra närliggande kommuner och med Mälarens vattenvårdsförbund för att förbättra vattenkvaliteten i Mälaren och andra vattenförekomster så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. I dialog med närliggande kommuner och i samverkan med markägare genomför vi bland annat åtgärder där vattnet fördröjs i landskapet.

Foto. Mostphoto

Fler exempel på mellankommunala frågor

Räddningstjänsten utförs av ett kommunalförbund mellan Enköpings kommun och Håbo kommun. Samarbetet mellan kommunerna medför lägre kostnader och ett effektivare utnyttjande av befintliga resurser som gemensam ledning, befälsberedskap, service och materialunderhåll.

Enköpings kommun äger tillsammans med kommunerna i Västmanlands län och Heby kommun Vafabmiljö. Vafabmiljö arbetar med avfallsrådgivning, information, insamling, transport, sortering, återvinning, energiutvinning, biologisk behandling, kompostering, rötning och deponering av avfall.

Enköpings kommun är tillsammans med 35 andra kommuner och två regioner med i Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. Förbundet arbetar med att samordna regionens miljöövervakning av luft.

Del 1- Mål och utvecklingsinriktning

I denna del av översiktsplanen beskrivs mål och utvecklingsinriktning för Enköpings kommun. Målen anger ambitionen i samhällsplaneringen och hur Enköpings kommun ska bidra till att uppfylla de globala hållbarhetsmålen. Våra mål har arbetats fram i samarbete mellan politik och tjänstepersoner. Utvecklingsinriktningen beskriver de viktigaste funktionerna och sambanden som påverkar Enköpings kommuns långsiktiga utveckling.

Översiktsplanens mål

Översiktsplanens mål ska leda till en positiv utveckling av kommunens tätorter och landsbygd i balans med de värden som ska bevaras. Ett hållbart samhälle skapas genom en sammanvägning av ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv, eftersom dessa ömsesidigt förstärker varandra.

Ekologisk hållbarhet är förutsättningen för vår existens, vilket kräver att våra olika projekt och insatser håller sig inom de ramar som våra ekosystem och naturmiljöer klarar av.

Social hållbarhet är grundläggande för ett fungerande samhälle där vi skapar ett gott liv och goda livsmiljöer åt alla.

Ekonomisk hållbarhet är ett medel för att möjliggöra ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle.

Globala mål vägleder oss

Agenda 2030 är en vision om hur världen ska se ut år 2030 som våra politiska ledare inom EU förbundit sig till. Bakom beslutet ligger insikten om att vi idag är den första generationen som kan utrota hungern och fattigdomen, och sannolikt den sista som kan stoppa klimatförändringarna. Det finns också en bred uppslutning om att ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet är beroende av varandra. De

17 globala målen med sammanlagt 169 delmål handlar om att bygga en rättvisare och mer jämställd värld inom planetens gränser.

Den svenska ambitionen är att vara internationellt ledande i arbetet med att nå en hållbar utveckling och bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer, som visar vägen till hur minskade utsläpp kan kombineras med ekonomisk tillväxt, jobb och välbefinnande. De globala målen blir därför vägledande för all samhällsplanering i Enköpings kommun.

Genom en medveten kommunal samhällsplanering bidrar Enköpings kommun till att de globala målen kan nås samtidigt som vi skapar en bättre framtid för nuvarande och kommande generationer Enköpingsbor.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Bild. Agenda 2030

Figur 3. Översiktsplanens mål.

Mål 1: Ett hållbart, växande Enköping 2040

- Vår planeringsinriktning innebär att vi ska möjliggöra för en befolkningsökning till 60 000 invånare till 2040.
- Vi växer med omsorg och hushåller med våra resurser så att vi undviker att ta ny mark i anspråk.
- Vi lokaliserar ny bebyggelse så att investeringar i infrastruktur och service utnyttjas effektivt.

Mål 2: Enköping har goda livsmiljöer där du kan leva ett gott liv och där människor trivs

- Vi är ett föredöme i fråga om social hållbarhet. Den upplevda tryggheten ska öka och Enköpingsbornas samhörighet ska stärkas.
- Vi planerar utefter närheten till service som får vardagspusslet att gå ihop men även närheten mellan människor genom attraktiva mötesplatser.
- Vi erbjuder ett brett utbud av boendeformer i livets alla skeden. Bostäderna utformas med höga krav på arkitektonisk utformning och miljö.

Mål 3: Enköping minskar sin klimatpåverkan, tar ansvar för vår natur och skapar motståndskraftiga miljöer

- Vi bygger klimatsmart i nyproduktion genom att göra hållbara, energieffektiva och återanvändningsbara materialval.
- Vi strävar efter hållbara transportsystem som tillgodoser befolkningens resebehov. Resandeökningen ska framförallt ske genom gång, cykel och kollektivtrafik.
- Vi samverkar med näringslivet och bidrar till minskad klimatpåverkan för att spara energi och ställa om till förnybarhet.
- Genom samhällsplaneringen skapar vi plats för vatten och ökad andel gröna områden för beredskap och rekreation.

Mål 4: Enköping skapar förutsättningar för tillväxt och utveckling samtidigt som vi hushåller med våra resurser

- Vi är en attraktiv plats för att etablera, driva och utveckla företag.
- Vi bedriver en aktiv markpolitik för att öka kommunens rådighet i syfte att ha en planberedskap i balans med vår planeringsinriktning.
- Vi samverkar med näringsliv och akademien med att stärka kompetensförsörjningen i kommunen.

Koppling till de globala hållbarhetsmålen:

Styrande för översiktsplanen

Målen som berör den fysiska planeringen är många och återfinns inom en rad sektorer. Den lokala planeringen ingår i en lång kedja av lagar, överenskommelser och beslut. Vi har en kommunal vision och kommunala mål, samtidigt som vi är en del av en region, och en del av omvärlden. Översiktsplanen beaktar många olika perspektiv och gör avvägningar mellan olika intressen med utgångspunkt i nationell och regional styrning.

Barnperspektiv på den fysiska planeringen

Barns rätt att påverka sin omgivning och rätt att vara trygga i den fysiska miljön ska väga tungt inom samhällsplaneringen. Detta gäller såväl vid byggnation speciellt utformad för barn och områden som kan antas påverka barns fysiska miljö. Barnkonventionen blev en del av svensk lag 2020, vilket innebär att barnens bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn.

För att barn ska kunna ta del av den fysiska miljön krävs att den är anpassad efter deras behov, de ska inte utsättas för fara och ytor ska uppfylla krav på skugga, luftkvalitet och ljudnivåer.

Jämlikhet och jämställdhet

Ambitionen att skapa ett jämlikt samhälle ska genomsyra all kommunal verksamhet. Det innebär att ge förutsättningar och möjligheter för lika rättigheter och att motverka diskriminering. Jämlikhet handlar om förhållandet mellan individer och grupper medan jämställdhet är det ord som används när man talar om det specifika förhållandet mellan kvinnor och män.

Samhällsplaneringen ska ta hänsyn till att män och kvinnors sätt att organisera vardagslivet skiljer sig åt på befolkningsnivå. Exempelvis kör män bil i större utsträckning än kvinnor, som istället nyttjar kollektivtrafik i högre grad. En viktig förutsättning för en jämställd samhällsplanering är kvinnors trygghet i stadens offentliga miljöer. Forskning visar att kvinnor i stor utsträckning anpassar sitt rörelsemönster och tillvägagångssätt beroende på hur trygg eller otrygg en väg känns. En jämställd samhällsplanering skapar tryggare utomhusmiljöer så att även kvinnor känner sig trygga under hela dygnet.

För att skapa en jämlik samhällsplanering krävs ökad tillgänglighet, det vill säga att miljöer är anpassade så att personer med funktionsnedsättningar kan nyttja dem i samma utsträckning som andra. Bland annat ska man vid planering av nya miljöer utgå från att alla människor är olika och planera utifrån olika behov. Vad gäller redan befintliga miljöer ska dessa genom olika åtgärder bli mer tillgängliga.

Miljömål

Regeringen har det övergripande ansvaret för de nationella miljömålen, som är en del i arbetet att uppnå den ekologiska dimensionen av Agenda 2030. Det innebär att vi ska ha en samhällsplanering som möjliggör för kommande generationer att leva ett friskt och hälsosamt liv i goda livsmiljöer.

Enköpings kommun berörs av 14 av de 16 miljö kvalitetsmålen (ej av målen Storslagen fjällmiljö och Hav i balans). I Uppsala län arbetar flera aktörer, däribland Enköpings kommun, med färdplaner för hållbart län som innehåller åtgärder för att uppnå miljömålen.

Andra nationella mål och styrning

- Folkhälsomål
- Transportpolitiska mål
- Friluftsmål
- Arkitektur, form och design
- Kulturmiljömål
- Strategi för klimatanpassning

Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län (RUS)

Regionerna arbetar fram regionala utvecklingsstrategier för att peka ut en strategisk inriktning så att hållbarhetsmålen kan nås. Uppsala läns regionala utvecklingsstrategi sträcker sig fram till år 2024. Den regionala utvecklingsstrategin anger prioriterade områden för samhällsplaneringen. Det handlar om att skapa ett transporteffektivt samhälle med tillgängliga och hållbara transporter, att säkra och skapa attraktiva livsmiljöer och att utveckla tillförlitlig fossilfri infrastruktur. Vi ska också skapa förutsättningar för livskraftiga naturmiljöer och en hållbar livsmedelsförsörjning.

Regional samhällsplanering

I RUS finns ett uppdrag om att utreda hur en regional samhällsplanering kan och bör utvecklas i länet under programperioden. Utredningen ska belysa hur en regional samhällsplanering, vilken synliggör regionala och storregionala samband och beroenden, kan stärka samspelet mellan länets olika delar, mellan stad och land och med omkringliggande geografier. Exempel på samband är fysiska strukturer för bebyggelse, näringsverksamhet och anläggningar, regionala och delregionala kärnor, natur-, grön- och rekreationsområden, vattenförsörjning, kulturarv, infrastruktur för transporter liksom strukturer som minskar sårbarhet och klimatpåverkan.

Andra relevanta regionala styrdokument

- Länsplan för regional transportinfrastruktur i Uppsala län (2022-2033)
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Uppsala län (2020-2030)
- Regional kulturplan för Uppsala län (2023-2026)
- Handlingsplan för hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsförsörjning
- Regional handlingsplan för klimatanpassning
- Klimat- och energistrategi för Uppsala län
- Hållbarhetslöften i Uppsala län
- Regional uppföljning av miljömålen
- Regional vattenförsörjningsplan

Kommunala mål och styrning

Kommunens vision är den mest övergripande styrningen för kommunen eftersom den pekar ut en riktning för hela samhället. Den konkretiseras i de efterföljande styrdokument. Översiktsplanen är ett sådant styrande dokument som bidrar till att förverkligandet av visionen.

De mest relevanta kommunala dokumenten för översiktsplanen redovisas i listan nedan.

- Klimatkontrakt
- Hållbarhetslöften
- Hållbarhetspolicy
- Bostadsförsörjningsprogram
- Näringslivsprogram
- Policy för lokalförsörjning
- Trafikstrategi
- Gång- och cykelplan
- Vattenplan
- Dagvattenplan
- Vatten- och avloppsplan
- Avfallsplan (tillsammans med Vafabmiljö)
- Trygghets- och säkerhetspolicy
- Nämndernas lokalbehovsplaner
- Idrottspolitiska programmet
- Kulturpolitiska programmet

Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen beskriver de viktigaste funktionerna och sambanden för kommunens långsiktiga utveckling. Kartan nedan visar utvecklingsinriktningen för bebyggelse, natur och friluftsliv samt infrastruktur och kommunikationer. Kartan är schematisk och redovisas på övergripande nivå.

Teckenförklaring

Centralort

I centralorten ingår Enköpings stad samt de intilliggande tätorterna Haga och Bredsand (vilka även innefattas av fördjupad översiktsplan för Enköpings stad). I centralorten bor cirka 60 procent av kommunens invånare. Det är även här majoriteten av all exploatering genomförs. Enköpings stad har en viktig funktion som nod för service, sjukvård, kollektivtrafik, handel etc.

Prioriterad tätort

De prioriterade orterna är Örsundsbro, Grillby, Skolsta, Lillkyrka, Hummelsta och Fjärdhundra. Storleken på punkterna indikerar orternas storlek i förhållande till varandra. Dessa orter förser omkringliggande landsbygd med samhällsservice och till viss del handel.

Regionala kommunikationsstråk

Kommunikationsstråken är de viktigaste regionala och mellankommunala sambanden för transporter. Stråken är viktiga för flera trafikslag och har flera funktioner.

Inomkommunala kommunikationsstråk

Stråken utgör viktiga kopplingar och samband mellan de prioriterade tätorterna samt mellan centralorten och orterna. I vissa av stråken finns god kollektivtrafikförsörjning medan den är bristfällig i andra stråk.

Stråk friluftsliv

Stråk för friluftsliv utgörs av Upplandsleden, en 50 mil lång led som går mellan Mälaren, upp till Gävle och avslutas vid Dalälvens skärgård.

Natur och friluftsliv

Områdena består av sammahängande grönska av vikt för naturvård och/eller friluftsliv. Delar av dessa områden är även utpekade som riksintresse för naturvård och friluftsliv medan andra har en mer lokal funktion.

Öppen mark

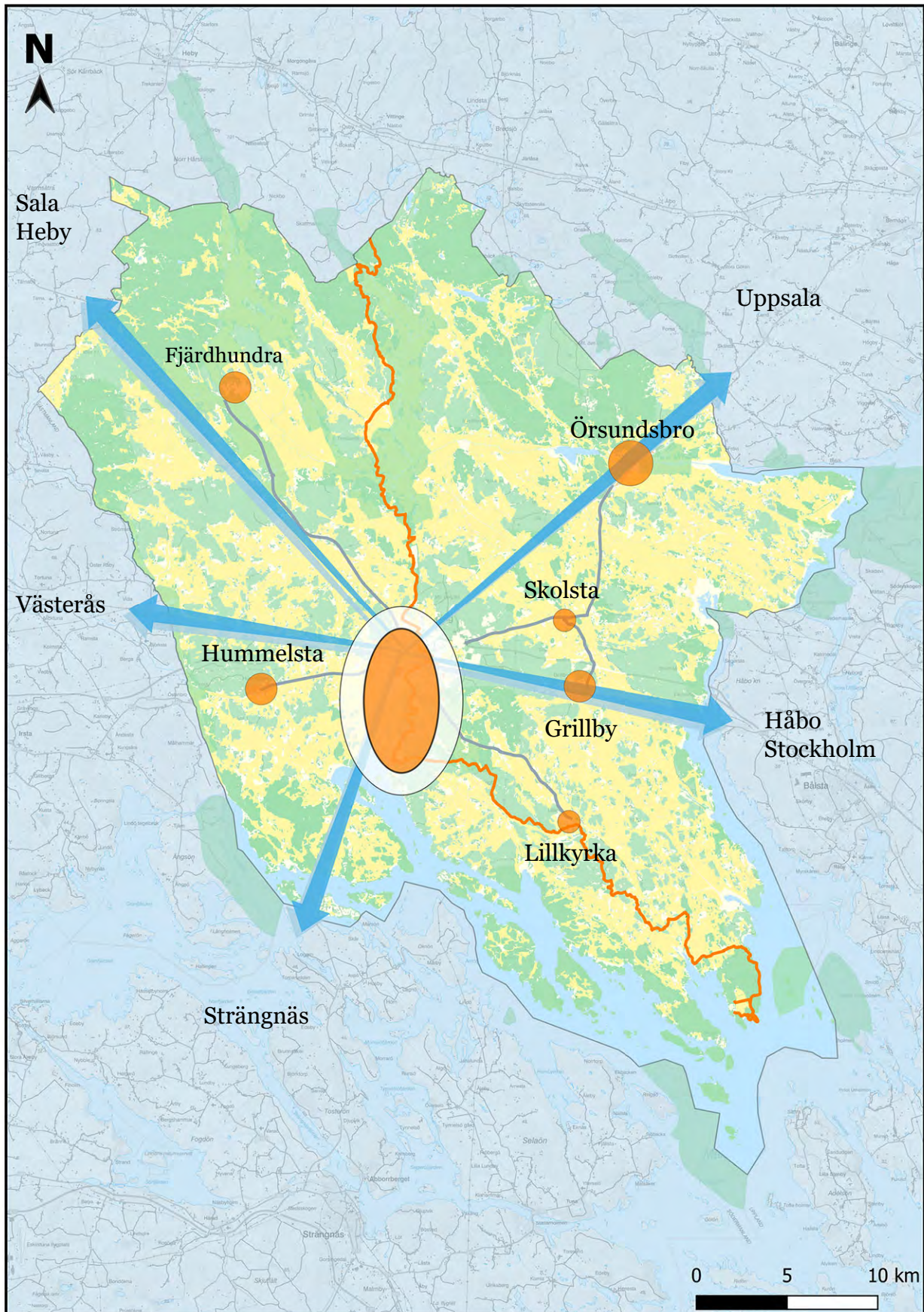
Områdena består främst av åker- eller betesmark men även med vissa inslag av bebyggelsegrupper, lantbruksbyggnader och åkerholmar.

Blåstruktur

Blåstrukturen består av Mälaren samt mindre sjöar och vattendrag och är av betydelse för såväl friluftsliv som för växt- och djurliv.

DEL 1 - MÅL OCH UTVECKLINGSINRIKTNING

Karta 2. Utvecklingsinriktning i Enköpings kommun.

Bebyggelse

Enköping växer! Fram till 2040 tar vi höjd för att bli 12 000 fler invånare. Utvecklingen av den fysiska miljön tar avstamp i kommunens bebyggelsestruktur med en centralort, ett antal mindre tätorter med servicefunktioner samt mindre samhällen och byar på landsbygden. Vårt samhälle har byggts upp både tekniskt och socialt kring denna struktur över lång tid. Den utvecklingen ska fortsätta och förstärkas. Varje lokalisering ska betraktas som en del i ett nätverk av orter, samhällen, noder och funktioner som är mer eller mindre beroende av varandra. Vi ska bygga utifrån god resurshushållning där ny bebyggelse bidrar till att förstärka såväl Enköpings värden och identitet som bidrar till att nuvarande och kommande generation kan leva ett gott liv.

Vi prioriterar vår bebyggelseutveckling geografiskt enligt följande;

1. Enköpings stad är centralort

Den största befolkningstillväxten ska fortsätta ske inom Enköpings stad (inkluderar Haga och Bredsand). För dessa områden finns en beslutad och aktuell fördjupad översiktsplan som antogs år 2018. Inriktningen om att förtäta och omvandla områden ligger fast. Då kan vi dra nytta av redan gjorda investeringar i infrastrukturen. En tätare stad kan möjliggöra ett rikare folkliv och att service, handel och kollektivtrafik understöds. En utmaning med förtätning är att säkerställa värdefulla naturområden och att inte försämma kvalitén på luft, vatten och miljö. En omsorgsfull förtätning ska vara central.

2. Sex prioriterade tätorter

Efter centralorten ska våra mindre tätorter växa mest. Motiven är de samma som för Enköping stad, men i mindre skala. Orter som Grillby och Örsundsbro har en positiv utveckling som ska

fortgå. För Skolsta, Hummelsta, Lillkyrka och Fjärdhundra är det viktigt att bibehålla service och funktioner eftersom de är viktiga noder för sina invånare och för sitt omland.

3. Landsbygden och övriga tätorter

Kommunen har en stor landsbygd med många byar samt områden som är eller kommer att bli tätorter, exempelvis Märsön och Ekolsunds slottsby. Fokus ska ligga på byggande som förstärker eller värnar landsbygdens olika värden med placeringar som anpassas och integreras i värdefull jordbruks- och rekreationsmark, understödjer service och med en närhet till kollektivtrafik.

För en hållbar bebyggelseutveckling prioriterar vi enligt följande;

1. Renovera, uppdatera, effektivisera

Där kommunen har rådighet ska vi utveckla den befintliga bebyggelsen genom att renovera, uppdatera och effektivisera i större utsträckning. Det gör vi genom hållbart byggande och klimatsmarta val.

2. Omvandla mark

Vi ska omvandla redan anspråkstagen mark, tex industrimark till bostadsbebyggelse eller multifunktionell bebyggelse. Omvandling av redan anspråkstagen mark innebär att vi kan dra nytta av den infrastruktur och teknisk försörjning som redan finns på plats. När vi hushåller med marken skapar vi också förutsättningar för att minimera påverkan på landskapets övriga värden och funktioner samt areella näringar.

3. Exploatera ny mark

I de fall vi anspråkstar oexploaterad mark ska hänsyn tas till hushållnings- och gestaltungsaspekter. Var vi bygger och hur vi bygger blir centrala frågor i lokaliseringssprövningen för anpassning till landskapet så att de värden som gör Enköping attraktivt kan förstärkas.

Natur och friluftsliv

Kommunen består av många olika värdefulla områden med olika funktioner. Den blå-gröna strukturen både i landskapet och inom tätorterna, ska utvecklas och stärkas så att stråk, kilar och enklaver integreras i en större sammanhängande struktur. När vi bygger nytt utgår vi från följande princip för hänsyn, i prioriteringsordning: undvika, minimera eller kompensera påverkan på gröna värden. Den tätortsnära grönstrukturen värnas, och förstärks så att den fortsatt kan erbjuda invånare i alla åldrar möjlighet och närhet till rekreation, spontana mötesplatser, lek- och rörelsemöjligheter och friluftsliv.

Kommunens stora opåverkade områden utgör viktiga områden där djur och växter får tillräckligt stora livsmiljöer. De är viktiga spridningskorridorer mellan olika landskapstyper genom kommunen. Spridningskorridorerna är särskilt tydliga i kommunens norra del i väst-östlig riktning.

De gröna och blå strukturerna med högst kända naturvärden har ett formellt skydd, detsamma gäller för värdeområden för friluftsliv. Upplandsleden är ytterligare en viktig målpunkt för kommunens friluftsliv.

Flera områden, främst riksintresseområdena, har överlappande värden för natur, kultur eller friluftsliv, besöksnäringen och för de ekosystemtjänster som de producerar. Genom att behålla dessa områden sammanhängande och i större skala kan dess kvaliteter behållas och till del komplettera och förstärka varandra. Kommunens naturreservat och Natura 2000-områden blir viktiga värdekärnor i ett lokalt perspektiv.

Mälarstränderna och vattenområdena utgör ovärderliga inslag i kommunens livsmiljöer för

både människa, djur och växter. Mälaren är en viktig del av besöksnäringen och friluftslivet i regionen. Det är också en viktig vattentäkt för många kommuner runt Mälaren. Värdeotrakterna runt Mälaren i kommunens södra och sydöstra del har flera överlappande skydd som förstärker varandra. För att bevara Mälarens värden krävs även flera åtgärder; bland annat ett långsiktigt vattenvårdsarbete för att öka vattnets kvalitet samt skyddande åtgärder för exploatering som kan skada dess värden. Det ska vi fortsätta med.

Foto. Anders Lindholm

Den historiska uppodlingen av mark innebär att Enköping har ett rikt och varierat kulturlandskap med större värdeotrakter för kulturmiljö. I den mer lokala skalan har åkerholmar, odlingsrösen, småvatten, stenmurar en viktig funktion för den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster det medför. I det större perspektivet är landskapsbilden av sådant värde att den ska värnas i samklang med jordbruket.

För kartbilder över värdeområden för natur och friluftsliv, se karta 25 (sida 117), karta 29 (sida 145) och karta 30 (sida 152).

Infrastruktur och kommunikationer

Enköpings kommun har ett bra kommunikationsläge med närhet till flertalet stora städer. Den geografiska närheten är en grundförutsättning för kommunens utveckling samt för att kommunen ska kunna bibehålla attraktivitet och konkurrenskraft i regionen. Resor och transporter ökar kontinuerligt i hela Mälardalen likväl som i Enköping.

Enköpings kommun är en utpräglad pendlarkommun där det är kommunen som bostadsort som lockar, med en stor arbetsmarknad lokalt och inom nära pendlingsavstånd. En trend de senaste åren är dock att inpendlingen ökar snabbare än utpendlingen. En förklaring till ökningen kan vara de nya verksamhetsetableringar som sker inom kommunen samt utvecklingen av Försvarsmaktens verksamhet i staden.

Enköpings kommun kopplas samman med intilliggande storstäder och regioner genom välutvecklade kommunikationsstråk. Den regionala tillgängligheten är beroende av en välfungerande transportinfrastruktur och ett välmatchat utbud. Tillsammans med nationella och regionala aktörer behöver kommunen fortsätta att utveckla och stärka såväl befintliga som nya kommunikationsstråk med målbilden om en sömlös region.

Mäljarbanan, som trafikerar sträckan Örebro och Stockholm, är kommunens enda kommunikationsstråk för spårburen trafik. Idag finns kapacitetsbrist på Mäljarbanan och det är av stor vikt för hela Mälardalsregionens tillgänglighet att den pågående spårutbyggnaden fortgår enligt plan. Det finns även ett behov av att knyta ihop

hela Mälardalsregionen genom att möjliggöra spårburen trafik mellan Västerås, Enköping och Uppsala.

Länets och kommunens starkaste kollektivtrafikstråk för busstrafik återfinns mellan Enköping och Uppsala, med ungefär 3000 resande om dagen. Även stråket vidare mot Hummelsta och Västerås är av ett viktigt kollektivtrafiksstråk för busstrafik. Kommunen ser även ett behov av att utveckla kollektivtrafikstråk mot Arlanda, söderut mot Strängnäs och norrut mot Sala/Heby. För landsbygden och kommunens mindre orter är kopplingarna mellan orterna, mot staden och mot viktiga regionala kärnor av största vikt.

Kommunen ligger i ett strategiskt läge inom Mälardalsregionen vilket bidrar till flera stora verksamheter byggs och planeras i Enköping. Dessa, ofta transportintensiva, verksamheter lokaliseras främst i stadens östra delar, i anslutning till riksväg 55 och motorvägen. Det största godsstråket återfinns längs E18 som binder ihop Stockholm och Oslo, men även riksväg 70 och riksväg 55 är vältrafikerade godsstråk.

Det saknas till stor del större kommunikationsstråk för cykel i kommunen. Cykel kan vara användbart för en del av en sträcka och i kombination av ett annat färdmedel, ofta kollektivtrafik. Det finns en cykelväg till Hummelsta som används för arbetspendling. På sikt kommer det att bli möjligt att cykla mellan Uppsala och Enköping. Det finns en potential till ökad besöksnäring om kollektivtrafik och cykling till attraktiva besöksmål förbättras.

Se även karta 24 för utveckling av transportinfrastruktur längs viktiga stråk (sida 105).

DEL 1 - MÅL OCH UTVECKLINGSINRIKTNING

Foto. Enköpings kommun

Del 2 - Mark- och vattenanvändning

I detta kapitel presenteras markanvändningskartor och planeringsprinciper för mark- och vattenanvändningen i kommunen. Här beskrivs utgångspunkterna för utvecklingen av landsbygden och planeringsprinciper för lokaliseringsprövning.

Här beskrivs också hur tätorterna Fjärdhundra, Grillby, Hummelsta, Lillkyrka, Skolsta och Örsundsbro kan utvecklas fram till 2040, och varför denna utveckling bedöms vara lämplig i respektive tätort. För Enköpings stad, Haga och Bredsand gäller fortsatt den fördjupade översiktsplanen som antogs år 2018. För övriga sammanhållna bebyggelser gäller planeringsprinciperna för landsbygden om inget annat anges.

Här beskrivs också förändringar i transportinfrastruktur samt förslag till områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. I *Del 4 - Värden och hänsyn* presenteras värdefulla områden och hur de ska beaktas och bedömas.

Vi prioriterar vår bebyggelseutveckling geografiskt enligt följande;

1. Enköpings stad inklusive Bredsand och Haga
2. Sex prioriterade tätorter
3. Landsbygden och övriga tätorter

Läs mer i *Del 1 - Mål- och utvecklingsinriktning*

Foto. Mostphoto

Prioriterade tätorter

I Enköpings kommun finns förutom Enköpings stad, Haga och Bredsand, sex tätorter som har en särskilt viktig roll som servicenoder. Dessa är Fjärdhundra, Lillkyrka, Grillby, Skolsta, Hummelsta och Örsundsbro. Samtliga orter omges av ett omland med större befolkning än själva tätorten. Dessa omland hjälper tätorterna med underlag för exempelvis skola, förskola och annan service, medan respektive tätort förser omlandet med mötesplatser och service. De sex tätorterna är därför prioriterade att utveckla för att förstärka deras funktioner och värden.

En bedömning av varje ords möjlighet och lämplighet att växa har genomförts. De olika tätorterna har olika behov och förutsättningar för utveckling, exempelvis tillgång och efterfrågan på bostäder eller förutsättningar i omgivande mark. Utifrån detta har ett större antal bostäder pekats ut i Örsundsbro och Grillby. Det är orter med högre efterfrågan på bostäder och ett utvecklat serviceutbud.

I Hummelsta finns det god kapacitet i teknisk försörjning, offentlig service och mark för att komplettera orten med fler bostäder. Hummelsta och Örsundsbro har dessutom en god tillgång till kollektivtrafik. I Skolsta, Fjärdhundra och Lillkyrka har däremot få eller inga nya bostäder pekats ut jämfört med dagens planering. Detta beror på begränsningar i skolor, förskolor eller vatten- och avloppsnätet, eller brist på lämplig mark då flera av orterna omges av jordbruksmark. Orterna kan dock utvecklas utan att fler bostäder tillkommer, exempelvis genom fler mötesplatser för ett levande kultur-, fritids- eller idrottsliv, eller ett utvecklat lokalt näringsliv.

Områden för tätortsutveckling

De obebyggda områdena i anslutning till tätorterna är strategiska områden för tätortsexpanding och kan i framtiden bli intressanta som bostadsområden, parker, grönområden, infrastruktur med mera. Områdena är också viktiga natur- och kulturmiljöer, och betydelsefulla för rekreation och livsmedelsförsörjning. Det gör att markens användning är av stort intresse, inte bara för sakägarna och de boende här, utan också för en större allmänhet.

I den nu gällande översiktsplanen och i den fördjupade översiktsplanen för Enköpings stad finns föreslagna tätortsutvecklingsområden för att långsiktigt tillgodose och säkra tätorternas utvecklingsmöjligheter. Då Skolsta saknar förslag på tätortsutvecklingsområde har en zon på 500 meter föreslagits. Inför granskning ska samtliga av de prioriterade tätorternas tätortsutvecklingsområden ses över och redigeras utifrån rådande planeringsförutsättningar.

Inom områden utpekade som tätortsutvecklingsområden ska inga åtgärder som förhindrar tätorternas framtida utveckling komma till stånd. Här ska prövning av markens lämplighet för bebyggelse ske genom detaljplan. Dessförinnan tillåts som huvudregel ingen ny bebyggelse.

Attraktiv landsbygd

Landsbygden har många olika funktioner. Den är bostadsort och arbetsort, den försörjer staden med råvaror för livsmedel från odlingar och fält, med energi från skog, vatten, vind och sol. Landsbygden har både producerande, reglerande och stödjande ekosystemtjänster. Det är en plats för rekreation, en markreserv, ett geografiskt nätverk av infrastruktur. Den har en egen identitet som definieras av dess historia, kultur med människorna som bor där utvecklat över tid. Människor lockas till landsbygden för ett annat sätt att leva, mer utrymme, lugnare, tystare och närhet till natur, kultur och friluftsliv. Det är värden Enköpings kommun ska bevara och förstärka genom en varsam komplettering av bebyggelsen med tyngdpunkt på strategiska lägen.

För Enköpings kommun är en attraktiv landsbygd en konkurrensfaktor i regionen. Vi ska ta tillvara den förutsättningen och erbjuda möjlighet att förvärva boende på landsbygden. Det ska möjliggöras genom ett varierat bostadsbestånd i våra tätorter som främjar flyttkedjor, men också genom en tydlighet kring vilka lägen på landsbygden där bebyggelseutveckling kan bidra till att ytterligare stärka Enköpings identitet och attraktivitet. Det betyder att vi bygger i lägen som förbättrar förutsättningar för service, infrastruktur och kollektivtrafik samtidigt som den integreras med värdefull jordbruks- och rekreationsmark. Det betyder att vi hushåller med markresurser och bevarar natur- och kulturvärden som bidrar till Enköpings attraktivitet. Vi värdesätter vår närhet och tillgång till Mälaren. Vi förstärker också förutsättningarna

Foto. Anna Hallberg

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

för besöksnäringen. Genom en tydlighet kring var ny bebyggelse är lämplig på landsbygden, skapar vi också en trygghet för de som redan bor på landsbygden kring vad de kan förvänta sig, och för de som önskar bygga nytt eller utveckla sin verksamhet.

Ett fungerade vardagsliv är en viktig aspekt för att leva, bo och arbeta på landsbygden. En utmaning med landsbygden är att behov av samhällsservice är detsamma som i staden men att förutsättningarna skiljer sig åt mellan stad och landsbygd. Avstånd till arbete, skola/förskola, vårdinrättningar, till olika vardagsärenden som matbutiker, bank, apotek eller post är generellt större på landsbygden. Bilberoende är generellt högre på landsbygden på grund av geografiska avstånd mellan olika målpunkter, vilket är begränsande för vissa åldersgrupper. Närhet till kollektivtrafik innebär ökad rörelsefrihet för unga och vuxna som inte är bilburna. Den generella utvecklingen av fossilfria drivmedel för fordon kommer på sikt att gynna landsbygdens ekologiska fotavtryck. En bebyggelseutveckling med närhet till kollektivtrafik och service förstärker därmed både ekologisk och social hållbarhet.

Att främja en levande landsbygd i Enköping är mer än att bygga hus. Många av de boende på landsbygden är företagare. Dessa är viktiga för att hålla landsbygden levande, och för att skapa fler möjligheter till arbetstillfällen utanför de större tätorterna vilket i sin tur ger möjlighet till företagsutveckling. Detta bidrar till en lokal ekonomi och en förstärkt besöksnäring där exempelvis nätverk som Fjärdhundraland är tongivande.

Jordbruket är en viktig del av landsbygdens näringsliv. Dessutom bidrar det till vårt jordbruks- och småbrutna landskap som är en del av Enköpings attraktivitet. Jordbrukets

förutsättningar ska stärkas genom att jordbruksmarken värnas och fragmentering av sammanhängande jordbruksmark ska undvikas. Utveckling av infrastruktur ska inte heller försvåra att bedriva jordbruk. I många fall kompletteras lantbruk med småföretagande som också bidrar till ökad besöksnäring.

Jordbrukets betydelse för nationell beredskap kring livsmedelsförsörjningen är viktig att poängtera, särskilt med tanke på det säkerhetspolitiska läget i världen och med tanke på påverkan på livsmedelsförsörjningen av ett förändrat klimat. För en ökad ekonomisk hållbarhet ska den stora andelen företagande på landsbygden värnas och stärkas. Ett varierat näringsliv på landsbygden gör det mindre sårbart.

Sociala aspekter som föreningsliv eller kulturliv ska fortsättningsvis bidra till en aktiv och levande landsbygd. Detta sker delvis i utbyte mellan tätort och omland, men också genom de mötesplatser och engagemang som sker i byar och på landsbygden. Mötesplatser och det ideella engagemang som förenings- och kulturliv skapar ökar gemenskapen, och stärker identiteten i bygden. Det är en starkt bidragande faktor till social hållbarhet genom mänskliga möten. Det bidrar också till att stärka landsbygdens kulturturism. Många söker sig till landsbygden för den livsstil staden inte kan erbjuda.

Det är flera pusselbitar som fogas samman för en hållbar och levande landsbygd i Enköpings kommun. Genom politiska ställningstaganden i den fysiska planeringen utvecklas landsbygden med en gemensam riktning kring en effektiv markanvändning där människans möjlighet att bo, leva, arbeta och trivas är centralt samtidigt som landsbygdens attraktivitet för företagande och besöksnäringen kan förstärkas.

Märsön och Ekolsunds slottsby

Märsön

Märsön är en ö i Mälaren där kommungränsen mellan Enköping och Strängnäs delar ön i två. Den nordvästra delen tillhör Enköpings kommun, och är nästan helt bebyggd med bostäder som tidigare var fritidshus men som nu i allt högre utsträckning används för permanent boende. På ön bor cirka 260 personer (2022). De delar av ön som inte är bebyggda består antingen av uppskattad naturmark eller är på annat sätt olämplig för bostadsbebyggelse, varför inga fler bostäder bör uppföras på Märsön. Istället ska fokus ligga på att främja besöksnäringen på ön. Märsön är ett omvandlingsområde för kommunalt vatten och avlopp. Det pågår ett arbete nationellt för att bygga om Hjulstabron, som är en viktig länk som binder samman Märsön med resten av kommunen. Läs mer under avsnittet *Del 3 – Transporter och infrastruktur*.

Planeringsprinciperna för byggande på landsbygden gäller vid lokaliseringsprövning på Märsön. Läs mer om dessa planeringsprinciper under avsnittet *Del 2 – Förhandsbesked och detaljplan på landsbygden*.

Ekolsunds slottsby

Ekolsund samhälle är idag centrerat söder om motorvägen, och här bor knappt 200 invånare (2022). Norr om motorvägen vid Ekolsunds slott, cirka tre km norr om Ekolsund, finns planer på ett större nybyggnationsområde med 50–200 småhus vilket skulle öka invånarantalet i området markant. Detta område kallas Ekolsunds slottsby, och kommer i och med utbyggnadsplanerna bli en tätort inom planeringsperioden. I närheten av detta område finns en förskola i privat regi, i övrigt saknas service i området.

Det finns inga kommunala intentioner att vidareutveckla Ekolsunds slottsby, därför finns inte heller en djupare beskrivning av området. Framväxten av denna nya tätort kan däremot på sikt skapa behov av kommunal service i form av exempelvis utökade skolskjutsturer och kommunalt väghållaransvar för området etc. På sikt kommer kollektivtrafikförsörjning till området behöva ses över och säkerställas.

Planeringsprinciperna för byggande på landsbygden gäller vid lokaliseringsprövning i Ekolsund och Ekolsunds slottsby. Läs mer om planeringsprinciperna under avsnittet *Del 2 – Förhandsbesked och detaljplan på landsbygden*.

Reservat för ny infrastruktur

Två järnvägsreservat pekas ut i översiktsplanen, dels för en helt ny järnvägsförbindelse, Arosbanan, mellan Enköping och Uppsala, och dels för möjligheten att bredda den befintliga Mäljarbanan med ytterligare spår. Utpekanden av ny infrastruktur ska säkras i ett tidigt skede i planering och lovprövning och betraktas som en tilltänkt förbindelse i samtliga utredningsskeden.

Aroslänken

Markreservatet ska säkerställa utrymme för en ny järnväg mellan Uppsala och Enköping. En ny järnväg möjliggör effektivare förbindelser i öst-västlig riktning norr om Mälaren för såväl gods- som persontransporter. Ur ett storregionalt perspektiv är en ny järnväg viktig som en alternativ väg att ta sig från Mellansverige till Uppsala och vidare mot Norrland eller Arlanda utan att behöva passera Stockholm. Regionalt skulle en ny järnväg bidra till att kollektivtrafiken får en stärkt konkurrenskraft gentemot bilen och gynna många dagliga pendlingsresenärer. Målbilden är att en ny järnväg ska tilldelas statlig finansiering för perioden 2026–2037 och byggas ut kring 2040.

Mäljarbanan

Mäljarbanan byggs ut från två spår till fyra mellan Tomtebodav och Kallhäll för att möjliggöra en bättre framkomlighet i regionen genom att separera regionaltåg och pendeltåg. Det är av stor vikt att arbetet fortlöper enligt plan. På sikt kan en breddning av Mäljarbanan behöva göras även längre ut i systemet för att möjliggöra ytterligare utökning och eventuell förlängning av pendeltågstrafiken. Mark finns avsatt för framtida spårutbyggnad.

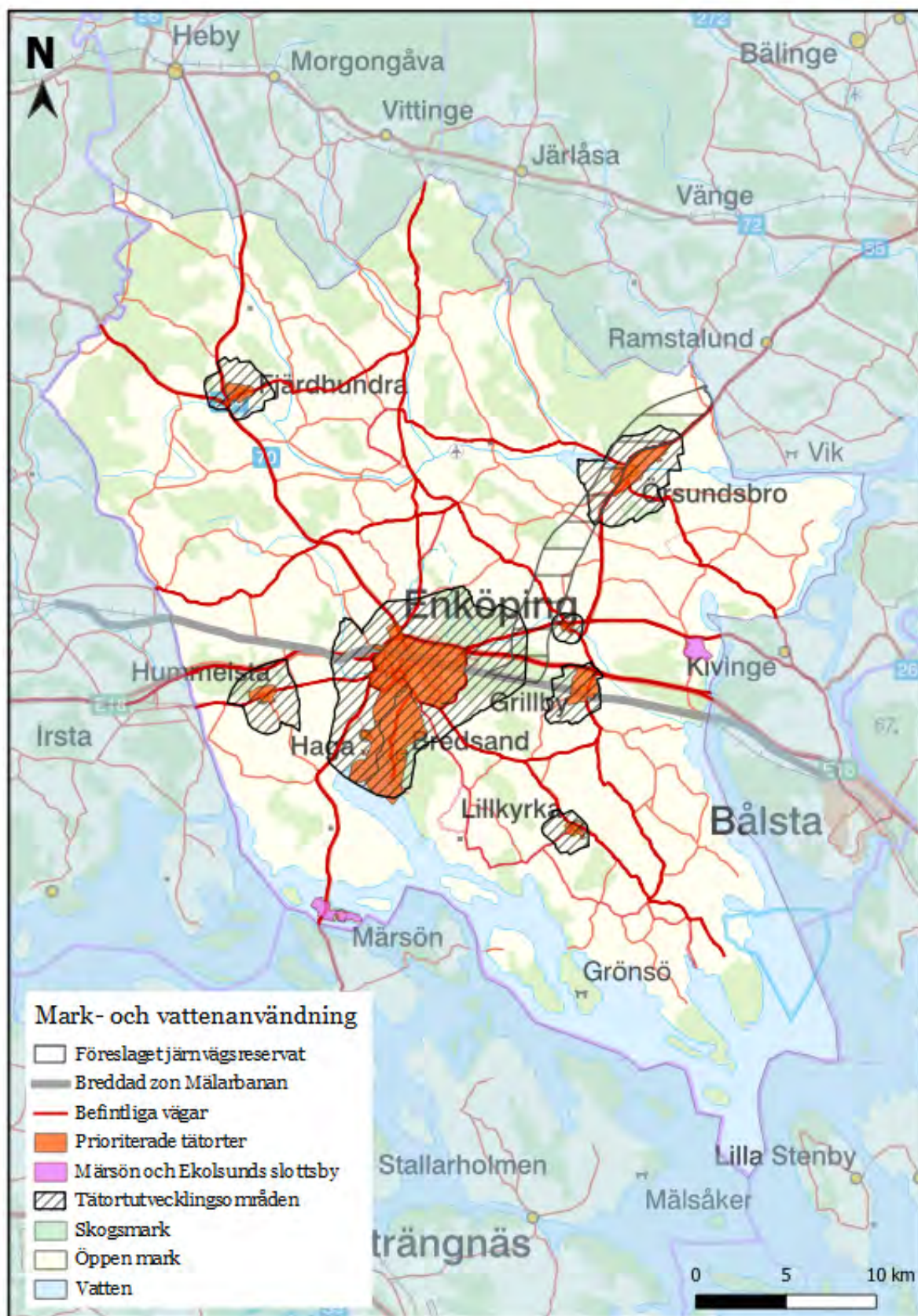
För att säkerställa att kommunens utveckling inte försvårar en framtida utbyggnad av Mäljarbanan

med två nya spår ska ny bebyggelse generellt inte tillåtas närmare än 30 meter från närmaste spårmitt på järnvägen. Om ny bebyggelse planeras inom 150 meter från Mäljarbanan ska en riskanalys utföras. Resultatet av riskanalysen fastställer lämpligt avstånd från järnvägen för ny bebyggelse. Föreslagen utveckling av kommunen anses väl förenligt med det riksintresseområde för kommunikationer som Mäljarbanan utgör. Kommunen ska vid planering och tillståndsgivning i anslutning till Mäljarbanan ta hänsyn till eventuell framtida breddning med ytterligare spår, så att en sådan utbyggnad inte försvåras.

Foto. Isabell Eklund

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 3. Mark- och vattenanvändning i Enköpings kommun.

Förklaring till markanvändningskartor för orterna

Markanvändningskartorna visar var utveckling ska ske samt var särskilda värden ska värnas fram till år 2040. Det finns också information om värdefulla platser eller områden i övrigt. I några kartor visas funktioner och i andra risker. Kartorna och texter i varje avsnitt ska med fördel användas tillsammans.

Avgränsningarna för olika ytor eller dragna linjer är inte exakta utan grovt uppskattade. I efterföljande planering krävs såväl lokaliseringsprövning som detaljerande ställningstaganden och bedömningar.

Markanvändningskartorna för de sex prioriterade tätorterna visar kommunens planerade utveckling fram till år 2040 och är beroende på platsens förutsättningar och karaktär. I vissa fall finns även målbild eller vision beskrivet bortom år 2040. Detaljplan krävs inom tätortsgränsen i markanvändningskartan.

Status i kartor för orter

Ändrad markanvändning - Här presenteras kommunens förslag till ändringar i och med denna översiktsplan. Gränserna är ungefärliga.

Pågående markanvändning - Här visas områden med pågående detaljplanprocess. Det kan också vara områden där det finns detaljplan men där exploateringen inte påbörjats. Gränserna är ungefärliga.

Markreserv efter 2040 - Här presenteras områden som skulle kunna vara lämpliga för utveckling. Dessa områden har inte utretts för att klargöra planeringsförutsättningar och kan inte utvecklas innan planeringsförutsättningarna klargjorts.

Kategorier i kartor för orter

- **Sammanhängande bostadsbebyggelse**
Bebyggda områden av sammanhängande bebyggelse som i huvudsak består av bostäder där det kan förekomma ett fåtal servicefunktioner.
- **Mångfunktionell bebyggelse**
Bebyggda områden av mångfunktionell bebyggelse med stads- och tätortsmässig karaktär och innehåller olika servicefunktioner tillsammans med bostäder. Inom kategorierna återfinns även skola, förskola och vårdinrättningar. Här ingår även kyrkor.
- **Verksamheter och industri**
Verksamheter med omgivningspåverkan och som inte är förenliga med bostäder, exempelvis verksamheter som är ytkrävande, som genererar tung trafik, buller eller lukt.
- **Grönområde och park**
Parker i tätortsmiljö, tätortsnära grönområden som har betydelse för bostadsbebyggelsen och därför ska skiljas ut från övrig bebyggelsemiljö.
- **Natur och friluftsliv**
Naturområden med olika värden eller funktioner, exempelvis för biologisk mångfald, kulturmiljö eller friluftsliv och där areell näring kan förekomma.
- **Transportinfrastruktur**
Fysisk utbredning för olika transportsätt, tex vägar, gång- och cykelbanor, parkeringar, järnväg och resecentrum. Markeras endera som grå yta eller som streckad linje.
- **Areell näring**
Områden med jordbruk.
- **Övrigt**
Lekplatser, idrottsplatser, motionsspår.

FJÄRDHUNDRA

Fjärdhundra ligger i övergången mellan Mälardalslandskapets vidsträckta och sammanhängande odlade slättmarker och ett mer småbrutet skogslandskap i kommunens norra delar. Fjärdhundra präglas av en vacker natur, stora skogsområden och öppna jordbruksmarker. I Fjärdhundra med omland finns ett aktivt föreningsliv och en stark entreprenörsanda. Bygden är levande med sin kreativitet och engagemang.

Fakta om Fjärdhundra tätort

Befolkningsmängd år 2022: 930 invånare i tätorten (2 procent av kommunbefolkningen 2022) samt cirka 2 700 invånare i omlandet.

Skola och förskola: skola till årskurs 9 och två förskolor.

Kollektivtrafik: busslinje för resande mellan Enköping och Heby.

Service: vårdcentral, omvårdnadsboende, utomhusbad, utegym, hinderbana, teknikbana BMX och boulebana, idrottsplats och idrottshall, ishockeyrink, folk- och skolbibliotek, elljusspår i tätortsnära skog och fritidsgård samt viss kommersiell service.

Utveckling till år 2040

Fjärdhundra tätort är en ort med jämförelsevis god service och utbud av rekreativsmöjligheter. Denna plan föreslår inte nya bostadsområden i orten då viss planberedskap redan finns och kompletteras genom pågående planläggning av 60 nya bostäder. Däremot finns ett behov av att arbeta för en bättre kollektivtrafik, ett säkrare gång- och cykelvägnät och fler mötesplatser.

Här följer de viktigaste punkterna för utvecklingen av Fjärdhundra tätort.

Planeringsförutsättningar

Fjärdhundra är en tätort vars befolkningsmängd är stabil strax under 1000 invånare och så har det varit under en längre tid. Här pågår arbete med en detaljplan för område 1 där 60 bostäder planeras. Fram till 2040 är därmed bostadsbehovet i tätorten täckt. Ytterligare ett område (nr 2) finns som markreserv för

eventuella framtida behov av bostäder.

Orten omsluts av jordbruksmark och skogsområden, vilket begränsar dess utbredning. Historiskt har tillgången på bostäder motsvarat efterfrågan och därför är ytterligare utbredning av orten inte aktuell.

Skolan och förskolan har hela kommunens nordvästra del som upptagningsområde. Trots det har skolan i Fjärdhundra kapacitet för fler elever. Förskolan är nästan fullbelagd men har möjlighet att ta emot tillkommande barn från planlagt område 1. När detta område är utbyggt beräknas förskolan vara fullbelagd. Fjärdhundra har också en vårdcentral, och viss kommersiell service.

Fjärdhundra har eget reningsverk med kapacitet för de bostäder som redan planeras i tätorten. Vid ytterligare utbyggnation behöver vatten- och

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

avlopps nätet genomgå en översyn och sannolikt förstärkas.

Fjärdhundra har ett antal olika mindre verksamhetsområden och platser för industri men inget renodlat verksamhetsområde finns. Företagen ligger istället integrerade i tätorten. Ett sådant är området med silon, strax söder om område 1. Denna silo samlar upp grödor från ett stort område kring tätorten, och en flytt av denna är inte aktuell. Inga nya verksamhetsområden föreslås i orten.

Utifrån risken för stora investeringar i infrastruktur och service samt begränsningar i fråga om byggbar mark föreslås inga nya bostadsområden i orten fram till år 2040 utöver de som redan planläggs. I område 2 finns en föreslagen markreserv för byggnation av framför allt bostäder. Om dessa områden ska bebyggas i framtiden behöver behoven av offentlig service, särskilt förskola, analyseras och säkerställas.

Förbättrad trafiksäkerhet och utökad kollektivtrafik

I samhället finns behov av åtgärder för att sänka hastigheten, framförallt förbi Fjärdhundra förskola. Trafikverket är huvudman för Stora vägen och väg 254.1, som förbinder Stora vägen med väg 70. Kommunen ska verka för att överta väghållarskapet för dessa vägar för att få fullständig rådighet över gatunätet i orten. Busstrafiken har relativt god turtäthet mellan Fjärdhundra och Enköping men sämre mot Heby och kollektivtrafik saknas helt till Sala. Med tätare turer skulle fler kunna lockas att välja kollektivtrafiken. Kommunen verkar för att busstrafiken förstärks. Detta görs genom dialog med Region Uppsala.

Fjärdhundrabadets lekplats. Foto. Enköpings kommun

Utöka och trygga cykelvägar

Längs riksväg 70 mellan Enköping och Fjärdhundra finns sträckor där det är möjligt att cykla, men det finns alltså sträckor som saknar cykelmöjligheter. Tillsammans med Region Uppsala ska kommunen se över cykelbarheten längs med återstående felande länkar på sträckan.

Det finns även ett behov att skapa fler och säkrare cykelvägar i tätorten så att de befintliga cykelvägarna binds ihop och cyklisterna tryggare kan färdas i trafiken. Barn och ungas behov ska särskilt uppmärksammas. En prioriterad sträcka är att koppla ihop orten med vårdcentralen som är lokaliserad utmed riksväg 70.

Trygga Fjärdhundraskolans framtid

Fjärdhundraskolan och ortens förskolor är viktiga för tätortens och omlandets befolkning och för att barnen ska ha möjlighet att gå i skolan i sitt närområde. Fjärdhundraskolan har utrymme att öka sitt elevantal, framför allt på högstadiet. En av orsakerna är att många elever i högstadiet väljer andra alternativ i Enköpings stad. Skolans lokaler används också för fritidsgårds- och kulturverksamhet, och det är viktigt att detta samnyttjande kan fortsätta. Skolan är en viktig mötesplats som bidrar till ökad inkludering och socialt sammanhang för invånarna.

Fler mötesplatser

I tätorten finns en park och en lekplats. Det finns behov av att tillskapa platser för lek i tätortens västra delar samt att utveckla den centrala parken med fler funktioner som kan locka fler åldersgrupper. Dessa mötesplatser bidrar till att underhålla och utveckla tätortens gemenskapskänsla. Fjärdhundrabadet är också en mötesplats under sommarhalvåret.

Kulturlivets förutsättningar kan stärkas och en mötesplats utanför skolans lokaler saknas idag. En samlokalisering med biblioteket är en möjlig lösning. Idag är biblioteket ett kombinerat folk- och skolbibliotek.

Bevara gröna områden och brukningsvärd mark runt orten

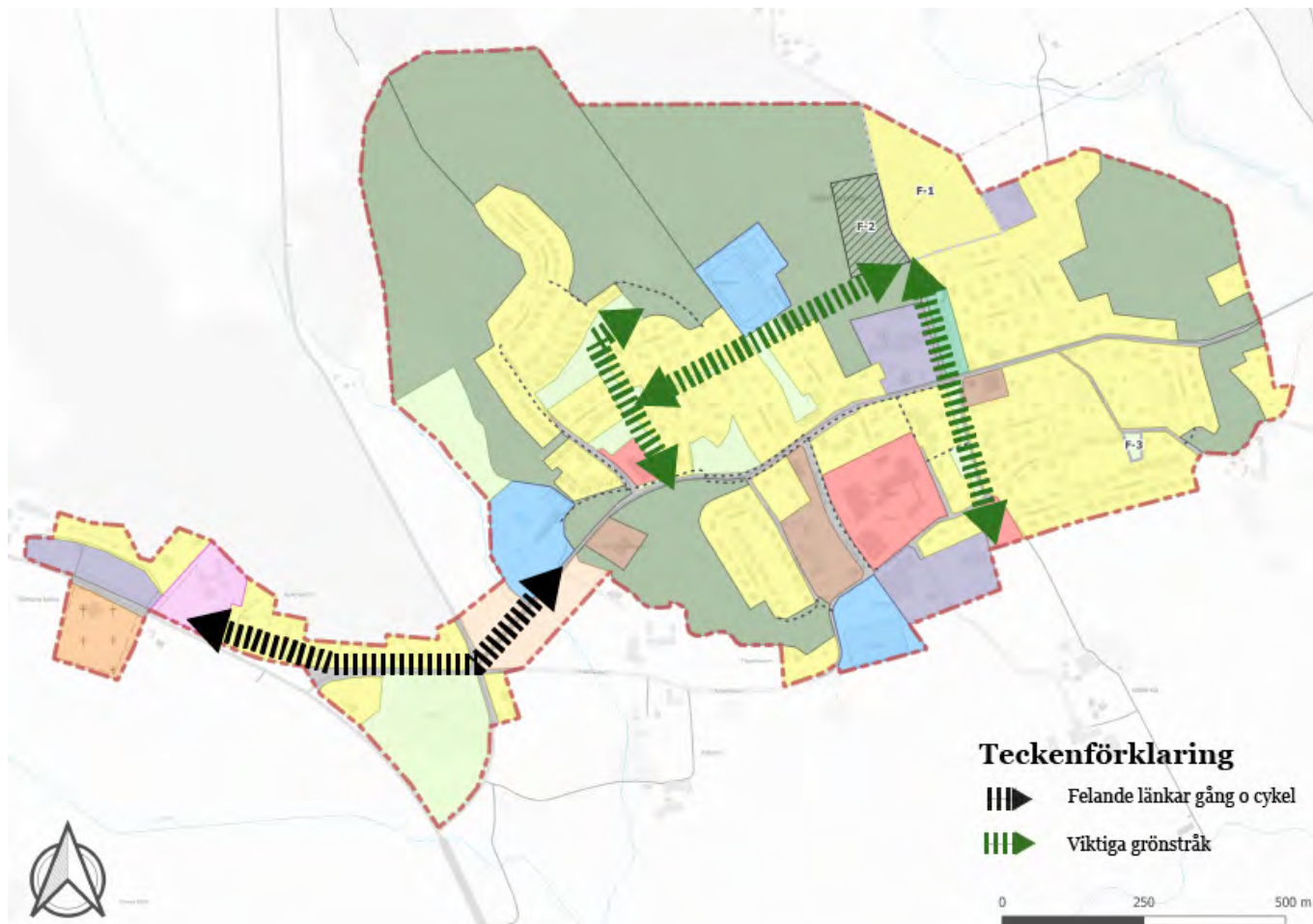
Fjärdhundra har ett stort skogsområde norr om tätorten, med värden för rekreation och utomhuspedagogik inom skola och förskola. Här finns bland annat elljusspår och ortens enda lekplats. Tätorten omsluts i övrigt av jordbruksmark. Denna mark ska värnas för livsmedelsproduktionen och för kulturlandskapets värden. Inom tätorten finns en park och några mindre områden med närnatur som skapar mervärde för befolkningen.

Fjärdhundra ska fortsättningsvis vara en tätort med närhet till grönska. Naturområdena är en del av en större spridningskorridor för djur och växter. Tätorten tangerar också riksintresse för kulturmiljövård och landskapsbildskydd. Sammantaget ska ingen bebyggelseutveckling ske inom de skyddade områdena.

Bortom år 2040

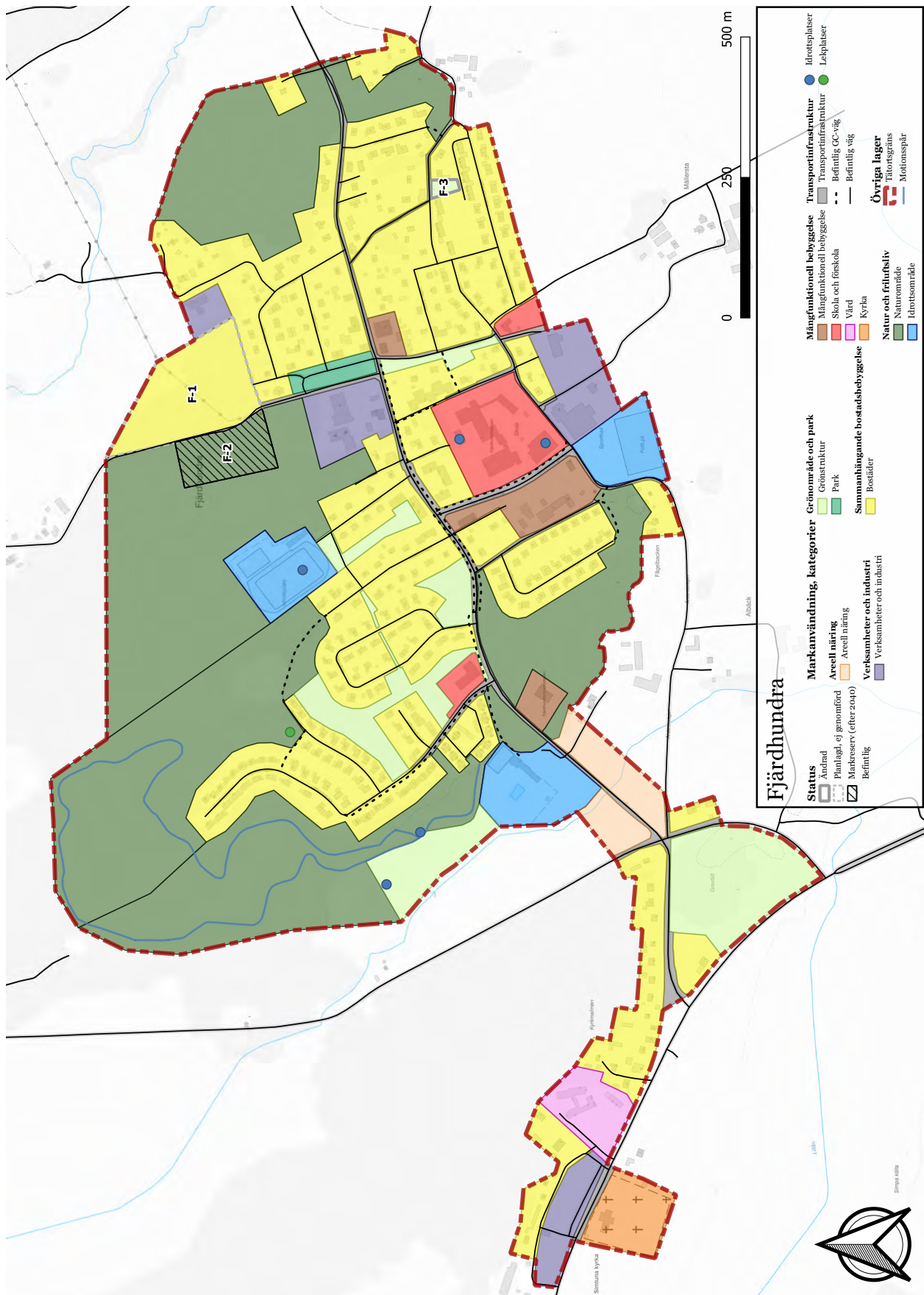
En yta föreslås som markreservation för utbyggnation efter år 2040. Vid en sådan tillväxt är det viktigt att säkerställa övriga samhällsfunktioner för den ökande befolkningen.

Illustrationer som exempel

Karta 4. Karta över möjliga länkar för grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Fjärdhundra. Kartbilden illustrerar exempel på grönstråk som kan förstärka och/eller bidra till en mer sammankopplad grönstruktur med positiva effekter för rekreation, upplevelsen om tätorten och förstärka ekosystemtjänsterna inom tätorten. I kartan visas också felande länkar i gång- och cykelvägnätet, som Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat i samråd med medborgare.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 5. Mark- och vattenanvändning i Fjärdhundra tätort. Se sidan 35 för förklaringar till samtliga kategorier i kartan.

Markanvändning i Fjärdhundra tätort fram till år 2040

Bostadsbebyggelse

Område 1 – pågående markförändring

Området är cirka 3,5 hektar stort och ägs både av en privat markägare och av kommunen.

Området är planlagt för 30 bostäder (2008) men detaljplanen har inte genomförts. Planbesked har getts för att arbeta fram en ny detaljplan för att tillåta radhus och parhus istället för enbart villor som den nu gällande planen. Ett varierat bostadsbestånd i Fjärdhundra tätort är viktigt för att motverka socioekonomisk segregation.

Området bedöms kunna omfatta omkring 60 bostäder, och ligger inom kort avstånd till service och grönytor. Eftersom området har en gällande detaljplan, och arbete med förändring har inletts så beskrivs ytan som pågående bostadsbebyggelse i kartan.

Område 2 - Markreserv för utveckling bortom år 2040

Området är cirka 1,5 hektar stort och ägs av en privat markägare.

Område 2 är markreserv om behov av ytterligare bostäder uppkommer. Det innebär att området troligtvis kommer att bebyggas först efter år 2040, men det kan tas i anspråk tidigare om behov uppstår. Om detta område ska bebyggas behövs ytterligare analyser kring behov av samhällsservice, exempelvis behov av förskola, lekplatser, gång- och cykelvägar samt hur vissa funktioner så som ekosystemtjänster, gröonstrukturer, bullerdämpande åtgärder, dagvattenhantering och klimatanpassning ska säkerställas.

Området har ett bra läge med närhet till centrala Fjärdhundra och kort avstånd till livsmedelsbutik, skola och busshållplats. Området skulle innebära en ökad nytta av den infrastrukturinvestering som behövs för område 1 i samband med vägförbättringar och utbyggnad av VA-infrastruktur. Området har avgränsats för att undvika de mer kuperade delarna av skogen väster om Änderstavägen eftersom dessa partier skulle kräva stora ingrepp i naturmiljön.

Grönområde, park, natur och friluftsliv

Område 3 – ändrad markanvändning

Området är cirka 0,1 hektar stort och ägs av kommunen.

Idag utgörs områden av en tom bostadstomt i form av en gräsmatta. Om man i framtiden ska bygga en lekplats i den östra delen av Fjärdhundra skulle detta kunna vara en lämplig placering.

GRILLBY

I Grillby ligger naturen och friluftsområdena runt knuten, samtidigt finns en närhet till storstadsregioner som Uppsala och Stockholm. Goda pendlingsmöjligheter, lugnet, naturen och småskaligheten gör orten till en attraktiv bostadsort i kommunen.

Fakta om Grillby tätort

Befolkningsmängd: 1 140 invånare i tätorten (2,4 procent av kommunbefolkningen 2022), samt 2 400 invånare i omlandet.

Skola och förskola: skola F-6 och två förskolor.

Kollektivtrafik: busslinje för resande mellan Enköping och Skolsta, möjlighet till byte för resa mot Uppsala, Stockholm och Västerås.

Övrigt: Biblioteksbus, omvårdnadsboende, elljusspår, idrottshallar och idrottsplatser, hinderbana, utegym, bouleplaner och ishockeyrink. Det finns även viss kommersiell service.

Utveckling till år 2040

I Grillby föreslås flera utvecklingsområden. Totalt möjliggörs för cirka 130 nya bostäder i område 2 och 5 fram till år 2040, och planberedskap finns för ytterligare cirka 100 bostäder i område 1. Dessa utbyggnationer väntas öka Grillbys befolkning med cirka 50 procent.

När orten växer möjliggörs också en ny förskola och en utökning av skolan. Kommunen ska verka för en utökad kollektivtrafik till orten, samt länka ihop gång- och cykelvägsnätet så att man tryggt och säkert kan resa inom orten utan bil.

Här följer de viktigaste punkterna för utvecklingen av Grillby tätort.

Planeringsförutsättningar

Grillby är en tätort med cirka 1 140 invånare. Befolkningen har vuxit markant de senaste åren genom utbyggnation av Grillbyängen (område 1) och planberedskap finns för ytterligare cirka 100 bostäder. Grillby tätort är omgiven av

jordbruksmark, förutom mot norr där ett större skogsparti angränsar tätorten. Utökningen av Grillby tätort behöver därför vara väl planerad och effektiv så att mark ianspråkats på bästa sätt. Eftersom orten har begränsat med grönstrukturer blir det särskilt viktigt att denna värnas för exempelvis rekreation, friluftsliv och utomhuspedagogik.

I Grillby finns en kommunal grundskola för låg- och mellanstadiet. Elevunderlaget för skolan väntas öka under de kommande 10 år, vilket innebär att behovet av elevplatser ökar. Skolan i Grillby har kapacitet för de bostäder som planeras i område 1, och delvis för de bostäder som är möjliga inom område 5. Om fler bostäder tillkommer inom tätorten behöver skolan byggas ut eller en ny skola tillkomma.

I tätorten finns även en kommunal förskola och i Grillbys omland finns det en fristående förskola. Även underlaget för dessa väntas öka under de

närmaste tio åren. På sikt behöver en ny förskola tillkomma.

I Grillby finns vatten- och avloppskapacitet för område 1 och delar av område 5. Ytterligare bostäder i tätorten kräver åtgärder för att stärka VA-nätet. Trots begränsningar i VA-nätet och markens förutsättningar är Grillby en av de tätorter där mest nybyggnation föreslås. Kommunen bedömer att efterfrågan på bostäder och offentlig service motiverar att ta ytterligare mark i anspråk.

Direkt väster om tätorten finns ett riksintresseområde för kulturmiljövård, Boglösa, vilket påverkar möjligheterna att bygga ut tätorten västerut.

Fler och varierade bostäder

Bostadsutbudet i Grillby består idag av 80 procent småhus. 77 procent av bostäderna är äganderätter. Det finns därför ett behov av att tillskapa ett mer blandat utbud av bostäder på orten. Lägenheter skulle vara ett positivt tillskott på orten, och det skulle komplettera befintligt bostadsutbud väl.

I Grillby finns ett behov av fler, och mer varierade bostäder, och den enda mark som bedöms lämplig för detta under perioden för översiktsplanen är åkermark. Övrig mark är antingen värdefull naturmark med rekreativvärden, inom riskzonen från järnvägen eller på andra sätt störningspåverkad. Därför har område 2 och 5 föreslagits på grund av sitt läge i förhållande till resten av tätorten och närhet till service och trots att det är jordbruksmark. Ny bebyggelse ska i första hand lokaliseras inom den befintliga bebyggelsestrukturen och utgöras av förtätningar.

Förstärka teknisk försörjning

För att möjliggöra ett ökat bostadsbyggande och en växande befolkning på orten behöver vatten- och avloppsnätet förstärkas. De redan planlagda bostadsområdena i Grillby kan genomföras utan en betydande belastning på dagens vatten- och avloppsnätet men en mer omfattande bostadsbyggnation kräver en utbyggnation av VA-nätet.

Säkerställa att alla barn får plats i skola och förskola

När bostadsbyggandet ökar, ökar också antalet barn och ungdomar. Detta skapar ett större behov av förskole- och grundskoleplatser när orten växer. Runt Grillbyskolan möjliggör vi därför utbyggnation för framtida elevökning. Förskolorna kan däremot inte byggas ut, och istället föreslås en ny tomt för förskola ut.

Skapa mötesplatser för ortens invånare

Vid Grillby torg har det tidigare funnits en rad handel- och serviceverksamheter vilket bidragit till torgets betydelse som mötesplats för bygdens invånare. För att främja folklivet i Grillby är det viktigt att torget återigen används som en levande mötesplats. Det kan ske genom privata eller ideella initiativ. På orten saknas bibliotek men biblioteksbussen stannar på orten enligt regelbunden tidtabell.

Barn och ungdomar har även ett behov av egna mötesplatser, till exempel i form av en samlingslokal eller fritidsgård. Skolans lokaler är en viktig mötesplats som samlar ortens alla barn, här skulle med fördel en fritidsgård kunna tillskapas. Andra viktiga mötesplatser för barn är ortens grönytor och lekplats, dessa ska underhållas för att främja möten och rekreation. När tätorten växer så växer även behovet av lekplatser, och fler mötesplatser för lek behöver tillskapas där nya bostäder uppkommer.

Förbättrad infrastruktur och kollektivtrafik

I Grillby tätort finns en del befintliga cykelvägar men det finns även ett behov av att bygga ihop felande länkar i gång- och cykelvägnätet för att underlätta för gående och cyklister samt öka trafiksäkerheten. En annan viktig sträcka att förbättra cykelmöjligheterna på är mellan Grillby och Skolsta. Tillsammans med Region Uppsala ska en utredning för att se över cykelbarheten mellan orterna tas fram under 2024–2026.

Tack vare ortens geografiska läge arbetar många av Grillbys invånare på annan ort, till exempel i Uppsala eller Stockholm. Kommunen lyfter regelbundet behovet av utökad kollektivtrafik till och från Grillby i dialog med Region Uppsala.

Värna grönområden och bevara jordbruksmark

Det finns flera sammanhängande och viktiga fritids- och rekreationsområden samt kulturella utflyktsmål i Grillbybygden som fortsatt ska värnas. Det är också viktigt att tillskapa nya områden för rekreation när tätorten växer, eftersom den befintliga grönskan annars riskerar att slitas ut av ett ökat besökarantal. Det är viktigt att säkerställa närnaturen inom de tillkommande bostadsområdena. En hållbar förvaltning av befintliga områden är viktig likväl som en utveckling av nya områden.

I Grillbys norra delar finns goda möjligheter till rekreation, exempelvis genom en stor idrottsanläggning och eljusspår i det intilliggande skogsområdet. Mötesplats och möjlighet till spontanidrott är viktig för samhället, och ska bevaras. Skogsmarken består av olika skogstyper som erbjuder naturupplevelser, rekreation, avkoppling och utepedagogiska miljöer som är viktiga för skola och förskola. Den norra delen av naturområdet fungerar även bullerdämpande från E18. Inom

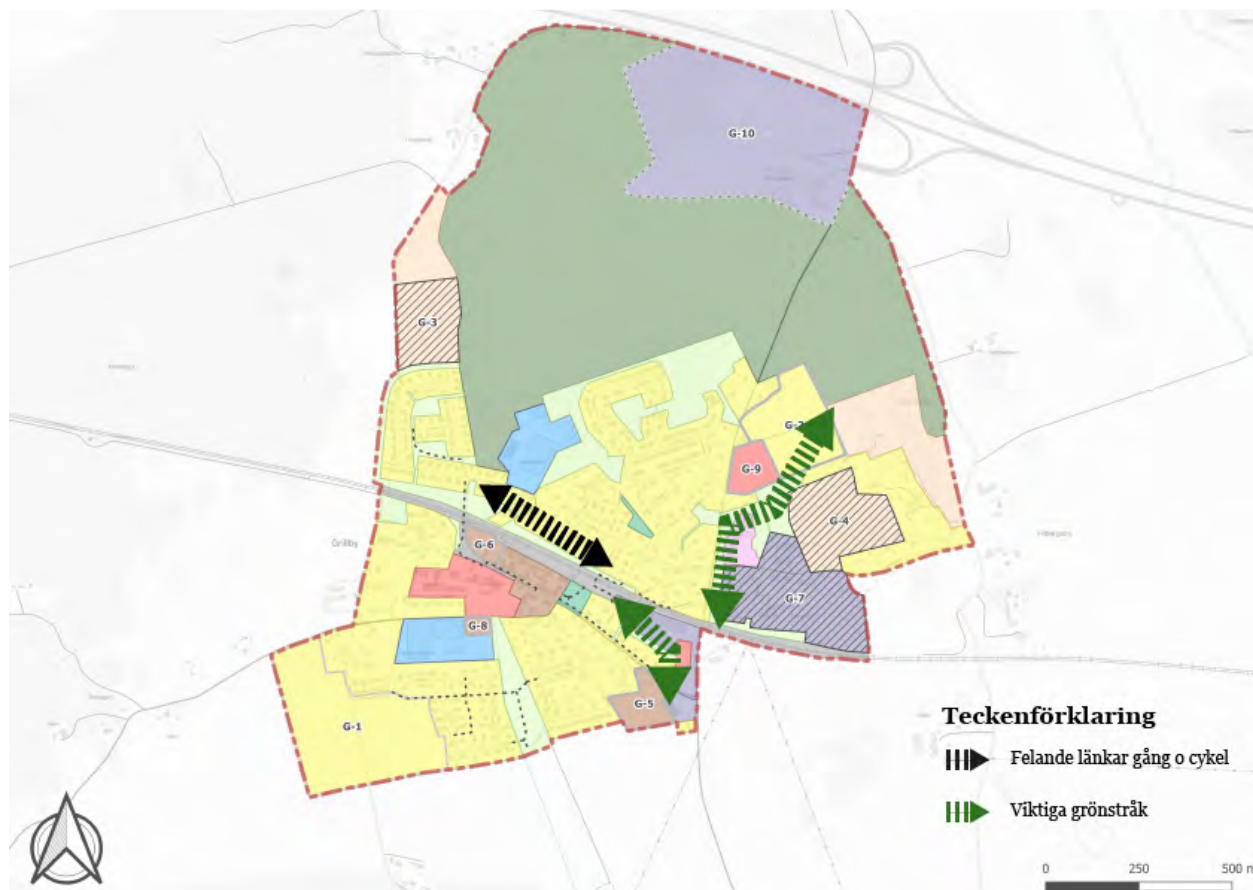
skogsområdet finns en nyckelbiotop som är särskilt viktig att värna.

Värdefulla kultur- och naturområden ska skyddas så att värdena inte påtagligt skadas av tillkommande bebyggelse och infrastruktur. Gröna stråk och grönområden värnas och förstärks i planeringen genom att inga nya bostadsområden placeras i skogspartiet i tätortens norra del. När nya bostadsområden byggs bör gröna skydd- och buffertzoner tillskapas för bullerreducering och trafiksäkerhet. I övrigt omsluts tätorten av jordbruksmark. Till viss del föreslås jordbruksmark användas för annat ändamål. Där samhällsviktigt intresse inte kan motiveras ska jordbruksmarken fortsatt värnas för livsmedelsproduktionen och för kulturlandskapets värden.

Bortom år 2040

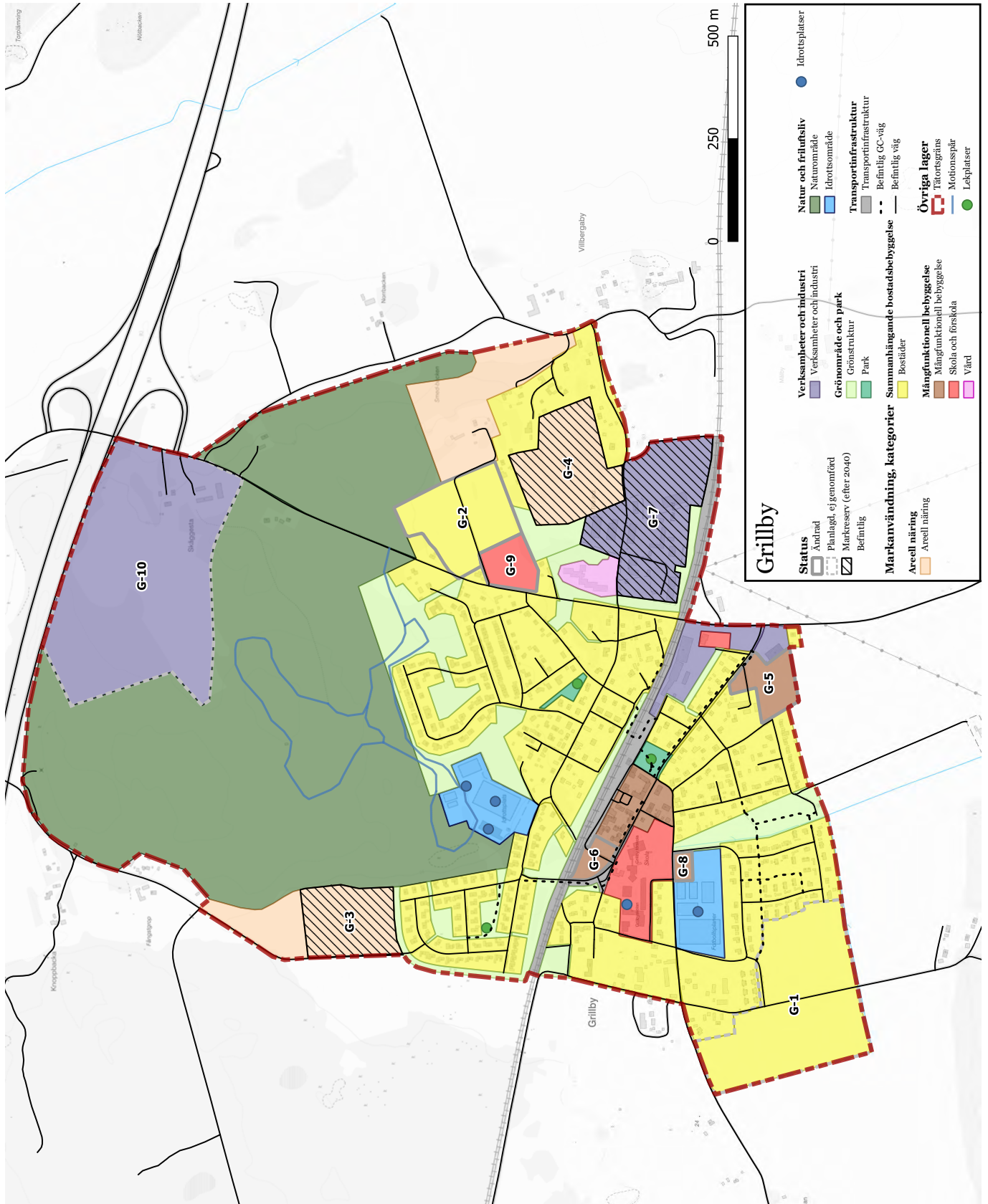
En stor förbättring av ortens kommunikationer skulle uppnås genom tillskapandet av ett tåguppehåll, något som skulle kunna bli aktuellt om pendeltågstrafiken förlängdes västerut. Tre ytor i Grillbys utkanter föreslås för byggnation efter år 2040. Det möjliggör för en större utbyggnation av Grillby efter denna översiktsplans period. Har finns dock problematik med ianspråktagande av jordbruksmark och skyddsavstånd från järnvägen att ta hänsyn till.

Illustrationer som exempel

Karta 6. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Grillby. Kartbilden illustrerar exempel på grönstråk som kan förstärka och/eller bidra till en mer sammankopplad grönstruktur med positiva effekter för rekreation, upplevelsen om tätorten och förstärka ekosystemtjänsterna inom tätorten. I kartan visas också felande länkar i gång- och cykelvägnätet, som Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat i samråd med medborgare.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 7. Mark- och vattenanvändning i Grillby tätort. Se sidan 35 för förklaringar till samtliga kategorier i kartan.

Markanvändning i Grillby tätort fram till år 2040

I Grillby har prioriteringen för de föreslagna områdena byggd på prioriteringsordningen: färdigställa pågående projekt (område 1), förtäta (område 5) och i sista hand utvidga tätorten (område 2).

Bostadsbebyggelse

Område 1 – pågående planering (prio 1)

Området omfattar cirka 11,3 hektar och ägs av privat markägare.

Området är redan planlagt för cirka 200 bostäder, huvudsakligen för villabebyggelse. I den redan utbyggda delen finns omkring 100 bostäder i form av villor, parhus och små flerbostadshus.

Utbyggnaden av kommunala gator och VA i den resterande delen pågår. Det möjliggör för ytterligare cirka 100 nya villatomter. Dessa bostäder finns redan med i den löpande planeringen. Området har prioritet 1 eftersom det redan är planlagt.

Område 2 – ändrad markanvändning (prio 3)

Område 2 ägs av kommunen och är ca 4,8 hektar stort.

Området föreslås som bostadsområde och bedöms kunna inrymma cirka 80 bostäder i form av flerbostadshus, radhus och parhus.

Område 2 har ett centralt läge, med närhet till en ny förskola inom område 9 samt närliggande idrottsplats. Den statliga länsvägen utgör dock en barriär mellan området och resterande tätorten. Här behöver åtgärder vidtas i samband med byggnationen för att minska barriäreffekten och öka trafiksäkerheten.

Dessa åtgärder bör vidtas med intilliggande område 9 i åtanke.

När området exploateras är det fördelaktigt om det skapas en grön länk från skogen norr om området till grönområdet söder om det.

Område 3 och 4 - markreserv för utveckling efter år 2040

Område 3 är cirka 3,8 hektar stort och ägs av kommunen, och område 4 är cirka 5,4 hektar stort och ägs av en privat markägare.

Område 3 och 4 föreslås som markreserv om behov av ytterligare bostäder uppstår. Det innebär att områdena troligtvis bebyggs först efter år 2040, men kan tas i anspråk tidigare om ortens förutsättningar förändras. Båda områdena består av åkermark och kan endast bebyggas om samhällsviktigt intresse kan motiveras. Om dessa områden ska bebyggas behöver ytterligare analyser kring behov av samhällsservice, exempelvis behov av skola och förskola, lekplatser, gång- och cykelvägar samt hur funktioner så som ekosystemtjänster, grönstrukturer, bullerdämpande åtgärder, dagvattenhantering och klimatanpassning ska säkerställas.

Område 3 har på många sätt ett bra läge med närhet till skola/förskola och rekreativ skogsmark i anslutning till idrottsplatsen och elljusspåret. Kommunen äger marken och området föreslås för bostäder redan i tidigare fördjupad översiktsplan för Grillby.

Område 4 har också ett centralt läge med närhet till den framtida förskolan i område 9, men den statliga länsvägen utgör barriär mellan områdena och resterande tätorten. Här behöver åtgärder vidtas för att minska barriäreffekten och öka trafiksäkerheten.

Mångfunktionell bebyggelse

Område 5 – ändrad markanvändning – bostäder och verksamheter (prio 2)

Området är ca 1,7 hektar stort och ägs av privat markägare.

För att variera Grillbys bostadsbestånd kan med fördel en blandning av flerbostadshus och parhus/radhus med olika upplåtelseformer uppföras. Med en lite tätare bostadsbebyggelse i form av lägre flerbostadshus, parhus eller radhus bedöms området kunna inrymma cirka 50 bostäder. Läget är gynnsamt intill matbutiken och med närhet till skola och förskola. I bottenvåningarna på flerbostadshusen skulle verksamhetslokaler kunna inrymmas, för att på så sätt ge förutsättningar för ett bredare utbud av service i Grillby.

Utvecklingen av området behöver ske med omsorg i mötet med det gamla Grillby med gårdsbebyggelse och intilliggande äldre kvarter längs Kyrkvägen. Genom området bör ett gång- och cykelstråk som förbinder Kyrkvägen/Renvägen med Storgatan/Tempo anordnas.

Område 6 – ändrad markanvändning – parkering/mötesplats

Området är cirka 0,7 hektar stort och ägs av kommunen.

Området är centralt beläget i Grillby och består av två mindre delområden på vardera sida om Brunnsgatan. Områdets utvecklingsmöjligheter begränsas av närheten till järnvägen. Detta gör att viss försiktighet måste vidtas, och att tomten bedöms som olämplig för byggnation med varaktig vistelse exempelvis bostäder eller skola. En del av ytan skulle kunna inhysa skolans nuvarande parkering. Det skulle avlasta skoltomten vilket skapar plats för framtida utbyggnationer på skoltomten. Området är stort nog att även inrymma någon typ av mötesplats

eller centrumändamål.

Det finns en återvinningsstation inom östra delen av området, som föreslås finnas kvar tills vidare.

Område 7 – markreserv för utveckling efter år 2040

Området är cirka 7,7 hektar stort och ägs till största del av en privat markägare, men delvis av kommunen.

Området inhyser idag olika typer av verksamheter som inte nödvändigtvis behöver finnas centralt, bland annat inom byggsektorn och med ett åkeri på gång i den östra delen. Om de befintliga verksamheterna i framtiden skulle flytta till område 10 skulle området istället kunna innehålla bostäder, service och näridrottsplats. Marken är till viss del förorenad och behöver inventeras för att hitta rätt åtgärder för efterbehandling.

Länsvägen är en barriär mot resten av tätorten och åtgärder behöver vidtas för att minska barriäreffekten om området bebyggs.

Område 8 – ändrad markanvändning – skola

Området är cirka 0,3 hektar stort, och ägs av kommunen.

Ytan föreslås för framtida utbyggnad av skolan. Området kan också tas i anspråk för ny idrottshall för att ersätta den gamla och på så sätt avlasta skoltomten. I samband med att skolans lokaler byggs ut bör plats för fritidsgård och skolbibliotek säkerställas i området, förslagsvis inom samma byggnad som skolverksamheten.

Område 9 – ändrad markanvändning - förskola

Området är cirka 1,4 hektar stort, och ägs av kommunen.

Området föreslås för en ny förskola för att täcka behovet av en ökad andel barn i Grillby i samband med att bostadsbyggandet ökar. Området består av jordbruksmark, men förskola motiveras som samhällsviktigt intresse. Bedömningen är att alternativa placeringar saknas på grund av den yta som förskolan kräver. Övriga placeringar har avfärdats på grund av korsande ledningsområde samt ofördelaktigt läge jämfört med barnens bostad (område 5), otillräcklig infrastruktur eller att platsen innehåller gravfält (skogsområdet norr om tätorten).

Järnvägen utgör en barriär mot många av de nya bostäder som planeras i tätorten, och Länsvägen utgör i sin tur en barriär mot de befintliga bostäderna norr om järnvägen.

Trots detta är bedömningen att denna lokalisering är den lämpligaste i Grillby, främst för att förskola redan finns söder om järnvägen. I samband med exploatering av detta område behöver därför barriäreffekterna motverkas, och säkra skolvägar säkerställas. Närheten till länsvägen kan även medföra krav på bullerskyddande åtgärder.

Verksamhetsområden och industri

Område 10 – pågående markanvändning

Området är cirka 20,9 hektar stort och ägs av privat markägare.

För att möjliggöra ett utvecklat näringsliv i Grillby är området detaljplanlagt för att utgöra ett nytt verksamhetsområde. Området har ett logistiskt bra läge intill E18, och kan därför på sikt ersätta område 7. Om så blir fallet, kan område 7 frigöras för annan typ av markanvändning.

Vy över Grillby. Foto. Anna Hallberg

HUMMELSTA

Hummelsta ligger mellan Enköping och Västerås längs den tidigare sträckningen av E18. Det geografiska läget och de goda förbindelserna bidrar till att många bor i Hummelsta men pendlar till sitt arbete i en närliggande ort. Hummelsta är omgärdad både av skog i norr och vidsträckta åkermarker i söder.

Fakta om Hummelsta tätort

Befolkningsmängd: 950 invånare i tätorten (2 procent av kommunbefolkningen 2022) samt cirka 2 400 invånare i omlandet.

Skola och förskola: skola F-6 och förskola.

Kollektivtrafik: busslinje för resande mellan Enköping och Västerås.

Övrigt: Fritidsgård i skolans lokaler, biblioteksbus, idrottshall, idrottsplatser, elljusspår, utegym. Viss kommersiell service finns.

Utveckling till år 2040

I Hummelsta planerar vi för ett större antal tillkommande bostäder, och därför får Hummelstaskolan möjlighet att utökas. Totalt möjliggörs för cirka 94 bostäder fram till år 2040 utöver cirka 30 villor som kan tillkomma inom färdig detaljplan. Gång- och cykelvägnätet ska bindas ihop inom tätorten, och ansluta till cykelvägen mellan Hummelsta och Enköping. I centrala Hummelsta ska en centrumliknande mötesplats tillskapas, med möjlighet för matbutik och liknande. I södra delarna finns möjlighet att tillskapa en ny park, i samband med en framtida bostadsbyggnation.

Här följer de viktigaste punkterna för utvecklingen av Hummelsta tätort.

Planeringsförutsättningar

Hummelsta är en tätort med ca 1000 invånare, vars befolkningsmängd har varit stabil de senaste åren. Efterfrågan på nya bostäder och exploateringstrycket har varit lågt och det finns planberedskap för 30 villor inom område 1.

Hummelsta har en kommunal skola och i skolans lokaler finns ett skolbibliotek och utrymme för fritidsgård. Skolan kommer att behöva byggas ut när ortens invånarantal ökar. Tätortens förskola har däremot utrymme för fler barn. I nuläget finns inget folkbibliotek i orten, men biblioteksbusen kommer till Hummelsta enligt regelbunden tidtabell.

Kommunikationerna till Enköpings tätort med både buss- och cykelmöjligheter samt bussförbindelse till Västerås, talar för en utbyggnation här. Tätorten ligger inom kommunalt verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten. När det nya reningsverket i Enköpings tätort är i drift kommer orten att anslutas till det och därmed finns kapacitet för framtida utbyggnationer.

Orten omsluts av jordbruksmark i söder och skog i väst och norr, vilket påverkar utbredningen av orten.

Nya bostadsområden placeras i första hand på redan exploaterad mark för att hushålla med markresurserna. Område 1, som redan är planlagt, ligger dock på jordbruksmark. Sammantaget är Hummelsta en av de orterna med störst tillväxtpotential utifrån markpotential, tillgång till hållbara kommunikationer, VA-nätets kapacitet och utrymmet i förskolan.

Komplettera bostadsbeståndet

Hummelstas bebyggelse utgörs huvudsakligen av bostäder. 73 procent av bostäderna består av småhus, medan 19 procent är flerbostadshus. Cirka 74 procent av bostäderna är äganderätter, och ungefär 20 procent är hyresrätter. För att komplettera bostadsbeståndet och skapa bättre förutsättningar för invånare i alla åldrar att hitta ett boende som passar skulle bostadsrätter behöva tillkomma i Hummelsta. Det är en boendeform som saknas i tätorten.

Ny bebyggelse ska i första hand lokaliseras inom den befintliga bebyggelsestrukturen och utgöras av förtätningar (område 2 och 4). I andra hand kan orten växa österut genom att område 3 tas i anspråk. Område 1 är sedan tidigare planlagt för villabebyggelse. Totalt möjliggörs för cirka 94 bostäder fram till år 2040 utöver de 30 villor som är planlagda i område 1.

Skapa nya mötesplatser och ytor för spontanidrott, friluftsliv och rekreation

Ett centrumområde på befintlig verksamhetsmark/industrimark längs gamla E18 ska tillskapas. Denna typ av mötesplats för handel och umgänge saknas i Hummelsta idag och kan bidra till gemenskaps känslan inom tätorten samt skapa närhet till service som idag saknas. I anslutning till detta område kan med fördel även en lekpark tillskapas.

Hummelsta har idag goda förutsättningar för idrott och friluftsliv. När bostäder byggs är det viktigt att även tillgång till utemiljöer för friluftsliv, idrottsplatser samt lokaler och anläggningar för föreningslivet säkerställs och utvecklas i samma takt.

Åtgärder för ökad trafiksäkerhet

Hummelsta är på många sätt präglad av väg 515 (tidigare E18) med goda kommunikationer till Västerås och Enköping. Vägen delar samhället i två delar med bullerstörningar och barriäreffekt för gående och cyklister som följd. Trafikverket är väghållare för vägen och kommunen önskar att hastighetssänkande åtgärder genomförs på sträckan som går genom samhället samt att säkra passager ses över. I samband med översyn av påverkan på buller kan även förebyggande åtgärder för förbättrad luftkvalitet genomföras.

Trafikverket är också väghållare för Svinnegarnsvägen som passerar förbi skolan. För att kommunen ska få rådighet över den del av vägen som har betydelse för trafiken inom orten avser kommunen ta över väghållarskapet längs med den aktuella sträckan.

Förbättrad framkomlighet för oskyddade trafikanter och bibehållen busstäthet

Hummelsta har goda förutsättningar för cykelpendling, utifrån närheten till Enköping och de cykelmöjligheter som finns längs med väg 515. Denna cykelväg fortsätter dock inte in i Hummelsta tätort, och ett behov finns av att förlänga cykelvägen så att trafiksäkerheten ökar för oskyddade trafikanter i Hummelsta tätort. Kommunen bedömer att en cykelväg skulle rymmas inom den befintliga vägkroppen och således vara en relativt kostnadseffektiv åtgärd. En cykelväg genom samhället skulle även kunna bidra till en avsmalnad av vägen vilket

skulle kunna ha en hastighetssänkande effekt. Genom att förlänga cykelvägen ytterligare 3 km, till länsgränsen i Östanbro, möjliggörs även för boende i Hummelstas omland att cykla och ta sig till och från kollektivtrafiken.

Hummelsta har relativt goda bussförbindelser. Tillgång till god kollektivtrafik är viktig för Hummelstas attraktivitet, och kommunen ska verka för att den ska bibehållas.

Värna och utveckla grönområden och bevara jordbruksmark

I anslutning till Hummelstas norra del finns ett större skogsområde som erbjuder rekreation och upplevelser för ortens invånare. I norra delen finns även en idrottsplats. Dessa värden ska bevaras och värnas. Sammantaget ska ingen bebyggelseutveckling ske inom dessa områden.

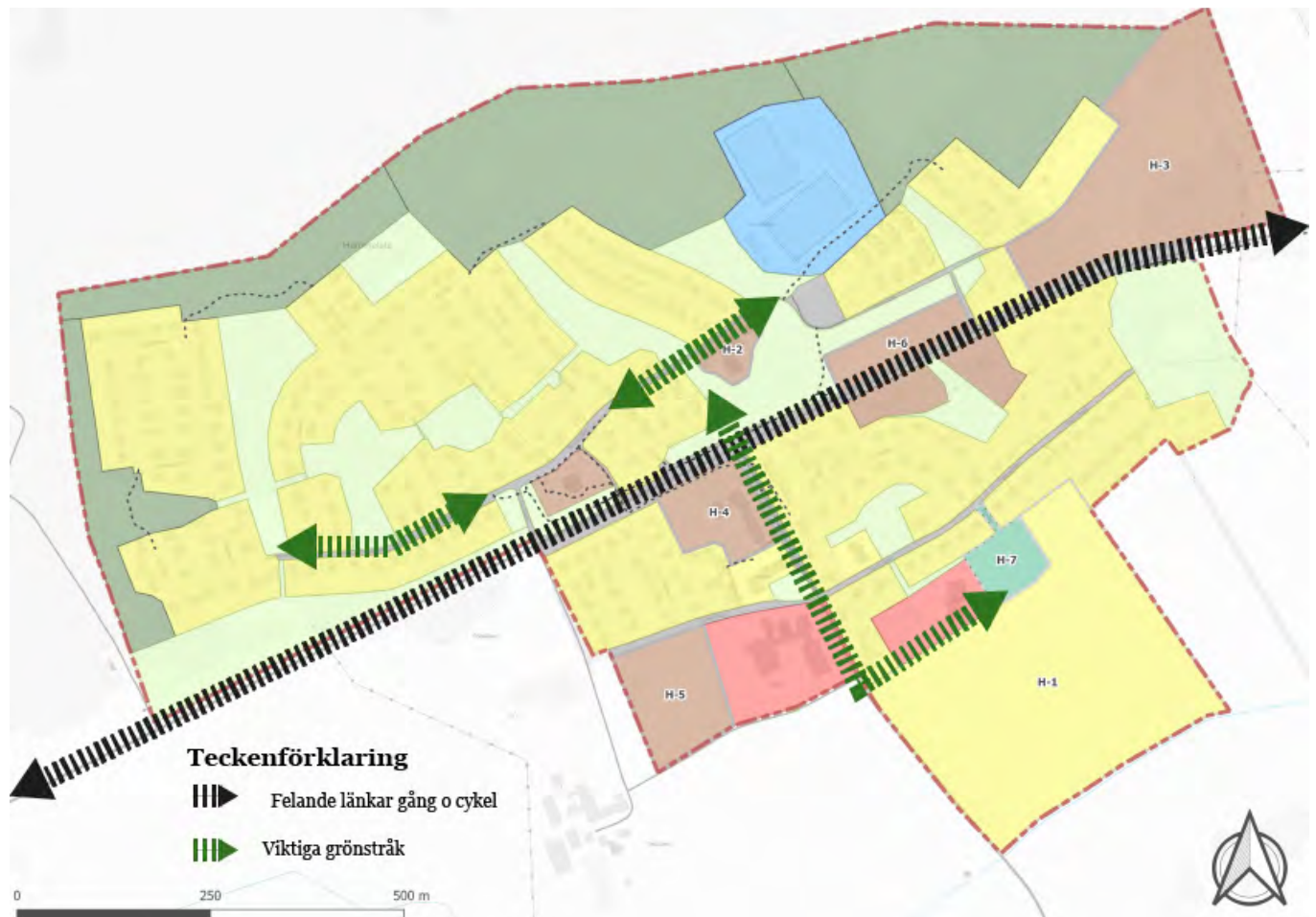
I södra Hummelsta är tillgången på närnatur begränsad, och den grönstruktur som finns är fragmenterad. Att gamla E18 sträcker sig genom orten innebär också en barriär mellan norra och södra delen av orten. Med tanke på skolans och förskolans läge bör därför ett grönområde tillskapas i Hummelstas södra del. Här saknas även lekplatser. Andelen gemensamma ytor är generellt begränsad i Hummelsta och orten saknar idag en anlagd park.

Det finns flera gröna stråk och områden inom tätorten som delvis knyts samman. Dessa ska bevaras eftersom de delvis är buffertzoner mellan bostadsområden och vägar, men också för deras möjlighet att utgöra ytor för spontanidrott eller lek samtidigt som de utgör spridningskorridor för djur- och växter. De kan också ha en klimatreglerande effekt.

I övrigt omsluts tätorten av jordbruks-mark. Denna mark ska värnas för livsmedelsproduktionen och för kulturlandskapets värden.

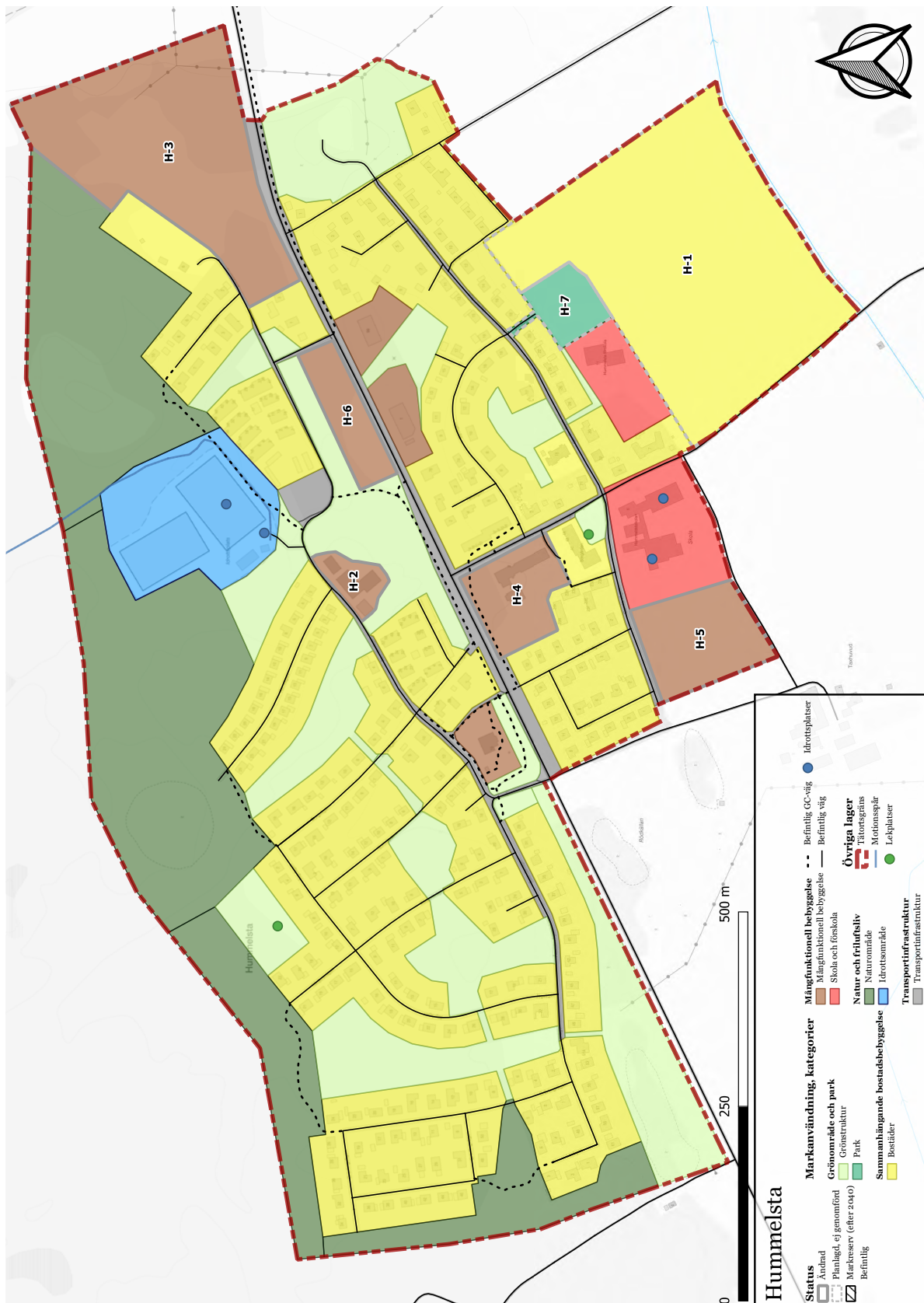
Området kring Östanbro, väster om Hummelsta, har klassats som riksintresse för kulturmiljövård. Området utgör ett herrgårdslandskap i en förhistorisk centralbygd med flera herrgårdar från medeltiden. Utvecklingen i Hummelsta tätort förväntas inte påverka riksintresset.

Illustrationer som exempel

Karta 8. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet, i Hummelsta. Kartbilden illustrerar exempel på grönstråk som kan förstärka och/eller bidra till en mer sammankopplad grönstruktur med positiva effekter för rekreation, upplevelsen om tätorten och förstärka ekosystemtjänsterna inom tätorten. I kartan visas också felande länkar i gång- och cykelvägnätet, som Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat i samråd med medborgare.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 9. Mark- och vattenanvändning i Hummelsta tätort. Se sidan 35 för förklaringar till samtliga kategorier i kartan.

Markanvändning i Hummelsta tätort fram till år 2040

I Hummelsta har prioriteringen för de utpekade områdena byggd på prioriteringsordningen: förtäta (område 2 och 4) och i sista hand utvidga tätorten (område 3).

Bostadsbebyggelse

Område 1 - pågående markanvändning

Området är ca 10,3 hektar stort och ägs till största delen av en privat markägare, men den nordligaste delen är kommunens mark.

Området är idag jordbruksmark, och är sedan tidigare planlagt för bostäder i form av 30 bostäder i villabebyggelse. I detaljplanen lyfts särskilt vikten av att bygga med grönska i randzonen.

Mångfunktionell bebyggelse

Område 2 – ändrad markanvändning (prio 1)

Området är cirka 0,5 hektar stort och ägs av kommunen.

Området har tidigare varit plats för ortens kommunala förskola som flyttat. Området skulle med fördel kunna användas för att komplettera Hummelsta med lite tätare flerbostadsbebyggelse eftersom det ligger centralt med korta avstånd till skola, förskola och kommersiell service. Området bedöms kunna inrymma cirka 14 nya bostäder med lokaler för verksamheter såsom exempelvis restaurang eller butik i bottenvåning för att komplettera servicen på orten. Inom området planeras en tillfällig LSS-bostad uppföras i närtid vilket kan påverka utbyggnaden av området.

Område 3 – ändrad markanvändning (prio 2)

Området är cirka 6,1 hektar stort och ägs av kommunen.

Området har korta gångavstånd till ortens kommersiella serviceutbud. Närheten till väg 515 (tidigare E18) kan innebära bullerstörningar vilket behöver utredas och eventuellt åtgärdas i en framtida planprocess. Åtgärderna ska dimensioneras i relation till ortens utveckling som helhet. Trafiksäkerheten behöver också säkras i tidigt planeringsskede.

Här bedöms 60 nya bostäder kunna inrymmas i form av villor, radhus, parhus och inslag av små flerbostadshus. I områdets södra del, längs med väg 515, skulle någon typ av service kunna inrymmas.

Område 4 - ändrad markanvändning (prio 1)

Området är cirka 1,3 hektar stort och ägs av kommunen genom Enköpings Hyresbostäder (EHB).

Fram till år 2021 fanns här ett kommunalt omvårdnadsboende. I framtiden planeras denna byggnad att omvandlas till trygghetsboende. Området i övrigt bedöms primärt vara lämpligt för service, men skulle också kunna användas helt eller delvis för bostäder och då kunna inrymma cirka 20 bostäder. Läget är på många sätt bra, med korta avstånd till skola, förskola och kommersiell service. Det är även möjligt att stycka av en del av området (västra delen) för delad markanvändning.

Om det på sikt uppstår behov av ett omsorgsboende på orten kan detta vara en lämplig plats. Området är utsatt för buller från framförallt väg 515 vilket behöver hanteras vid utbyggnad. Även trafiksäkerhetsåtgärder kan komma att behöva genomföras samt förebyggande åtgärder för luftkvalitet.

Område 5 – ändrad markanvändning

Området är cirka 1,7 hektar stort och ägs av privat markägare.

Området kan användas för utveckling av den befintliga skolan. Skolan har viss lokalbrist och behöver byggas ut inom en snar framtid, särskilt om ortens invånarantal ökar. I samband med att skolan byggs ut ska utrymme för kulturutbud som bibliotek och fritidsgård säkerställas.

Området bör också kompletteras med lekmöjligheter som kan användas efter skolans slut. Ortens södra del saknar idag lekplatser, och att utveckla skolgården för lek på övrig tid är ett sätt att kompensera orten för detta.

Området består idag av jordbruksmark men kommunen anser att det samhällsviktiga intresset av skolplatser är tillräckligt stort för att motivera exploatering av denna mark. Skolan kan inte byggas ut utan att ta jordbruksmark i anspråk, och att istället bygga ytterligare en mindre skola någon annanstans i tätorten är inte ekonomiskt hållbart för verksamheten.

Område 6 – ändrad markanvändning

Området är cirka 1 hektar stort och ägs både av en privat markägare och kommunen.

För ortens sammanhållning är det viktigt att minska den barriäreffekt som väg 515 utgör, och därför lämpar sig område 6 för tillskapning av någon typ av centrumverksamhet. Det ger också ortens lokala näringsliv möjlighet att utvecklas. Tillsammans med området söder om vägen, där det idag finns viss kommersiell service, finns goda förutsättningar att skapa en mötesplats för orten. Ett exempel kan vara att tillskapa någon form av torgbildning.

Den gröna struktur som delvis omgärdar område 6 ska värnas eftersom den utgör en buffertzon

mellan område 6 och det de närbelägna bostadsområdena. Detta skyddar bostäderna mot buller, insyn och bidrar till klimatreglering på platsen. Vägens utformning bör också beaktas med avsikt att sänka hastigheten och att bygga bort barriäreffekten.

Område 7 – förändrad markanvändning

Marken är idag cirka 0,7 hektar stort och ägs av kommunen.

Området delar detaljplan med område 1, och består idag av jordbruksmark. I detaljplanen pekas område 7 ut som park eftersom det finns ett behov av parkmark i den södra delen av Hummelsta. En sådan grönyta skulle kunna komma både förskolan och skolan till nytta då barnen inte längre skulle behöva korsa väg 515 för att komma till grönytor för lek, utomhuspedagogik eller för boende söder om 515 för rekreation och friluftsliv.

Då området idag består av jordbruksmark behöver väsentligt samhällsintresse motiveras. Om område 1 bebyggs kommer marken vara omringad av exploaterad mark och därmed inte gå att bruka. Detta område kan därmed göras om till park i samband med framtida byggnation av område 1.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Hummelsta kyrkcentrum. Foto. Amanda Jansson

LILLKYRKA

Lillkyrka är ett lugnt och barnvänligt samhälle. Bygdens starka föreningsliv gör att det finns en stor samhörighet och gemenskap på orten, även om befolkningen på landsbygden runt tätorten är avsevärt större än tätortens befolkning. Skolan är en del av ortens identitet och värderas högt bland invånarna. Lillkyrka ligger inbäddat i ett jordbrukslandskap med närhet till många natursköna omgivningar och Mälaren.

Fakta om Lillkyrka tätort

Befolkningsmängd: 310 invånare i tätorten (0,6 procent av kommunbefolkningen 2022), samt cirka 200 invånare i omlandet.

Skola och förskola: skola och förskola.

Kollektivtrafik: busslinje för resande mellan Enköping och Lillkyrka.

Övrigt: omvårdnadsboende, biblioteksbuss, elljusspår, utegym, idrottsplats och idrottshall, lekplats, fritidsgård och fornstig.

Utveckling till år 2040

I Lillkyrka tätort möjliggörs för att cirka fem nya bostäder kan byggas, men framförallt behöver en central mötesplats med exempelvis matbutik utvecklas. Kommunen ska också jobba för en utökad kollektivtrafik, och sammanhängande gång- och cykelvägar på orten.

Här följer de viktigaste punkterna för utvecklingen av Lillkyrka tätort.

Planeringsförutsättningar

Lillkyrka tätort har cirka 300 invånare och befolkningsutvecklingen har varit marginell de senaste åren. Tätorten har en skola, där barnen från Lillkyrka tätort samt omlandet går, även om många väljer andra skolor i exempelvis Grillby eller Enköping. Den främsta mötesplatsen är idrottsplatsen med sin idrottshall som samlar befolkningen från både tätort och omland.

Ett område har identifierats som lämpligt för ny bostadsbebyggelse, där totalt fem nya bostäder möjliggörs till år 2040. Inom det befintliga bostadsområdet mellan markreserverna i område 2 och 3 finns det möjlighet att bygga ut bostadsbeståndet något inom befintlig detaljplan. Sammantaget uppskattas denna utveckling av bostäder motsvara efterfrågan fram till 2040.

Lillkyrka har förutom skolan en förskola och ett omvårdnadsboende. Orten saknar kommersiell service, något som befolkningen efterfrågat i olika dialoger med kommunen.

Lillkyrka har gott om närnatur i anslutning till ortens södra delar. Här finns även en fornstig, ett utegym, en idrottsanläggning och elljusspår. I tätorten finns även en park som nyanlades år

2022 och innebär en ny mötesplats på orten och i norra Lillkyrka finns en områdeslekpark. Det finns en deponi inom skogsområdet i tätortens södra del sedan Lillkyrkatippen var aktiv. Inom detta område skulle en lekplats kunna byggas, då det saknas en i de södra delarna idag.

Vatten- och avloppsnätet i tätorten är mycket ansträngt, och exploatering skulle medföra stora kostnader. I nuläget är skola och förskola fullbelagda. Möjligheterna att ta sig till tätorten kollektivt eller med cykel är begränsade. Orten omsluts av en stor andel jordbruksmark vilket begränsar dess utvecklingsmöjligheter.

Förbättrad kollektivtrafik

Lillkyrka har en bussförbindelse med Enköping stad med begränsade antal turer per dygn. För att möjliggöra arbetspendling och resor på kvällar och helger är det önskvärt med utökad kollektivtrafik mellan orten och Enköpings stad. Kommunen bedömer även att det finns underlag till utökad kollektivtrafik genom de många boende i Lillkyrkas omland. Detta skulle ge fler människor friheten att resa utan bil, något som är extra viktigt för unga och äldre. Enköpings kommun har dialog med Region Uppsala om en utvecklad kollektivtrafik.

Säkra gång- och cykelvägar

Gång- och cykelvägnätet behöver kopplas samman inom orten. Trafikverket har väghållaransvar för Hässlingevägen som går genom Lillkyrka idag. Kommunen arbetar för att få ta över ansvaret för den del av vägen som går genom orten med syfte att utveckla säkra gång- och cykelvägar. I tätorten finns i dagsläget några separata gång- och cykelvägar, men merparten gång- och cykeltrafiken sker i blandtrafik.

En gång- och cykelväg mellan Lillkyrka och Enköping skulle ytterligare hjälpa befolkningen

att kunna resa hållbart denna sträcka. Kommunen lyfter behovet av en sådan i samarbetet med regionen och Trafikverket.

Bevara och utveckla samhällsservicen

Lillkyrkaskolan och Lillkyrka förskola är viktiga för hela Lillkyrka med omland. Skolan har kapacitet för den utökning av elever som väntas fram till år 2032. Skolan och förskolan är båda viktiga för att Lillkyrka ska vara en attraktiv ort att bo och leva på.

I skolan finns ett skolbibliotek för elever, och här bedrivs även kulturskolans verksamhet. På orten saknas folkbibliotek, men biblioteksbusen stannar i Lillkyrka enligt regelbunden tidtabell. I framtiden är det önskvärt att öppna upp skolbiblioteket för resten av befolkningen. I Lillkyrkahallen finns en föreningsdriven fritidsgård som är mötesplats för bygdens unga.

I Lillkyrka tätort saknas kommersiell service- eller handelsutbud. För framtiden vore det fördelaktigt med en livsmedelsbutik på orten, något som efterfrågas av befolkningen då det skulle förenkla vardagslivet och minska transportbehoven.

Behålla mötesplatser för barn och ungdomar

Det finns ett aktivt föreningsliv i tätorten och omlandet vilket skapar mötesplatser för barn och ungdomar, främst kring fotbollsplanerna. I idrottshallen anordnas med jämna mellanrum en fritidsgård för de unga i tätorten och omlandet. Tätortens mötesplatser ska värnas, och eventuellt utökas om i de södra delarna av tätorten om behov finns.

Jordbruksmark och skogsmark

Marken som finns runt tätorten är areell näring, och består av antingen jordbruksmark eller skogsmark. Denna markanvändning ska fortsättningsvis nyttjas som areell näring, och värnas för att säkra värden som exempelvis matproduktion.

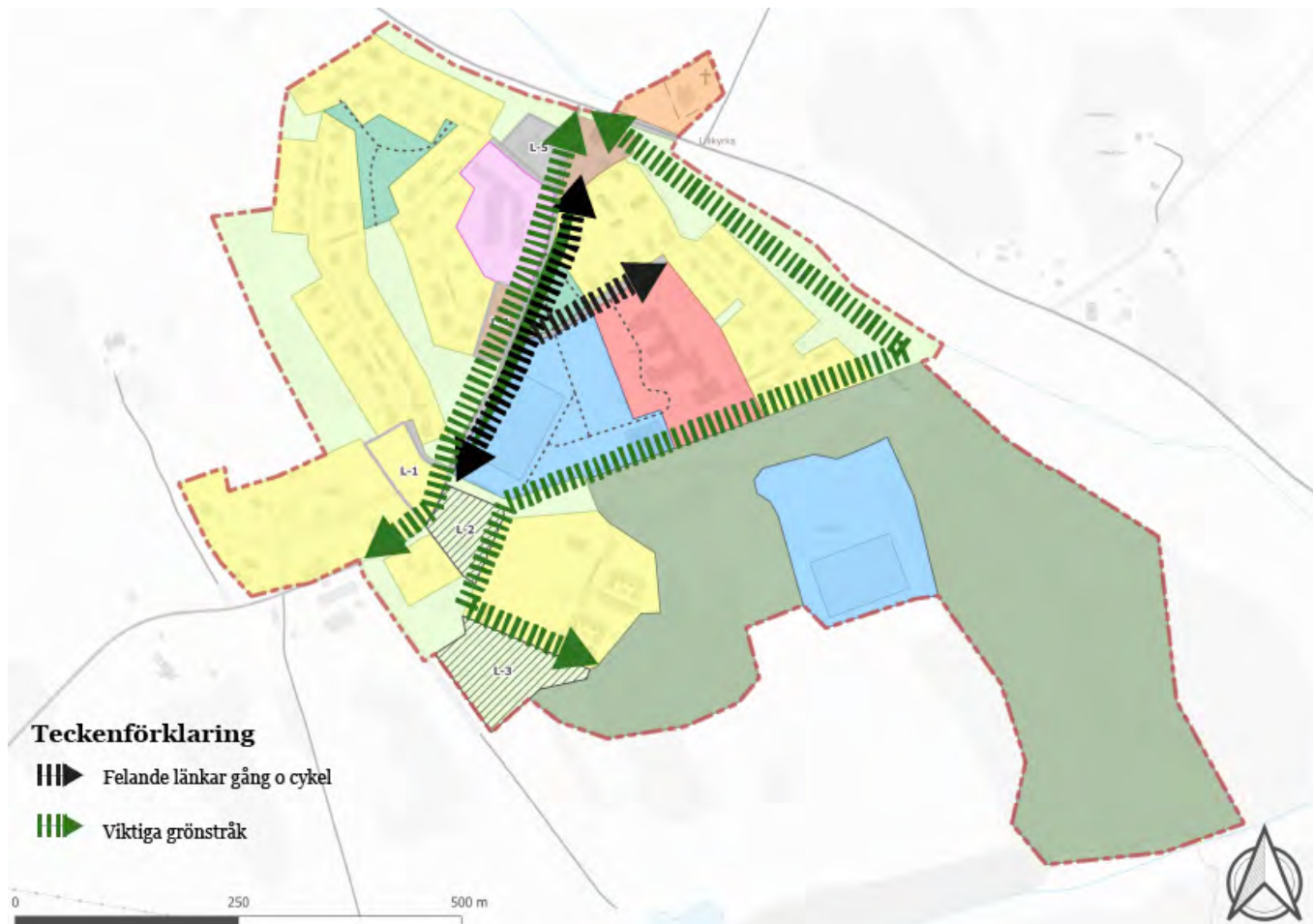
Bortom år 2040

Två områden föreslås som markreserv efter år 2040. På dessa platser kan Lillkyrka fortsätta utvecklas efter denna översiktsplans period. Då behöver hänsyn tas till VA-kapaciteten, samt kapacitet i skola och förskola.

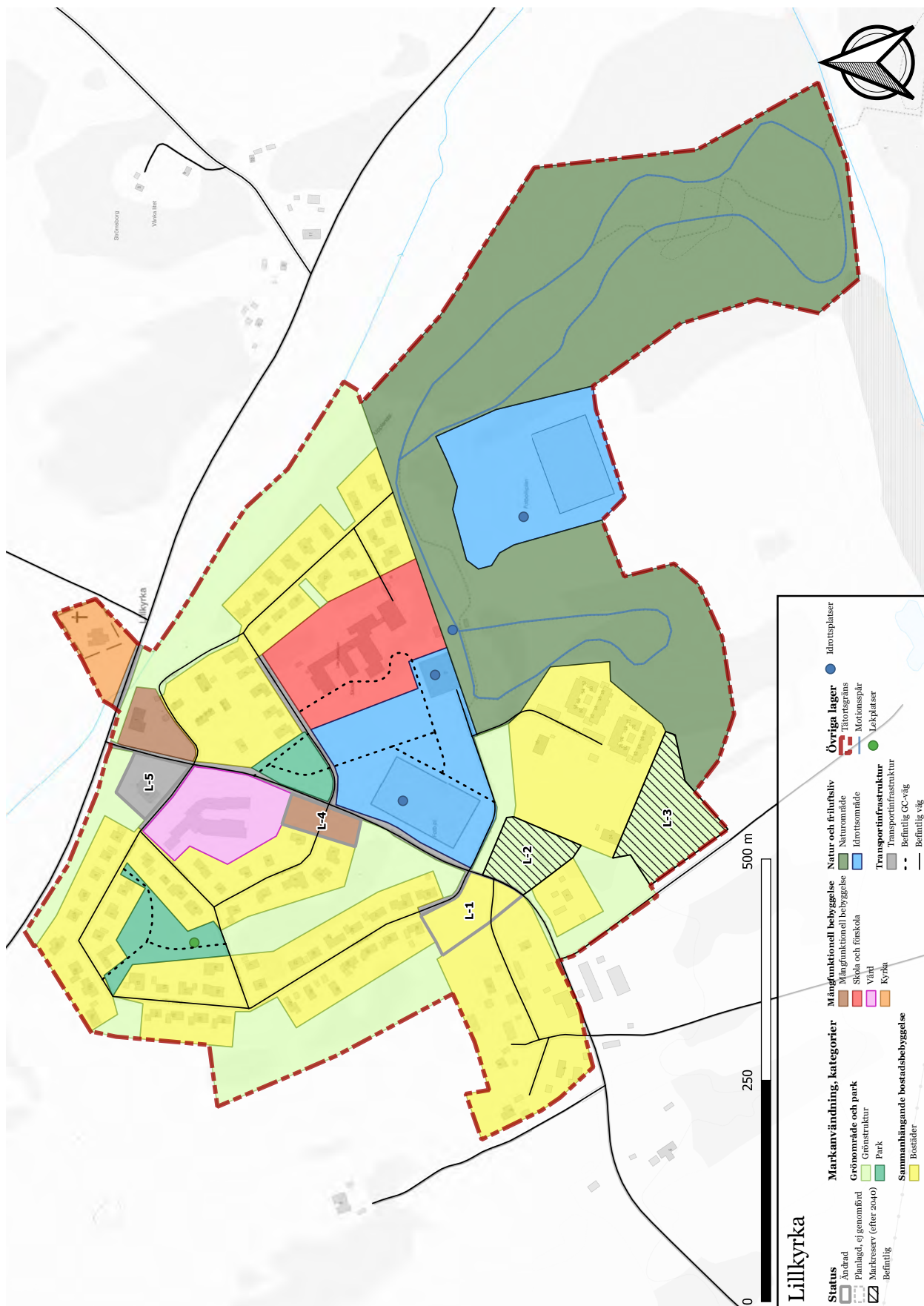
Trögdsparken i Lillkyrka. Foto. Johanna Fahlgren-Brodin

Illustrationer som exempel

Karta 10. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Lillkyrka. Kartbilden illustrerar exempel på grönstråk som kan förstärka och/eller bidra till en mer sammankopplad grönstruktur med positiva effekter för rekreation, upplevelsen om tätorten och förstärka ekosystemtjänsterna inom tätorten. I kartan visas också felande länkar i gång- och cykelvägnätet, som Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat i samråd med medborgare.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 11. Mark- och vattenanvändning i Lillkyrka tätort. Se sidan 35 för förklaringar till samtliga kategorier i kartan.

Markanvändning i Lillkyrka tätort fram till år 2040

Bostadsbebyggelse

Område 1 – ändrad markanvändning

Området är cirka 0,5 hektar stort och ägs av kommunen.

Området bör anpassas till intilliggande villabebyggelse och innehålla villor, parhus eller lågskaliga flerbostadshus. Området bedöms kunna inrymma fem nya villatomter, eller något fler lägenheter. Vid exploatering av området ska allmänhetens möjlighet att gå längs områdets södra del längs Hässlingevägen värnas eftersom det i framtiden planeras bli en gång- och cykelväg. Här bör också bullerreducerande åtgärder utredas beroende på de nya bostädernas placering.

Område 2 och 3 – markreservat efter år 2040

Område 2 är cirka 0,6 hektar stort och ägs av kommunen. Detaljplan saknas.

Område 3 är cirka 1 hektar stort och ägs av en privat markägare. Område 3 är detaljplanelagt som odling.

Dessa två områden är markreservat. Det innebär att de kan bebyggas efter år 2040, alternativt kan tas i anspråk tidigare om behov uppstår innan dess. Om dessa områden ska bebyggas behöver ytterligare analyser kring behov av samhällsservice bedömas, exempelvis för skola och förskola, lekplatser, gång- och cykelvägar och hur vissa funktioner så som grönsaker, bullerdämpande åtgärder, eller dagvattenhantering ska säkerställas.

För att möjliggöra för fler mötesplatser och en levande tätort kan dessa områden exempelvis användas till bostäder med lokal i bottenplan. Något som skulle kunna komplettera det centrala stråket förbi idrottsplatsen.

Mångfunktionell bebyggelse

Område 4 – ändrad markanvändning

Området är cirka 0,3 hektar stort och ägs av kommunen.

Inom detta område kan en mötesplats, som överbryggar vägens barriär och ansluter till den populära parken på andra sidan vägen, tillskapas. Inom området skulle en mindre knutpunkt för kollektivtrafik, omsorgsboendet och någon typ av service som exempelvis matbutik och leveransskåp kunna inrymmas. Utrymme bör lämnas för en gång- och cykelväg längs Hässlingevägen, och grönsaker från nordväst ner mot idrottsplatsen måste säkerställas.

Transportinfrastruktur

Område 5 – ändrad markanvisning

Området är cirka 0,3 hektar stort och ägs av både kommunen och privat markägare.

Lillkyrka har en bussförbindelse med Enköping stad. För att öka möjligheten att resa kollektivt på en plats som Lillkyrka, där många bor en bit utanför tätorten, kan det i framtiden finnas ett behov av pendlarparkering här. I samband med en sådan utveckling ska bullerstörningar utredas och åtgärdas.

SKOLSTA

Skolstabygden utmärks främst av det öppna jordbrukslandskapet som här och var omsluts av mindre skogspartier. Bygden är även känd för sina många fornlämningar och sina historiska och vackra kyrkor i Litslena, Härkeberga och Husby-Sjutolft.

Fakta om Skolsta tätort

Befolkningsmängd: 260 invånare (0,5 procent av kommunbefolkningen 2022).

Skola och förskola: skola samt två förskolor.

Kollektivtrafik: busslinje för resande mellan Enköping och Uppsala samt Bålsta.

Övrigt: biblioteksbuss, idrottshall och viss kommersiell service.

Utveckling till år 2040

Skolsta är en tätort som har vuxit mycket de senaste åren. Det finns fortfarande planberedskap för 6 villor inom orten. Inga nya bostäder planeras i Skolsta fram till år 2040. Tätorten skulle behöva en sammanlänkning av gång- och cykelnätet så att barnen kan cykla säkert till skolan. Tätortens centrala grönstråk längs Fiskviks kanal ska förstärkas. På landsbygden kring Skolsta väntas antalet barn öka, och Skolstaskolan har därför möjlighet att utökas vid behov.

Här följer de viktigaste punkterna för utvecklingen av Skolsta tätort.

Planeringsförutsättningar

Skolsta tätort är en tätort som vuxit fram på senare år, främst på grund av sitt kollektivtrafiknära läge och skolan. Tätorten har ca 250 invånare, och ligger omgärdad av jordbruksmark.

Förskolan förväntas nå full kapacitet av redan planerade bostäder i tätorten inklusive tillkommande bebyggelse i omlandet, och skolan behöver troligtvis byggas ut för att hantera den befolkningsökning som väntar.

När nya skolor, förskolor och bostäder byggs är det viktigt att även tillgången till utemiljö, idrottsplatser samt lokaler och anläggningar utvecklas i samma takt. För att säkerställa utbudet till barn och unga behöver kulturskolans verksamhet fortsatt få ta plats i grundskolans lokaler. I nuläget finns inget folkbibliotek i orten, men biblioteksbussen kommer till orten enligt regelbunden tidtabell.

Ortens huvudsakliga grönstruktur är kopplad till ån, Fiskviks kanal, som rinner genom tätorten. Området närmast denna bör inte bebyggas, utan istället bör grönstråket längs kanalen förstärkas. Utanför tätorten finns ett naturområde, Kvarnbacken, som är en viktig målpunkt för rekreation.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Vatten och avloppsnätet på orten har begränsad kapacitet, och troligtvis behöver kompletteringar eller utbyggnationer göras om fler bostäder än planerat ska tillkomma på orten. Kapaciteten för dricksvatten räcker till för den befolkningsökning som redan är planerad för i Skolsta.

Trots Skolstas starka befolkningsutveckling de senaste åren innebär ortens geografiska läge begränsade utbyggnadsmöjligheter då den är omsluten av jordbruksmark och kringliggande höjdparter har rikligt med fornlämningar i form av gravfält. Det finns inte heller behov av ökat underlag till exempelvis skola eller förskola som skulle kunna motivera ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark för större exploateringar.

Utifrån ovan nämnda planeringsförutsättningar, med risk för stora investeringar i infrastruktur och service samt begränsningar byggbar mark, föreslås inga fler bostadsområden i tätorten fram till år 2040.

Komplettera cykelvägnätet och förbättra trafiksäkerheten

Möjligheten att cykla mellan Skolsta och Grillby har länge påtalats som positivt av boende i orterna. En cykelväg mellan orterna bidrar till bättre kollektivtrafikförbindelser för boende i Grillby samt ökad tillgänglighet till service för boende i Skolsta. Tillsammans med regionen ska en utredning för att se över cykelbarheten mellan orterna tas fram under 2024–2026.

Skolstas läge längs med riksväg 55 skapar en barriär mot omland och grönområden norrut och en osäker trafiksituation när vägen måste korsas, särskilt för ortens barn och unga. Det pågår arbete med att se över framkomligheten längs med sträckan Enköping-Litslena och i det projektet ingår en passage för oskyddade trafikanter över vägen samt möjligheter att cykla

in till Enköping och till Litslena. På sikt kommer det även vara möjligt att cykla från Skolsta till Uppsala.

Skolsta trafikeras av busstrafiken mellan Enköping-Uppsala och Enköping-Bålsta. Inom ramen för det pågående arbetet med ombyggnation av riksväg 55 kommer Skolsta få ett tydligare uppdrag som en viktig bytespunkt. I anslutning till hållplatsläget norr om vägen kommer det tillkomma en pendlarparkering. På sikt kommer expressbussarna mellan Enköping och Uppsala att stanna i Skolsta.

Skapa fler mötesplatser

I Skolsta finns det få naturliga platser att mötas på. Det finns exempelvis inget tydligt torg i samhället och inte heller kulturlokaler eller idrottsplats. Centralt i orten ligger Skolstas enda park. Här finns också en lekplats av typen områdeslekplats för mindre barn. Den befintliga områdeslekplatsen täcker hela ortens behov av nära lekmiljö. I anslutning till denna plats kan möjligen en näridrottsplats anläggas för att skapa mötesplats för fler målgrupper.

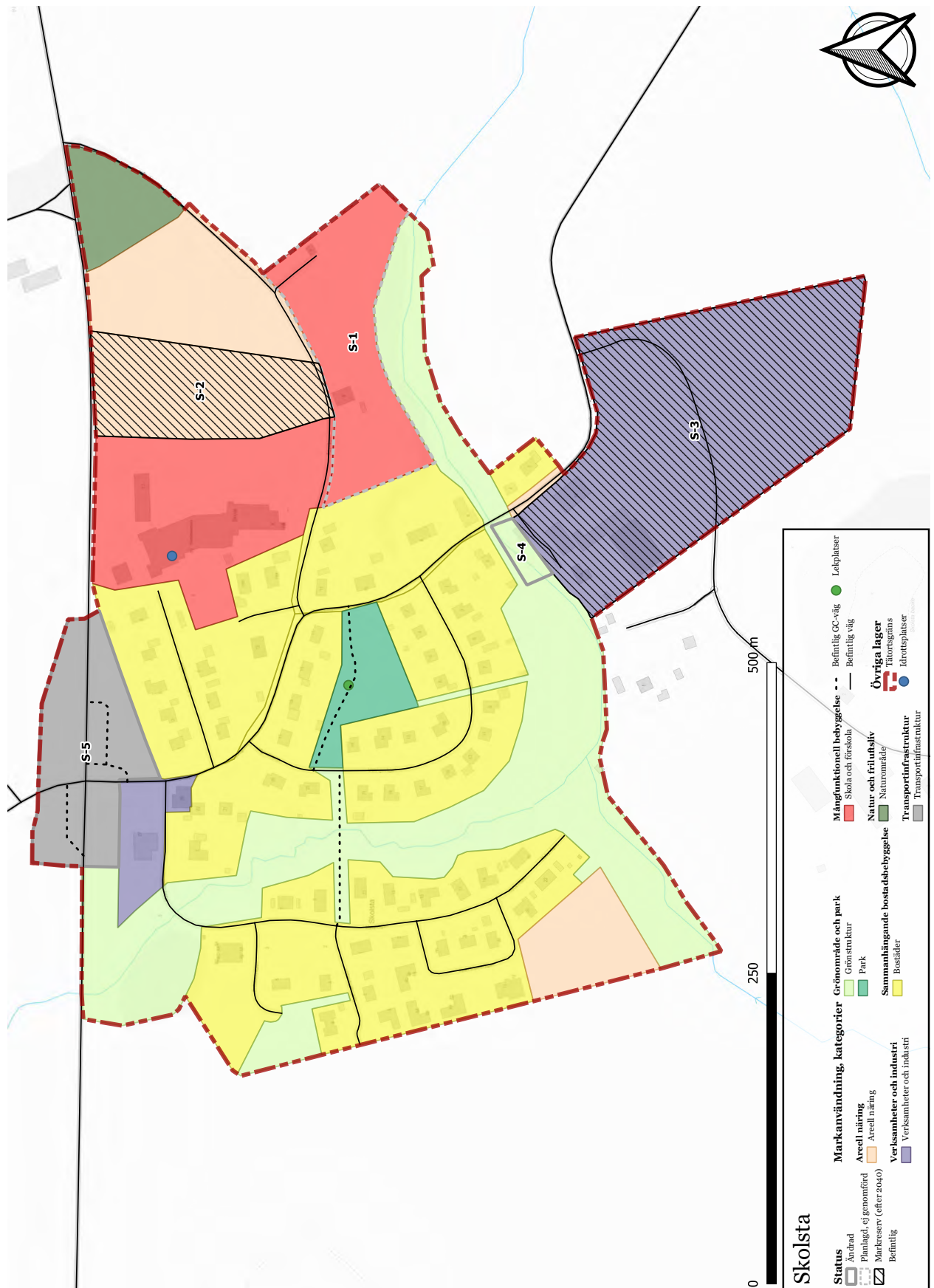
Värna mark och vatten

Fiskviks kanal som rinner igenom tätorten ska skyddas och stärkas som ett allmänt tillgängligt grönblixt stråk. Marken runt tätorten består främst av jordbruksmark, vilken fortsatt föreslås nyttjas som areell näring och värnas för att säkra framtida matproduktion.

Bortom år 2040

Om verksamheten i område 3 i framtiden flyttas kan detta område istället bebyggas med bland annat bostäder. Om detta sker behöver andra samhällsfunktioner säkerställas.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 12. Mark- och vattenanvändning i Skolsta tätort. Se sidan 35 för förklaringar till samtliga kategorier i kartan.

Markanvändning i Skolsta tätort fram till år 2040

Mångfunktionell bebyggelse

Område 1 – pågående, ny förskoletomt

Område 1 är cirka 1,5 hektar stort och ägs av kommunen.

I området ska en ny förskola byggas för att ersätta den förskola som idag huserar i Skolstaskolan. Den nya förskolan har plats för 120 barn, vilket innebär en kapacitetsökning jämfört med dagens förskola. Detaljplan finns för området. För att säkerställa en god utomhusmiljö behövs bulleråtgärder vid utbyggnation.

Område 2 - markreservområde för utveckling bortom år 2040 - skola

Området är cirka 1,3 hektar stort och ägs av en privat markägare.

Område 2 är planlagd för skolverksamhet. Detta område behålls som markreserv om skolan behöver byggas ut. Trots att området består av jordbruksmark anser kommunen att ytan är mest lämpad för en utbyggnad av skolverksamheten. Det finns ingen alternativ plats för skolan att bygga ut, eftersom övrig intilliggande mark är bebyggd med bostadshus. Ett alternativ är två mindre skolenheter i Skolsta, men det är inte ekonomiskt hållbart för kommunen.

Område 3 – Markreservområde för utveckling bortom år 2040

Området är cirka 4,2 hektar stort och ägs av en privat markägare.

Område utgörs idag av ett verksamhetsområde med tunga transporter. Om denna industri i framtiden skulle flyttas, lämnas plats för annan typ av samhällsbyggnation. Exempelvis skulle bostäder kunna utvecklas på platsen.

Då det saknars näridrottsplats vore det önskvärt om en sådan kunde inrymmas. Om detta område ska bebyggas med bostäder ska behovet av samhällsservice analyseras, exempelvis av skola och förskola, lekplatser, gång- och cykelvägar samt hur vissa funktioner så som ekosystemtjänster, grönstrukturer, bullerdämpande åtgärder, dagvattenhantering och klimatanpassning kan säkerställas.

Grönområde, park, natur och friluftsliv

Område 4 – ändrad markanvändning

Området är cirka 0,1 hektar stort och ägs av en privat markägare.

Idag är området en del av det verksamhetsområde som utgör område 3. I framtiden vore det positivt om denna norra del av området istället kunde utgöras av grönstruktur för att binda ihop det grönstråk som går genom orten. På så vis kan området kring Fiskviks kanal värnas, och grönstråket får en mer sammanhållen karaktär.

Transportinfrastruktur

Område 5 – ändrad markanvändning

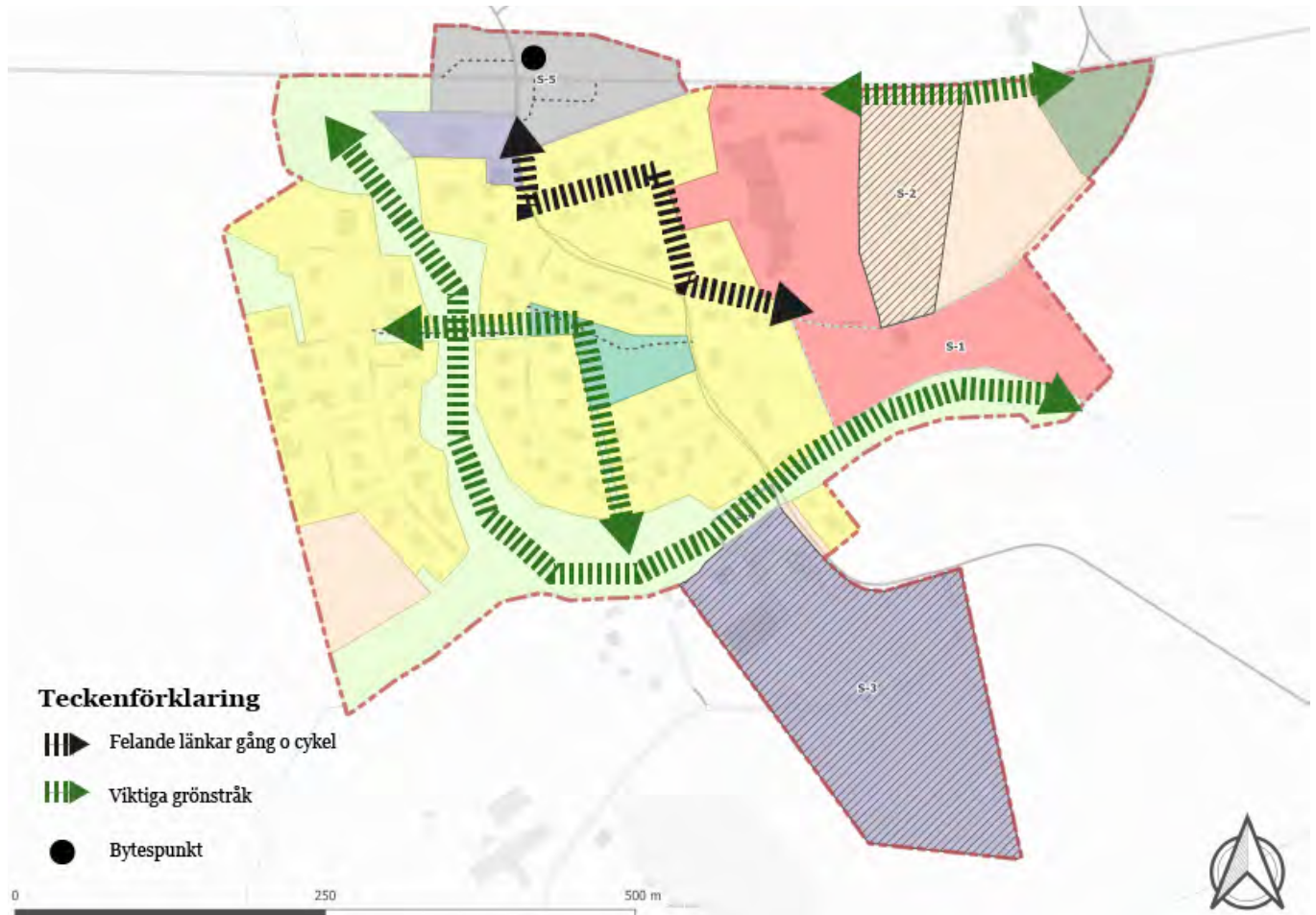
Området är cirka 1,5 hektar stort och ägs av en privat markägare och kommunen.

Området ska användas för utveckling av en framtida pendlarparkering och en säkrare väggkorsning. Många som bor i Skolsta med omland pendlar till Uppsala, Enköping eller Bålsta för arbete eller studier. För att möjliggöra för dessa att åka kollektivt behöver en pendlarparkering tillskapas intill busshållplatsen vid väg 55. Projektet drivs av Trafikverket i samband med ombyggnation av korsningen. I samband med ändrad markanvändning ska risken för bullerstörning och påverkan på luftkvaliteten utredas. En grön korridor kan verka bullerdämpande och även bidra till gestaltningen av platsen.

Promenadstig i Skolsta. Foto. Anna Hallberg

Illustrationer som exempel

Karta 13. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Skolsta. Kartbilden illustrerar exempel på grönstråk som kan förstärka och/eller bidra till en mer sammankopplad grönstruktur med positiva effekter för rekreation, upplevelsen om tätorten och förstärka ekosystemtjänsterna inom tätorten. I kartan visas också felande länkar i gång- och cykelvägnätet, som Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat i samråd med medborgare.

ÖRSUNDSBRO

Örsundsbro har nära till det mesta; service, arbete, storstadsregionen med goda kommunikationsmöjligheter, natur och friluftsliv. Orten växer tack vare sitt strategiska läge i regionen. Örsundsbro är dessutom vackert beläget kring Örsundaån, kringliggande öppna jordbrukslandskap och högre belägna betes- och skogsmarker.

Fakta om Örsundsbro tätort

Befolkningsmängd: 1 990 invånare i tätorten (4,2 procent av kommunbefolkningen 2022) samt cirka 2800 invånare i omlandet.

Skola och förskola: skola till årskurs 9, fyra förskolor.

Kollektivtrafik: Uppsala lokaltrafik (UL) trafikerar sträckorna mellan Örsundsbro och Uppsala, Enköping samt Bålsta.

Övrigt: vårdcentral, omvårdnadsboende, idrottshall och idrottsplatser, utegym, skateboardramp, elljusspår samt kommersiell service. Meröppet folk- och skolbibliotek. En ishockeyrink tillkommer inom kort.

Utveckling till år 2040

Örsundsbro är den näst största tätorten i kommunen. Totalt möjliggörs cirka 300 nya bostäder fram till 2040 och ytterligare några områden finns i markreserv efter 2040. Befintliga mötesplatser ska bevaras alternativt ersättas, och en av förskolorna ska ges möjlighet att byggas ut. Gång- och cykelvägnätet inom tätorten behöver länkas samman, och cykelväg till Alstabadet ska anläggas planperioden.

Här följer de viktigaste punkterna för utvecklingen av Örsundsbro tätort.

Planeringsförutsättningar

Örsundsbro är en tätort med ca 2 000 invånare. Tätortens invånarantal har ökat de senaste åren, och det finns ett fortsatt intresse för exploatering i tätorten. Till följd av kommunens befolkningsutveckling och ett fortsatt intresse för att utveckla Örsundsbro har flera områden föreslagits för utveckling av bostäder och service.

Förskolan i Salnecke behöver byggas ut till följd av befolkningsutvecklingen. Som följd av de nya bostadsområdena på orten kan även skolan i framtiden behöva byggas ut utöver dagens planer. Det bedöms finns plats för en utbyggnation inom dagens skoltomt.

Örsundsbro vatten och avloppsförsörjning har kapacitet för de bostäder som planeras idag, det vill säga för område 1, 2 och 3. Ytterligare byggnation medför behov av utbyggnation av VA-nätet.

Trots behov av VA-utbyggnad och på sikt en större skola anses Örsundsbro lämpligt för en större utbyggnation. Detta beror främst på efterfrågan på bostäder, möjligheten att förtäta i den befintliga strukturen och att ta mindre outnyttjade områden i anspråk istället för att bebygga oexploaterad mark. De områden som föreslås som markreserver kan komma

att exploateras på sikt. Då de är belägna på jordbruksmark krävs dock en motivering av samhällsviktigt intresse för ianspråktagandet av marken. Kommunen äger inga av de områden som föreslås för bostadsbebyggelse i Örsundsbro vilket gör exploateringen beroende av privata aktörer.

Örsundaån, som rinner genom samhället, innebär en risk för översvämning, se karta 14. Risken för översvämning ska hanteras i planeringens tidiga skeden. Teknisk försörjning så som el, telefoni eller vatten- och avloppsnätet kan påverkas, både lokalt och i ett större geografiskt område. Riskerna för en sådan störning ska ingå i kommunens beredskapsarbete. De båda broarna som förbinder orten kan påverkas. Bron över väg 55 anses som betydande för infrastrukturen på grund av sin trafikmängd. Enskilda fastigheter och mindre anläggningar så som enskilda bryggor riskerar att påverkas. Nya samhällsviktiga funktioner ska inte lokaliseras inom områden med översvämningsrisk. Inom området med risk för översvämning även finns flera mifo-objekt. På norra sidan av ån finns tre mifo-objekt med riskklass 3. På södra sidan finns ytterligare två mifo-objekt. Område 11, där ett potentiellt stationsområde kan etableras för ny järnväg ska anpassas så att den inte skadas av eventuella översvämningar.

Örsundsbro ligger helt, delvis eller i anslutning till flera skyddade områden och objekt, se karta 15. Värden inom dessa områden ska beaktas tidigt i planeringsprocessen så att de inte påtagligt skadas. Det gäller även de områden som ska utvecklas och som ligger i anslutning till skyddade områden och objekt. Bedömningen ska göras både utifrån lokal påverkan men också påverkan ur ett bredare geografiskt perspektiv. Örsundsbro ligger inom ett värdefullt kulturlandskap och krav på placering eller gestaltning inom nya områden kan behövas.

För området som sammanfaller med riksintresse Mälaren ska hänsyn tas till riksintresset, men utveckling av orten kan inte begränsas utifrån detta. Områdets värden ska dock alltid beaktas i planeringens alla skeden.

Fler och varierade bostäder

Bostadsbeståndet i Örsundsbro består framför allt av villor och radhus samt en mindre andel flerbostadshus. Kommunen eftersträvar ett blandat bostadsbestånd för att säkerställa att det finns bostäder för behov i olika åldersgrupper och livssituationer, samt för att främja flyttkedjor. I Örsundsbro finns det därför ett behov av att bygga flerbostadshus, gärna som bostadsrätter. Det finns ett uttalat behov av mindre lägenheter för såväl unga som äldre.

Säkerställa att alla barn får plats i skola och förskola

När bostadsbyggandet ökar, ökar också antalet barn och ungdomar på orten. Det skapar behov av ytterligare förskole- och grundskoleplatser. Örsundsbro skolan har möjlighet att växa inom nuvarande tomt, därmed föreslås ingen ny mark för skola. Däremot behöver Salnecke förskola utökas, och därför föreslås en kompletterande tomt intill nuvarande tomt.

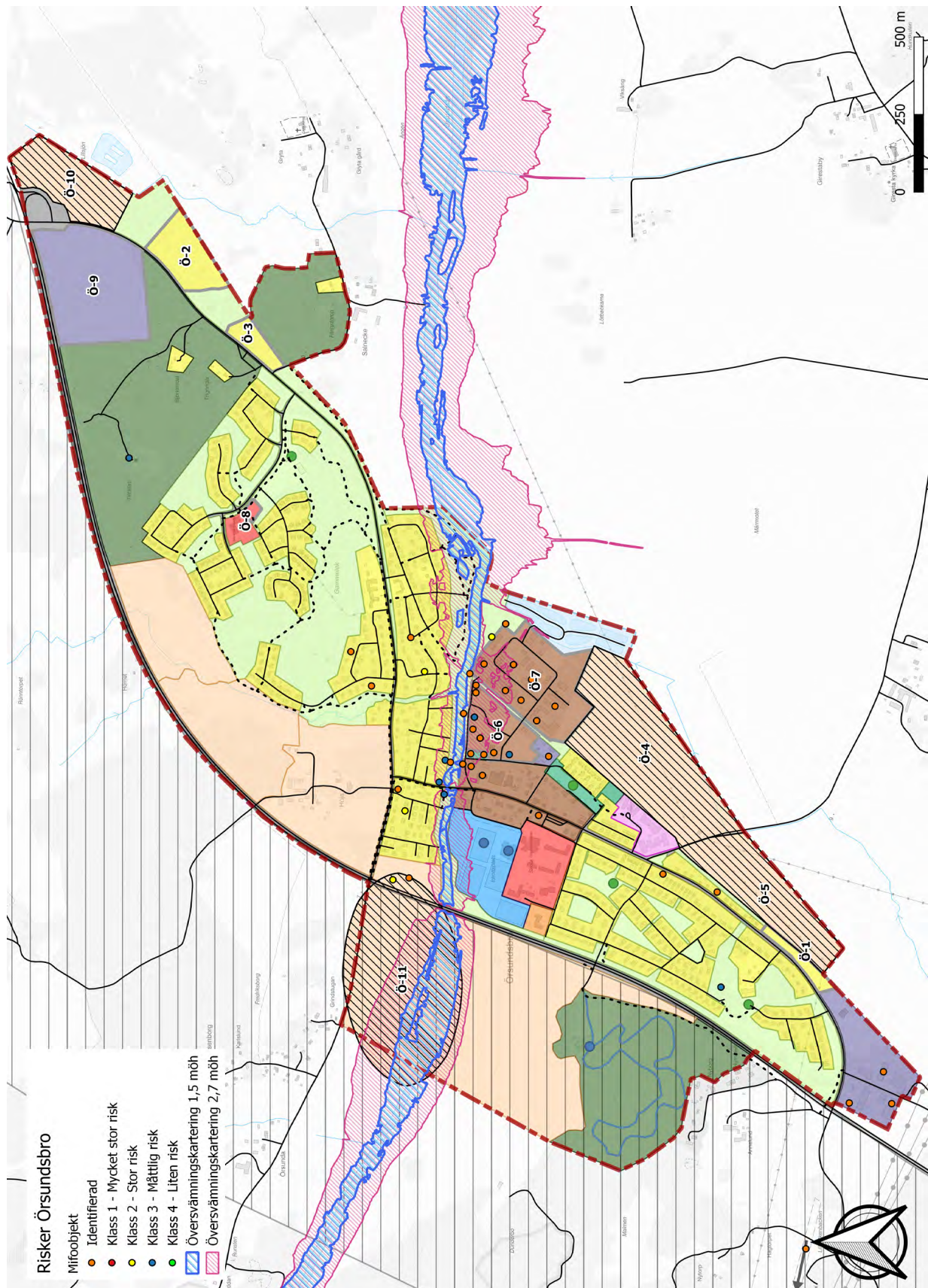
Robust teknisk försörjning

Anslutningar till befintligt vatten- och avloppsnät ska användas så långt möjligt. I övrigt prioriteras de utbyggnadsområden som inte försvårar eller fördyrar VA-försörjningen. I låglänta områden behöver särskild hänsyn tas till översvämningsrisker.

Ökad trafiksäkerhet och möjlighet till cykling

Trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter inne i samhället behöver säkerställas och förbättras. Bron över Örsundaån och busshållplatsen i

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 14. Områden med risk för förorenad mark och översvämning i Örsundsbro.

Salnecke är exempel på platser att se över ur ett trafiksäkerhetsperspektiv. Även felande länkar inom det befintliga cykelvägsnätet behöver ses över. Tillsammans med Region Uppsala och Trafikverket utreds cykelbarheten genom Örsundsbro samt från Örsundsbro till Uppsala och Enköping. I samband med att riksväg 55 byggs om ska det även anläggas cykelväg utmed sträckan.

En cykelväg till Alstabadet anses särskilt viktig för att barn och unga ska kunna ta sig till badplatsen på egen hand. I den ovan nämnda utredningen ingår en cykelväg till Alstabadet, som beräknas genomföras 2027–2028.

Örsundsbro centrum är redan idag en viktig bytespunkt som kommunen och regionen avser att utveckla till en nod för busstrafiken. Platsen trafikeras av busstrafik mellan Enköping-Uppsala och Uppsala-Bålsta och närheten till Örsundsbro skolan gör att många barn och unga rör sig i området. Befintliga parkeringsmöjligheter för bil och cykel behöver ses över, liksom anslutande vägar för oskyddade trafikanter. Region Uppsala önskar även se över utformningen av platsen så att bussarna slipper köra av vägen för att nå hållplatslägena, på så vis tillgängliggörs mark för annat användningsområde. I samband med en översyn av platsen kan även ytterligare bullerdämpande och luftförbättrande åtgärder genomföras genom exempelvis att integrera mer grönska på platsen.

För att få rådighet över trafiksituationen längs med Enköpingsvägen som går igenom orten avser kommunen ta över väghållarskapet från Trafikverket. En del i att säkerställa trafiksäkerhet är att leda om den tunga trafiken så att den inte går genom villaområdena.

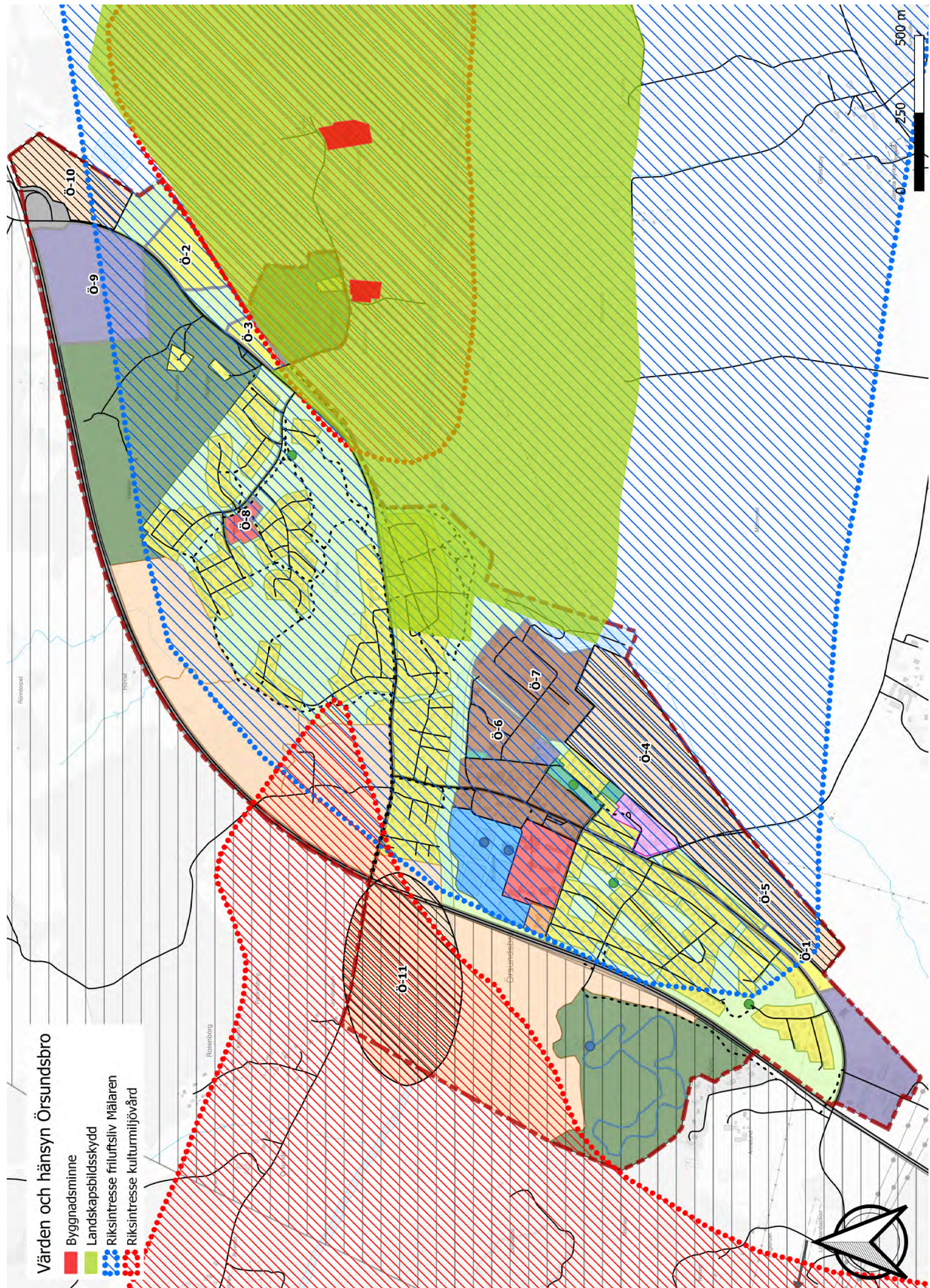
Värna tätortsnära natur, friluftsliv samt jordbruksmark

Inom tätorten består de gröna strukturerna främst av villaträdgårdar, i synnerhet i ortens centrala delar kring ån. Mitt i orten, intill skolan, finns ett idrottsområde med fotbollsplaner. Här anläggs också skidspår vintertid. Platser som denna möjliggör tätortsnära rekreation och spontanidrott är viktiga för olika grupper. I norr finns en mer sammanlänkad grönstruktur av rekreativa skogsområden med promenadstigar. Sammantaget ska ingen bebyggelseutveckling ske inom dessa områden.

Genom tätorten rinner Örsundaån med en typisk åvegetation med vassruggar vilka kan ses som biologiskt värdefulla miljöer. Ån är även en viktig tillgång för Örsundsbrobor, men en utveckling av stråket har stor rekreativ potential med möjlighet att skapa ett mer sammanlänkat blå-grönstråk längs ån. Idag har parkstråket olika bredd och förutsättningar längs sträckan. Tillgängligheten kan förbättras och en översyn över de privatiseringar som gjorts på allmän platsmark bör genomföras. Örsundsbrobs förmåga att klara värmeböljor och skyfall kan öka genom att dessa strukturer förstärks. Vattenkvaliteten i Örsundaån ska förbättras för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Detta görs genom åtgärder i enlighet med kommunens vattenplan.

Tätorten omsluts idag av jordbruksmark. Denna mark ska värnas för livsmedelsproduktionen och för kulturlandskapets värden. Delar av Örsundsbro har också nationellt skydd för sina natur- och kulturvärden. Utmed Uppsalavägen finns en äldre sammanhängande stenmur som utgör ett karakteristiskt inslag i landskapet. Exploatering i naturområdena ska ske med hänsyn till naturvårdens intressen och de ekosystemtjänster som de levererar.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 15. Värden och hänsynsområden i Örnsundsbro.

Örsundsbro har också nationellt skydd för sina natur- och kulturvärden. Utmed Uppsalavägen finns en äldre sammanhängande stenmur som utgör ett karakteristiskt inslag i landskapet. Exploatering i naturområdena ska ske med hänsyn till naturvårdens intressen och de ekosystemtjänster som de levererar.

Säkerställa utbud av mötesplatser

Biblioteket är en plats för kulturaktiviteter och samnyttjas idag med skolan. Även andra typer av kulturutbud erbjuds i skolans lokaler. För att säkerställa utbudet för barn och unga behöver kulturen fortsatt få ta plats i skolans lokaler. Idrottshallen, motionsspåret, Åvallen, Liontorget och Alstabadet utgör också viktiga mötesplatser och ytor för rekreation för olika åldrar och grupper. Det är viktigt att ytor för spontanidrott, friluftsliv och rekreation samt anläggningar för föreningslivet utvecklas i samma takt som samhället växer och att föreningslivet fortsatt får goda förutsättningar för att bedriva sin verksamhet. Idag finns ett behov av att utveckla och utöka lekmiljöerna i tätorten, exempelvis genom att anlägga nya lekplatser.

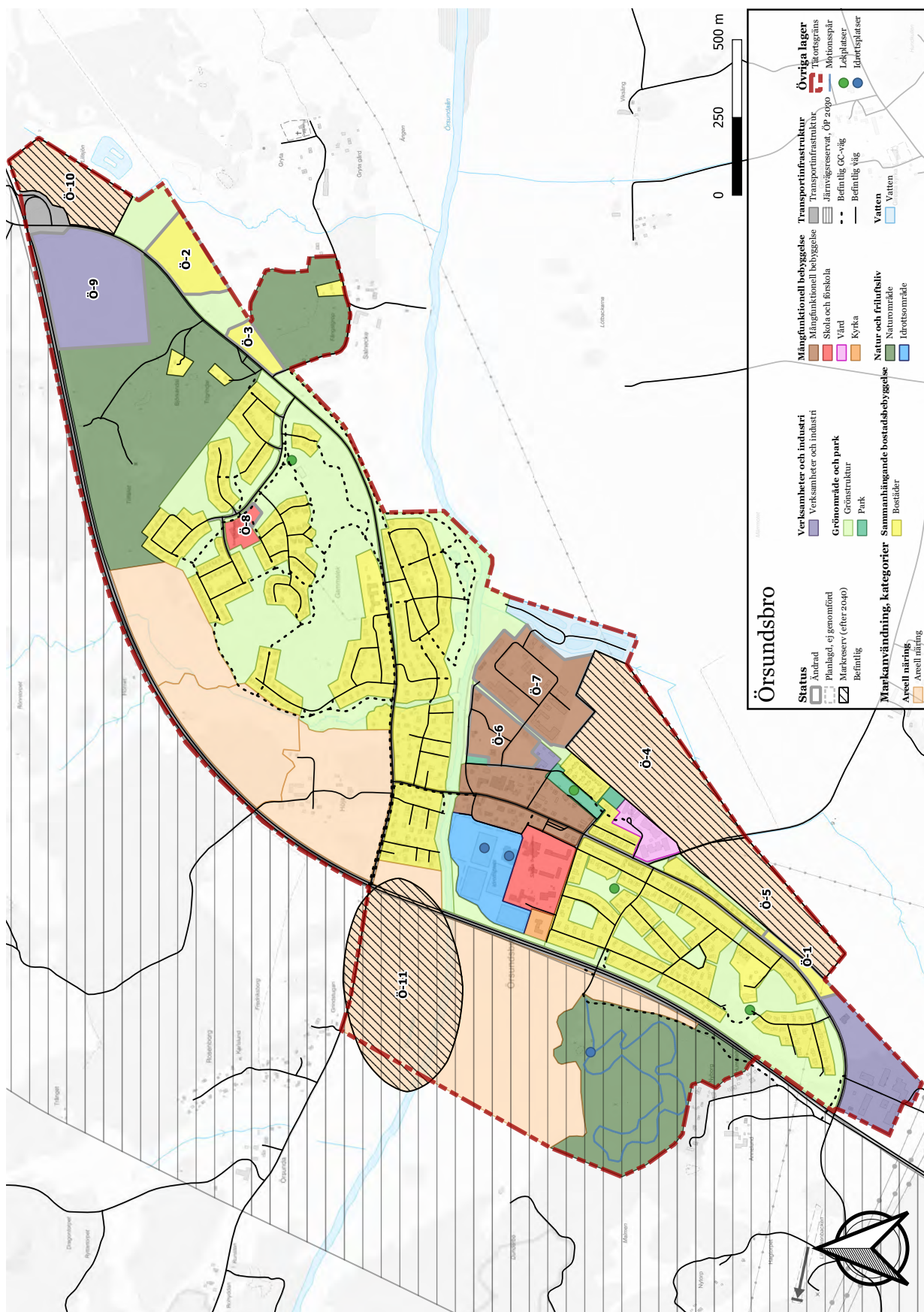
Nuvarande mötesplatser ska bevaras alternativt ersättas med motsvarande mötesplats om ytan ianspråkats. Ett mer attraktivt och levande centrum kan skapas i tätorten, exempelvis vid torget, men det är beroende av insatser från det lokala näringslivet eller ideella initiativ.

Bortom år 2040

På 1970-talet upphörde rälsbussen att gå på järnvägen mellan Enköping och Uppsala och delar av banvallen revs. Under flera år har en ny järnväg, Arosälänken, diskuterats. Järnvägen skulle passera Enköping och Örsundsbro mellan Västerås och Uppsala. Ett tågstopp i Örsundsbro skulle innebära utökade pendlingsmöjligheter för boende på orten och dess omland samt på sikt till ortens tillväxt.

Det finns ett markreservat för järnväg direkt väster om tätorten. Järnvägsreservatet är en preliminär bedömning av järnvägens placering och kommer att kunna bli mer precis allt eftersom utredningar kommer längre. Det är möjligt att söka förhandsbesked eller bygglov inom järnvägsreservatet men kommunen ställer sig generellt negativ till tillkommande bebyggelse inom reservatet då konsekvenserna av att bygga här kan bli stora den dagen järnvägens byggs. Målbilden är att en ny järnväg ska tilldelas statlig finansiering för perioden 2026–2037 och byggas ut kring år 2040.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 16. Mark- och vattenanvändning i Örsundsbro tätort. Se sidan 35 för förklaringar till samtliga kategorier i kartan.

Markanvändning i Örsundsbro tätort fram till år 2040

Bostadsbebyggelse

Område 1, 2 och 3 prioriteras före område 6 och 7, då de senare är förenat med ett stort behov av utredningar, transportlösningar, verksamhetsflyttar och flytt av värmepanna.

Område 1 - ändrad markförändring (prio 1)

Område 1 är cirka 1 hektar stort och ägs av kommunen. Området utgörs idag av åkermark och planeras bebyggas med 30 hyresrätter. Detaljplanen är under framtagande. Den norra delen av området ligger inom riksintresse friluftsliv, och hänsyn till detta tas inom planprocessen.

Område 2 och 3 - ändrad markanvändning (prio 1)

Områdena är ca 3,6 respektive 1,3 hektar stora och ägs av en privat markägare.

Områdena ligger med närhet till natur och kollektivtrafikförbindelser. Områdena föreslås kunna bebyggas med radhus och parhus och bedöms kunna inrymma totalt omkring 60 nya bostäder. Bebyggelsen behöver anpassas efter topografin och hänsyn tas till närliggande riksintresseområde för kulturmiljövård och fornminnen. Hänsyn behöver också tas till områdets påverkan på landskapsbilden och utblicken mot Salnecke slott som är byggnadsminne. De värden som ligger i anslutning till området ska inte påtagligt skadas och anpassningar kring placering, byggnadsmaterial och byggnadshöjd kan vara nödvändiga.

Uppsalavägen innebär en barriär mellan den befintliga och framtida bebyggelsen. Denna väg

kan ge upphov till buller som kräver åtgärder när nya bostäder uppförs, detta måste utredas i detaljplaneprocessen. Det är viktigt att goda och säkra kopplingar och passager för gång- och cykelvägnätet säkras i detaljplaneskedet. Trots denna barriäreffekt anses området vara fördelaktigt att bebygga delvis på grund av sina goda kollektivtrafikförbindelser men också i och med att marken inte innefattas av något skydd.

Område 4 och område 5 - markreserv för utveckling efter år 2040

Områdena är 16 respektive 8 hektar stora och ägs av en privat markägare. Då områdena består av jordbruksmark kan de endast bebyggas om det finns ett samhällsviktigt intresse att säkerställa på platsen.

Båda områdena är markreserv om behov av ytterligare bostäder uppkommer. Det innebär att områdena antingen kan bebyggas efter år 2040 eller tidigare om ett nytt samhällsviktigt behov uppstår. Om dessa områden ska bebyggas behöver ytterligare analyser kring behov av samhällsservice bedömas, exempelvis behov av skola och förskola, lekplatser, gång- och cykelvägar och hur vissa funktioner så som ekosystemtjänster, grönstrukturer, bullerdämpande åtgärder, dagvattenhantering och klimatanpassning ska säkerställas.

Mångfunktionell bebyggelse

Område 6 - ändrad markanvändning (prio 2) - bostäder

Området är cirka 3,6 hektar stort och ägs främst av en privat markägare men även kommunen.

Området föreslås bebyggas med ca 140 bostäder i flerbostadshus, stadsradhus eller liknande. Byggnaderna bör vara högst tre våningar för att smälta in i befintlig bebyggelse. I bottenvåningarna på husen bör olika typer av verksamheter förläggas för att förhöja känslan av

att området utgör en del av Örsundsbro centrum. Då området är låglänt och beläget i direkt närhet till Örsundaån föreligger risk för översvämning. Försiktighet kring utformning av bebyggelsen bör tillämpas och den nedersta våningen bör inte användas som bostadsyta. En riskbedömning behöver göras i tidigt skede. För att få ett effektivt markutnyttjande i det här centrala läget vore det positivt att hitta gemensamma lösningar för parkering och andra mobilitetslösningar vid områdets allmänna ytor.

Området har tidigare inrymt delar av Lantmännens verksamhet vilket medför att det finns risk för markföroreningar på platsen. Det finns en risk att skadliga ämnen läcker ut till vattenmiljöerna i händelse av översvämning vilket kan ge både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser. Vid exploatering av området ska både översvämningsrisken hanteras men det blir även viktigt att utreda om och hur områdena ska efterbehandlas. Inom området finns även en värmepanna som skulle behöva flyttas vid exploatering.

Trots en komplex utgångspunkt gör det centrala läget med närhet till ortens skola och förskola, bibliotek och kommersiell service att området ändå ses som en bra förtätningmöjlighet, givet att en riskanalys genomförs och lämpliga åtgärder vidtas.

Område 7 – ändrad markanvändning (prio 2) – bostäder och service

Området är ca 8,7 hektar stort och ägs både av kommunen och privat markägare.

Området inrymmer en stor variation av verksamheter. Över tid vore det önskvärt att störande och tranportintensiva verksamheter flyttas till område 9, och att område 7 istället utvecklades mot att inrymma service och centrumverksamhet. Då kan viss typ av

verksamhet som finns här idag kvarstå. Området skulle även kunna bebyggas med ca 100 bostäder i blandad hustyp. Området skulle då bli en naturlig förlängning av område 6 och den infrastruktur som byggts ut här kan nyttjas. Försiktighet kring utformningen av bebyggelsen behöver tillämpas eftersom området omfattas av risk för översvämning. Här finns även en gammal avfallsdeponi med riskklass 2 som riskerar att påverkas. Det finns en risk att skadliga ämnen läcker ut till vattenmiljöerna vilket kan ge både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser. Vid exploatering ska både översvämningsrisken hanteras men det blir även viktigt att utreda om och hur områdena ska efterbehandlas. I dagsläget saknas gång- och cykelvägar till området vilket måste säkerställas vid utbyggnad.

Område 8 – ändrad markanvändning - förskola

Området är cirka 0,2 hektar stort och ägs av kommunen.

Området ligger intill Salnecke förskola, och är idag planlagt för centrumändamål. Behovet av förskoleplatser i Örsundsbro ökar, ett behov som uppstår oavsett planförslagets nya utpekade bostadsområden. För att säkerställa att Salnecke förskola kan utöka och att det finns tillräckligt stor friyta för barnen, bör detta område användas för utveckling av förskolan.

Verksamhetsområden och industri

Område 9 – ändrad markanvändning

Området är cirka 11,6 hektar stort och ägs av en privat markägare.

Området har ett logistiskt bra läge intill trafikplatsen vid riksväg 55. Området är lämpligt för transportintensiva eller bullerstörande verksamheter. Detta område skulle på sikt kunna ersätta område 7 som verksamhetsområde, och på så vis möjliggöra annan utveckling i område 7.

Försiktighetsprinciper gäller vid exploatering av området på grund av förorenade massor i områdets västra del. Genom omvandling av detta område ökar miljövinster genom efterbehandling och flytt av transporter till ett logistiskt bättre läge.

Område 10 - markreserv för utveckling efter år 2040

Området är cirka 6 hektar stort och ägs av en privat markägare.

Förutsatt att verksamheterna som är lokaliserade inom område 7 förflyttas till område 9, och det uppstår ytterligare behov av transportintensiv eller bullerutsatt verksamhet, bör område 10 tas i anspråk. På så vis koncentreras verksamheter nära väg 55 och centrum frigörs från tung trafik. Idag består område 10 jordbruksmark, vilket innebär att framtida exploatering måste motiveras utifrån samhällsviktigt intresse. Detta skulle kunna vara att säkerställa att

nödvändig störande verksamhet inte placeras för nära tätortens bostäder. En alternativ plats skulle kunna vara på norra sidan av väg 55, men även den ytan består av jordbruksmark och har sämre angöring.

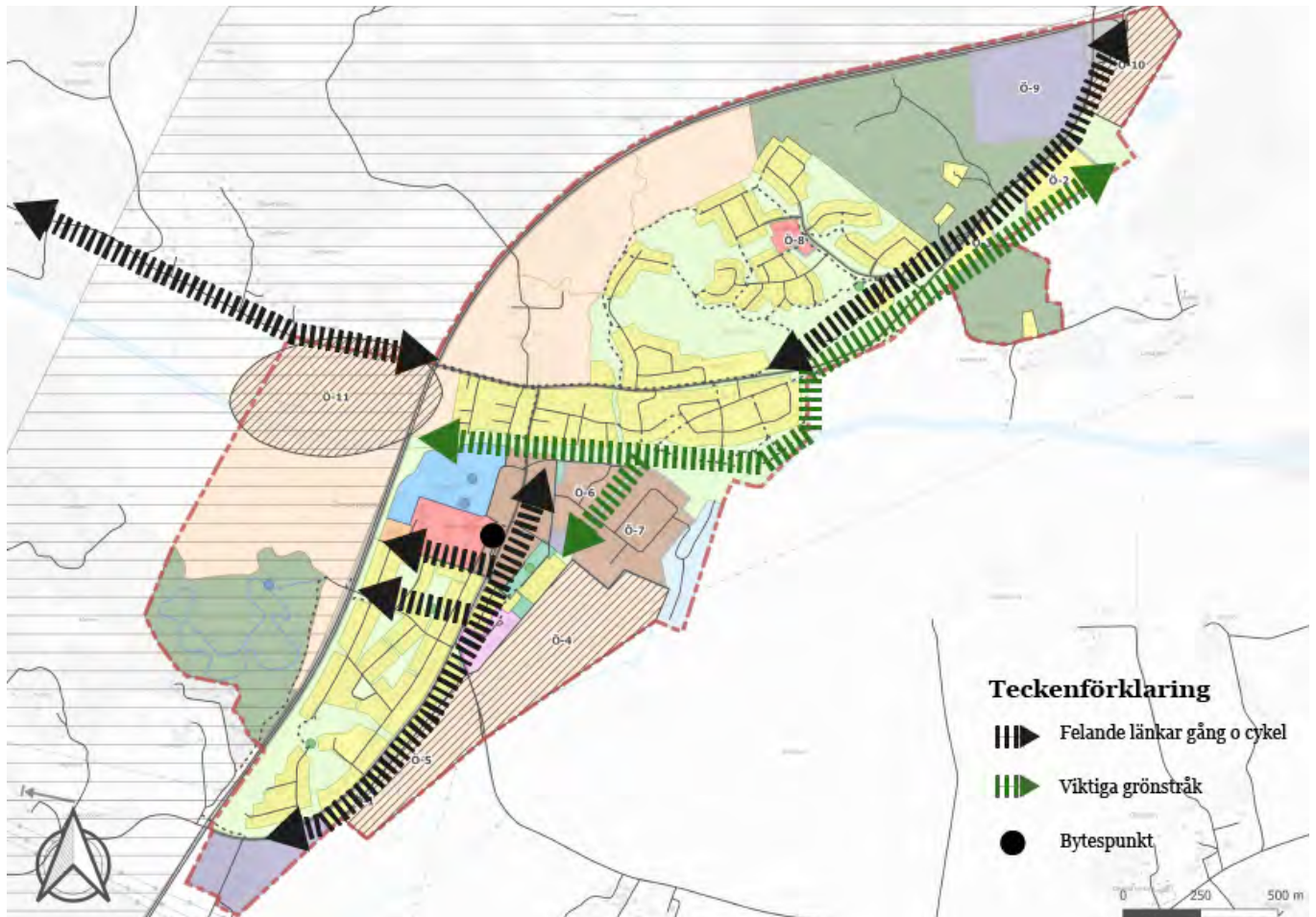
Verksamhetsområdet får inte påtagligt påverka landskapsbilden med utblicken runt kulturlandskapet vid Salnecke slott.

Transportinfrastruktur

Område 11 – förändrad markanvändning

Längs med ortens västra gräns ligger ett reservat för framtida tågdragnings. Här finns även en markering som symboliserar en ungefärlig placeringen av en framtida tågstation. Hur stor yta som behövs är i dagsläget oklart men inom stationsområdet behövs även kompletterande funktioner så som pendlarparkering för bil och cykel, anslutningsvägar etc.

Illustrationer som exempel

Karta 17. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Örsundsbro. Kartbilden illustrerar exempel på grönstråk som kan förstärka och/eller bidra till en mer sammankopplad grönstruktur med positiva effekter för rekreation, upplevelsen om tätorten och förstärka ekosystemtjänsterna inom tätorten. I kartan visas också felande länkar i gång- och cykelvägnätet, som Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat i samråd med medborgare.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Båtar vid Örsundaån. Foto. Anna Hallberg

Förhandsbesked och detaljplan på landsbygden

I Enköping har vi en rik och levande landsbygd med många olika funktioner och värden. Våra medborgare uppskattar närhet till kultur, natur och lokalt hantverk. Genom vår samhällsplanering ska vi möjliggöra utveckling av landsbygden så att dessa delar förstärks, och skapa förutsättningar för god livsmiljö och ett gott vardagsliv för nuvarande och kommande generationer. Det betyder att vi hushåller med vår mark och bygger i goda lägen som bidrar till en hållbar utveckling.

Lokaliseringsprövning för byggande på landsbygden

Kommunens fysiska planering har en avgörande roll i att uppfylla mål om hållbar utveckling, men också i att säkerställa olika funktioner för landsbygdens invånare och att bevara olika värden. Lokalisering av nya bostäder och verksamheter prövas därför gentemot flera planeringsförutsättningar i syfte att förstärka landsbygden. Fokus ligger på lokaliseringar som förbättrar förutsättningarna för att tillgodose behov av service och infrastruktur och som anpassas och integreras med värdefull jordbruks- och rekreationsmark.

Enligt plan- och bygglagen ska en lämplighetsprövning göras i samband med planläggning och förhandsbesked. Detta för att säkerställa att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för. Företräde ska ges åt sådan användning som medför en god hushållning. Kommunen har ett särskilt ansvar att värna och främja de allmänna intressena.

Inom områden med vissa typer av skydd är det inte lämpligt eller möjligt med ny bebyggelse. I andra typer av skyddade områden finns viss möjlighet till ny bebyggelse, men i liten skala. Våra skyddade områden har oftast

höga natur- eller kulturvärden som är viktiga i sig, men som också är starkt bidragande till Enköpings attraktivitet, identitet och till vår besöksnäring. De blir därför viktiga att värna ur flera perspektiv. Läs mer under *Del 4, Värden och hänsyn*. I områden där det finns en utpräglad bebyggelsetradition eller estetik ska en särskild varsamhet gälla. Ny bebyggelse ska vara ett tillskott till landsbygdens värden.

Genom att lokalisera ny bebyggelse i anslutning till våra kollektivtrafikstråk ökar vi förutsättningarna för hållbart resande, rörelsefriheten hos barn och ungdomar och förstärker underlaget för kollektivtrafik så att turtätheten på sikt kan öka. Beroende på var vi bygger i landskapet och i vilken omfattning är innebörden att vara kollektivtrafiknära relativ. För enskilda hus på landsbygden kan ett större avstånd till kollektivtrafik vara godtagbart jämfört med det inom en sammanhållen bebyggelse. De starka kollektivtrafikstråken återfinns längs med riksväg 55 mellan Enköping och Uppsala samt längs med väg 515 mellan Enköping och Västerås via Hummelsta.

För landsbygden finns inga detaljerade markanvändningskartor presenterade eftersom

lokaliseringsprövning genomförs från fall till fall. Planeringsprinciperna för lokaliseringsprövning är vägledande för all efterföljande planering.

En fastighet utanför detaljplanelagt område ska vara av tillräcklig storlek för att klara sin tekniska försörjning; enskilt dricksvatten och enskilt avlopp samt uppvärmning, exempelvis bergvärme, samt utan att inverka på närliggande fastigheters möjlighet att tillgodose sina behov om teknisk försörjning. Tomtens storlek bör också klara vändzon för sophantering och parkering där relevant. Ett riktvärde för tomtstorlek utanför detaljplanelagt område kan vara 2000–2500 kvm beroende på fastighetens behov och läge.

Planeringsprinciper

- I Enköping ska vi, i första hand, koncentrera bebyggelse till noder och stråk för att förstärka underlag för kommersiell och offentlig service samt hushålla med markresurser.
- En förtätning i områden med sammanhållen bebyggelse eftersträvas om det bidrar till ökade förutsättningar för effektivt nyttjande av infrastruktur, service och minskar transportbehov.
- En fortsatt bebyggelseutveckling på landsbygden eftersträvas med en närhet till de större kollektivtrafiksstråken. Kollektivtrafiken ska vara en utgångspunkt vid all planering för att främja en mer turtät kollektivtrafik.
- En fastighet utanför detaljplanelagt område ska vara av tillräcklig storlek för att klara sin tekniska försörjning, utan att inverka på närliggande fastigheters möjlighet att tillgodose sina behov om teknisk försörjning. Tomtens storlek bör också klara vändzon för sophantering där relevant. Ett riktvärde för tomtstorlek kan vara 2000–2500 kvm.

Byggnad på jordbruksmark, ängs- och betesmark

Jordbruk är av nationell betydelse för livsmedelsproduktion. I 3 kap. 4 § MB klargörs att detta innebär att brukningsvärd jordbruksmark endast kan tas i anspråk för annan användning om det tillgodoser väsentliga samhällsintressen som inte går att tillgodose genom att använda annan mark. Dessa anspråk förstärks genom flera domar från Mark- och miljödomstolar samt Mark- och miljööverdomstolen om byggnation på jordbruksmark.

I domarna framgår att jordbruksmark kan omfatta både åkermark och betesmark, att en fastighet inte behöver vara taxerad som jordbruksfastighet för att omfattas av denna lagstiftning, och att enskilda bostadshus aldrig kan betraktas som väsentligt samhällsintresse. Den nationella livsmedelsstrategin betonar också jordbruksmarkens betydelse för den framtida svenska livsmedelsproduktionen och -försörjningen. Förutsättningar för att bedriva och utveckla areella näringar blir därför en betydande parameter vid markanspråk.

Planeringsprinciper

- Byggnad på och ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark får endast ske om det är förenligt med miljöbalkens 3 kap 4 §. Vi säkrar en långsiktig livsmedelsproduktion genom tillgång till jordbruksmark för kommande generationer.

Byggande på skogsmark och i mosaiklandskap

Skogen är också viktig för Enköpings kommun. Skogsbrukets utbredning i kommunen är begränsat i relation till jordbruket. Skogsmarkerna är livsmiljö åt djur och växter, bitvis med höga naturvärden viktiga för människor och andra arter. Skogen har också en rad ekosystemtjänster som är värdefulla för samhället, inte minst i form av rekreation och friluftsliv så som vardagsnära utflykter.

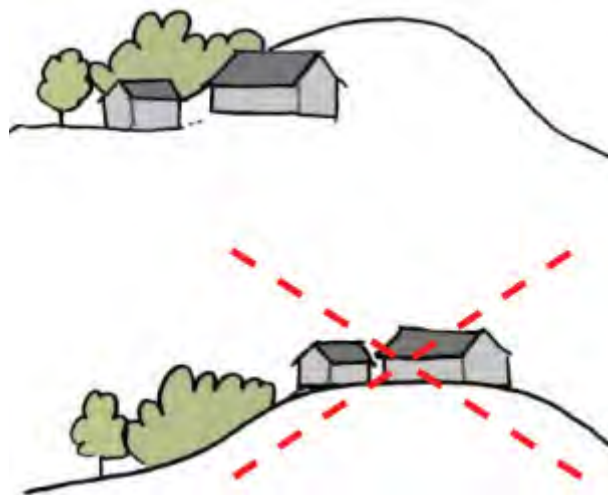
Kommunen tillåter bebyggelse på skogsmark. Bedömningen av platsens lämplighet görs med flera perspektiv i åtanke och byggen tillåts därför främst i randzonen mot andra landskapstyper eller i skogsbryn mot större sammanhängande skogshöjdslandskap eller mosaiklandskap. Natur- och rekreationsvärden är exempel på aspekter som ska bedömas i samband med restriktivitetstestningen. Kumulativa effekter av spridd bebyggelse behöver också bedömas så att spridningskorridorer för djur och växter inte påtagligt skadas.

Mosaiklandskap är en landskapstyp där många olika landskapselement blandas; skog, åker, sjöar, vattendrag, dal och berg. Mosaiklandskapet är småskaligt kulturhistoriskt och ekologiskt värdefullt landskap, som bär med sig sällsynta och värdefulla kvaliteter med sina skiftan mellan skogsmark och öppen jordbruksmark. Störningar i form av bullriga barriärer och andra avgränsningar i landskapet minskar dess funktion för djur och växter, och dess värde som kulturlandskap.

Vid planläggning och prövning av förhandsbesked som berör hänsynsområden eller områden med kända naturvärden ska kommunens naturvårdskompetens konsulteras.

Planeringsprinciper

- I skogsmark kan bebyggelse tillkomma, främst i randzonen mot andra landskapstyper eller i skogsbryn mot sammanhängande skogshöjdslandskap eller mosaiklandskap.
- I mosaiklandskap kan bebyggelse tillkomma, förutsatt att inga barriäreffekter skapas i värdefulla kulturhistoriska och ekologiska platser eller ekologiska spridnings samband.
- Generella biotopskydd gäller för bland annat åkerholmar och odlingsrösen. Dispenskravet enligt miljöbalken ska vara uppfyllt innan prövning om förhandsbesked sker.
- Helt ny bebyggelse i tidigare oexploaterade landskapsrum, bryn, skogsområden bör av gestaltungs skäl undvikas.
- Stora opåverkade områden som saknar storskaliga exploateringar är en värdefull resurs att värna. I dess områden värnas frånvaron av störande ljus, ljud och annan påverkan på naturen.
- Ljuskontaminerade områden ska minskas, naturligt nattmörka områden ska värnas både för möjligheten att uppleva stjärnhimlen och undvika negativa effekter på alla de arter som riskerar att störas av artificiellt ljus.

Figur 4. Bebyggelsens läge i terrängen.

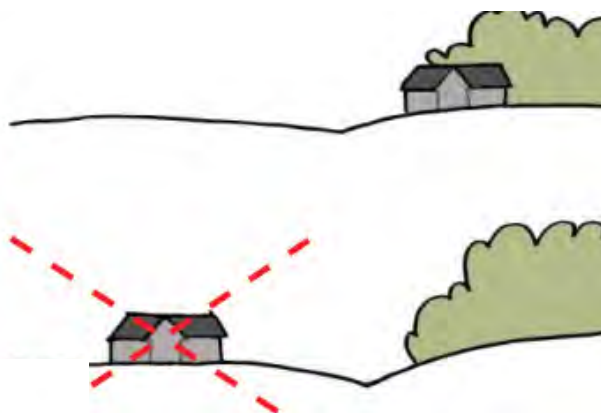
Bebyggelsens placering i landskapet

Bebyggelsens placering i landskapet och topografin är viktiga inslag att värna i den fortsatta fysiska planeringen. Oberoende var ny bebyggelse ska uppföras så är kommunens ambition att bebyggelsen placeras så att den integreras i landskapet. För att exemplifiera detta återfinns nedan ett antal figurer som beskriver ny bebyggelses placering i landskapet i förhållande till: befintlig bebyggelse, utblickar, väg, vegetation och topografi. Tomter bör avgränsas så naturligt som möjligt och vid byggande på kuperad mark ska hänsyn tas till topografi och naturgivna förutsättningar. Nyttillkomna tomter bör placeras så att det öppna landskapet bibehålls.

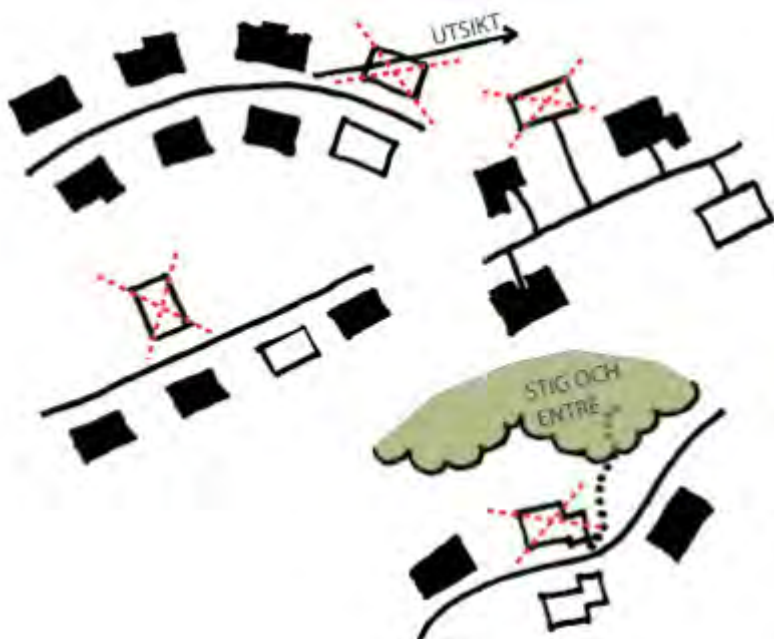
Med en genomtänkt placering i landskapet kan också behovet av markberedning minska. En omfattande schaktning bör undvikas. Massor som ändå uppstår ska i första hand återanvändas lokalt, förutsatt att de inte är förorenade. Förorenad massa kräver särskild hantering.

Planeringsprinciper

- En fastighet ska vara av tillräcklig storlek för att möjliggöra anpassningar av bebyggelse till landskapsbild i både placering och höjdsättning. Både tomtens placering och angöringsvägar anpassas efter topografi och naturgivna förutsättningar.
- Lokalisering av tomtplatser ska ske med hänsyn till naturgivna förutsättningar så som kuperad mark samt med hänsyn till geologiska värden, naturvärden och kulturhistoriska värden. Alltför kuperad mark bör undvikas. Omfattande schaktning bör i möjligaste mån undvikas. Massor ska i första hand återanvändas lokalt.

Figur 5. Placering av byggnader vid skogsbyn.

Figur 6. Placering av ny byggnad (vitt hus) i relation till befintlig bebyggelse. Ej lämplig placering är överkryssat vitt hus. Placeringarna visar att det är olämpligt att blockera befintlig bebyggelses utsikt med nytt hus, att vi ska fortsätta bygga i enlighet med befintlig bykarraktär och att ny bebyggelse inte bör förläggas så att befintlig bebyggelses tillgång till rekreationsområde eller stig/entré till området försämras.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Foto. Anna Hallberg

Detaljplaner på landsbygden

Den allra största delen av Enköpings landsbygd är inte detaljplanelagd. Det är flera faktorer som spelar in när frågan avgörs om det krävs detaljplan. Bebyggelsens och platsens komplexitet är en del. Komplexitet kan exempelvis vara om aktuellt område har högt bebyggelsetryck, om platsens förutsättningar innebär att det krävs utredning eller sanering, om det är ett stort antal bostäder som ska uppföras samtidigt och vilken typ av bebyggelse det är. Detaljplaneläggning kan också krävas beroende på vilka kultur- eller naturvärden som finns inom området eller i dess närhet. Kumulativa effekter av stegvis komplettering av bebyggelse kan också innebära att det krävs detaljplan.

Sammantaget är det många aspekter som spelar in vid bedömning av om detaljplanekrav träder in. Behov av detaljplan prövas av kommunen.

När ett område detaljplaneläggs prövas behovet av att tillgodose olika funktioner och service, och det kan innebära att kommunen får ett ansvar för att genomföra detta. Exempel är utbyggnad av gator eller vägar, vatten- och avloppsförsörjning, belysning samt drift av dessa. Ekonomiska åtaganden för kommunen bör så långt det är möjligt bedömas innan beslut om prövning genom detaljplan. Det finns alltså även situationer när en detaljplaneläggning inte anses lämplig på grund av omfattningen på den infrastruktur och service som behöver tillhandahållas.

När kommunens vattentjänstplan är antagen kommer denna att ge ytterligare stöd vid handläggning av ärenden där detaljplan ska avgöras.

Planeringsprinciper

- Behov av detaljplan prövas av kommunen. Bebyggelsens och platsens komplexitet avgör om det behövs detaljplan eller inte. Ekonomiska åtaganden för kommunen bör bedömas och beaktas innan beslut om prövning genom detaljplan fattas.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Mälardalsområdet med dess öar och stränder har mycket höga naturvärden och många naturtyper med rik biologisk mångfald. Mälaren är viktig för rekreation, friluftsliv och turism och bidrar till Enköpings attraktivitet. Genom våra LIS-områden kan vi stärka aktiviteter kopplade till besöksnäring och rekreation med hänsyn till Mälarens många värden.

Kriterier för utpekande av LIS-områden i Enköpings kommun

1. LIS-området ska gynna landsbygdsutveckling inom exempelvis natur, kultur och besöksnäring för allmänheten.
2. LIS-området ska bevara och/eller förbättra möjligheter till friluftsliv och rekreation, samt tillgängligheten till natur och strand för allmänheten.
3. LIS-området ska enbart tillåta sådant som behöver ligga nära stranden, för att värna strandskyddet.
4. Ett område ska bara vara ett LIS-område om de intentioner som finns i området inte går att förverkliga med stöd av andra dispenser från strandskyddet.

För att möjliggöra strandnära utveckling har kommunen föreslagit fem områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS. I dessa områden kan strandskyddet upphävas i detaljplaneskedet eller dispens ges i enskilda fall så länge den åtgärd som planeras inte strider mot strandskyddets syfte. Byggnationer som kan tillåtas i LIS-områden i Enköpings kommun är sådana som främjar allmänna intressen såsom besöksnäring, rekreation och friluftsliv. Exempel är glasskiosker, omklädningsrum, bryggor eller båthus. Dessa får dock inte försämra allemansrätten, allmänhetens rätt till strandområdet, eller bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas. De får heller inte påtagligt skada de riksintressen som sammanfaller med LIS-områden.

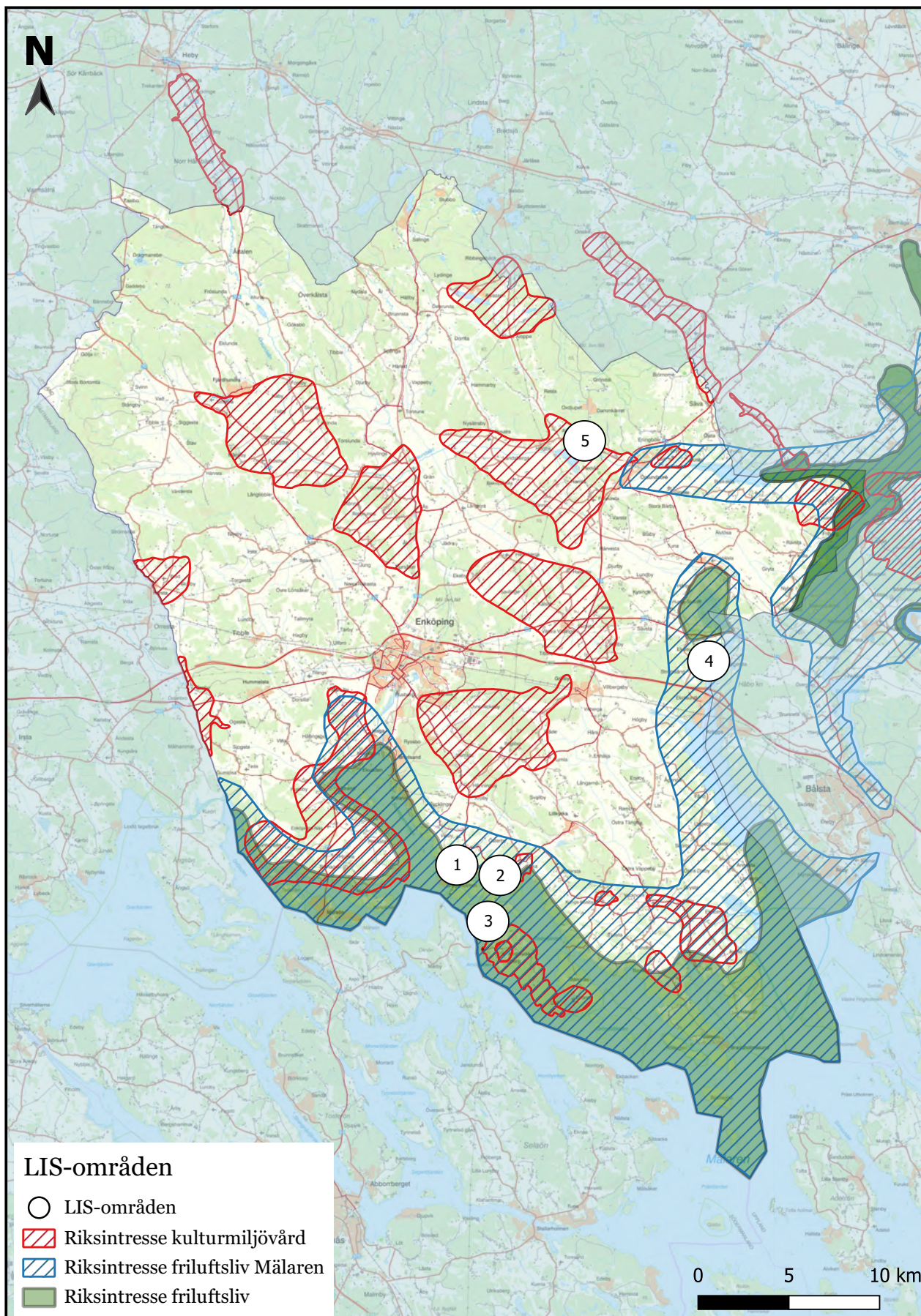
Utifrån dessa fyra kriterier har fem områden pekats ut som LIS-områden längs med Mälarens kust samt ett område vid Alstabadet, Örsundsbro. Det finns inte möjlighet att uppföra bostadshus inom kommunens LIS-områden, då tillkommande bebyggelse inte påtagligt

förändrar underlaget för kommersiell eller kommunal service. Byggnation av bostadshus främjar inte heller allmänhetens nyttjande av platserna. Kommunens LIS-områden är relativt små för att minimera intrånget i riksintresseområdena så mycket som möjligt.

Fyra av fem LIS-områden sammanfaller med riksintresse för Mälaren med öar och stränder och riksintresse rörligt friluftsliv och riksintresse för yrkesfiske. Ingrepp i miljön i dessa områden får endast komma till stånd om det sker på ett sätt att det inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden samt om besöksnäringens, yrkesfiskets och friluftslivets intressen särskilt beaktas.

Enköpings kommun bedömer att de aktiviteter och anläggningar som LIS-områdena kan generera inte kommer att skada riksintressena påtagligt på grund av deras begränsade karaktär. Om det finns risk för skada på riksintresse ska fördjupade utredningar genomföras i tidigt planeringsskede. Beroende på anläggning och dess läge i relation till vattenlinjen behöver tex

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Karta 18. Kommunens fem utpekade LIS-områden och de riksintressen som dessa berörs av.

DEL 2 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

analyser kring påverkan på ekologi genomföras. Krav ska ställas på fri passage till vattenlinjen för allmänhet och djurliv, inom eller i anslutning till området. För all typ av vattenverksamhet ska antingen en anmälan eller en ansökan göras till Länsstyrelsen.

LIS-område 3 och 5 omfattas även av riksintresse för kulturmiljövård. Hänsyn gäller för riksintressets värden och åtgärder kan behöva vidtas för att inte skada riksintressets värden i samband med exploatering i LIS-området. Även här kan fördjupade undersökningar krävas beroende på exploatering och placering. Undersökningarnas geografiska avgränsning kan behöva omfatta ett större område än själva LIS-området. Detta säkerställs i prövningsprocesserna.

Fyra LIS-områden ligger helt eller delvis inom Mälarens översvämningssområde. Det är viktigt att beakta denna fråga inför exploatering för att minska konsekvenserna i en översvämningssituation.

En exploatering av ett område kommer alltid att innebära en påverkan genom markanspråk och därmed påverkan för växt och djurliv. För LIS-områdena kan många risker förhindras eller hanteras med riskreducerande åtgärder vid planeringen. Intresset från allmänheten och påverkan från ett ökat besöksantal kan delvis hanteras i planeringen genom krav på förhållningsregler på platsen, rutiner för renhållning, ordnade parkeringsmöjligheter med mera. Genom uppföljning kan påverkan på området undersökas och åtgärder vidtas där påverkan bedöms alltför hög att områdets värden riskerar att påtagligt påverkas.

Karta 19. LIS-område 1. Koffsan med badplats och bryggor.

Område 1: Koffsan badplats och båtbyggor

En utveckling av marinan med bryggor och båtförvaring samt angöringen till området (vändplan för buss och fler parkeringar) skulle kunna öka besöksfrekvens och användningen av området. En hållplats för buss och vändplan skulle kunna möjliggöra för kollektivtrafikangöring sommartid. En sådan möjlighet skulle främja tillgängligheten till området. Även uppförandet av mindre byggnader vid badplatsen, så som en kiosk eller kajakuthyrning skulle ge bättre förutsättningar för Koffsan som besöksmål.

Karta 20. LIS-område 2. Vallby, Österby brygga.

Område 2: Vallby, Österby brygga

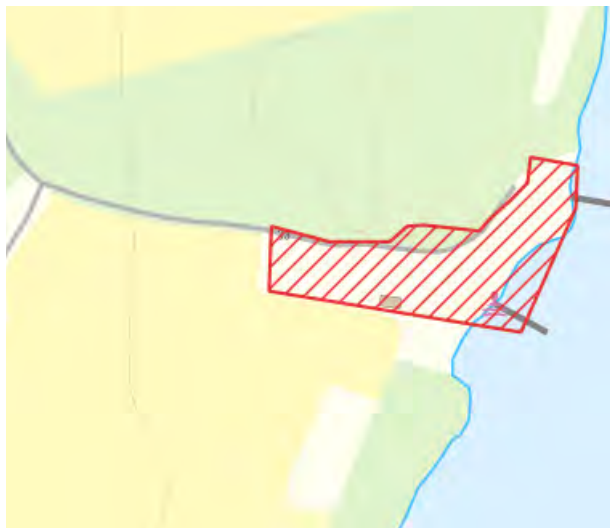
LIS-området består av markområden vid Österby brygga, delvis tillhörande en lokal båtklubb. Området skulle kunna dra nytta av verksamhet eller byggnation som bidrar till platsens attraktivitet, exempelvis en kiosk eller utveckling av båtklubbens aktiviteter.

Karta 21. LIS-område 3. Färjeläget på Arnö.

Område 3: Färjeläget på Arnö

Detta område är intressant för utveckling av verksamheter med koppling till vatten och båtliv. En utökad sjökontakt är särskilt värdefull de tider färjan inte går. En mer lättillgänglig badplats, med möjlighet till kiosk och fler samlokaliserade båtplatser skulle vara värdefullt för boende och besökare. Området gränsar i norr till nyckelbiotoper.

Karta 22. LIS-område 4. Nylada.

Område 4: Nylada

Detta LIS-område innefattar badplatsen i Nylada och naturområdet runt denna. Inom LIS-området skulle det vara fördelaktigt med en utveckling som leder till en ökad sjökontakt för de närboende och besökare, i takt med att befolkningen i närliggande Ekolsund växer. Troligtvis kommer det även behövas utrymme för parkering i området och finnas efterfrågan för olika typer av service såsom kajakuthyrning och caféverksamhet. På grund av det rika djurlivet i området ska inte bryggan byggas ut för en ökad småbåtstrafik, utan enbart för att tillgänggöra badplatsen.

Område 5: Alstabadet

Alstasjön är ett besöksmål för hela regionen, och även en populär plats för invånarna i Enköpings kommun. Idag finns ett omklädningsrum, toaletter och bryggor vid badplatsen, och i framtiden skulle ytterligare service så som caféverksamhet och uppställningsplats för husbilar kunna bidra till besöksupplevelsen och besöksnäringen på platsen.

Karta 23. LIS-område 5. Alstabadet.

Del 3 - Temaområden och planeringsprinciper

I denna del av översiktsplanen beskrivs ställningstaganden kring olika tematiska områden. Dessa gäller för hela kommunen och är vägledande för efterföljande planering, till exempel i detaljplaneringen eller i prövning av förhandsbesked. De kartor som presenteras är övergripande och ska användas som planeringsförutsättning. Läs mer om avvägningar mellan intressen i Del 2 – Mark- och vattenanvändning.

Här finns fördjupningar inom följande områden:

- Bostäder
- Transporter och infrastruktur
- Grönstruktur och mötesplatser
- Natur och friluftsliv i kulturlandskapet
- Teknisk försörjning
- Miljö-, skydd- och riskfaktorer

Inom varje tematiskt område finns beskrivningar och planeringsprinciper som anger inriktningen för Enköpings kommun. Ibland kan planeringsprinciperna inte tillämpas. I de

fall efterföljande planering gör avsteg från översiktsplanens ställningstaganden eller markanvändning ska detta framgå i beslutet. Det ska då motiveras varför översiktsplanens ställningstagande eller markanvändning inte kunde användas. Det kan handla om avsteg på grund av förändringar i lagstiftning, andra grundläggande riktlinjer eller förändrade planeringsförutsättningar som exempelvis ny kunskap om markens beskaffenhet eller nytt inrättat skyddat område.

Foto. Enköpings kommun

Bostäder

En lämplig bostad är en grundläggande förutsättning för att skapa ett fungerande vardagsliv för nuvarande och framtida Enköpingsbor. Det är av stort vikt att det finns variation av boenden över kommunen, som tillgodoser behovet av bostad genom livets alla skeden. Det är även viktigt att den omgivande miljön är trivsamt och trygg. Genom att utgå från ett barnperspektiv i planeringen skapas miljöer som är tillgängliga för alla människor. En välfungerande bostadsmarknad möter invånarnas behov och efterfrågan är viktig för att behålla och öka kommunens attraktivitet.

Enköpings kommun växer!

Enköping kommuns befolkning är stadigt växande. Fram till år 2040 tar vi höjd för att bli 12 000 fler invånare. Befolkningsökningen beror främst på inflyttning, ett resultat av kommunens läge i Mälardalen med närhet till regionala kärnor som Uppsala, Västerås och Stockholm. Enköping har också en attraktiv landsbygd.

Med en befolkningstillväxt kommer många positiva effekter, men även vissa utmaningar bland annat kopplat till bostadsförsörjning samt utbyggnad av infrastruktur och service. Enköpings kommun är, och ska fortsatt vara en attraktiv kommun att bo och leva i när vi växer.

Planberedskap

Översiktsplanen ska tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder i kommunen. Kommunens planeringsinriktning innebär ett behov av cirka 5–6 000 nya bostäder under planperioden fram till år 2040. Av dessa kommer de flesta tillkomma inom området för den fördjupade översiktsplanen för Enköpings stad (inklusive Haga och Bredsand).

Denna översiktsplanen pekar ut cirka 360 nya bostäder inom kommunens sex prioriterade tätorter (Fjärdhundra, Lillkyrka, Hummelsta, Skolsta, Grillby och Örsundsbro), utöver det som redan planeras. Cirka 400 nya bostäder beräknas även tillkomma på landsbygden fram till år 2040.

Foto. Enköpings kommun

Utvecklingen av bostäder är i hög grad beroende av privata aktörer då kommunens markinnehav är begränsat.

Bostadsbyggande i de prioriterade tätorterna

När nya bostadsområden byggs ska de innehålla en blandning av bostadstyper och prisnivåer. Bostäderna och dess omgivningar ska vara tillgängliga, trygga och kunna angöras på ett tryggt sätt till fots, med cykel eller med kollektivtrafik. Vid förtätning ska områden i första hand kompletteras med bostadstyper som saknas. Nya områden planeras med ett blandat bostadsutbud från början.

Ett mer varierat bostadsbestånd bidrar till att invånare i större utsträckning kan bo kvar, även när bostadsbehov och livsförutsättningar förändras, vilket skapar en stor trygghet för den enskilda. I dagsläget är bostadsbeståndet relativt ensidigt i de prioriterade tätorterna. Det består till största del av villor och majoriteten är äganderätter. Ett mer varierat bostadsbestånd främjar flyttkedjor som i sin tur kan frigöra bostäder.

Genom att i första hand bygga nytt i tätorterna kan fler dela på de gemensamma funktioner som finns där. I några tätorter är befolkningsökning en förutsättning för att vissa funktioner ska finnas kvar. I andra orter blir ökningen underlag för att utveckla service. Tätorterna försörjer sitt omland med både kommunal och kommersiell service, vilket gör den särskilda betydelsefulla för att hela kommunen ska leva.

Det är viktigt att våra tätorter är välkommande och trygga för alla åldrar. Att se andra människor och själv kunna bli sedd är trygghetsskapande. Miljöer som befolkas under många av

dygnets timmar, upplevs ofta som tryggare. Genom att blanda bostadsbebyggelse med service, arbetsplatser och kultur-, fritids- och idrottsanläggningar och andra mötesplatser skapas ett mer levande samhälle med ökade förutsättningar till upplevd trygghet. Parker, grönområden och lekplatser ska finnas i närheten av bostäderna för att främja möten och rörelse. Vi bygger utan sociala eller fysiska barriärer och vi förbättrar uppbyggda miljöer. För barnen säkerställer vi extra trygga trafikmiljöer där barn ofta rör sig, lekplatser i närområdet och planerar nya skol- och förskolelokaler på de bästa platserna utifrån barnens behov. För funktionsnedsatta och äldre bygger vi tillgängliga utemiljöer med säkra färdvägar mellan målpunkter, och anpassar bostäders inre.

Vi bygger därför nya områden med höga krav på trygghet och tillgänglighet som främjar mötet mellan människor med olika bakgrund, behov och förutsättningar.

I *Del 2 - Mark- och vattenanvändning* beskrivs hur de sex prioriterade tätorterna ska utvecklas.

Bostadsbyggande på landsbygden

En stor del av bostadsbebyggelsen på landsbygden tillkom för flera årtionden sedan, och under senare decennier har ytterligare bostadsbebyggelse tillkommit. Landsbygdens bebyggelse består av en blandning av småhus, gårdar och byar. Många av gårdarna bedriver ett aktivt lantbruk.

Enköping har en levande landsbygd och rikt landsbygdsliv, mycket tack vare Enköpings läge i regionen, variationen i miljöer, tillgång till kultur- och föreningsliv, och ett varierat näringsliv. Bebyggelseutvecklingen på landsbygden ska

ytterligare förstärka landsbygden värden genom varsam lokalisering, placering och utformning. Att välja strategiskt goda lägen är att hushålla med markresurser och det bidrar till utveckling som gynnar kommunen i stort. Läs mer om lokaliseringsprövning på landsbygden under *Del 2 - Mark- och vattenanvändning – förhandsbesked och detaljplan på landsbygden*.

Många som bor på landsbygden i kommunen har bott i sin bostad under en lång tid. Steget att flytta från en villa på landsbygden till annat boende i Enköping stad kan upplevas som långt. Att istället flytta till ny bostad i närliggande ort kan upplevas enklare. Att erbjuda ett mer varierat bostadsbestånd inom de prioriterade tätorterna kan därmed bidra att flyttkedjor även skapas på landsbygden.

Det finns ett antal fritidshusområden på landsbygden som i olika grad inrymmer året-runt-bostäder och i olika grad omvandlas till permanenta bostadsområden. Dessa områden kan också fungera som landsbygdscentra, främst under sommarhalvåret. Exempel på sådana områden är Märsön, Ekolsund och Kolarvik. Märsön är per definition en tätort, medan Ekolsund väntas bli en tätort inom kort, läs mer om dessa i *Del 2 - Mark och Vattenanvändning - Märsön och Ekolsunds slottsby*.

Planeringsprinciper

- Bostadsförsörjningsprogrammet ska vara vägledande för planering av bostäder.
- Vi ska verka för en planberedskap i balans med vår planeringsinriktning. En förtätning av befintliga områden eftersträvas då det ger förutsättningar för effektivt nyttjande av infrastruktur, service och minskar transportbehov. Kommunen kan dra nytta av de investeringar som redan gjorts. Fler bostäder ger också ett bredare folkliv. Service, handel och kollektivtrafik understöds.

Foto. Mostphotos

- Vid all bebyggelseplanering ska behov utifrån jämställdhet, jämlikhet, trygghet, funktionsvariation, integrationsaspekter och barnperspektiv beaktas. Det ska finnas möjlighet till ett gott och tryggt liv i alla kommundelar oavsett kön, ålder och inkomstnivå.
- Ett blandat bostadsbestånd ska eftersträvas i olika geografiska områden vid nybyggnation. På detta sätt ska boende, omgivning och gemensamma ytor och lokaler välkomna alla i kommunen.
- Bostadsområden ska planeras så att de stimulerar till ett aktivt och hälsosamt liv genom närhet till rekreations- och grönområden. Tillgänglighet till sammanhängande grönsystem är en viktig del för att främja ökad fysisk aktivitet och vardagsmotion.
- Genom insatser och förbättringar av det offentliga rummet ska alla människor ges samma möjlighet att röra sig tryggt genom utemiljöer.
- Den fysiska planeringen ska motverka fysiska och sociala barriärer för att på så vis minska segregationen.
- Vid planering av boende till äldre och funktionsnedsatta aspekter som varierande upplåtelseformer, alternativa lokaliseringar och närhet till naturen beaktas

Hållbart byggande och klimatsmarta val

Ett hållbart samhällsbyggande innebär att medvetet hushålla med resurser och minimera klimatavtryck. I Sverige står bygg- och fastighetsbranschen för över 20 procent av landets totala koldioxidutsläpp, att till exempel jämföra med flygtrafikens globala andel om 2–3 procent. Därför vilar ett stort ansvar på branschen i fråga om både lokalisering men också byggmetod och byggmaterial.

De största miljömässiga och ekonomiska effekterna uppnås när vi hushåller med mark och nyttjar tidigare gjorda investeringar i till exempel vatten och avlopp, vägar och andra tekniska system. Genom vår prioritering för hållbar bebyggelseutveckling ska vi därför i första hand renovera, uppdatera och effektivisera det vi redan byggt och i andra hand komplettera, förtäta och omvandla områden. Det innebär att ekosystemtjänster som matproduktion, översvämningsytor, biologisk mångfald och rekreationsmiljöer kan bevaras. Det innebär också att vegetationen kan fortsätta binda koldioxid. När vi hushåller med marken genom förtätning och omvandling, skapar vi också förutsättningar för att minimera påverkan på landskapets övriga värden och funktioner samt areella näringar.

Vid all ny- och/eller ombyggnation ska vi sträva efter att ha så låg klimatpåverkan och så hög resurseffektivitet som möjligt. Då byggnader har en lång livslängd är det väsentligt att nya byggnader utformas för ett lågt energibehov och utifrån att klimatet förändras. Det är också angeläget att snabba på med energieffektivisering av befintlig bebyggelse om klimatmålen ska kunna nås. Byggnader ska vara klimatoptimerade genom val av material och

utformning. Förnybart/cirkulärt byggmaterial ska prioriteras. Vi vill se en ökning av andelen återanvända, återvunna och förnybara, resurseffektiva och klimatneutrala material.

När bebyggelsen väl är på plats finns det mycket de boende kan göra för att minska sitt klimatavtryck i boendet. Olika typer av delningstjänster kan innebära att alla inte behöver äga allt på egen hand. Det är också viktigt att de tekniska lösningar som finns i byggnaderna nyttjas på rätt sätt. Till exempel att avfallshantering är smart och enkel och att system för till exempel uppvärmning och kyla styrs resurseffektivt. Ur ett livscykelperspektiv behöver bebyggelsen tas om hand under hela sin livslängd och när den tjänat sitt syfte återanvändas eller återvinnas. I samarbete med Vafabmiljö utvecklas arbetet med en cirkulär användning av det material som kan återanvändas, och en bra hantering av det material som inte går att återanvändas lokalt.

Planeringsprinciper

- Vi renoverar, uppdaterar och effektiviserar våra bostäder i allt större utsträckning.
- Vid nyproduktion ska uppvärmningen ske med förnyelsebara energikällor. Där det är tekniskt och ekonomiskt försvarbart bör anslutning ske till värmesystem, till exempel fjärrvärme.
- Kommunen ska vara i framkant avseende hållbart byggande genom fokus på miljö, energi och kvalitet genom hela processen.

Transporter och infrastruktur

Enköpings kommun har ett bra kommunikationsläge med Stockholm, Uppsala och Västerås inom nära avstånd. Väl fungerande kommunikationer och transportinfrastruktur är avgörande för kommunens kompetensförsörjning och klimatomställning. Idag sker majoriteten av resorna i kommunen med bil. För att nå klimatmålen behövs incitament för att såväl minska bilberoende som öka andelen hållbara resor. Lokalisering av nya bostäder och verksamheter måste gå hand i hand med trafikplanering. Det är av stor vikt att ny bebyggelse tillkommer i kollektivtrafknära lägen och att det skapas goda förutsättningar för att hållbara transporter blir det naturliga valet för majoriteten av kommuninvånarnas resor.

Hållbara transporter är norm

För att nå en hållbar utveckling måste de fossildrivna transporterna minska och andelen resor med hållbara transportmedel öka. Det räcker dock inte med att fordonens bränslen blir fossilfria, även fordonen i sig skapar problem. Att premiera de hållbara trafikslagen är inte bara bättre för miljön, det är ofta också mer ekonomiskt då det innebär ett mer effektivt användande av marken. Då bilar tar mycket yta i anspråk kan dessa ytor istället användas för att skapa platser för människor vilket bidrar till en mer levande miljö. Att prioritera de hållbara trafikslagen bidrar även till ett mer jämlikt transportsystem då alla människor inte har tillgång till bil. För att skapa förutsättningar för ett mer hållbart resande krävs både åtgärder i den fysiska miljön och förändringar i människors beteende och resmönster.

Kommunens prioriteringsordning för trafikslagen är en central och viktig del av kommunens Trafikstrategi. Trafikstrategin är utgångspunkten vid planering av trafiksystemet inom staden. På sikt ska Trafikstrategin uppdateras så att den omfattar hela kommunen. Prioriteringsordningen är redan nu applicerbar på kommunens sex prioriterade orter. Enligt prioriteringsordningen

ska de hållbara trafikslagen: gång, cykel och kollektivtrafik, premieras. Det innefattar både planering och investering samt vid situationer där trafikslagen står i konflikt med varandra gällande yta eller framkomlighet.

Kommunen har en stor landsbygd och landsbygdsbefolkning som kommer att behöva ha fortsatt tillgänglighet till staden med bil men de ska även erbjudas attraktiva pendlarparkeringar för både bil och cykel samt grundläggande resmöjligheter med buss. Här kan även andra alternativ vara möjliga som exempelvis mobilitetslösningar, samåkning och anropsstyrd busstrafik.

Kommunen planerar att endast i begränsad utsträckning bygga nya bilvägar. Nya kommunala vägar kommer huvudsakligen att tas över av kommunen i samband med nya bostads- och verksamhetsområden byggs. Framtida investeringar i vägnätet kommer att huvudsakligen bestå av åtgärder för att kunna ge mer plats åt gång, cykel och kollektivtrafik.

Planeringsprinciper

- Vi optimerar våra trafikslag med utgångspunkt i Trafikstrategins prioriteringsordning av trafiken vid ny- eller ombyggnation av infrastruktur.

Effektivt nyttjande av resurser

Transportinfrastruktur är dyrt och kräver ofta stor åtgång på mark. Ny sådan infrastruktur riskerar även att påtagligt påverka landskapsbilden samt bidra till barriäreffekter och ökade utsläpp. För att hushålla med resurser i trafiksystemet utgår Enköpings kommun från fyrstegsprincipen. Fyrstegsprincipen handlar om att i första hand tänka om och genomföra åtgärder som påverkar behovet av transporter och resor samt val av transportsätt. Mobility management är samlingsnamn för åtgärder för att främja hållbara transporter. Det kan exempelvis handla om parkeringsreglering, avgifter för parkering, erbjuda mobilitetstjänster, kampanjer eller att marknadsföra positiva effekter av att gå och cykla. I Enköpings kommun ska mobility management genomsyra samhällsbyggnadsprocessen.

I andra hand handlar fyrstegsprincipen om att optimera befintlig infrastruktur för ett mer effektivt nyttjande. Om ingen av åtgärderna ovan är möjliga kan det bli aktuellt att bygga om eller bygga nytt. Att planera enligt fyrstegsprincipen innebär att den ekonomiskt och ekologiskt bästa lösningen tas fram för varje specifikt fall.

När ny infrastruktur planeras behöver hänsyn tas till eventuella risker för påverkan utifrån ett förändrat klimat. Det kan exempelvis handla om att se över lämplig höjdsättning för att säkra framkomligheten men även att använda infrastruktur som skydd mot exempelvis bebyggelse.

Planeringsprinciper

- Vi nyttjar våra resurser på ett effektivt sätt och utgår från fyrstegsprincipen vid planering av transportsystemet.

- Mobility management ska genomsyra hela samhällsbyggnadsprocessen för att bidra till att öka andelen hållbara transporter i kommunen.

Hållbar trafikförsörjning vid nybyggnation

Bebyggelse och kollektivtrafik samplaneras och byggs ut hand i hand. Genom att bygga ut områden längs befintliga eller planerade kollektivtrafikstråk ökar möjligheten att resa hållbart. Nya områden för bostäder och verksamheter ska ligga inom befintliga gång- och cykelstråk alternativt knyts ihop med dessa genom nya. Det gäller även vid lokalisering av skolor och förskolor samt kultur-, fritids- och idrottsanläggningar.

För att forma invånarnas resmönster är det viktigt att kollektivtrafiken finns på plats redan när de flyttar in i ett nytt område. Att arbeta med beteendepåverkande åtgärder i tidigt skede genom riktade kampanjer till nyinflyttade eller nya verksamheter är ett bra sätt att uppmuntra till hållbart resande. Goda vanor sätts tidigt i livet, därför fokuserar kommunen mycket av sitt informationsarbete på skolorna genom konceptet Säkra skolvägar.

Det är även viktigt att vid nybyggnation skapa utrymme för olika typer av mobilitetslösningar och kvalitativa cykelparkeringar. Bilparkering i gemensamma anläggningar minskar ytanspråket och bidrar till att intelligande ytor kan användas till andra funktioner. Kommunens inriktning är att samla bilparkering i gemensamma anläggningar på kvartersmark. Det gäller bilparkering för såväl boende, verksamheter som allmänheten. Genom att exploitören bidrar med mobilitetstjänster så som exempelvis bil- och cykelpool kan kravet på antalet bilparkeringsplatser komma att sänkas.

Planeringsprinciper

- Vi prioriterar ny bebyggelse som ligger inom befintliga kollektivtrafikstråk samt stråk för gång och cykel.
- Vi samlar bilparkering i yteffektiva gemensamma anläggningar på kvartersmark.
- Vi verkar för etablering av mobilitets- och delningstjänster i såväl nya som befintliga områden.

Trafiksäkerhet i fokus

Trafiksäkerheten är en viktig faktor att arbeta med, i enlighet med det nationella målet om att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Fokus ligger på att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter genom att säkerställa ett sammanhängande gång- och cykelvägnät, hastighetssäkra korsningspunkter och passager samt att om så är möjligt separera trafiklagen gång och cykel.

Gångtrafikanternas flöde och säkerhet är beroende av tillgängligheten i stadsrummet. Kommunen planerar för ett sammanhängande och säkert gångnät där fotgängare får det utrymme de behöver. Barn och funktionsnedsattas rörelsemönster ska särskilt beaktas. Det innebär att kommunen löpande ska arbeta med trafiksäkerhetsfrågor i anslutning till viktiga målpunkter som skolor, förskolor, fritidsanläggningar och andra besöksmål. Kommunen ska verka för att begränsa biltrafik i anslutning till skolor och där det är lämpligt kan områden närmast skolor med fördel omvandlas till bilfria zoner. Kommunen ska även arbeta med att tillgänglighetsanpassa gaturummet för att säkerställa framkomligheten för alla.

Kommunen jobbar aktivt med att sänka hastigheter samt hastighetssäkra korsningspunkter inom tätbebyggda områden. I flera av kommunens kransorter

saknar kommunen rådighet över vägnätet då Trafikverket är väghållare av genomfartsleder som har stora barriäreffekter på orten. Kommunen verkar därför för att ta över väghållarskapet på dessa vägar.

Planeringsprinciper

- Gång- och cykelstråk ska bidra till att främja barn och ungdomars möjligheter till vardagsmotion och ett självständigt liv. Viktiga målpunkter så som skolor, förskolor, kultur-, fritids- och idrottsanläggningar är särskilt prioriterade.
- Vi verkar för att minska effekten av befintliga barriärer samt undviker uppkomsten av nya. Exempelvis genom hastighetssäkring, säkra passager etc.

Foto. Mostphotos

Trygga och attraktiva gaturum

Trygga gaturum handlar ofta om att det finns tillräcklig yta för att separera trafikslagen, men att ett gaturum anses trafiksäkert är inte detsamma som att det upplevs tryggt. Vad olika personer upplever som tryggt eller otrött är olika men när det kommer till trygga gatumiljöer berörs ofta aspekter som belysning, växtlighet och överblickbarhet. Kommunen ska kontinuerligt arbeta förebyggande med trygghetshöjande åtgärder i gaturum och andra offentliga miljöer.

Gaturummen ska även vara attraktiva och bjuda in till vistelse. Forskning visar att gaturum med gröna inslag bidrar till att fler väljer gång och cykel som färdmedel, vilket är positivt för folkhälsan. Inbjudande och attraktiva gaturum kräver tillräcklig yta för att få plats med grönska men även för att gaturummet inte ska upplevas trångt i relation till fasadernas utformning. Tillräcklig yta för inbjudande gaturum ska säkerställas i planprocessen.

Planeringsprinciper

- Gång- och cykelstråk ska vara trygga, attraktiva och inbjudande. Tillräcklig yta för att gaturummen ska kunna erbjuda detta ska säkerställas i planprocessen

Utgå från ett hela resan-perspektiv

När det gäller val av färdmedel och en övergång till mer hållbart resande måste hela resan beaktas. Transporten till och från hållplatsen är också en resa, och här är det viktigt att se alla trafikslag på ett likvärdigt sätt. Kommunen ser ett behov av att lyfta statusen för gångtrafiken och för att det ska ske behövs att gångtrafiken fullt ut ses som ett färd sätt i planeringen. Att

prioritera gångtrafiken är ett sätt att planera miljövänligt och öka folkhälsan i kommunen.

Kollektivtrafiken samt kollektivtrafik i kombination med cykel är redan idag ett alternativ till biltrafiken för många resor i kommunen. Även kollektivtrafiken i kombination med bil är ett bra alternativ för de som bor på landsbygden långt från kollektivtrafik eller har dåliga kollektivtrafikförbindelser. Region Uppsala, som ansvarar för kollektivtrafiken, och Enköpings kommun samarbetar för att göra kollektivtrafiken mer attraktiv och därmed öka kollektivtrafikens marknadsandel.

För att underlätta bytet mellan olika transportslag är det viktigt med bytespunkter i strategiska lägen för att boende på landsbygden ska ha möjlighet att åka kollektivt. Dessa bytespunkter behöver innehålla parkeringar för både cykel och bil samt ha säkra och tillgängliga anslutningsvägar för oskyddade trafikanter. De kan även fungera som samåkningsplatser.

Enköpings kommun samordnar skolskjuts och kompletteringstrafik i kommunen. Dessa resor fungerar i dagsläget som komplettering för boende på landsbygden där kollektivtrafikutbudet är lågt eller obefintligt. För att möjliggöra för landsbygdsboende att åka kollektivt vore det positivt med en utveckling av anropsstyrd trafik i kommunen vilken även till viss del skulle kunna ersätta den kompletteringstrafik som kommunen idag tillhandahåller.

Genom att verka för etablering av mobilitets- och delningstjänster i redan bebyggda delar av kommunen kan transportbehovet komma att minska. Olika typer av delningstjänster som bil- och cykelpooler kan ha en viktig funktion på en del av en längre sträcka.

Planeringsprincip

- Vi verkar för kompletteringstrafik och nya typer av lösningar på landsbygden så som anropsstyrd trafik och strategiskt placerade bytespunkter.

Effektiv samordning av godstransporter

De senaste åren har flera nya logistikanläggningar nyetablerats eller flyttat från Stockholmsregionen till Enköping. Dessa, ofta transportintensiva, verksamheter har framför allt lokaliserats i stadens östra delar, i anslutning till de stora trafiklederna. Kommunen ser på sikt ett behov av att skapa en samlastningscentral i utkanten av staden för en mer effektiv samordning av godstransporter. Det är även viktigt att säkerställa att trafiksystemet klarar av den ökade mängden godstransporter till och från dessa etableringar samt att stödjande infrastruktur tillkommer. Exempel på stödjande infrastruktur är parkeringar för lastbilar, service för chaufförer och möjligheter att tanka lastbilar med hållbara drivmedel som el och vätgas.

I och med breddningen av Mälarfärdleden samt en ny Hjulstabro kan transporter av gods med lastbilar på kommunens vägar komma att minska då mer gods istället kan transporteras med lastfartyg på Mälaren. Utvecklingen av järnvägen och andra satsningar på hållbar infrastruktur bidrar även det till en förflyttning till mer hållbar godshantering.

Planeringsprinciper

- Verksamheter med många och tunga transporter ska lokaliseras i nära anslutning till stora trafikleder och trafikplatser för att undvika tunga transporter genom tätbebyggda områden.

Utveckling av transportinfrastruktur

Nedan beskrivs behovet av ny infrastruktur och kollektivtrafik utanför orterna utifrån de större stråken. Objekt utanför de större stråken och har mer av en lokal funktion för orterna beskrivs inom respektive ortskapitel. Inom kommunen finns ett statligt vägnät bestående av nationella och regionala vägar som Trafikverket är väghållare för. Åtgärder längs med dessa vägar planeras och genomförs i samverkan med Region Uppsala och Trafikverket.

Riksväg 55

Riksväg 55 är en såväl nationellt som regionalt viktig förbindelse mellan Norrköping och Uppsala. I det nationella vägnätet är vägen viktig för gods och fungerar som en yttre alternativ vägsträckning mellan norra och södra delarna av Stor-Stockholmsområdena. Vägen är även en viktig regional länk för näringslivet och arbetsmarknaderna i Södermanland och Uppsala län. För sträckan mellan Enköping och Uppsala pågår ett aktivt planeringsarbete och ombyggnationen ska genomföras under 2026–2028.

Vid ombyggnation av riksväg 55 ska ny gång- och cykelväg anläggas längs med sträckorna Litslena-Enköping och Uppsala-Örsundsbro. Det pågår även ett arbete med att anlägga ny gång- och cykelväg längs med den redan ombyggda sträckan mellan Örsundsbro:s södra infart och Litslena. För att säkerställa framkomligheten för gående och cyklister tillkommer ett antal planskilda korsningar för gående och cyklister exempelvis i Skolsta, vid industriområdet i Enköping och i Säva. Det planeras även för cykelparkeringar i vissa hållplatslägen för att underlätta kombinationsresor. Sträckan söderut mellan Enköping och

Foto. Inger Johansson

Strängnäs innebär alltså en felande länk i stråket. Gemensamt med Strängnäs kommun ser Enköpings kommun ett behov av standardhöjning och förbättrad framkomlighet och trafiksäkerhet längs sträckan. Den aktuella delsträckan mellan Enköping och Strängnäs håller idag inte den standard ur framkomlighets- och trafiksäkerhetssynpunkt som krävs för den gods- och persontrafik som går mellan E18 och E20. Aspekter att beakta är vägens nationella och regionala betydelse för persontrafik och tunga transporter samt även lokala behov av att resa med cykel och buss.

Ny Hjulstabro

Hjulstabron behöver byggas om för att möjliggöra utvecklade godstransporter på Mälaren och krävs för att dra full nytta av gjorda investeringar i Södertälje sluss, farleder i Mälaren samt Västerås och Köpings hamnar. Bron är även viktig för framkomligheten på riksväg 55. Det är av stor vikt för Mälarsjöfarten att Hjulstabron får statlig finansiering och åtgärdas snarast.

Riksväg 70

När riksväg 70 byggdes om till mötesfri 2+1-väg under 2016-2018 anlades en del ersättningsvägar, som fungerar som gång- och cykelstråk, på delar av sträckan. Det finns dock en del felande länkar utmed sträckan som skulle behöva ses över och åtgärdas. Tillsammans med Region Uppsala ska en utredning för att se över cykelbarheten på sträckan mellan Enköping och Fjärdhundra genomföras.

Det finns befintlig kollektivtrafik mellan Enköping och Heby via Fjärdhundra. Kommunen ser dock ett behov av att förstärka det befintliga kollektivtrafikstråket samt att etablera ett nytt kollektivtrafikstråk längs med riksväg 70 och vidare mot Sala. Förslagsvis genom ett hållplatsläge vid vårdcentralen i Fjärdhundra. Omkring 275 personer pendlar dagligen mellan

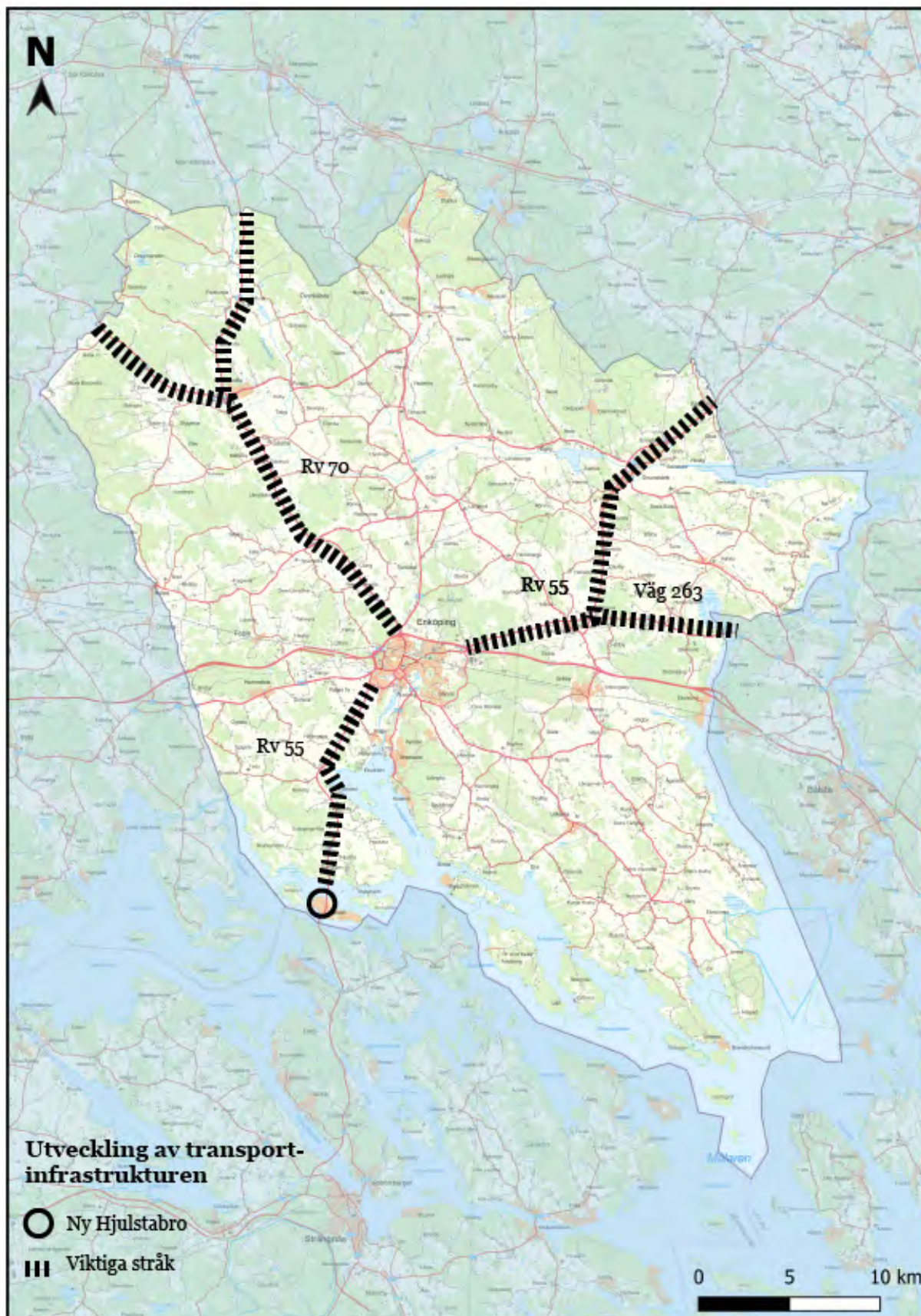
Enköping och Sala och siffran har potential att öka ytterligare med kollektivtrafik mellan orterna.

Väg 263

Inom ramen för projektet om ny gång- och cykelväg mellan Örsundsbro:s södra infart och Litslena ingår även att se över cykelbarheten mellan Litslena och Parnassen vid Hjälstaviken. Vägen utmed sträckan är bred och det är möjligt att använda befintlig vägren för anläggande av en ny gång- och cykelväg. En ny gång- och cykelväg skulle tillgängliggöra besöksmålet och naturreservatet Hjälstaviken.

Tillsammans med Håbo kommun ser Enköpings kommun dock ett behov av att förlänga gång- och cykelvägen vidare mot Ekolsund, Krägga och Bålsta längs den gamla banvallen. Ett sådant stråk skulle innebära en utökad tillgänglighet till kollektivtrafik för de boende i orterna. Stråket fyller en regional funktion genom att koppla samman Enköpings kommun med Håbo. Tillsammans med Region Uppsala genomförs en utredning för att se över cykelbarheten på sträckan.

Sträckan Enköping-Arlanda har tidigare trafikerats med regional busstrafik och Flixbus men linjen är sedan ett antal år nedlagd. Kommunen ser dock ett behov av att återinföra kollektivtrafik längs med sträckan. Cirka 250 personer reser dagligen mellan Enköping och Sigtuna men det finns även ett stort fritidsresande mellan orterna.

Karta 24. Utveckling av transportinfrastruktur längs viktiga stråk.

Grönstruktur och mötesplats

Enköpings kommun har en stor landsbygd, rika naturmiljöer och väletablerade gröna besöksmål som vävs ihop i en sammanhängande grönstruktur. I Enköping ska det vara nära till mötesplatser oavsett om du bor i staden eller på landsbygden. Enköpings kommun ska bevara och utveckla ekosystemtjänster, och på så sätt låta naturen lösa vissa av nutidens och framtidens utmaningar. Enköpings kommun erbjuder ett stort och varierat kultur-, idrottsutbud och fritidsliv för sina invånare och besökare. Närhet till kultur bidrar till en stimulerande vardag, och ett varierat idrottsutbud skapar förutsättningar för ett gott liv hos befolkningen. Goda förutsättningar för vistelse, organiserade och spontana aktiviteter och för möten mellan olika människor, ska bibehållas och utvecklas.

En sammanhängande grönstruktur

Grönstruktur är den samlade benämningen på det gröna nätverk av parker, trädgårdar och naturområden. Olika typer av grönområden fyller olika funktioner i den sammanhängande grönstrukturen i staden och tätorterna. Det finns ett viktigt samband mellan storleken på ett grönområde och den biologiska mångfalden. Det är därför viktigt att länka ihop grönstrukturens större och mindre områden via gröna kopplingar. En sammanhängande grönstruktur är också en förutsättning för viktiga ekosystemtjänster så som frisk luft, bullerdämpning, och biologisk mångfald i kommunen.

Bostadsnära grönska i form av träd, mindre parker eller mindre grönområden är en viktig del av grönstrukturen och bidrar till upplevelsen av en attraktiv kommun. Enköpings kommun har ett ansvar att i planeringen säkerställa både närhet och tillgång till tätortsnära natur med tillräcklig storlek. Detta sker genom att värna och utveckla befintliga områden samt genom att tillskapa grönområden eller stråk. Kommunen ska exempelvis planera för skyddsplanteringar mellan bebyggelse som gränsar mot ett öppet slättlandskap eller större vägar. Dessa

fungerar som vindskydd, rekreationsstråk, spridningskorridorer för flora och fauna, verkar positivt för landskapsbilden och minskar konfliktrisen mellan olika markanvändningar.

Enköpings kommun använder regeln om 3–30–300 som en ambition och ett analysverktyg för att avgöra hur mycket träd och grönska ett område behöver. Regeln bygger på följande:

- 3 träd: Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.
- 30 procent: Varje stadsområde ska ha minst 30 procents krontäckningsgrad.
- 300 meter: Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

De stråk eller grönområden som utvecklas ska vara av tillräcklig storlek för att kunna skötas rationellt.

Vid planering av ny bebyggelse eller annan exploatering som kan påverka grönområden eller dess värden negativt, gäller följande i prioriteringsordning enligt balanseringsprincipen:

1. Undvika påverkan
2. Minimera påverkan
3. Kompensera påverkan

Principen innebär att exploatören betalar för kostnader som uppstår för att kompensera för negativ påverkan på grönområden eller dess värden.

Planeringsprinciper

- Grönstrukturer ska hanteras som en viktig utgångspunkt i den fysiska planeringen, om befintliga grönytor bedöms otillräcklig för områdets/närområdets behov ska nya ytor identifieras och säkerställas.
- Den blå-gröna strukturen ska utvecklas och stärkas vid exploatering så att stråk, kilar och enklaver integreras i en större sammanhängande struktur.
- När vi bygger nytt utgår vi från följande princip för hänsyn, i prioriteringsordning: undvika, minimera eller kompensera påverkan på gröna värden. Exploatören har ansvaret att realisera planeringsprincipen i dialog med kommunen.
- Bevara, utveckla och skapa gröna kopplingar inom bostadsområden för att främja rekreation, ekosystemtjänster och klimatanpassning. Stråken ska vara tillräckligt breda för att de ska kunna skötas på ett rationellt sätt.
- Planera för skyddsplanteringar med naturlig karaktär på minst 40 meter för att separera bebyggelse från öppna slättlandskap eller större vägar och öka förutsättningarna för biologisk mångfald.
- Tillämpa 3-30-300-regeln i den fysiska planeringens alla led för att säkerställa en god tillgång på, och en närhet till grönska i våra tätbebyggda områden.
- I befintliga områden med ringa tillgång på grön- och blåstruktur, där det är svårt

att anlägga nya parker- och grönområden, fokuserar Enköpings kommun på att plantera fler träd på allmän plats - längs gator och på publika mötesplatser.

- Beakta behov av att reservera plats för grönområden (park och natur), så att dessa successivt kan utvecklas och möta framtida behov när stad- och tätorter växer.

Foto. Enköpings kommun

Mötesplatser, rörelse- och lekmiljöer för allas välmående

Enköping ska erbjuda miljöer för möten, rekreation, rörelse och lek. Kommunens parker, spontanaktivitetsytor, torg, uteklassrum, lekplatser och friluftsanordningar har stora sociala värden för boende och besökare. Utöver sociala målpunkter på allmän plats är även kommunens kultur-, fritids- och idrottsanläggningar andra exempel på viktiga mötesplatser. Mötesplatserna är viktiga för den långsiktiga utvecklingen av kommunens tätorter såväl som för deras omgivande landsbygd. Målsättningen är att de ska vara inkluderande och inbjudande.

Det långsiktiga arbetet med Enköpings parker har satt kommunen på kartan som en både nationellt och internationellt känd parkstad. Idag är parkerna viktiga målpunkter för såväl våra invånare som besökare, och bidrar stort till kommunens besöksnäring. I vardagen ger parkerna plats för möten, reflektion och återhämtning. En god tillgång till parker, natur och grönområden skapar välmående för oss människor och utevistelse bidrar till en god folkhälsa. I Enköpings kommun ska tillgången till parker av olika karaktär vara god och när tätorterna växer, ska parkerna få ta plats.

Vid planering av allmänna mötesplatser såsom park- och lekmiljöer ska lokaliseringen prövas med hänsyn till funktionens, platsens och omgivningens specifika behov och förutsättningar. Det kan handla om exempelvis lämpliga markförhållanden och tillräcklig yta, nåbarhet för besökare, men även ljud- och ljusförhållanden, luftkvalitet, väderstreck och möjlighet till årstidsvariation. Kommunens lek-, aktivitetsytor och kultur- och idrottsanläggningar är särskilt viktiga målpunkter för barn och unga. När kommunen växer ska utrymme för, och närhet till, dessa områden säkerställas. Det kan handla om att utveckla eller anlägga nya lekplatser, att utveckla gröna områden eller att värna om och skapa ytor för spontanaktivitet och rörelse. För barns hälsa och utveckling är det viktigt att förskole- och skolgårdar är tillräckligt stora och erbjuder gröna skuggiga miljöer för lek och rörelse.

Närhet och nåbarhet är viktiga utgångspunkter i planeringen utifrån ett områdes behov och ett varierat lekutbud och rörelseformer. Lokalisering nära naturområden främjar att lek sprider sig. En förutsättning för att kommunen ska kunna tillhandahålla lekplatser är att det finns tillgång på lämplig allmän platsmark som kommunen

är huvudman för. Vi strävar efter att varje barn ska ha tillgång till miljöer som möjliggör för lek och rörelse inom 300 meter från bostaden. Detta kan vara på den egna tomt/bostadsgården, i form av en anlagd lekmiljö eller ett natur- eller grönområde med ytor för spontanaktiviteter och rörelse.

I Enköping ska det finnas ett attraktivt och varierat kultur- och fritidsliv med anläggningar och mötesplatser för alla åldrar. Konstnärlig gestaltning i tätorterna är viktig att beakta i den fysiska planeringen. I kommunen finns ett medborgarhus, Joar Blå, som ligger i Enköpings tätort. Där bedrivs en varierad kulturell fritidsverksamhet. I Enköpings kommun finns tre folkbibliotek som är lokaliserade i Enköpings tätort, Fjärdhundra och Örsundsbro. På landsbygden och i övriga tätorter förser biblioteksbussen invånarna med litteratur. I kommunen finns ett rikt föreningsliv med bygdegårdar och hembygdsföreningar, idrottsföreningar och kulturföreningar som utgör mötesplatser för invånare. De bidrar till en social hållbarhet i kommunen. Tätorternas idrottsplatser är också viktiga mötespunkter som fortsatt ska förvaltas som sådana. Kommunen har också flertalet motions- och elljusspår. För att öka den fysiska aktiviteten hos kommunens invånare är det viktigt att områden för spontanidrott och friluftsområden är jämnt fördelade efter var i kommunen och tätorterna människor bor och rör sig.

Planeringsprinciper

- Det ska finnas minst en anlagd park, i varje tätort eller stadsdel. Parkerna ska utgå från den specifika platsens förutsättningar och behov, och fungera som en mötesplats.
- Bevara, utveckla eller tillskapa trygga, inkluderade mötesplatser och målpunkter som kan främja utevistelse i varje tätort inom

DEL 3 - TEMAOMRÅDEN OCH PLANERINGSPRINCIPER

kommunen. Platsens funktion ska utgöra ett komplement till det befintliga utbudet sett till både platsen och kommunen i stort.

- Vi strävar efter att varje barn ska ha tillgång till miljöer som möjliggör för lek och rörelse inom 300 meter från bostaden. I all fysisk planering ska hänsyn tas till närheten till aktivitets-, lek- och mötesplatser. Kopplingar mellan lek och bostad bör inte hindras av exempelvis stora vägar eller barriärer som kan innebära risker. Lekplatser ska med fördel lokaliseras med närhet till naturområden.
- Vi ska strävar efter att uppnå Boverkets rekommendationer för friytstorlek vid skolor och förskolor, för såväl kommunala som fristående.
- Vi ska säkerställa att alla förskolor och skolor ska ha gårdar som uppfyller Boverkets riktlinjer om gröna gårdar samt skuggade miljöer samt att gårdarna är av tillräcklig storlek för att rymma miljöer som stimulerar till såväl lek och rörelse som till ro och avskildhet.
- Kommunala aktivitets-, lek- och mötesplatser ska främja sociala möten och rörelseglädje för olika åldrar och generationer.
- Vid planering av allmänna lekplatser och parkmiljöer ska dessa placeras på ett sådant sätt att dessa är nåbara och säkerställer en god luft och ljudmiljö, som riktlinje bör bullernivån understiga 50 dB.
- Bevara och utöka ytor som kan fungera som arenor för spontanidrott och som därigenom är viktiga för folkhälsan. De ska utformas ur ett jämställdhetsperspektiv
- Bevara och bygga ut anläggningar och lokaler för kultur, idrott och föreningslivet vartefter befolkningen växer, då dessa är avgörande i att skapa en meningsfull fritid.

Foto. Johanna Fahlgren-Brodin

Bevara och utveckla ekosystemtjänster

I Enköping vill vi bevara och utveckla ekosystemtjänster, och på så sätt låta naturen lösa vissa av framtidens utmaningar. Grönstruktur bidrar med ekosystemtjänster och ett sammanhängande och finmaskigt nät av gröna och blå strukturer skapar förutsättningar för att maximera ekosystemtjänsterna. Den kan bland annat fördröja och rena dagvatten, skänka skugga och bidra med parkbris vilket ger ett jämnare klimat i tätbebyggda områden. Träd och annan vegetation bidrar till ett bättre mikroklimat i tätbebyggda eller hårdgjorda miljöer under värmeböljor, genom bland annat skuggning.

Grönstruktur bidrar med ekosystemtjänster och upplevelsen av en grön kommun såväl allmänna ytor som grönska på privat kvartersmark. Naturmark, parker, privata trädgårdar, bostadsgårdar och grön förgårdsmark kan bidra till exempelvis gatugrönska, dagvattenfördröjning och andra ekosystemtjänster beroende på utformning, innehåll och inramning.

Det tar lång tid att återskapa etablerade, välfungerande ekosystem och uppväxt grönska. Genom att tillvarata och bevara befintliga gröna strukturer, kan vi spara såväl tid som pengar och

tillvarata nyttan av befintliga ekosystemtjänster. I förvaltningen av kommunens grönområden ska vi arbeta för att skapa fler ekosystemtjänster, det kan exempelvis vara genom medvetna växtval och en omställning från klippta gräsytor till högräsytor/artrika ängsmarker där så är möjligt, för att ge mat till våra pollinerare.

Genom att kartlägga kommunens ekosystemtjänster, i samband med planläggning, får vi en samlad bild över vilka grönytor som är viktiga för olika tjänster. Vi får också en bild över tillgångar, brister och utvecklingspotential. I planeringen finns goda möjligheter att åtgärda identifierade brister genom att komplettera grönstrukturen.

Planeringsprinciper

- Utveckla, gestalta och förvalta befintliga områden för att bidra till att skapa fler ekosystemtjänster.
- Bevara befintliga och utveckla nya områden för ekosystemtjänster vid förändrad markanvändning.
- Från planering till förvaltning, informerar vi privata fastighetsägare om möjligheterna att bidra med gröna värden på kvartersmark och vilka fördelar det innebär för områdets ekosystemtjänster.

Vad är ekosystemtjänster?

Ekosystemtjänster är ett begrepp som beskriver de produkter och tjänster från naturens ekosystem som bidrar till människans välbefinnande. Det handlar dels om det naturen producerar, allt från spannmål till honung och papper men också om andra tjänster som att rena vatten, dämpa buller, reglera klimat och pollinera växter. Vi människor får antingen nyttan direkt, exempelvis när växter producerar syre, eller genom en insats, som när vi bedriver jordbruk.

Foto. Anders Lindholm

Natur och friluftsliv i ett kulturlandskap

Kommunen består av många olika naturmiljöer, från Mälaren och vidsträckta åkerlandskap till småbrutet kulturlandskap och skogsområden med många olika värden. De olika landskapstyperna är hembygd för många människor och tillgången och närheten till natur i vardagen är viktig, under livets alla skeden. Vi säkrar tillgången till närnatur och utvecklar områden för friluftsliv. Skogar med höga naturvärden ska bevaras då de bidrar med många värdefulla ekosystemtjänster. Vi behöver förstå naturens plats i våra liv och vårt beroende av naturen för en hållbar samhällsutveckling.

Skydd av naturens värden

Förståelsen för att vi är en del av naturen är avgörande för att samhället ska kunna bli långsiktigt hållbart. Exploateringar och andra ingrepp i miljön påverkar landskapet och arter i olika stor utsträckning. Det är viktigt att värna om en sammanhängande struktur av natur- och vattenområden för såväl djur- och växtliv som friluftsliv. Ett hänsynsfullt brukande och förvaltande är avgörande för om landskapets olika värden ska bestå. På sina ställen är natur-, kulturmiljö- eller friluftslivsvärden så höga och omistliga att områden har skyddats som naturreservat, eller med andra former av skydd läs mer i (*Del 4 - Värden och Hänsyn*).

Klok och eftertänksam utbyggnad medför hushållning med landskapets olika värden så att landsbygdens attraktivitet kan förstärkas och den sammanhängande grön-blå strukturen bibehållas. Kommunens storstadsnära läge gör Enköpings landsbygd attraktiv som bostadsort, och vi behöver vara uppmärksamma på de värden som kan påverkas när bebyggelsen på landsbygden ökar. Många små ingrepp i värdefulla naturområden tillsammans kan resultera i att värden går förlorade.

Skogar är viktiga livsmiljöer för arter och för människor. De bidrar med många ekosystemtjänster som är värdefulla för

samhället, inte minst i form av rekreation och friluftsliv. Viktiga tätortsnära skogsområden ska också i möjligaste mån bevaras och förvaltas så att de är tillgängliga för medborgarna och för att utveckla förutsättningarna för skoglig biologisk mångfald. Natur- och rekreationsvärden tillsammans med tillgänglighet för allmänheten, är exempel på aspekter som ska bedömas i samband med att markens lämplighet provas.

I Enköpings kommun finns även mosaiklandskap, där flera olika landskapselement möts. De är kulturhistoriskt och ekologiskt värdefulla landskap som bär med sig sällsynta och värdefulla kvaliteter med sina skiften mellan skogsmark och öppen jordbruksmark. De ingår i den blå-gröna strukturen och utgör spridningskorridor för djur och växter. Störningar eller avgränsningar i denna landskapstyp ska i möjligaste mån undvikas.

Planeringsprinciper

- Vi främjar sammanhängande grönstrukturer i den fysiska planeringen. Områden med höga naturvärden ska bevaras och utvecklas. Kopplingar till omgivande natur tryggas och förstärks som ekologiska spridningsvägar och rörelsestråk både inom tätorter och på landsbygden.

- Naturliga spridningskorridorer i landskapet ska värnas för den biologiska mångfalden. Särskilt områden med mosaiklandskap.
- Naturreservaten i kommunen är en resurs. Nya områden som är lämpliga att utveckla för rekreation, biologiska värden och upprätthållandet av ekosystemtjänster skyddas som naturreservat.
- Kommunens varierade naturtyper förvaltas utifrån sina specifika förutsättningar och unika värden, för att behålla och utveckla ekosystemtjänster.
- Stora opåverkade områden som saknar storskaliga exploateringar är en resurs att hushålla med. Exploateringsingrepp ska därför undvikas och endast tillåtas i mindre skala.
- Exploatering i skogsmark ska bedömas utifrån ett vidare geografiskt perspektiv om påverkan på spridningskorridorer och utifrån kumulativa effekter av byggnation.
- Inför fysisk planering inom naturmark skall naturvärdesinventeringar (NVI) och inventeringar av adekvata artgrupper genomföras.
- Natur- och friluftsvärden ska beaktas vid exploatering i skogsmark så att tillgången till natur blir större.

Friluftsliv och naturupplevelser

Inom Enköpings kommun finns ett varierat fritids- och friluftslivsutbud. Mälaren, naturreservat, Upplandsleden och idrottsanläggningar ger möjlighet för våra invånare att hitta sin favoritplats eller fritidsaktivitet. Enköping erbjuder ett brett utbud oavsett om man är intresserad av aktiviteter, social gemenskap, upplevelser eller möjlighet till avkoppling, oavsett om man befinner sig på landsbygden eller i en tätort.

Allemansrätten och tillgången till natur är grundläggande för friluftslivet. Allemansrätten ger oss rätt att vistas ute i skog och mark men det krävs även en tillgänglighet och närhet för att människor ska hitta ut i naturen. I Enköpings kommun värnar vi därför de tätortsnära naturområdena för att fler ska få möjlighet till naturupplevelser. De är också viktiga platser för skolor och förskolors utomhuspedagogik.

Friluftslivsaktiviteterna sker antingen i allemansrättsligt tillgänglig natur eller vid anordningar som exempelvis motionsspår, vandringsleder, grillplatser och vindskydd. Genom god förvaltning ser vi till att områdena klarar många besökare med minskad risk för slitage, nedskräpning eller konflikter. I Enköping ska friluftslivet vara tillgängligt utifrån olika gruppers förutsättningar och erbjuda iordningsställda områden för olika former av friluftslivsaktiviteter. De flesta av kommunens naturområden kräver tillgång till bil, naturreservatet Hjälstaviken kan dock även besökas via buss. Tedaröns naturreservat har höga naturvärden och det skulle vara önskvärt att göra ön mer tillgänglig för besökare. Vi ska informera om våra natur- och friluftsområden vid entréer till områdena, på kommunens webbplats och i andra digitala kanaler för att få fler att hitta ut i naturen.

Härjarö naturreservat är det naturreservat i kommunen som har flest besökare. Hjälstavikens naturvärden i kombination med dess kulturvärden och upplevelsevärden lockar årligen många besökare. I Mälaren finns ett pärlband av naturreservat som är viktiga för sommarens båtliv. Bryggholmen med naturreservat och Bryggholmens gård erbjuder relativt många besökare ett natur- och kulturresmål. Andra värdefulla naturområden kan komma att bli naturreservat i framtiden.

Foto. Anders Lindholm

Även naturreservaten Hårsbäcksdalen, Skattmansöadalen, Vånsjöåsen och Hemsta hagar utgör populära resmål i kommunen. Flera av kommunens badplatser är populära för såväl kommuninvånare som utomstående. Bredsand lockar långväga besökare, likaså Härjarö. Även Alstabadet attraherar besökare från exempelvis Uppsala tätorts västra delar.

För att möjliggöra utveckling i strandnära lägen, särskilt vid Mälaren, har kommunen föreslagit fem områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS-områden. Här kan anläggningar uppföras som främjar allmänna intressen såsom turism, rekreation och friluftsliv. Exempel på anläggningar är glasskiosker, omklädningsrum, bryggor eller båthus. Det finns en stor efterfrågan på fler småbåtsplatser samt områden för säker vinterförvaring av båtar.

Gästhamnar finns i hamnområdet i centrala Enköpings tätort, Örsundsbro, på Bryggholmen, vid Härjarö samt på Klubbholmen vid Kolarudd. Kolarudd. En mindre gästhamn planeras i Bredsand. På sikt är det viktigt att se över hur småbåtstrafiken rör sig, tillgänglighet till isättningsramper och hur servicen i gästhamnarna kan utvecklas ur ett regionalt perspektiv.

Planeringsprinciper

- Tätortsnära natur som är attraktiv för friluftsliv, vardaglig rekreation, lek, rörelse och utomhuspedagogik ska säkerställas i den fysiska planeringen.
- Naturområden ska göras tillgängliga för fler människor. Vi prioriterar en hög grad av tillgänglighet i anslutning till entréer och dess närhet och anpassar oss efter platsens förutsättningar.
- Vi kompletterar och utvecklar kommunens leder, för vandring och cykling.
- I natur- och friluftsområden kan Enköpings kommun tillåta anläggningar som tillför värden till området samt har en koppling till dess funktion som natur- och friluftsområde.
- Vi värnar tysta områden från buller och förbättrar ljudnivån i natur- och friluftsområden som är utsatta för buller. Områden som ligger i anslutning till de större trafiklederna E18 och väg 55 är särskilt prioriterade.
- Vi förstärker utbudet av friluftsaktiviteter och förbindelsen till Mälarens naturområden med hänsyn till Mälarens värden på land och i vatten.

Kulturlandskapets attraktionskraft

Kulturlandskapet förvaltas inom de areella näringarna. Landskapet är en boendemiljö och en hembygd med ett kultur- och naturarv som behöver hanteras med varsamhet. Den historiska uppodlingen av jordbruksmark inom dagens kommungränser har varit så betydelsefull och omfattande att Enköping har en betydande del jordbruksmark. Samtidigt har hundra år av storleks- och stordriftsrationaliseringar medfört att vårt tidigare odlingslandskap med sina kulturhistoriska värden och naturvärden har påverkats i stor omfattning.

Typiskt för jordbrukslandskapet är det öppna landskapet med varierad skala på bebyggelsen. Många gånger finns även närhet till fornlämningar och andra kulturhistoriska värden vilket kan vara både utflyktsmål och rekreationsområden. Jordbrukslandskapet bidrar också med värden knutna till en rad olika ekosystemtjänster, som producera mat och energi, pollinering, flödesutjämning vid höga vattenstånd. Områdena utgör även viktiga resurser inom besöksnäringen, som växer sig starkare för varje år. Exempel på besöksmål inom kulturmiljön är Grönsö, hållristningsområden kring Hemsta-Boglösa, Fjärdhundratrakten, Hjälstaviken med Ekolsunds slott och Härkeberga kyrka.

Det är viktigt att slå vakt om kulturlandskapet både ur ett lokalt och ett regionalt perspektiv. Småbrutna landskap med naturbetesmarker, småbiotoper, odlingsrösen och åkerholmar är viktiga för den biologiska mångfalden i den lokala skalan, där finns även spridningsmöjligheter mellan olika biotoper genom en fungerande grön infrastruktur. Många arter knutna till ett äldre kulturlandskap är idag rödlistade och tillbakaträngda till små fragmenterade och isolerade naturmiljöer. Till viss utsträckning regleras markanvändningen genom bestämmelsen om riksintresse kulturmiljövård, kulturminneslagen, landskapsbildsskydd, miljöbalkens naturreservatsbestämmelser men också med kommunala planeringsprinciper för exploatering i kulturlandskapet.

Landskapets värden och resurser ska behandlas och utvecklas med en helhetssyn i samexistens med kommunens utveckling. Vi har en förståelse för platsen och hur dess historia har format dagens livsmiljö. Bebyggelsens placering i landskapet och topografin är viktiga inslag att värna i den fysiska planeringen likväl som

gestaltungsfrågor (färgsättning, materialval, former). Samtidigt ska möjlighet finnas för dagens samhälle att sätta sin prägel på framtidens kulturmiljöer. Olika intressen behöver därför balanseras och förändring ske i samklang med historiska och nutida värden utifrån platsens förutsättningar. Fornlämningar ska där det är möjligt integreras i bebyggelsemiljön. Byggnader och landskap i kyrkans närmaste omgivning är av stor betydelse för upplevelsen av kyrkomiljön och siktlinjer mot kyrkor ska värnas.

Planeringsprinciper

- Vi värnar landskapsbilden, i linje med nationella beslut om att planera, skydda och förvalta vårt landskap.
- Vi bevarar kulturlandskapets karaktärsdrag genom att behandla kulturvärden tillsammans med andra värden och i ett vidare geografiskt perspektiv.
- Kulturbärare inom grönstrukturen, som äldre träd, alléer och parker samt intressanta geologiska historiebärare ska i möjligaste mån bevaras och integreras när platser förnyas.
- Placering av ny bebyggelse ska ske i samklang med traditionell lokal bebyggelsestruktur, landskapsbild, topografi och naturvärden. Vid exploatering av större arealer ska en variation eftersträvas i gestaltning, exempelvis volym, placering och utformning, färgsättning, av bebyggelse som uppförs i grupp och särskilt i kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Samma princip är gällande vid kompletteringar vid senare tidpunkt.
- Särskild värdefull kulturhistorisk bebyggelse ska så långt som möjligt skyddas från förvanskning eller rivning. Noggranna krav ska därför ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse på sådant som ligger i närhet till sådan värdefull bebyggelse.
- Fornlämningar skapar historisk förankring

DEL 3 - TEMAOMRÅDEN OCH PLANERINGSPRINCIPER

och kunskap om det förflutna, ger karaktär och upplevelser i landskapet och boendemiljön. De ska värnas och där möjligt integreras i bebyggelsemiljöer.

- Byggnader och landskap i kyrkors närmaste omgivning är av stor betydelse för upplevelsen av kyrkomiljön. Tillkommande byggnader i kyrkors närmaste omgivning ska utformas med särskild varsamhet och ska vara underordnad den

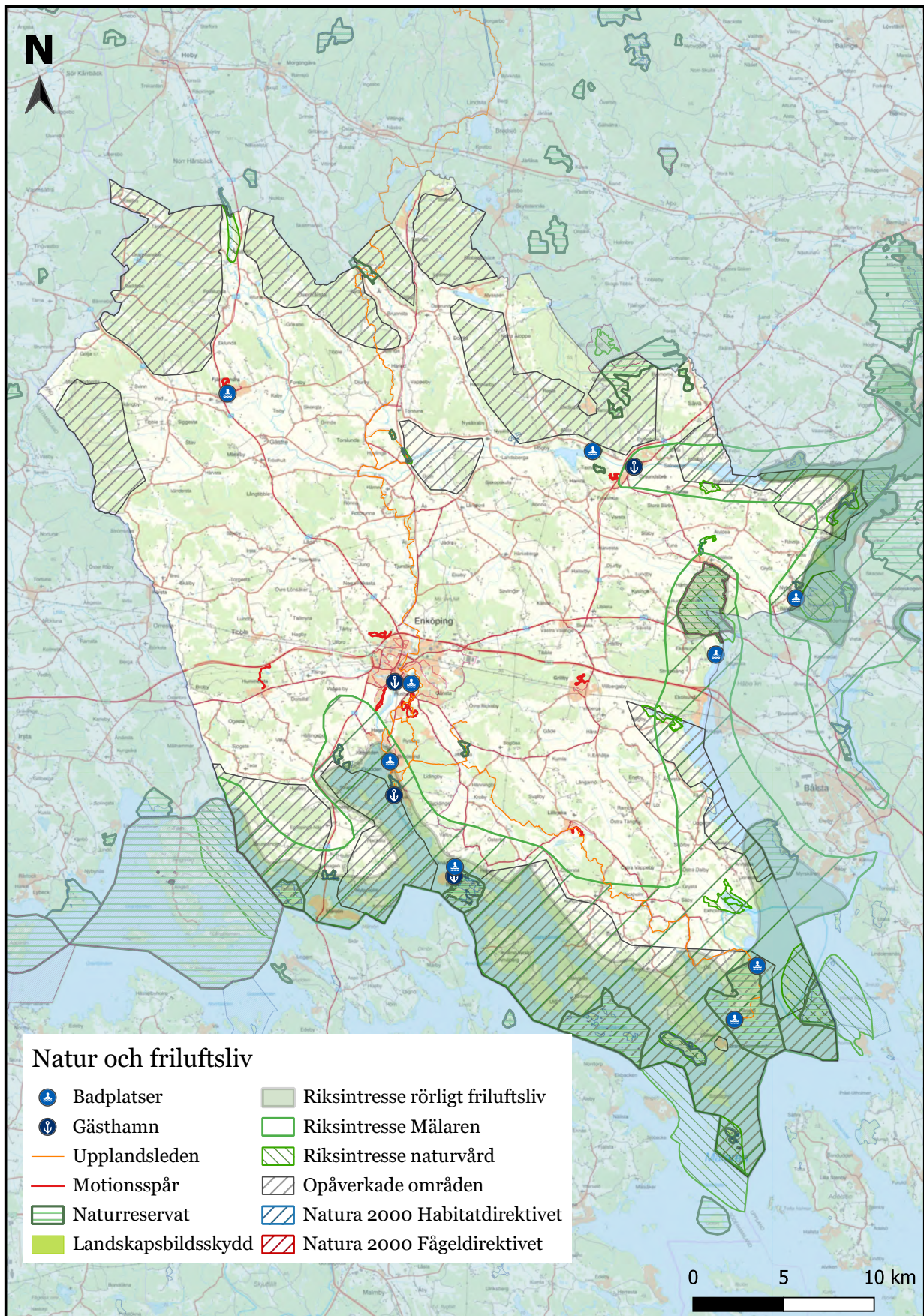
befintliga bebyggelsen. Vi värnar siktlinjer mot kyrkor.

- Solenergianläggningar är olämpliga i miljöer som är historiskt eller kulturhistoriskt värdefulla.

Foto. Anders Lindholm

DEL 3 - TEMAOMRÅDEN OCH PLANERINGSPRINCIPER

Karta 25. Natur och friluftsliv i Enköpings kommun.

Teknisk försörjning

Teknisk försörjning är en viktig förutsättning för ett välfungerande samhälle både idag och i framtiden. Vi utvecklar och förvaltar våra system och bedriver tillsyn på enskilda anläggningar. Vi hushåller med material och naturresurser så att kommande generationer kan leva ett gott liv. Vår avfallshantering är miljöriktigt, säker och ekonomiskt hållbar. Kommunen har en väl fungerande och driftsäker elförsörjning. Infrastrukturen för elektronisk kommunikation är väl utbyggd och en hög andel av invånarna har tillgång till bredband i hemmet och på arbetet.

Kommunalt vatten och avlopp

Tillgången till rent dricksvatten och fungerande avloppshantering är livsnödvändig. En ökande befolkning och klimatets förändring ställer krav på vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen. Kommunens invånare försörjs av det kommunala nätet eller av enskilda anläggningar. I takt med att Enköping växer kartlägger kommunen kapaciteten i kommunens ledningar, tar fram skyfallsmodelleringar och övervakar nivåer i grundvattenmagasin för att tillse att kommunens system har beredskap för en växande befolkning. I framtiden kan tillgången till vatten styra vilken typ av bebyggelse eller verksamhet som är lämplig och i vilken omfattning.

Avloppsvatten från det kommunala nätet renas i någon av de fyra kommunala avloppsreningsverken i Enköping, Örsundsbro, Grillby, Fjärdhundra samt i ett minireningsverk i Ådalen. För att klara strängare miljökrav samt möjliggöra för fler anslutningar planeras ett nytt avloppsreningsverk utanför Enköpings tätort som ska ersätta det befintliga reningsverket. Ett nytt kommunalt dricksvattenverk planeras i utkanten av Enköping tätort. I samband med byggnationen ska en överföringsledning

anläggas från Västerås för en ökad driftsäkerhet för framtiden. Det finns fyra kommunala dricksvattentäkter. För att skydda dricksvattnet från föroreningar finns i kommunen ett instiftat vattenskyddsområde. Kommunen arbetar aktivt med två av våra vattentäkter för att trygga tillgången på grundvatten av god kvalitet. I ett fall för att utreda och lösa problem med förhöjda värden av tetrakloretylen. I det andra fallet med att justera halterna av naturligt förekommande grundämnen i vattnet exempelvis kalk och uran.

Omvandlingsområden

Enköpings kommun har några områden med antingen fritidshus eller permanentboende som på grund av bristfälliga avloppslösningar ska anslutas till kommunalt VA. Ekudden och Märsön är exempel på områden som har fått eller kommer att få kommunala vatten- och spillvattentjänster. Tidsplanen för utbyggnaden är förlängd i väntan på den vattentjänstplan som kommunen tar fram. Vattentjänstplanen ska beskriva hur behov av vatten och avloppsfrågorna ska tillgodoses i kommunens olika områden.

Planeringsprinciper

- Vid exploatering inom vattenskyddsområden som kan påverka vattentäkten negativt ska riskerna bedömas i alla skeden från planering till genomförande.
- Vår VA-plan är vägledande i plan- och bygglovsprocesserna och ingår som underlag till andra kommunala strategiska dokument. När vattentjänstplanen är antagen ersätter den nuvarande VA-plan som vägledande.

Dagvattenhantering

Inom Enköpings kommun sker all avrinning till Mälaren. Vatten från uppströms belägen jord- och skogsmark blandas med kommunalt dagvatten när vattnet passerar genom tätorterna. Vi tar hänsyn till hela avrinningsområdets totala vattenvolym i vår samhällsplanering och inte bara det dagvatten som uppkommer på platsen för exploatering. För att hitta ett arbetssätt där dagvattenfrågan hanteras utifrån avrinningsområdet och för att arbeta aktivt med att minska risken för skador och negativa effekter på bebyggelse och miljön har Enköpings kommun formulerat en dagvattenplan utifrån den tidigare beslutade dagvattenpolicyn.

I planläggning, såväl ny- som ombyggnation, är dagvattenplanen vägledande för hur dagvatten ska omhändertas så att hållbara lösningar skapas. Hänsyn ska tas till ett förändrat klimat. Tekniska system och byggnader ska placeras på ett sätt som minimerar risken för skador vid översvämningar, multifunktionella ytor kan användas för att begränsa konsekvenserna av översvämningar och att anpassning till framtida klimatförändringar ska göras.

De vattenförekomster som är recipient för tätorternas dagvatten är Lillån och Örsundaån (Örsundaåns avrinningsområde), Fiskviks kanal och Blackfjärdskanal i Mälarens närområde och Enköpingsån (Enköpingsåns avrinningsområde).

Planeringsprinciper

- Dagvattenplanen är vägledande i plan- och bygglovsprocesserna, vid teckning av exploateringsavtal och ingår som underlag till andra kommunala strategiska dokument.
- Dagvatten ska inte medföra att recipientens status försämras eller att gällande miljö kvalitetsnormer inte uppnås.
- Vi säkerställer att dagvattenhanteringen berikar bebyggelsemiljön avseende estetiska upplevelser, rekreation, lek, naturvärden och biologisk mångfald samt klimatanpassning utifrån platsens förutsättningar.
- Vid förtätning inom befintliga områden samt vid ombyggnad av befintlig bebyggelse ska behov och möjlighet till förbättrad dagvattenhantering beaktas i ett tidigt skede. Efter ombyggnation ska det säkerställas att dagvatten omhändertas med en lösning som medför en tydlig förbättring jämfört med nuvarande situation.
- Dagvattenutredning ska göras vid detaljplanering och större exploatering som sker utanför detaljplanelagt område. Behov och möjlighet till förbättrad dagvattenhantering med utgångspunkt i utredningen ska beaktas vid genomförande.
- Andra lösningar än avledning av dagvatten via ledning ska prioriteras. I första hand ska dagvatten hanteras nära källan genom fördröjning och infiltration. Vid exploatering ska dagvattnet fördröjas så att flödet inte ökar jämfört med före exploatering.
- Dagvattenanläggning ska vid ny- och ombyggnation dimensioneras utifrån rådande branschstandard. Hänsyn ska tas till klimatförändringar.

El och värme

Energiförsörjning är en av de grundläggande byggstenarna i dagens samhälle. I tider av miljöproblem och klimatförändringar orsakade av koldioxidutsläpp från fossila bränslen ökar trycket på förnyelsebara energikällor så som solenergi, vindkraft och biobränsle. Kopplat till samtliga energisystem finns ett antal utmaningar som måste tacklas i den övergripande planeringen, exempelvis störningar av olika slag, visuell påverkan och den allmänna acceptansen för de nya systemen. Enköpings kommun har tecknat hållbarhetslöften om att bli fossilfria till år 2030.

Kapaciteten i elnätet förbättras genom den kraftledning som Svenska Kraftnät projekterar och ska bygga genom kommunens norra del. Kraftledningen ska stå klart för drift år 2028. Elförsörjningen är en regionalt viktig fråga för samhällsutvecklingen då den är avgörande för att möta behov från en växande befolkning och näringslivet.

Det kommunala energibolaget ENA Energi AB levererar fjärrvärme till hushåll och verksamheter i Enköpings tätort. Majoriteten av alla fastigheter inom Enköpings stad har anslutits till fjärrvärmenätet. I övrigt saknas idag en strategisk plan för kommunens energiförsörjning. Frågan om fjärrkyla är inte utredd.

Planeringsprinciper

- Vid nyproduktion ska uppvärmningen ske med lämplig förnyelsebar energikälla. Vid planering av framtida bebyggelse är det viktigt att studera möjligheterna för anslutning till fjärrvärmenätet. Om anslutning till fjärrvärmenätet inte är möjligt uppmuntrar kommunen istället till förnyelsebara källor så som exempelvis bergvärme eller solvärme.
- Nybyggnation ska i största möjliga mån utrustas med vattenburna värmesystem som kan värmas upp av förnybar el.
- Vi energicertifierar våra egna byggnader. Vid nybyggnation eftersträvas energisnåla byggnader.

Solenergi

Enköpings kommun ska bidra till omställningen till förnyelsebara energikällor genom att möjliggöra för lokalproducerad solenergi. Vid planering av nya bebyggelseområden bör övervägas om förutsättningarna för takpaneler kan optimeras genom att reglera taklutning och byggnadernas orientering. I områden där särskild hänsyn krävs kan krav på bygglov ställas i detaljplaneskedet. Reglering som försvårar för solenergianläggningar bör dock användas med försiktighet och enbart när det finns mycket goda skäl.

Markförlagda solenergianläggningar kan vara lämpliga på mark som;

- redan används eller platser i närhet till hög mänsklig påverkan. Exempelvis närhet till större infrastruktur som väg eller järnväg samt anläggningar som kraft -, värme -, vatten -, avloppsverk eller återvinningsstationer.
- inte planeras för annan typ av samhällsviktig byggnation eller markodling.
- ligger i anslutning till befintligt elnät eller angoringsväg.

Markförlagda solenergianläggningar kan vara olämpliga i miljöer som är särskilt värdefulla ur ett historiskt, kulturhistoriskt eller miljömässigt perspektiv och inom andra skyddade områden beroende på omfattning och placering. Särskild hänsyn behöver tas till sådana områdens värden så att inte påtagligt skada sker.

Enköpings kommun har områden av riksintresse för totalförsvarets militära del och dessa omges av så kallade påverkansområden. Inom dessa områden krävs ofta bygglov för att montera solpaneler på byggnader som ligger inom detaljplanlagt område. Det finns en risk att

solcellspaneler på vissa platser medför skada på riksintresse för totalförsvarets militära del genom elektromagnetisk störning.

Enköpings kommun ska bidra till en robust nationell livsmedelsförsörjning vilket kan påverka möjligheten till markanspråk för solenergianläggningar.

Planeringsprinciper

- Markförlagda solenergianläggningar kan vara lämpliga på mark som redan används eller platser i närhet till hög mänsklig påverkan.
- Markförlagda solenergianläggningar kan vara lämpliga på mark som inte planeras för annan typ av samhällsviktig byggnation eller markodling.
- Markförlagda solenergianläggningar kan vara lämpliga på mark som ligger i anslutning till befintligt elnät eller angoringsväg.
- Solenergianläggningar är olämpliga i miljöer som är historiskt, kulturhistoriskt eller miljömässigt värdefulla.

Vindkraft

I arbetet med den nu gällande översiktsplanen (2014) gjordes en kartanalys för att bedöma lämpliga områden för medelstora eller stora vindkraftverk i grupp. Analysen resulterade i att sex områden pekades ut som lämpliga. Områdena var till ytan små och de minsta områdena bedöms kunna rymma cirka två till tre medelstora vindkraftverk och det största området bedöms kunna rymma sex till sju stora vindkraftverk.

Vid utvärderingen av den nu gällande översiktsplanen (2014) kan konstateras att inga vindkraftverk har lokaliserats inom kommunens utpekade områden. En jämförelse med andra

kommuners vindbruksplaner visar också att föreslagen totalareal för lämpliga områden är förhållandevis liten. Detta orsakas främst av att Enköpings kommun har en mycket spridd bebyggelse där stora arealer undantas samt att försvarets stoppområde berör en stor del av kommunen. Sedan arbetet med den nu gällande översiktsplanen har rekommendationen för avstånd mellan vindkraftverk och bostäder höjts från 800 meter till 1000 meter. Det resulterar i att inga vindbruksområden finns kvar i det här förslaget till översiktsplan.

Avfall och återvinning

Kommunen löser avfall och återvinning tillsammans med Kommunalförbundet Vafabmiljö. I Enköpings kommun innebär vår ökande befolkning att vi på sikt behöver inrätta ytterligare en återvinningscentral för insamling av grovavfall och farligt avfall från hushåll och verksamheter. Platsen kommer att väljas utifrån behov med tanke på avstånd och befolkningstäthet, och anläggningens påverkan med buller och nedskräpning. Anläggningen kommer troligtvis att byggas inom Enköpings tätort.

Från och med år 2027 ska samtliga återvinningsstationer för insamling av förpackningsmaterial ersättas av fastighetsnära insamling. Detta gäller såväl flerbostadshus, småhus som fritidshus. Vissa återvinningsstationer för mer skrymmande sällanförpackningar kommer att finnas kvar. På grund av detta skifte ska inga fler återvinningsstationer skapas. Sedan en tid erbjuder Vafabmiljö även mobila återbruk som komplement till befintlig återvinningsstation i Enköping tätort.

Planeringsprinciper

- Vid detaljplanering av nya bebyggelseområden ska utrymmen som krävs för en god avfallshantering tryggas.
- Vid planering av ny bebyggelse ska gemensam avfallshantering i bästa möjliga läge eftersträvas.
- Vid nybyggnation ska tomtens storlek klara vändzon för sophantering.
- Vid planering av ny bebyggelse ska framkomligheten för tömningsfordon för enskilda avlopp, så väl slam som fosforfiltermaterial, säkerställas.

Materialförsörjning

Grus- och bergkross används inom byggnadsindustrin och vid anläggningar av vägar och är värdefulla för materialförsörjningen. En inventering av naturgrustillgångarna i länet har visat att tillgången är ojämn. I länet finns gott om bergskross medan naturgruset på vissa håll är helt slut. I vissa fall är det möjligt att ersätta naturgruset med krossat berg exempelvis som användning till rörgravsgrus och halkbekämpning. I kommunen finns två bergtäkter med tillhörande verksamhet. Kommunen har inte kännedom om att några nya täkter planeras.

Planeringsprinciper

- Vid nyetablering av täktverksamhet får ingen negativ påverkan på människors hälsa och säkerhet ske.
- Ny täktverksamhet ska lokaliseras så att de inte riskerar att ha negativ påverkan på vattenkvalitet eller påverka dricksvattenförsörjningen.
- Ny täktverksamhet ska inte lokaliseras i områden som har höga natur- eller kulturmiljövärden eller i områden som är värdefulla friluftslivet.

Digital infrastruktur

Digitaliseringen hjälper till att sudda ut geografiska gränser mellan stad och landsbygd. Utbyggnaden av fiber är viktig för landsbygdens utveckling. I Enköping är vi på god väg mot ett vältäckande fibernät genom privata aktörer. En väl fungerande och god tillgång till digital infrastruktur blir viktigt för ett varierat näringsliv och för ett fungerande vardagsliv på landsbygden.

För kommunen blir bredband en förutsättning för att utveckla demokrati, utbildning, omsorg, välfärdstjänster samt innovation och utveckling av den egna verksamheten. Efterfrågan på utökad e-förvaltning sker från både förvaltning och invånare vilket naturligt kräver uppkoppling vare sig den är fast eller mobil. Nya byggnader ska förberedas eller anslutas till fiber. År 2022 var 84 procent av alla hushåll i Uppsala län fiberanslutna enligt Post- och telestyrelsens årliga kartläggning av bredbandsinfrastrukturen.

En utmaning för operatörerna är att den mobila täckningen har påverkats av nedsläckningen av 2G och 3G-näten, trots täckning via 4G och 5G-nät.

Infrastruktur för förnybara drivmedel

För att täcka framtida behov av infrastruktur för förnybara drivmedel behöver laddinfrastruktur samt nya tankställen lokaliseras i kommunen. De flesta kommer att lokaliseras inom Enköpings stad, vid trafikplatserna Annelund och Romberga. Resterande kan lämpligen placeras mer utspritt i kommunen, i anslutning till befintliga tankstationer och transportleder.

Det finns även ett behov av så kallad destinationsladdning för boende, besökare och arbetare. Detta är särskilt relevant i centrala delar av staden där flera fastigheter är gamla och har få eller inga egna parkeringsplatser men kan även vara relevant vid andra målpunkter runt om i kommunen som skolor, pendlarparkeringar och besöksmål.

Foto. Mostphotos

Miljö-, skydds- och riskfaktorer

I Enköpings kommun finns flera olika miljö-, skydds- och riskfaktorer som ska hanteras i översiktsplanen. Detta för att risken för skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön minskar. Det kan betyda att nybyggnationer ska ha så liten omgivningspåverkan som möjligt och att befintliga verksamheter som kan ha påverkan på miljö eller människors hälsa ska genomföra förebyggande åtgärder för att minimera sin omgivningspåverkan.

Beredskap

Beredskap handlar om att vara förberedd för olika tillstånd så som olyckor, kriser eller andra händelser av kritisk natur så som torka, värmeböljor eller brand. Enköpings kommun har ett ansvar att se till att kommunala verksamheter är väl förberedda för en kris eller svår samhällsstörning. Det gör vi inom det kontinuerliga beredskapsarbetet, men också genom vår samhällsplanering där vi bygger robusta system.

Räddningstjänst

Kommunen samverkar både regionalt och med Västerås, Eskilstuna och Strängnäs genom 4M-samarbetet för att öka förutsättningarna att hantera krissituationer. Vår räddningstjänst är gemensam med Håbo kommun. Räddningstjänsten ska ha god framkomlighet för utryckningsfordon vilket innebär att bebyggelseområden om möjligt ska ha flera möjliga angöringsvägar. Det behöver också finns tillgång till ramper för att sjösätta räddningsbåtar runt om i kommunen. Vid bebyggelseplanering behöver erforderligt brandskydd etableras. Brandvatten kan tas från brandposter, sjöar/vattendrag eller från tankbilar. I tätbebyggt område behöver tillgång till brandvatten säkerställas. Områden eller platser i kommunen med lång insatstid kan behöva särskilda brandskyddsåtgärder.

Planeringsprinciper

- Blåljusmyndigheterna ska fortsatt ha strategiskt placerade stationer runt om i kommunen.
- Framkomligheten för utryckningsfordon i tätbebyggda områden ska vara god och vid planering av nya bebyggelseområden eller vid förtätning ska alternativa utryckningsvägar studeras och föreslås. Detta kan inkludera dimensionering för vändplatser och utformning av uppställningsytor för större utryckningsfordon.
- I detaljplanering ska behov av brandvattenförsörjningen tillgodoses.

Bild. Anders Lindholm

Totalförsvaret

Samhällsplaneringen och totalförsvarets intressen kan bättre integreras för att skapa ett samhälle som är robust i mötet med olika typer av hot och störningar. I Enköpings kommun finns flera områden utpekade som riksintresse för totalförsvaret. Dessa ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen eller kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningarna. I översiktsplaneringen beaktar vi också olika risker när vi lokaliserar ny bebyggelse eller verksamheter inom våra tätorter. Dessa analyser kan förstärkas för att identifiera och analysera totalförsvarets behov för att minska negativa konsekvenser på befolkning och samhälle i händelse av krig. Det är främst infrastruktur, informationssystem, värme och vattenförsörjning som behöver en robusthet. Nödvattenfrågan behöver ytterligare utredas, särskilt med hänsyn till en växande befolkning.

I kommunen finns ett antal skyddsrum. Skyddsrum är en skyddsanordning som ska skydda människor och material från olika stridsmedel. Den som äger en fastighet med skyddsrum är skyldig att underhålla skyddsrummet och dess utrustning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ansvarar för alla ärenden rörande skyddsrum.

Riskfaktorer

Förorenad mark

Det finns flera områden med förorenad mark i Enköpings kommun. Dessa områden har ofta förorenats till följd av tidigare verksamhet. För mark som är förorenad eller där misstanke om föroreningar finns ska undersökningar genomföras för att klargöra omfattning, utbredning, typ av förorening och vem som är ansvarig för efterbehandling. Detta ska

ske i planeringens tidiga skede för att utreda markens lämplighet och kostnad samt ansvar för efterbehandling. I orterna Skolsta, Grillby och Örsundsbro finns en önskan om att på sikt omvandla verksamhetsområden. Där kan frågan om efterbehandling på sikt bli aktuell. Beroende på framtida exploatering kan omfattande riskanalyser bli nödvändiga tidigt i planeringsprocessen för dessa områden.

Den tidigare avfallsstationen i Annelund är sluttäckt i efterbehandlingsfasen men kommer att ha en omgivningspåverkan under lång tid framöver. Det är kommunens fortsatta ansvar att hantera området läckage på ett hållbart sätt, till exempel genom att använda gasen för energiproduktion. I och med de ökade miljökraven på avfallsanläggningar, med ökade kostnader som följd, tenderar avfallsanläggningar att bli färre och större. Det i sin tur innebär att transporterna till och från anläggningarna blir längre. För Enköpings del är det framförallt till Västerås som avfallet transporteras varav det regionala samarbetet är viktigt.

Masshantering

Det uppstår stora mängder massor i samhället, till exempel som en följd av exploatering, nybyggnation och underhåll av infrastruktur. Massor kan bestå av olika slags material så som uppgrävd jord, krossat berg, uppriven asfalt etc. Dessa massor är under vissa omständigheter att betrakta som avfall.

För en bättre hushållning av våra resurser och en ökad cirkularitet i vårt byggande, ska det tidigt i byggprocessen utredas hur massorna ska hanteras. I första hand ska massorna omhändertas lokalt för återanvändning, förutsatt att de inte är förorenade. Tillräckliga ytor för mellanlagring och ytor för provtagning behöver finnas under olika byggskeden. För att undvika uppkomsten av överskottsmassor som inte

kan återanvändas lokalt bör byggnationen anpassas efter markförhållandena, vilket även minskar behovet att schaktning/påverkan på markområdet.

Miljö- och hälsofarliga ämnen

Genom att omvandla befintlig verksamhetmark i centrala lägen finns möjlighet att uppnå dubbla miljöeffekter. Dels genom efterbehandling av marken och dels genom minskning av tunga transporter i tätortsnära miljö.

Att sanera och undvika miljö- och hälsostörande ämnen bidrar till hälsosamma och säkra miljöer och låg klimatpåverkan. Kommunen ska ställa krav på att byggaktörer väljer produkter och material så att spridning av miljö och hälsofarliga ämnen till luft, vatten och mark undviks. Det är även viktigt för goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö i produktions- och byggskedet samt en hälsosam miljö under driftskedet.

Skyddsavstånd tillämpas för hälsa och miljö

Bensinstationer

Vid bensinstationer finns risk för brand och explosion. Boverket har riktvärde på skyddsavstånd för bensinstationer på 100 meter till bebyggelse, där 50 meter motiveras av riskhänsyn och resterande skyddsavstånd beror på buller, lukt, ljus-störningar och luftföroreningar. Enligt Länsstyrelsen i Stockholm finns avstegsfall då en bensinstation kan uppföras närmare än 50 meter från befintlig bebyggelse vid hög exploatering i centrala och mer tätbebyggda områden eller då inga alternativa platser finns. I Enköpings kommun kan undantag göras om behov föreligger.

Verksamheter som hanterar eller transporterar farligt gods

Inom kommunen finns ett antal verksamheter som hanterar farligt gods som i vissa fall även kan vara explosivt. Riskbedömningar ska göras vid exploatering i närheten av sådan verksamhet.

På en del av vägarna transporteras även farligt gods vilket medför risker för föroreningar, brand och explosion vid en eventuell olycka. Transporter som fraktar farligt gods ska av säkerhetsskäl endast ske på i förväg utpekade vägar: E18, väg 55 och väg 70. Enköpings kommun tillämpar Trafikverkets säkerhetsavstånd vid byggande intill väg och järnväg. Inom 150 meter från transportled behöver en riskutredning alltid göras vid planläggning och bygglov. Verksamhetsområden med många och tunga transporter ska lokaliseras i nära anslutning till större vägar som är lämpliga för sådana transporter. Transporter ska om möjligt undvikas inom tätbebyggda områden.

Visst gods transporteras sjövägen på de två sjöfartslederna som går genom kommunen. Inom dessa områden får ingen annan verksamhet förhindra eller försvåra för sjöfarten.

Vattenskyddsområde och vattentäkt

Verksamheter med omgivningspåverkan bör inte tillåtas inom vattenskyddsområden eller på vattentäkt utan att tillräcklig riskanalys och efterföljande skyddsåtgärder har vidtagits. Riskerna för negativ påverkan ska bedömas i alla skeden från planering till genomförande. Även risker med låg sannolikhet ska behandlas eftersom dricksvatten är en samhällsviktig funktion och konsekvenserna av exempelvis en förorening kan bli omfattande.

Djurhållning

Ett naturligt inslag i kommunens landsbygdsboende är närheten till djurhållande gårdar. Dessa gårdar utvecklar och utökar sin verksamhet i olika stor utsträckning. I vissa lägen kan verksamhets- och näringsutvecklingen stå i konflikt med boendemiljöaspekter som till exempel lukt och allergi. För att i största möjliga mån undvika sådana konflikter ska frågor som berör djurhållning och bostäder behandlas tidigt i processen.

I Enköpings kommun har man under de senaste årtiondena sett ett ökat intresse och önskemål om att bedriva hästverksamhet för fritidsändamål. Med en växande hästsektor följer dock en ökad risk för hästallergi och andra störningar så som utsläpp av näringsämnen till kringliggande vatten. Enligt rekommendationer från Folkhälsomyndigheten bör skyddsavstånd råda mellan hästanläggning och bostad. I Enköpings kommun strävar vi efter en balans mellan att möjliggöra hästnära boende och allergifritt boende varpå lokaliseringsprövningen kring djurhållande gårdar bedöms utifrån flera olika perspektiv. För övriga djurhållande gårdar gäller samma planeringsprinciper.

Planeringsprinciper

- Vid lokaliseringsprövning av bostad intill djurhållande gårdar behöver hänsyn tas till olika faktorer så som storlek på gården, inriktning och antalet djur, avstånd mellan bostadshus och djurhållande anläggningar eller bete, stall, ridhus, topografi och terräng. Ett generellt skyddsavstånd på 50 meter är brukbart men skyddsavståndet varierar beroende på plats, omfattning och inriktning av verksamheten. Jordbruket har företräde eftersom det är en samhällsviktig näring. Beroende på verksamhet kan skyddsavståndet utökas.
- Vid lokaliseringsprövning av verksamheter med särskild risk för näringsläckage till vattendrag eller sjö behöver hänsyn tas till miljö kvalitetsnormer för vatten från närliggande recipient. Verksamheten får inte leda till att försämra recipientens status. Detta kan exempelvis gälla vid lokaliseringsprövning av djurhållande gårdar.

Strålning

Det finns olika källor till strålning i tätorter och på landsbygden. Elektromagnetiska kraftfält genereras överallt där det finns elektrisk ström, tex kraftledningar, transformatorstationer och hushållsapparater. Radon kan komma från marken, från byggnadsmaterial eller i hushållsvattnet. Alltför stor eller långvarig exponering kan orsaka hälsorisker för människor och därför behöver riskerna hanteras i planeringen.

Enligt miljöbalken ska försiktighetsprincipen tillämpas vid planering av sådant som kan påverka människors hälsa negativt. I Enköpings kommun tillämpas de råd och riktlinjer som Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Strålskyddsmyndigheten beslutar eller rekommenderar om strålning.

Inom eldistributionsområdet är kraftledningen mellan Munga i Västerås och Hamra i Uppsala av stor betydelse för elförsörjningen i vår region. Korridoren för kraftledningen sträcker sig genom tre kommuner och flera olika markområden med olika värden. Det finns inga ytterligare behov av nya kraftledningar. Om fler skulle bli aktuella ska exploatering för ytterligare kraftledning samordnas med redan anspråkstagna korridorer i landskapet. Stora opåverkade områden samt värdefulla områden för naturvård och kulturmiljövård ska så långt som möjligt undvikas.

I tätorterna rekommenderas markförläggning av kraftledningar så att markområden kan frigöras för andra ändamål.

Markradonförhållanden ska uppmärksammas i detaljplanläggning, vid förhandsbesked och bygglovsprövning. Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader enligt Statens geologiska undersökningar. Gränsvärden för radon har fastställts i samarbete med berörda myndigheter och ska inte överskridas.

I områden med förhöjd strålning från berggrunden finns det dessutom risk för förhöjda halter av både radon och uran i enskilda dricksvattenbrunnar. Risken behöver hanteras vid förhandsbesked där enskild dricksvattenförsörjning är vanlig. Information ska lämnas till den sökande. Utbyggnad av bostäder eller bergborrade brunnar på högriskmark för radon kan, förutom förhöjda hälsorisker, resultera i stora kostnader för den enskilde eller det allmänna.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormerna syftar till att skydda människor och miljö samt att uppfylla de krav som ställs på Sverige genom vårt medlemskap i EU. Det finns miljö kvalitetsnormer för luft, vatten och buller.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Buller påverkar människor på olika sätt beroende på: typ av buller, bullrets styrka, frekvens, variation över tid och tid på dygnet. De största bullerkällorna är bil-, spår- och flygtrafiken samt störande verksamheter som till exempel skjutfält, bergskrossar och byggverksamhet. Inom kommunen finns flera skjutfält på totalförsvarets övningsområden samt flera motoranläggningar och motorsportbanor i varierande storlek där

bebyggelse bör undvikas. Vid exploatering i dessa områden ska riskbedömningar genomföras för att utreda vilken påverkan buller från dessa områden och anläggningar kan ha på människors hälsa samt vilka lämpliga åtgärder som behöver vidtas vid exploatering för att minska påverkan på människors hälsa.

Huvudregeln vid planering av bostäder är att kommunen i detaljplaneringen ska säkerställa att bebyggelsen utformas så att de nationella riktvärdena för buller i utomhusmiljöer följs. För bullernivåer inomhus är Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller vägledande. Nationella riktlinjer och allmänna råd för buller ska följas. Åtgärder behöver vidtas om avsteg från riktvärdena är motiverande, till exempel vid förtätning i område där trafik förekommer eller utveckling av områden i goda kollektivtrafiklägen.

På sikt är det önskvärt att verksamheter som genererar tung trafik lokaliseras i utkanten av tätorterna i lägen där sådana verksamheter är mer lämpade utifrån buller och trafiksäkerhet. På sikt kan även utveckling av järnväg i Grillby och Örsundsbro påverka bullersituationen, särskilt i Grillby där järnvägen går rakt igenom samhället. Detta ligger dock bortom år 2040.

Planeringsprincip

Bullerfrågorna ska beaktas och hanteras i detaljplaneläggningen. Skadliga effekter på människors hälsa ska undvikas. Ny bebyggelse och infrastruktur ska anpassas så att bullerstörningar minimeras. Det kan göras genom val av byggmaterial men också åtgärder i omgivningen för bullerreducering.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Påverkan på luftkvaliteten uppstår främst i större tätorter och beror framförallt på utsläpp från trafik genom bilavgaser och utsläpp av slitagepartiklar men kan även uppstå genom eldning i exempelvis braskaminer. Miljö kvalitetsnormer för luft anger föroreningshalter som inte får överskridas.

Enköpings kommun är medlem i Östra Sveriges Luftvårdsförbund (ÖSL) som övervakar och analyserar luftkvaliteten. Enköping genomför inga egna luftmätningar. Inom Enköpings kommun överskrids inga av miljö kvalitetsnormerna (år 2023). Däremot finns det lokala utmaningar till följd av utsläpp från transporter inom Enköpings tätort.

De viktigaste åtgärderna för att minska utsläpp av luftföroreningar och klara miljö kvalitetsnormerna berör vägtrafiken. Kommunen har undertecknat klimatkontrakt tillsammans med Viable Cities och arbetar för att bli klimatneutrala till år 2030. Vidare har kommunen undertecknat hållbarhetslöften med länsstyrelsen för att vidare öka takten på hållbarhetsarbetet, bland annat genom arbetet med hållbara transporter. Kommunen tillämpar Trafikverkets skyddsavstånd mellan väg och bebyggelse både ur trafiksäkerhetssynpunkt och utifrån luftkvalitetsaspekter i detaljplaneringen.

Planeringsprinciper

- Luftkvalitetsfrågorna beaktas tidigt i planeringsprocesserna i utvecklingsprojekt i våra tätorter, såväl vid utveckling av nya områden eller vid förtätning. Trånga gaturum eller ökad trafik kan påverka luftkvaliteten negativt.
- I detaljplaneringen tillämpas Trafikverkets skyddsavstånd mellan bebyggelse och väg.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Vattendirektivet är ett regelverk som ställer krav på alla EU:s medlemsländer att uppnå god vattenkvalitet. Miljö kvalitetsnormer för vatten omfattar sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Miljö kvalitetsnormen beskriver vilken vattenkvalitet eller kvantitet som vattnet ska nå vid en viss tidpunkt. Normen anger den lägsta tillåtna nivån och får inte underskridas. Normerna är ett resultat från införande av EU:s vattendirektiv (ramdirektiv 2000/60/EG) med syfte att säkra Europas vatten för nuvarande och kommande generationer.

Med stöd i vår vattenplan prioriterar och vidtar vi åtgärder som förbättrar våra vatten och beskriver hur miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna säkerställas. Vår vattenplan är vägledande i plan- och bygglovsprocesserna, vid teckning av exploateringsavtal och ingår som underlag till andra kommunala strategiska dokument. Vattenstrategisk kompetens kopplas in i flera olika planeringsskeden för att tillse att vattenfrågorna hanteras ur ett helhetsperspektiv inom exempelvis detaljplanens område eller i samband med lokaliseringsprövning vid ansökan om förhandsbesked.

Flera kommunala strategiska dokument berör också olika aspekter av vattenfrågorna med konkreta åtgärder för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas: exempelvis kommunens VA-plan, dagvattenplan samt vattentjänstplan som är under framtagande. I Lokala åtgärdsplaner (LÅP) identifierar vi platser där åtgärder kan genomföras för att förbättra vattenkvaliteten. Kommunen bedriver tillsyn av enskilda avlopp i syfte att hitta avloppsanläggningar som inte klarar miljökrav på rening så att dessa kan åtgärdas av anläggningens ägare. Vattenmyndighetens klassning av vattendragens status ligger till grund för vilka

avrinningsområden som fortsättningsvis ska prioriteras i inventeringen.

Vattenkvaliteten beskrivs i Länsstyrelsens databas VISS. Av kommunens fem grundvattenförekomster uppnår samtliga god kvantitativ status och fyra uppnår god kemisk status och en uppnår inte god kemisk status. Av ytvattenförekomsterna (sjöar och vattendrag) är det endast en förekomst som uppnår god status, medan 29 uppnår måttlig status och fyra otillfredsställande status och resterande fem saknar data för att kunna klassas.

Enköping är en utpräglad jordbrukskommun. Åkermarken har ett högt innehåll av lera som förs ut till sjöar och vattendrag i samband med att regn faller över landskapet. Resultatet blir ett högt läckage av näringsämnen till vatten som orsakar övergödning. För att minska övergödningen prioriterar Enköpings kommun åtgärder för att minska läckaget från jordbruksmark och urbana miljöer. Genom bland annat åtgärdssamordning och framtagande av lokala åtgärdsplaner samverkar kommunen med och stöttar enskilda markägare till genomförande av fysiska åtgärder som minskar läckaget av övergödande ämnen.

För att minska belastningen från fysisk påverkan (rätning/rensning av vattendrag) behöver vi värna och utveckla de naturliga vattensystemen och för att minska belastningen från miljögifter behöver vi skydda våra vatten från sådana utsläpp.

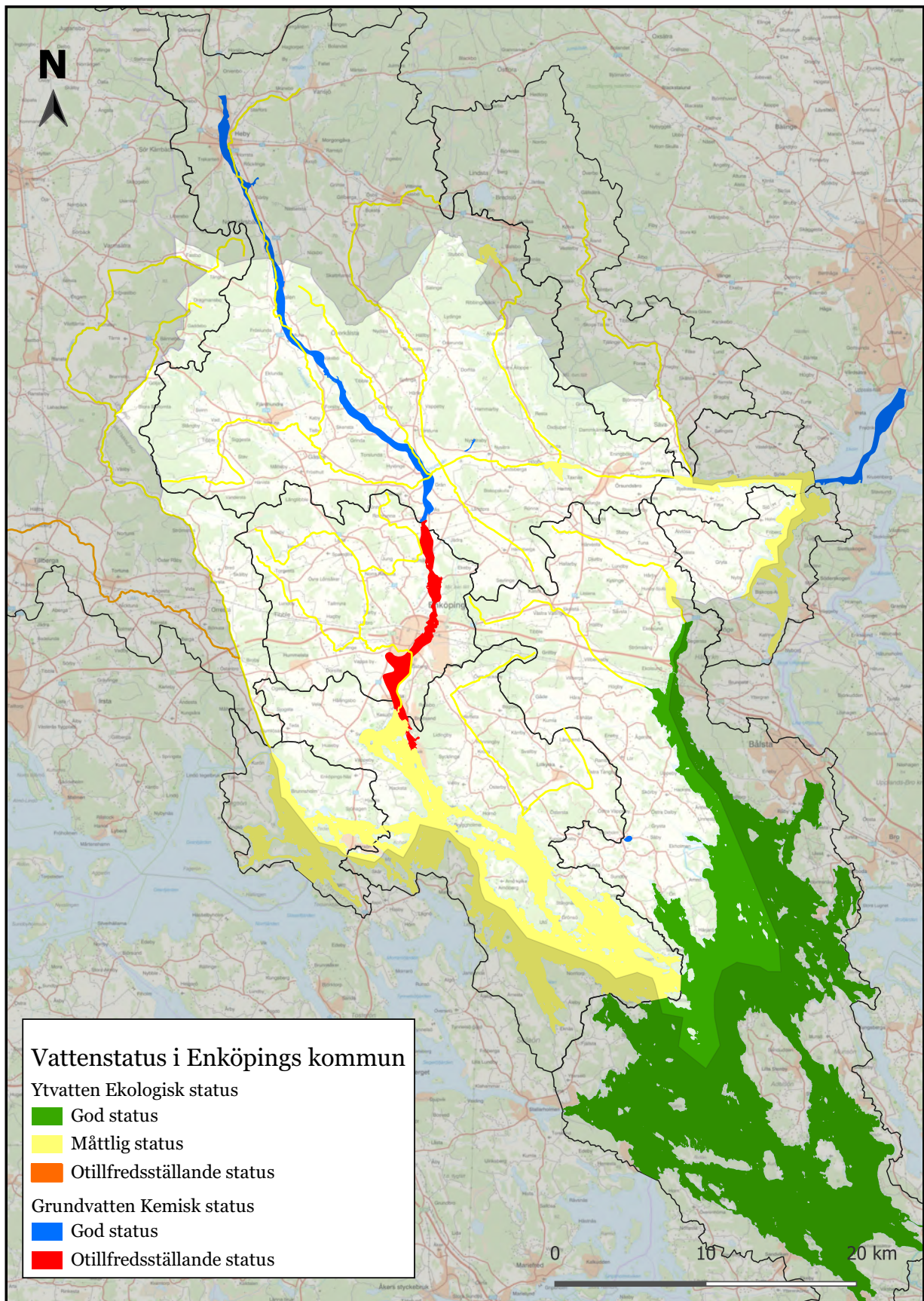
Planeringsprinciper

- Vattenfrågorna hanteras ur ett helhetsperspektiv där olika aspekter av kvalitet, kvantitet, och tillrinning samt avrinning ingår. Den geografiska avgränsningen är avrinningsområden och samverkan med andra aktörer kan därför

sträcka sig utanför kommunens gränser.

- Vattenfrågorna ska hanteras i tidiga skeden i den fysiska planeringen för att ta tillvara på synergier kring måluppfyllelse och kostnader, förankring bland berörda samt för att förhindra att vattnets kvalitet eller kvantitet försämras. Vid förändrad markanvändning ska miljö kvalitetsnormerna för vatten följas.
- Kommunens vattenplan och dagvattenplan ska användas som planeringsunderlag i fysisk planering. I dessa planer beskrivs vilka åtgärder som krävs för att Enköpings kommun ska uppfylla kraven enligt EUs Ramdirektiv för vatten.
- Kommunen ska bedriva ett aktivt arbete för att våtmarker och fosfordammar ska anläggas på kommunal mark, och fortsatt stödja anläggning av våtmarker på privatägd mark genom åtgärdssamordning. Effekterna av våtmarker och fosfordammar är värdefulla utifrån flera perspektiv, de magasinerar vatten, utjämnar vattenflöden och erbjuder viktiga livsmiljöer för växter och djur. De är därför en viktig del i vår klimatanpassning.
- Höga krav på skyddsnivån för enskilda avlopp ska ställas i lägen där risk finns för att god vattenstatus enligt vattendirektivet inte uppnås.
- Fortsatt samverkan med lokala markägare för att stötta/hjälpa till konkreta fysiska åtgärder för att minska utsläpp av näringsämnen från jordbruksmark.

DEL 3 - TEMAOMRÅDEN OCH PLANERINGSPRINCIPER

Karta 26. Vattenstatus i Enköpings kommun.

Foto. Mostphotos

Klimatanpassning

Klimatet förändras och det innebär många utmaningar för hur vi bygger och använder vårt samhälle. Klimatanpassning betyder att vi förbereder samhället, dess invånare och dess olika verksamheter på de utmaningar som klimatförändringar kan innebära. Hur vi klarar effekterna av klimatförändringarna beror delvis på hur mycket och hur fort förändringarna sker men också hur väl förberedda vi är och hur flexibla vi är att anpassa oss till nya förutsättningar. Att känna till var det finns risk för negativa effekter för naturmiljöerna, bebyggd miljö och hälsa, och hur riskerna kan hanteras och begränsas är därför nödvändigt för att kunna göra avvägningar om var befintlig och ny bebyggelse, verksamheter eller infrastruktur ska utvecklas.

Klimatrelaterade risker ska alltid bedömas tidigt i samhällsplaneringen för att skapa rätt handlingsutrymme för bäst lösning på bäst plats och till bäst pris. Åtgärder i efterhand kommer att kosta långt mer än de förebyggande åtgärderna. Kommunen arbetar med klimatanpassning genom en medveten planering, förebyggande åtgärder för översvämningar, en hållbar dagvattenplanering och att bibehålla grönska för att undvika konsekvenser av värmeböljor för att nämna några. Detta arbete kan vidareutvecklas, särskilt när kunskapen kring klimatförändringar ökar.

Planeringsprinciper

- All samhällsplanering ska utgå från aktuella planeringsunderlag om klimatförändringar, exempelvis Länsstyrelsens klimatanalyser.
- Risker med klimatförändringar ska hanteras tidigt i planeringen. Vid ombyggnation eller utveckling av befintliga strukturer ska möjligheten till klimatanpassning beaktas.

- Ny sammanhållen bebyggelse och infrastruktur ska lokaliseras, placeras och utformas så att den är hållbar över tid.
- Naturbaserade lösningar för att hantera effekter av ett klimat i förändring kan med fördel användas där det är möjligt.
- Klimatanpassning ska samordnas med kommunens hållbarhetsarbete så att sociala och ekologiska faktorer beaktas i val av multifunktionella åtgärder.

Värmeböljor

I framtiden ökar risken för fler och längre perioder av extrem värme. I våra mer tätbebyggda områden ska vi se till att vi har förutsättningar för att reducera risker för värmeböljor genom att bibehålla eller utveckla våra gröna strukturer. Gröna strukturer har flera funktioner, de kan både bidra med bättre luftkvalitet, ge skuggning och samtidigt bidra till en ökad biologisk mångfald. Principen 3-30-300 säkerställer att Enköpings kommun både bevarar grönskan och att medborgare har ett skäligt avstånd till dessa ytor.

I bebyggelseplaneringen ska särskild hänsyn tas till små barn, personer över 80 år, personer i särskilt boenden och personer med vissa kroniska besvär. Det kan innebära att vi bygger med särskilda krav för att klimatanpassa byggnader eller områden. Inomhustemperaturen ska inte bli ohälsosamt hög i samband med värmeböljor. Det kan handla om att ställa krav på skuggning, ventilation eller byggmaterial. Exempelvis val kring reflekterande ytor eller material som minskar värmelagringen i byggnader, skärmtak som skapar skugga eller att öka andelen gröna inslag i anslutning till fastigheter. Direkt solexponering av känsliga byggnader ska begränsas genom att planera in mer vegetation och grönytor, för att på så sätt minska kylbehovet inomhus. Hårdgjorda ytor ska kompletteras med vegetation för att uppnå en avkylande effekt vid

höga temperaturer. Risken för att värmeöar bör utredas.

Torka

Torka uppstår oftast under sommarhalvåret och efter längre perioder utan nederbörd. Bristen på vatten kan få flera effekter i samhället. Några exempel är att jordbrukets skördar och djurhållning påverkas, skogsbruket riskerar att påverkas av högre andel skadedjur, minskad tillväxt och ökad risk för skogsbränder. Torka riskerar också att hota ekologiska förhållanden i vattenmiljöer, särskilt redan känsliga miljöer. Dricksvattenproduktionen riskerar störningar både på kort och lång sikt. I Enköping finns en sårbarhet kring dricksvattenproduktionen då kommunen använder grundvatten. När det nya dricksvattenverket och den nya överföringsledningen mellan Enköping och Västerås är klart kommer sårbarheten att minska. Kortsiktiga åtgärder kan bli aktuella i händelse av torka, så som bevattningsförbud eller riktlinjer kring sparsam vattenanvändning om kvantiteten hotas. Det har tillämpats vid några tillfällen. Nödvattenförsörjningen behöver utredas vidare för att hantera negativa effekter av torka på längre sikt.

Översvämningar

Risken för översvämning påverkas av havsnivåförändringar, ändrade nivåer i sjöar och grundvatten, ökade flöden och ökad nederbörd. I Enköpings kommun finns högst risk för översvämning längs med Örsundaåns avrinningsområde, Enköpingsåns avrinningsområde samt i anslutning till Mälaren, se karta 27.

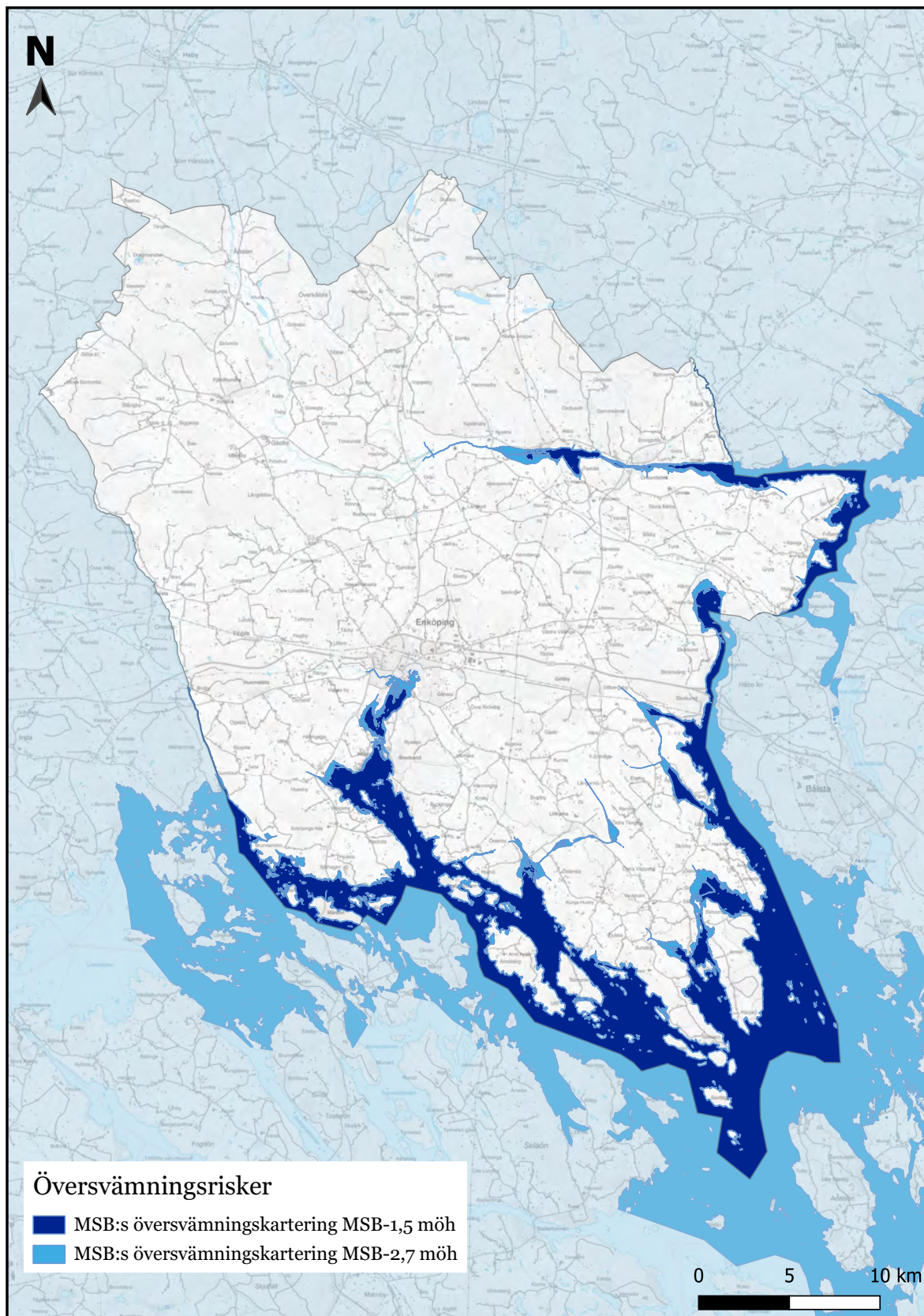
Under århundraden har vattnets väg genom landskapet påskyndats genom raka, snabba diken, rörläggning och hårdgörande av mark med snabb avrinning. De mest kostnadseffektiva och resurseffektiva åtgärderna när det gäller

vattenfördröjning, är att fördröja nära källan. Sammantaget skapar det en så lång väg som möjligt för vattnet att rinna genom landskapet. För att undvika översvämning strävar vi efter att bygga in blå-gröna ytor där vattnet rinner eller där vattnet kommer att befinna sig under vissa delar av året. Enköpings kommun strävar efter öppna lösningar för dagvatten.

Det både synliggör vattnet samtidigt som lösningen kan mildra effekterna av snabb eller stor nederbörd och lokalt öka den biologiska mångfalden. Kommunen arbetar även tillsammans med markägare med att restaurera våtmarker och med vattenfördröjande åtgärder. Flera åtgärder är multifunktionella och naturbaserade vilket bidrar till en ökad biologisk mångfald.

Om bebyggelse, verksamheter eller infrastruktur planeras inom områden där det finns översvämningrisk ska riskanalyser med åtgärdsförslag redovisas i samband med planläggning. Riskreducerande åtgärder kan handla om att använda nedersta våningen som cykel- eller parkeringsgarage, dagvattenlösningar eller invallningar, att utöka andelen genomsläppliga ytor eller skapa översvämningssytor. Krav på översvämningssanalyser eller skyfallskarteringar kan komma att ställas vid nyetablering där planeringsunderlag saknas.

Den länsövergripande skyfallskartering som Länsstyrelsen i Uppsala tar fram under 2023 kommer att vara ett viktigt underlag som tillkommer inför granskningsperioden av denna översiktsplan. I samband med arbetet med kommunens nya vattentjänstplan kommer också skyfallsfrågan att beredas ytterligare och risker bedömas. Till dess utgör Länsstyrelsens lågpunktskartering ett planeringsunderlag för att bedöma områden

Karta 27. Områden med risk för översvämnning.

med högre risk för konsekvenser från skyfall. Till granskningsversionen kommer det sammanfattningsvis att finnas bättre underlag för att bedöma risker kring skyfall.

Tillkommande samhällsviktiga funktioner ska inte tillåtas i områden där det finns översvämningsrisk. Byggnader med mindre värde eller med robust konstruktion, fritidshus, enfamiljshus eller samhällsfunktioner med mindre vikt kan accepteras i dessa områden. Vägar kan accepteras om det finns andra tillfartsvägar för fastighetsägaren och för räddningstjänsten. Vid ombyggnation eller utveckling av exempelvis teknisk försörjning i områden där det föreligger översvämningsrisk ska en riskanalys genomföras för att bedöma påverkan från översvämningar både lokalt och inom det geografiska område försörjningen gäller.

I Örsundsbro ligger flera byggnader inom riskområde för översvämning. Detta på grund av lågt belägen bebyggelse längs Örsundaån. I händelse av översvämning finns risk för påverkan på teknisk infrastruktur och privat egendom. Hanteringen av dessa risker ska vidare utredas till granskningsperioden. Det gröna stråk som går längs med Örsundaån kan tillfälligt användas som översvämningsyta. Läs mer under *Del 2 - Mark- och vattenanvändning Örsundsbro*. Förebyggande åtgärder så som restaurering av vattendrag och att återställa våtmarker uppströms bedöms ha stor positiv effekt på översvämningsrisken i Örsundaån och genomförs i enlighet med vattenplanen. Även högre upp i Örsundaån riskerar flera fastigheter att påverkas av översvämning, risken för påverkan på bostadshus är dock begränsad.

Planeringsprinciper

- Ny bebyggelse ska lokaliseras, placeras och utformas med hänsyn till risker för påverkan från höga flöden eller skyfall. Riskanalyser genomförs i tidigt skede, även för ombyggnation eller utveckling av befintliga strukturer som riskerar att påverkas av höga flöden och skyfall. Även framkomligheten till och från planerade områden ska säkerställas.
- Inom områden som riskerar att översvämmas vid 100-årsflöde eller ett beräknat högsta flöde bör ingen ny bebyggelse tillåtas med undantag för enklare byggnader så som garage, förråd, friggebodar eller liknande. Om avsteg sker, ska detta motiveras och en åtgärdsplan som redogör för hur riskerna hanteras ska tas fram.
- För markområden med viss sannolikhet för översvämning bör endast samhällsfunktioner av mindre vikt lokaliseras, till exempel byggnader av mindre värde, byggnader av mer robust konstruktion, vägar med förbifartsmöjligheter, enstaka villor, fritidshus och mindre industrier med liten miljöpåverkan.
- Övrig bebyggelse eller funktioner får anläggas inom markområden med låg sannolikhet för översvämning.
- Avrinningsvägar och ytor som kan hantera extrem nederbörd, exempelvis som tillfälliga översvämningsytor ska identifieras, bevaras och användas. Val av lösning måste utgå från platsen och dess specifika förutsättningar. Gröna stråk ska planeras så att de vid stora regnmängder kan magasinera regnvatten, men under andra förhållanden erbjuda andra parkkvaliteter så som yta för lek, rekreation och grön infrastruktur.

- Höjdsättning av mark och byggnader ska göras med hänsyn till risken för översvämning och skyfall. Grundprincipen ska vara att lågt liggande områden i första hand ska vara gröna och att byggnader aldrig ska placeras i lågpunkter.
- Takdagvatten ska ledas ut till genomsläpplig markyta inom den egna fastigheten eller fördröjas på annat sätt innan anslutning.
- Skyddsåtgärder för kulturhistoriska byggnader och fornlämningar ska regleras i detaljplan.

Riskområden Mälarens stränder

I och med ombyggnationen av Slussen i Stockholm kommer Mälarens reglering att ändras. Det gör det möjligt att tappa mer än dubbelt så mycket vatten från Mälaren till Saltsjön jämfört med idag. När den nya regleringen införs minskar därmed risken för översvämning runt Mälaren kraftigt till slutet av seklet. Forskning visar dock att havsnivåhöjningen kommer att fortsätta under lång tid framöver. Det leder i sin tur till att det blir svårt att hålla Mälaren inom de nivåer som den föreslagna tappningsstrategin anger. I och med att samhällsplaneringen är ett långsiktigt verktyg måste långsiktiga lösningar för hur översvämningens risk från Mälaren ska hanteras redan nu. Utifrån rådande översvämningens risker har Länsstyrelserna runt Mälaren tagit fram rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för ny sammanhållen bebyggelse. Rekommendationerna innebär att ingen ny sammanhållen bebyggelse samt samhällsfunktioner av betydande vikt ska placeras under nivån 2,7 meter (RH2000). Enstaka byggnader av lägre värde kan placeras ovan nivån 1,5 meter (RH2000). Enköpings kommun tillämpar rekommendationerna.

I den fördjupade översiktsplanen för Enköpings tätort har en övergripande analys gjorts för vilka områden som kan drabbas av stigande vattennivåer i Mälaren.

Planeringsprinciper

- Ingen ny sammanhållen bebyggelse ska placeras under 2,7 meter över havet om inte åtgärder samtidigt genomförs.
- Vid förtätning eller omvandling i områden som ligger under lägsta rekommenderade grundläggningsnivå bör icke känsliga verksamheter placeras i bottenplan för att säkra översvämningens risker. För att inte områden ska upplevas som folktomma bör närliggande kvarter innehålla funktioner som skapar rörelse.
- Vid förtätning eller omvandling i områden som ligger under lägsta rekommenderade grundläggningsnivå ska tillgängligheten till byggnaders entréer säkras.
- Tillgängligheten till befintliga samhällsviktiga verksamheter som ligger under 2,7 meter ska säkerställas genom klimatanpassningsåtgärder. Samhällsviktig verksamhet ska kunna upprätthålla sina funktioner i händelse av översvämning.

Ras-, skred- och erosionsrisker

Ras, skred och erosion innebär olika former av rörelser i jordtäcke, berg eller bland stenblock och sand. De har olika händelseförlopp beroende på om det är långsamma processer eller snabba rörelser och de kan orsakas av antingen naturliga processer, utlösas av mänskliga ingrepp eller en kombination av dessa. Konsekvenserna kan bli stora beroende på vilka värden som påverkas i det drabbade området.

I Enköpings kommun finns fyra större områden där spår av jordskred och raviner i lösa jordarter finns. Här finns risk för ytterligare skred eller ras med påverkan på bebyggelse, infrastruktur eller andra värden.

- Sagåns dalgång, mellan Bredsdal och Nykvarn
- Ådalen längst Örsundaån
- På ömse sidor om Skattmansöåns dalgång mellan Ytterkvarn och bron mellan Torstuna och Österrunda
- Sävaån vid Focksta och vid Ölsta.

Utöver dessa finns det risk för stranderosion längs ett antal sjöar och vattendrag. Det finns även flertalet områden där det föreligger risk för ras på grund av att markens beskaffenhet och lutning ändrats genom att marken brukats. I närhet till vissa vattendrag i raviner kan också slammströmmar utvecklas. Vid en slammström kan även angränsande områden påverkas varpå riskerna behöver bedömas utifrån ett vidare geografiskt perspektiv. Generellt kan riskerna också öka på grund av ett förändrat klimat när nederbördsmönster förändras eller vid förändrad markanvändning.

I samtliga områden där det föreligger risk för ras, skred, erosion eller slammströmmar behöver extra försiktighet vidtas vid åtgärder som påverkar markens stabilitet. Detta för att undvika

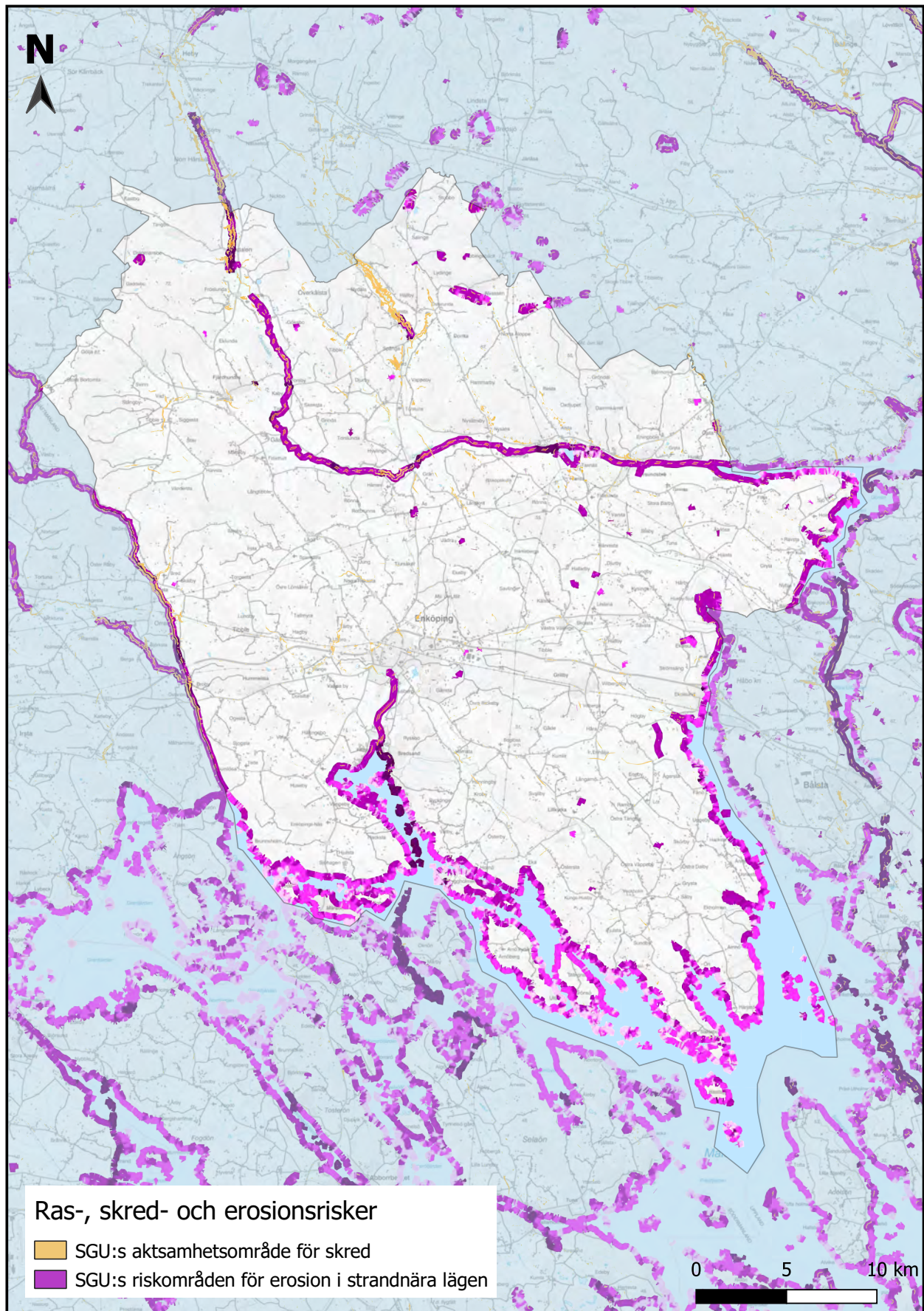
kostsamma konsekvenser för såväl markägare som samhället. Ingen ny bebyggelse får placeras inom riskområden. På redan bebyggda fastigheter kan möjligheten till bygglov påverkas beroende på riskområde. Riskerna bedöms i samband med lokaliseringsprövning. Då riskkartans avgränsning och utbredning är en grov uppskattning av riskområdets, ska mer detaljerat planeringsunderlag ingå i bedömningar av möjlig exploatering i dessa områden.

Fler områden kan bedömas som olämpliga för exploatering när dataunderlag tillkommer. Till granskningen ska en fördjupad analys kring lokala risker genomföras.

Planeringsprinciper

- Ny bebyggelse får inte placeras inom områden med risk för ras, skred och erosion. Inom och i anslutning de utpekade känsliga områdena i kommunen ska säkerheten för tillkommande bebyggelse tillgodoses i planläggning, förhandsbesked och lovgivning. Analysen ska göras utifrån nuläge och med hänsyn till effekter av ett förändrat klimat.
- På redan bebyggda fastigheter kan möjligheten till bygglov påverkas beroende på riskområde.

DEL 3 - TEMAOMRÅDEN OCH PLANERINGSPRINCIPER

Karta 28. Områden med risk för ras, skred och erosion.

Del 4 - Värden och hänsyn

I detta kapitel finns beskrivningar av områden där skydd eller hänsyn gäller. Här redovisas hur olika värden tillgodoses i planeringen och ställningstaganden kring vilket intresse som har företräde om flera skydd sammanfaller. Detaljplaner, förhandsbesked, bygglovgivning och annan tillståndsgivning prövas mot respektive skydd och hänsyn.

Riksintressen

Ett riksintresse är ett område, en plats eller enstaka objekt, som är särskilt viktigt att skydda ur ett nationellt perspektiv. Enköpings kommun berörs av flera olika riksintressen som i flera fall överlappar varandra. Kommunens generella förhållningssätt är att den fysiska planeringen bidra till att riksintressena skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värde. Det gäller såväl enskilda åtgärder som kumulativa effekter av flera skilda åtgärder.

Generella ställningstaganden kring riksintresseområdena

- Några riksintresseområden har särskilda ställningstaganden kring sina skydd. Om inget annat anges gäller följande för samtliga riksintresseområden; *Mark- och vattenområden som är av allmänt intresse på grund av deras värden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem. Dessa mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning (Miljöbalken 3 kap, 1§).*

- I detaljpaneläggning, förhandsbesked och bygglov inom riksintresseområden eller i anslutning till riksintresseområden ska riksintressets värden beaktas. Höga krav ska ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse. Påverkan från enskilda exploateringar ska bedömas likväl som kumulativa effekter på riksintressets värden.
- Vid planläggning och lovprövning av åtgärder nära kommungränsen ska kommunen samråda med berörda grannkommuner.
- Särskilda miljökonsekvensbedömningar kan krävas även för enklare anläggningar inom riksintresseområden beroende på anläggningens lokalisering, typ, syfte och placering.

Riksintresse naturvård, 3 kap. 6 § Miljöbalken (1998:808)

Riksintresseområden för naturvården är mark- och vattenområden som utgör specifika livsmiljöer för växt- och djurlivet. Flera av dessa områden omfattas av föreskrifter om naturreservat eller Natura 2000-områden vars skydd kompletterar och förstärker riksintresseskyddet.

Områden med riksintresse för naturvård sammanfaller med riksintresse för friluftsliv, totalförsvaret och yrkesfiske. Riksintresse för totalförsvaret ska ges företräde alla andra riksintressen, men hänsyn ska ändå tas till värden för den biologiska mångfalden inom riksintresse naturvården. Riksintresset anses tillgodosett genom rekommendationen om oförändrad markanvändning. Enklare anläggningar prövas för att förstärka friluftslivet, förutsatt att höga krav ställs på hänsyn till naturvårdens intressen så att dessa inte påtagligt skadas. Exempel på enklare exploatering är fågeltorn, spångar, rastplats, skyltning och anläggning av leder. Vid anläggning av parkering för angöring oavsett inom eller i anslutning till riksintresseområde, ska en riskanalys om påverkan på riksintresset bedömas.

Inom kommunen är följande områden riksintresse för naturvården, inom dessa områden ska ingen bebyggelseutveckling ske.

- Flostaåsen-Hårsäckdalen. Områdets värden säkerställs genom naturreservat och Natura 2000-förordnanden.
- Hjalstaviken. Områdets värden säkerställs genom naturreservat och Natura 2000-förordnanden. Området sammanfaller med riksintresse för friluftsliv varpå riksintresse naturvård har företräde. Åtgärder för att förstärka förutsättningarna för friluftsliv kan prövas förutsatt att de bidrar till

en hållbar förvaltning av området.

- Vånsjöåsen. Åtgärder som främjar områdets värden kan prövas, förutsatt att de bidrar till en hållbar utveckling av området och med hänsyn till betande djur.
- Röllingen. Områdets värden säkerställs genom naturreservat och Natura 2000-förordnanden. Området sammanfaller också med riksintresse friluftsliv. Åtgärder som förstärker riksintresse friluftsliv kan prövas förutsatt att de inte påtagligt skadar områdets naturvärden.
- Norra Björkfjärden. Områdets värden säkerställs genom naturreservat och Natura 2000-förordnanden. Området sammanfaller även med riksintesse friluftsliv, yrkesfiske och totalförsvaret genom Veckholms skjutfält samt till viss del även riksintesse sjöfart.
- Veckholms prästholme. Områdets värden säkerställs genom naturreservat och Natura 2000-förordnanden. Området sammanfaller med riksintesse friluftsliv och yrkesfiske.
- Landsholmsängarna. Områdets värden säkerställs genom naturreservat och Natura 2000-förordnanden. Området sammanfaller med riksintesse friluftsliv och yrkesfiske.
- Bjelkesta. Området skyddas för dess natur- och kulturvärden och har höga ornitologiska värden. Området sammanfaller med riksintesse för friluftsliv. I området kan enklare anläggningar prövas som förstärker värden för friluftsliv så länge ingen påtaglig skada sker på natur- eller kulturvärden. Området ligger på cykelavstånd från Örsundsbro vilket skulle kunna vara en anledning att utveckla destinationsturism till området.
- Dumdals ängar. Området skyddas för dess värden för biologisk mångfald.

DEL 4 - VÄRDEN OCH HÄNSYN

- Hemsta (Hemsta hagar). Området sammanfaller med riksintresse för kulturmiljövård; Boglösa. Här finns Hemstahällen med många hållristningar. Åtgärder för att främja angöring till området kan prövas förutsatt att en hållbar förvaltning av området kan säkerställas och att områdets värden inte påtagligt skadas.
- Sisshammarsviken. Området skyddas för sina kulturlandskapsvärden och sina värden för biologisk mångfald. Riksintresseområdets östra delar sammanfaller med riksintresse friluftsliv och yrkesfiske. Åtgärder som förstärker riksintresse friluftsliv kan prövas förutsatt att de inte påtagligt skadar områdets värden. Området ligger på cykelavstånd från Grillby vilket skulle kunna vara en anledning att utveckla destinationsturism till området.
- Grystaviken. Området skyddas för sina naturvärden och värden för kulturlandskapet. Området sammanfaller med riksintesse friluftsliv och ligger i anslutning till riksintesse kulturmiljövård i de västra delarna. Dess södra del sammanfaller med riksintesse för totalförsvaret genom Veckholms skjutfält. I de norra delar kan anläggningar som främjar friluftslivet prövas gentemot påverkan på områdets kultur- och naturvärden samt påverkan på riksintesse totalförsvaret.
- Degermossen. Området skyddas för sina naturvärden, särskilt sin stora variation av fågelarter. Området sammanfaller helt med riksintesse för totalförsvaret genom Skogs-Tibble övningsfält.
- Ängsöarkepelagen. Områdets värden säkerställs genom Natura 2000-förordnanden. Området sammanfaller med riksintesse friluftsliv och yrkesfiske. Åtgärder för att förbättra ett rörligt friluftsliv kan prövas förutsatt att de inte påtagligt skadar områdets värden.
- Prästfjärden. Området sammanfaller helt med riksintesse för friluftsliv. Skogsbruk kan bedrivas med naturvårdshänsyn

Foto. Anders Lindholm

Riksintresse yrkesfiske, 3 kap. 5 § Miljöbalken (1998:808)

Hela Mälaren är av riksintresse för yrkesfisket och ska skyddas mot åtgärder som kan försvåra för näringen. Kända lekplatser för fisk ska skyddas och yrkesfiskets behov av anläggningar beaktas. Runt Mälarens stränder äger dessutom en stor del av reproduktionen av fisk i Mälaren rum. Särskilt grunda bottnar har ett värde för reproduktion av fisk, förutom det allmänna värdet för en stor andel växt- och djurliv. Särskild försiktighet tillämpas därför vid alla typer av ingrepp eller åtgärder vid grunda bottnar.

Riksintresset anses tillgodosett genom rekommendationen om oförändrad markanvändning, med undantag för de områden som pekas ut som LIS-områden (läs mer i *Del 2 - Mark och vattenanvändning, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*). De anläggningar som uppförs inom LIS-områden ska bedömas utifrån påverkan på yrkesfisket. Exempel är utveckling av småbåtshamnar, utveckling eller anläggning av bryggor, muddring eller utfyllnad. Eventuellt kan kompletterande studier kring ekologin i området krävas för att tillgodose att dessa inte innebär påtaglig skada på riksintresseområdet. Detsamma gäller prövning av anläggningar som förstärker friluftslivet inom övriga riksintresseområden.

Området för riksintresse yrkesfiske sammanfaller med riksintresse för friluftsliv i Mälaren, totalförsvaret och farleder. Det finns ingen konflikt med riksintresse för sjöfart i dagsläget eftersom omfattningen av sjöfarten inte förändras. Totalförsvaret ska ges företräde alla andra riksintressen.

Riksintresse rörligt friluftsliv, 3 kap. 6 § Miljöbalken (1998:808)

I kommunen är de södra delarna av Mälaren, Hjälstaviken, Norra delen av Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån utpekade som riksintresse för rörligt friluftsliv. Områden med riksintresse för rörligt friluftsliv sammanfaller med flera andra riksintresseområden. Enklare anläggningar kan prövas för att förstärka friluftslivet, förutsatt att höga krav ställs på hänsyn till naturvårdens intressen. Totalförsvaret har alltid företräde.

De delar av riksintresseområdena som ligger inåt landet bör kunna utvecklas för bebyggelse förutsatt att påtaglig skada inte sker på riksintresset. Ju större, mer sammanhängande och ostört ett område är, desto lägre lämplighet för bebyggelseutveckling.

I de mer strandnära områdena ska det alltid finnas fri passage till vattnet som möjliggör för allmänhetens tillgänglighet. Anläggningar med behov av sjökontakt ska lösas genom samlokalisering av bryggor och anläggningar vid vattnet för att minska exploateringsgraden och privatiseringen av strandområdet. Särskild hänsyn ska tas till grunda vikar så att ingen negativ påverkan på naturvärden eller yrkesfisket medföljer. Strandskyddet ska respekteras då det är inom den zonen de största värdena finns. Privatisering och ianspråktagande av till exempel vandringsstigar är exempel som kan skada riksintresset.

Riksintresset anses tillgodosett genom rekommendationen om oförändrad markanvändning med undantag för LIS-områden. LIS-områdenas föreslagna åtgärder kan i detta fall förstärka riksintresset genom ökad tillgänglighet och ökade upplevelsevärden.

Riksintressets värden beaktas vid prövning av anläggningar inom ett LIS-område.

Riksintresse – Totalförsvaret 3 kap. 9 § Miljöbalken (1998:808)

År 1943 organiserades Göta pansarlivgarde (P1) och förlades i Enköping. Under åren har olika försvarsbeslut inneburit att Försvarsmaktens verksamheter i Enköping förändrats och utvecklats. Inom kommunen finns fyra större markområden som är av riksintresse för totalförsvaret: Veckholms skjutfält, Enköpings övningsfält, ett område söder om Fjärdhundra samt Skogstibble skjutfält. Eftersom skjutfälten är bullerpåverkade områden ska inte störningskänslig bebyggelse tillkomma här. Utöver riksintressen i den egna kommunen påverkas Enköping av riksintresset Uppsala flygplats i och med att det måste vara fritt från höga objekt (till exempel master och vindkraftverk) i anslutning till flygplatsen. Samrådskrav med Försvarsmakten gäller för objekt högre än 20 meter utanför tätort och 45 meter inom tätort.

Riksintresseområdena omges av påverkansområden. Inom kommunen finns exempelvis påverkansområde för väderradar. Inom riksintresseområdena och dess influensområden ska kommunen samråda med Försvarsmakten om lov, förhandsbesked och planer enligt plan- och bygglagen. Riksintresseområden för totalförsvaret ska bibehållas och skyddas från exploateringar som kan begränsa försvarets verksamheter.

Totalförsvarets intressen är överordnat andra riksintressen och därför ges företräde om flera riksintressen sammanfaller.

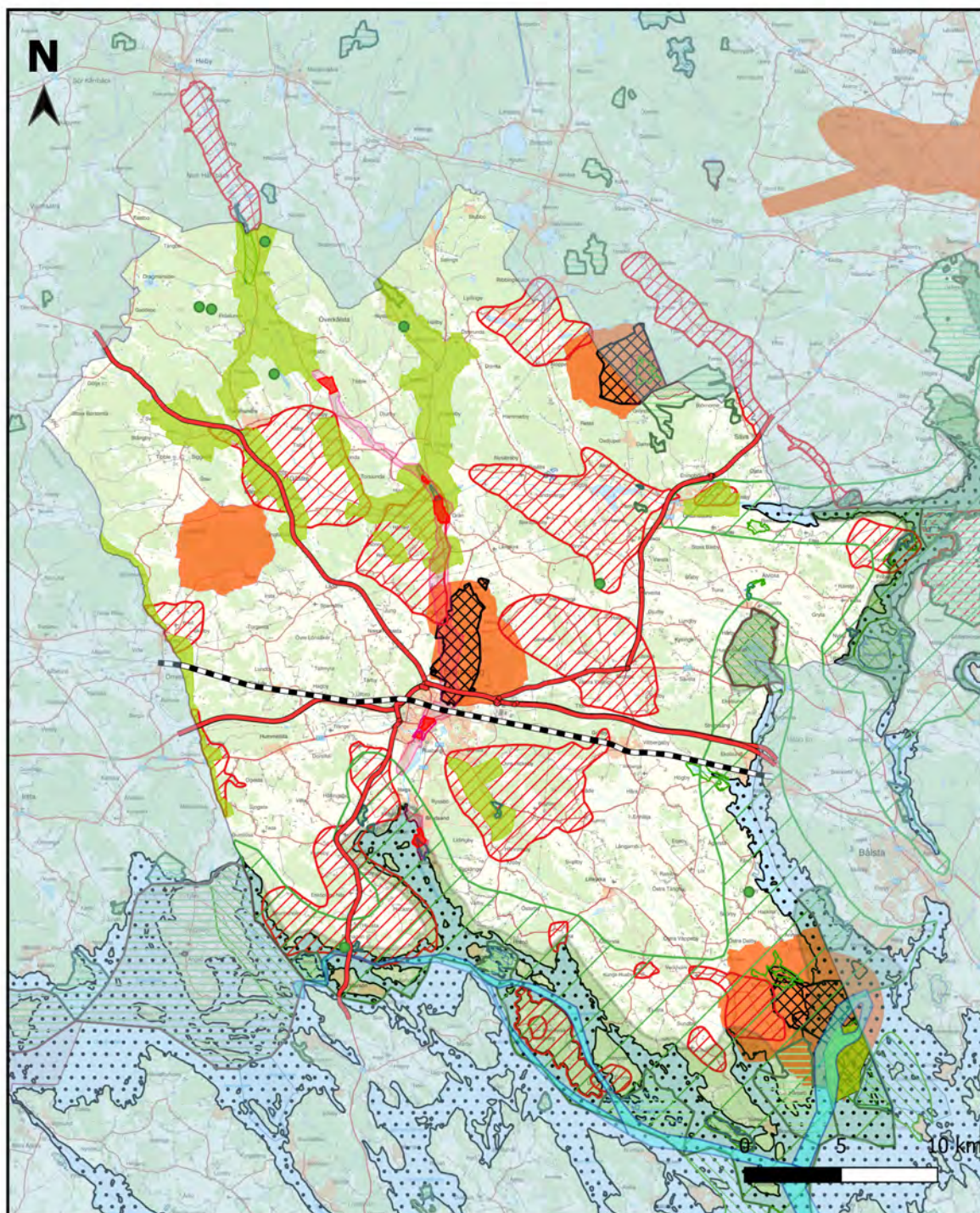
Riksintresse kommunikationer, 3 kap. 6 § Miljöbalken (1998:808)

De större vägarna inom kommunen: E18, riksväg 55 och riksväg 70 är av riksintresse. E18 ingår i det av EU utpekade Trans European Transport Network, TEN-T. Vägarna som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse för långväga transporter av såväl gods som persontransporter. Vägen förbinder Stockholm med Oslo och berör Enköpings kommun. Riksväg 55 ingår i det regionala vägnätet och förbinder Norrköping med Uppsala. Väg 70 ingår i det nationella stamvägnätet och har särskild nationell betydelse. Väg 70 är viktig för transporter från Stockholm till Dalarna och södra fjällen.

Enköpings kommun tar hänsyn till riksintressen kommunikationer vid utveckling i närområdet samt närliggande eller anslutande infrastruktur. Enköpings kommun beaktar såväl markanspråk, som påverkansområde och tillser att ingen skada sker på riksintresset. Befintlig järnväg mellan Örebro och Stockholm, Mäljarbanan, är av riksintresse. Ny bebyggelse ska inte placeras närmare än 30 meter från järnvägens spårmit.

Mälaren har allmänna farleder som passerar genom Enköpings kommun; Mälaren (farled 901), stråket in i Bålsta (farled 925) och förbi Arnöfjärden (kustled 902). Samtliga tre farleder är av riksintresse. Många fraktfartyg trafikerar farleden med hamnarna i Västerås och Köping som målpunkter. Utöver godstrafiken är även Mälaren vältrafikerad med fritidsbåtar under sommarhalvåret. I dagsläget pågår Mäljarprojektet där en breddning av farleden genomförs. För kommunen innebär detta att större lastfartyg kommer att kunna transportera sig på Mälaren.

DEL 4 - VÄRDEN OCH HÄNSYN

Hänsyn och värden

● Naturminnen	▨ Naturreservat	⋯ Riksintrasse yrkesfiske	Vattenskyddsområden
— Riksintrasse järnväg	▨ Riksintrasse rörligt friluftsliv	▨ Riksintrasse Totalförsvaret	■ Inre skyddszon
— Riksintrasse vägar	▨ Riksintrasse Mälaren	▨ Natura 2000 Habitatdirektivet	■ Yttre skyddszon
▨ Riksintrasse farled	▨ Riksintrasse kulturmiljövård	▨ Natura 2000 Fågeldirektivet	■ Lokal skyddszon
▨ Landskapsbildsskydd	▨ Riksintrasse naturvård	■ Påverkansområde Totalförsvaret	

Karta 29. Hänsyn och värden.

Hjulstabron behöver byggas om för att möjliggöra utvecklade godstransporter på Mälaren och krävs för att dra full nytta av gjorda investeringar i Södertälje sluss, farleder i Mälaren samt Västerås och Köpings hamnar. Riksintresset anses tillgodosett genom rekommendationen om oförändrad markanvändning. Om ny järnväg utvecklas ska påverkan på övriga riksintressen bedömas.

Riksintresse för kulturmiljövård, 3 kap. 6 § Miljöbalken (1998:808)

Stora delar av kommunen är kulturhistoriskt värdefulla områden av riksintresse eftersom de berättar om Sveriges historiska utveckling och framväxt. Främst återfinns dessa områden i de storskaliga jordbruksbygderna. De har attraktionskraft för turismen i kommunen och är en del av kommunens identitet.

Höga krav ska ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse för att säkerställa att riksintresseområdenas värden i stor utsträckning bibehålls. Fördjupade undersökningar kan krävas beroende på exploatering och placering, vilket ska göras tidigt i planeringsprocessen. Detta gäller även småskalig bebyggelseutveckling för att undvika kumulativa effekter på riksintresset. Undersökningarnas geografiska avgränsning kan behöva omfatta ett större område än själva planområdet. Det gäller exempelvis i Örsundsbro där område 2 och 3 ligger i direkt anslutning till riksintresseområdet. Dessa områden ligger också i anslutning till landskapsbildsskyddat område samt byggnadsminnet Salnecke slott varpå exploateringen av Örsundsbro område 2 och 3 behöver bedömas utifrån en helhet. Detta kan innebära att särskilda krav ställs på gestaltning och placering för att passa in i landskapsbild och kulturlandskapet. Följande

områden omfattas av skydd enligt riksintresse kulturmiljövård.

- Boglösa [C 56] (Boglösa och Vårfrukyrka socken)
- Bond-Arnö och Grönsöö [C 61] (Kungs-Husby och f.d. Arnö socken)
- Bred [C 53] (Breds socken)
- Eka [C 58] (Lillkyrka socken)
- Enköpings-Näs [C 57] (Enköpings-Näs, Svinnegarns, Teda och Tillinge socken)
- Fjärdhundra [C 48] (Frösthults, Simtuna och Torstuna socken)
- Gryta [C 51] (Gryta socken)
- Härkeberga och Litslena [C 54] (Härkeberga och Litslena socken)
- Härnevi [C 49] (Härnevi, Torstuna och Vårfrukyrka socken)
- Kungs-Husby [C 59] (Kungs-Husby socken)
- Sjöö [C 52] (Holms socken)
- Torsvi [C 63] (Torsvi socken)
- Veckholm [C 60] (Veckholms socken)
- Åloppe [C 47] (Nysätra och Österunda socken)
- Örsundaåns dalgång [C 50] (Biskopskulla, Fröslunda, Långtora och Nysätra socken)
- Östanbro [C 55] (Tillinge fortsätter i Västmanland nr 28)

Värdebeskrivningarna finns hos Riksantikvarieämbetet och ska användas som stöd i planärenden. Enköpings kommun följer upp förändringar i riksintresseområden i den kontinuerliga översiktsplaneringen.

Riksintresse Mälaren med öar och stränder, 4 kap. 1–2 § Miljöbalken (1998:808)

Mälaren med stränder och öar har en unik landskapstyp med mycket höga naturvärden och många naturtyper med rik biologisk mångfald. Vid Mälaren finns viktiga platser för fåglar av vilka Hjälstaviken, som också är riksintresse

naturvård, är den mest kända. Mälaronrådet har en lång historia med sjöfart, fiske och odling och landskapet är präglat av sin bebyggelsehistoria. Området är rikt på fornlämningar, hållristningar och runstenar, men även herrgårds- och slottsmiljöer. Mälarens farleder mellan Köping och Västerås samt Ytterholm till Bålsta passerar igenom kommunen. Mälaren nyttjas även flitigt för båtsport och fritidsfiske. För friluftslivet finns flera besöksmål såsom bad, gästhamnar, campingplatser och naturreservat.

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse. Inom detta område ska besöksnäringens och friluftslivets intressen särskilt beaktas. Riksintresset ska dock inte hindra utvecklingen av de befintliga tätorterna Bredsand, Haga och Örsundsbro, det lokala näringslivet eller uppförande av anläggningar för totalförsvaret. Utanför dessa områden kan enklare anläggningar kan prövas med hänsyn till riksintressets värden.

Vid några platser sammanfaller riksintresset med områden för landsbygdsutveckling i strandnära områden (LIS-områden). De anläggningar som kan godkännas inom ett LIS-område är av begränsad karaktär. Enköpings kommun bedömer att risken för att påtaglig skada på riksintresset kan ske hanteras i planeringens tidiga skede genom riskanalyser. Läs mer under *Del 2- Mark- och vattenanvändning, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*.

Inom riksintresseområden för rörligt friluftsliv och Mälaren med öar och stränder ska särskilt de strandnära rekreativområdena värnas. Strandskyddet ska respekteras då det är inom den zonen de största värden ofta finns. Åtgärder som påtagligt kan skada riksintresseområdena är åtgärder som förändrar upplevelsen av naturområdena.

Med tanke på omfattningen och storleken på riksintresseområdena kan det vara lämpligt med bebyggelse i de delar av riksintresseområdena som ligger inåt landet. Höga krav ska ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse. Riksintresset anses tillgodosett genom rekommendationen om oförändrad markanvändning.

Natura 2000-områden 4 kap. 8 § Miljöbalken samt 7 kap. 27 § Miljöbalken (1998:808)

Natura 2000 är ett nätverk av skyddsvärd natur inom EU. För varje område finns en bevarandeplan som beskriver arter, bevarandestatus och bevarandemål. Flertalet områden i kommunen är även skyddade som naturreservat och/eller sammanfaller med riksintresseområden. Bevarandeplanen är vägledande vid tillståndsprövning.

Följande Natura 2000-områden finns i Enköpings kommun:

- Bryggholmen
- Dumdal-Hjälsta
- Fageruddsåsen
- Fiskmansbo
- Fånö
- Grönsö
- Haga ekbackar
- Hemsta
- Hjälsta säteri
- Landholmarna, landholmsängarna
- Norr Björfjärden västra
- Nybylund
- Röllingen
- Tedarön
- Ulvberget
- Veckholms prästänge
- Vansjöåsen
- Hjälstaviken (fågeldirektiv och habitatdirektiv)

Förordnanden

Förordnanden påverkar möjligheten att utföra en viss åtgärd inom skyddat område. Flera av områdena som skyddas som riksintresse, har också annat skydd genom förordnanden.

Skydd genom Miljöbalken (1998:808)

Här redovisas intressen som är av särskild betydelse för samhällsutvecklingen och som ska prioriteras framför andra intressen när markanvändningsfrågor ska avgöras. Bestämmelserna betonar miljöfrågornas betydelse i planeringen samt att vi hushåller med våra mark- och vattenområden på ett långsiktigt och uthålligt sätt.

Naturreservat, 7 kap. 4 § Miljöbalken (1998:808)

Naturreservat inrättas för att skydda ett områdes naturvärden eller för att tillgodose friluftslivets intressen. Det finns 21 naturreservat i kommunen, 20 av dessa har beslutats av länsstyrelsen medan kommunens minsta naturreservat Fageruddsåsens naturreservat, är kommunalt.

Enligt ett avtal mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket kan skyddsvärd statlig mark vid tre olika skjutfält komma att ombildas till naturreservat under vissa förutsättningar. Länsstyrelsen och Upplandsstiftelsen förvaltar de flesta naturreservaten i kommunen, så att naturvärdena utvecklas och tillgängligheten för besökare ökar. Detta främjar såväl friluftsliv som turism. Flera av kommunens naturreservat är väsentliga besöksmål i regionen.

Naturminnen, 7 kap. 10 § Miljöbalken (1998:808)

Alla åtta naturminnen i kommunen avser stora, gamla eller särpräglade träd. Dessa skyddas enligt föreskrifter.

Biotopskydd, 7 kap. 11 § Miljöbalken (1998:808)

Mindre mark- och vattenområden (biotoper) som utgör livsmiljöer för hotade djur och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får förklaras som biotopskyddsområden. I Enköpings kommun finns 16 biotopskyddsområden på skogsmark varav ett delas med Västerås.

Bild. Anders Lindholm

Därutöver finns områden med generellt biotopskydd, så som alléer, stenmurar i jordbruksmark, odlingsrösen, åkerholmar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark samt källor med omgivande våtmark i jordbruksmark.

Inom biotopskyddsområde får ingen verksamhet bedrivas eller åtgärder vidtas som kan skada naturmiljön. Dispens från biotopskydd söks hos Länsstyrelsen. Vid ansökan om förhandsbesked på områden som omfattas av biotopskydd ska dispenskravet vara tillgodosett innan ansökan lämnas in till kommunen. Biotopskyddade områden behöver oftast inventeras i samband med detaljplanering.

Strandskydd, 7 kap. 13 § Miljöbalken (1998:808)

Tack vare strandskyddet kan vi promenera, bada, fiska, åka skridskor och stanna vid stranden med båt. Strandskyddet gör också att djur och växter kan fortsätta leva i sin miljö. Strandskyddet gäller vanligtvis 100 meter från strandkanten, men kan på vissa platser är det utökat till 300 meter, vilket gjorts för Mälaren, Alstasjön och Örsundaån. Kommunen får besluta om att ge dispens från strandskyddet i ett område eller upphäva det i detaljplaner.

Landskapsbildsskydd

I Enköpings kommun finns fem områden med landskapsbildsskydd: fjärdhundraområdet, Gåsholmarna, Hemsta-Rickebydalen, Örsundaåns mynning och Sagåns dalgång. Dessa skyddas för sina särskilt visuellt tilltalande landskap. Alla områden har egna beskrivningar om värden och vilka regler som gäller. Generellt för alla fem områden är att det är känsligt att uppföra nya byggnader eller verksamheter men även annan typ av exploatering som schaktning, ledningsdragning, skogsodling, solenergianläggningar eller förändra byggnaders

utformning som kan påverka landskapsbilden. Åtgärder inom jordbruket ska särskilt beaktas vid ny- och ombyggnationer. Tillstånd för att bygga här söks hos Länsstyrelsen.

Kommunens inställning är att vi ska hushålla med de områden som skyddas med landskapsbildsskydd på grund av deras natur- och kulturvärden. De kumulativa effekterna av ny- och ombyggnationerna blir särskilt viktiga aspekter att bedöma här.

De landskapsbildsskyddade områden som ligger i anslutning till områden med förändrad markanvändning är fjärdhundraområdet och Örsundaåns mynning. Landskapsbildsskyddet för fjärdhundraområdet innefattar en del av tätorten, men ingen ny exploatering ska ske där tätorten och skyddsområden sammanfaller. Örsundaån ligger helt, delvis eller i anslutning till flera områden som skyddas genom lagstiftning. Värden i dessa områden ska beaktas tidigt i planeringsprocessen så de inte påtagligt skadas. Även de områden som föreslås ändra sin markanvändning, men som inte ligger inom skyddade områden, ska värderas utifrån om de påverkar skyddsvärda områden, på vilket sätt och om det finns förebyggande åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa att ingen påtaglig skada sker. Till viss del sammanfaller dessa områden med annat skydd som bedöms komplettera och stärka varandra.

DEL 4 - VÄRDEN OCH HÄNSYN

Bild. Anders Lindholm

Stora opåverkade områden

I de mer tätbefolkade delarna av landet är det särskilt angeläget att hushålla med stora, sammanhängande områden som saknar storskalig exploatering. Syftet med dessa områden är att bevara förhållandevis oexploaterade områden fria från storskaliga exploateringar. Här kan landskapskaraktären behållas och områden kan fortsätta att leverera olika ekosystemtjänster för såväl areella näringar som för friluftslivet och biologisk mångfald. I dessa områden finns förutsättningar att uppleva tystnad och det naturligt ostörda nattmörkrets stjärnhimmel någorlunda fri från ljusföroreningar.

Storskaliga exploateringar ska undvikas, enstaka nya bostadshus där övriga planeringsprinciper följs kan tillkomma men grupper av nya bostadshus är olämpligt.

1. Skogsområde norr om Strömsäng, väst Kobyslätten

Ett för Enköping relativt stort skogsområde. Storskaligt skogsbruk påverkar områdets karaktär och reducerar de ekologiska värdena men området är inte påverkat av storskalig exploatering av annat slag. Inslag av skogliga våtmarker, delvis kraftigt påverkade av dikning.

2. Skogsområde norr om Karleby och Ådalen

Området utgörs av tre skogsområden delade och avgränsade av småskaliga odlingsdalgångar. Spridd bebyggelse kring odlingsbygderna. Upplandsleden slingrar sig genom två av skogsområdena. Skattmansöadalen dalgång med naturreservatet Skattmansöadalen är ett omtyckt besöksmål. I skogarna finns inslag av torvmarker, bland annat skvattramstallmossar.

3. Skogsområde mellan Ådalen i väster och Skattmansöån i öster.

Ett skogsområde med några nyckelbiotoper

och ett biotopskyddat område. Hus ligger endast i områdets utkant mot jordbruksmarkerna och därmed nära de vägar som avgränsar området. Upplandsleden passerar genom områdets östra del. Det finns idag inget exploateringshot som kan förändra områdets karaktär.

4. Skogsområde mellan Mörtsjön, Strandsjön och Ryssjön

Skogsområdet utgörs av en mosaik av olika skogstyper, skvattramstallmossar, mindre åkertegar, Oxsjön och kommunens enda tjärn, Igelsjön. Utanför området ligger flera fritidshusområden kring närliggande sjöar. Storskalig verksamhet som riskerar att förändra områdets karaktär är inte lämplig, däremot kan viss bebyggelse tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse utan att områdets ostördhet påverkas nämnvärt.

5. Skogsområde mellan Lillån i väster till Focksta naturreservat i öster

Del av det största skogsområdet som delvis ligger inom kommunens gränser. Området har flera delar med höga ekologiska naturvärden och kulturhistoriska värden bl. a. stenåldersboplatser. Den storskaliga kraftledningen som delar området bedöms inte påverka helhetsintrycket av ett stort opåverkat område.

I öster är delar av de ekologiskt värdefulla skogsmiljöerna skyddade i Focksta naturreservat och Natura 2000-området Degermossen. Inom Skogstibble skjutfält som ligger strax utanför området finns skogsmiljöer med lika höga naturvärden eftersom skogen inte omfattas av rationellt skogsbruk. Verksamheten inom skjutfältet gynnar de skogliga naturvärdena och medför ingen negativ påverkan på det stora opåverkade områdets ekologiska värden.

DEL 4 - VÄRDEN OCH HÄNSYN

Karta 30, Stora opåverkade områden.

6. Rydaslätten

Rydaslätten är ett värdefullt landskap som breder ut sig vid Örsundaåns dalgång. Det är ett vidsträckt storskaligt odlingslandskap med speciella naturvärden som rastlokal för olika fågelarter. Slättens upplevelsevärden förstärks av de utblickar som erbjuds från områdets vägar och från naturreservaten Vånsjöåsen och Torslundagropen strax väster om området. Rydaslättns värden som opåverkat område bedöms inte påverkas av verksamheten vid Långtora flygfält eller den begränsade bebyggelsen i kanten av slätten.

7. Lårstaviken och Sjöhalvön

Ekoln och Lårstaviken har höga friluftslivsvärden, med sommarens båtliv och långfärdsskridskoaktiviteter vintertid. Inom området ligger flera kulturhistoriskt värdefulla herrgårdslandskap med såväl kultur- som naturvärden. Enstaka tillkommande bebyggelse skulle inte ändra karaktären på området nämnvärt.

8. Herrgårdslandskapet väster om Enköpings-Näs

Området är ett småskaligt odlingslandskap präglat av herrgårdsmiljöer. Stora delar av området är utpekade som riksintresse eller regionalt intresse kulturmiljövård. Sagåns strand och nästan hela sträckan från Sagåns mynning till Hjulstafjärden är oexploaterad och saknar bebyggelse.

Tedaröns naturreservat har höga naturvärden och det skulle vara önskvärt att göra ön mer tillgänglig för besökare. Väster om området ligger Ängsö naturreservat i Västerås kommun. Även det området är präglat av herrgårdslandskapet och saknar på samma sätt storskalig exploatering. Med beaktande av områdets kulturvärden skulle en småskalig förändring av området, exempelvis genom nya enstaka bostadshus, inte påverka områdets värden.

9. Svinnegarnsviken

Svinnegarnsvikens södra del är en oexploaterad del av Mälaren i närheten av Enköpings tätort. För tätortens båtliv är Svinnegarnsviken hemmavattnet och även vintertid erbjuder viken friluftsmöjligheter på isen. Herrgårdslandskapet på Enköpingsnähälvo har höga kulturhistoriska värden och ingår i riksintresseområde för kulturmiljövården. Här finns också höga naturvärden kopplade till ädellövträd. Utöver ett fåtal fritidshus finns få byggnader. Farleden som passerar södra delen av området påverkar inte områdets karaktär av opåverkad vattenvidd.

10. Mälarfjärdarna söder om Trögden, Arnö, Veckholms Prästholme och Bastlagnö

Från Bryggholmen via Arnö, Ekaviken och Grönsö vidare till Härjarö och utanförliggande fjärdar finns ett stort område som domineras av Mälarens stora vattenytor och vars stränder är förhållandevis oexploaterade. Detta område motsvarar tydligt lagstiftningens intentioner om att hushålla med naturresursen stora opåverkade mark- och vattenområden. Området är ett riksintresseområde för friluftslivet och har höga naturvärden. Arnö med omgivande vattenytor kan upplevas som tämligen opåverkat av storskalig exploatering. Befintlig bebyggelse och eventuell tillkommande anläggningar inom utpekade LIS-område behöver inte förändra upplevelsen av Arnö som en oexploaterad ö. Genom fjärden passerar farleden vars påverkan på ostördheten består av ett fåtal fartygspassager per dygn. Här finns höga upplevelsevärden för båtlivet och höga ornitologiska värden med många par fiskgjuse. Med vattenytor och småöar inom angränsande kommuner finns här i centrala delen av Mälaren stora upplevelsevärden. I anslutning till Mälaren ligger flera naturreservat med såväl höga naturvärden som friluftslivsvärden.

11. Mälarnära områden mellan Sisshammarsviken och Hacksta

Området utgörs av bygderna som gränsar till Ekolsundsviken i öster. Här ligger bebyggelsen tämligen glest med spridda byar och gårdar. I första hand är det upplevelsen av Ekolsundsvikens stora öppna vattenyta, med obetydligt exploaterade stränder som är den väsentliga resursen som ska värnas om. Upplevelsevärdena fortsätter även söderut mot Björkfjärdarna, men med ett avbrott vid Veckholms skjutfält.

Skydd genom Kulturmiljölagen (1998:95)

Genom kulturmiljölagen skyddas blanda annat värdefulla byggnader, fornlämningar, fornyfynd, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål.

Fornminnen, 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950)

I Enköpings kommun finns många fornminnen, spridda över landskapet. Det kan även finnas fornlämningar som inte ännu är registrerade. Länsstyrelsen behöver därför kontaktas inför eller under många byggnads- och anläggningsprojekt. Alla maskiningrepp och byggnationer i anslutning till fornlämning ska tillståndsprövas av Länsstyrelsen. Om fornlämning påträffas vid grävning ska Länsstyrelsen kontaktas.

Byggnadsminnen, 3 kap. Kulturmiljölagen (1988:950)

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. Syftet är att bevara spår av historien som är av stor betydelse för förståelsen av dagens och morgondagens samhälle samt att garantera människors rätt till en viktig del av kulturarvet. Länsstyrelsen tillståndsprövar ändring av byggnadsminnen. I Enköpings kommun finns ett antal byggnadsminnen:

Foto. Anna Hallberg

Salnecke slott, Utö hus, Gryta majorsboställe, Kvekgården, Härnevi kvarn och såg, Grönsöö slott, Veckholms gamla prästgård, Ekolsunds slott och värdshus och Sjöo slott. Det pågår ett arbete med att skydda Drömparken i Enköpings stad som byggnadsminne.

Kyrkor, kyrkomiljöer, 4 kap. Kulturmiljölagen (1988:950)

Samtliga kyrkor och kyrkogårdar inom Svenska kyrkans förvaltning med tillhörande byggnader, som tillkommit före år 1940, omfattas av lagens skydd och får inte ändras på något väsentligt sätt utan Länsstyrelsens tillstånd. Yngre kyrkor och begravningsplatser omfattas även de av lagens skydd men dessa väljs ut av riksantikvarieämbetet.

Övriga förordnanden

Vägar, 47 §, Väglag (1971:948)

Inom ett avstånd på minst 12 meter från ett vägområde krävs Länsstyrelsens tillstånd för att uppföra byggnader, göra tillbyggnader, utföra andra anläggningar eller vidta andra sådana åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Länsstyrelsen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten,

föreskriva att avståndet ökas, dock högst till 50 meter. Följande avstånd gäller för vägar inom Enköpings kommun:

- E 18 - 50 meter
- Riksväg 55 och riksväg 70 - 30 meter
- Övriga allmänna vägar - 12 meter

Skyddsområde för vattentäkt

Det finns fyra kommunala vattentäkter där dricksvatten tas upp. För att skydda dricksvattnet från föroreningar finns instiftade vattenskyddsområden.

Areella näringar

Vi har en lång tradition av lantbruk som format kommunens kulturlandskap. Jordbruket bidrar till en levande och attraktiv landsbygd samtidigt som det är en livsviktig försörjning. Skogsbruket bidrar med bland annat virke och biobränsle.

Jordbruk

Enköping är historiskt en viktig lantbrukskommun med lantbruk som haft goda förutsättningar att följa med i 1900-talets rationaliseringar mot ett storskaligt jordbruk med ökad avkastning. Antalet lantbrukare har minskat medan verksamheterna och gårdarna har blivit större. Samma utveckling kan man se inom skogsbruket. Två procent av landets totala åkerareal finns i Enköpings kommun och vår kommun har näst störst areal åkermark i hela landet efter Gotland. Ungefär 46 procent av kommunens yta utgörs av åkermark.

Av kommunens arbetstillfällen finns en hög andel inom jord-, skogsbruk eller fiske i jämförelse med resten av riket. Det är vanligt att dagens jordbrukare bedriver sitt jordbruk i kombination med andra typer av näringsverksamhet till exempel

hästverksamhet, gårdsbutiker, lokalproducerad mat, hantverk och energiproduktion eller inom bygg- och hantverkssektorn. Lantbruket och småföretagandet är viktigt för att hålla landsbygden levande och för att skapa möjligheter till arbetstillfällen utanför tätorterna.

Förutsättningar för att bedriva och utveckla areella näringar är en betydande parameter för landsbygdens utveckling och därför tar vi hänsyn till de markanspråk som lantbruket behöver. Kommunen arbetar också genom näringslivssatsningar för att stärka det lokala näringslivets utvecklingsmöjligheter samt stödja nyetablering av företag.

Kommunens betydelse för livsmedelsproduktionen förstärks än mer genom att produktionen sker mitt i en befolkningstät region. Genom våra stora arealer åkermark bidrar kommunens lantbruk till att öka den svenska självförsörjandegraden på spannmål. Det innebär att vi i den fysiska planeringen har ett stort ansvar att värna jordbruksmarken för att det fortsatt ska vara så. Klimatförändringarnas påverkan på den globala produktionen av livsmedel kan innebära att det svenska lantbruket får en allt mer betydande roll, vilket också betonas i den nationella livsmedelsstrategin.

Jordbruksmark är dessutom värdefull av fler anledningar än enbart livsmedelsförsörjning och odling av energigrödor. Lantbruket förvaltar och utvecklar både natur- och kulturvärden och bidrar med värden knutna till en rad olika ekosystemtjänster. En levande lantbruksnäring är en avgörande förutsättning för att bibehålla kulturlandskapet.

Förutsättningarna för fortsatt och ökad efterfrågan på jordbruksprodukter från kommunens jordbruksmark bedöms vara goda.

DEL 4 - VÄRDEN OCH HÄNSYN

Under senare decennier har många djurhållare avslutat sin verksamhet, och betesmarkerna har därför tagits ur produktion. Enköpings lantbrukare bedöms ändå ha bättre förutsättningar för att fortsätta med djurhållning jämfört med i många andra delar av landet. Närheten till en stor marknad i Stockholm – Mälardalsregionen som efterfrågar lokalproducerade livsmedel av god kvalitet är en konkurrensfördel.

Planeringsprinciper

- Byggnad på och ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark får endast ske om det är förenligt med miljöbalkens 3 kap 4 §. För jord- och skogsbruk och jämförbara näringar som bedrivs aktivt på landsbygden gäller vissa särbestämmelser för byggande utanför detaljplanerat område. Ny- och tillbyggnad av ekonomibyggnader som direkt ska användas i näringen kräver som regel endast bygglov om det är fråga om inredande eller ianspråktagande för ett väsentligt nytt ändamål.
- Utveckling av infrastruktur ska beakta jordbrukets möjligheter att bedriva verksamhet, exempelvis möjliggöra framkomlighet för dess fordon.
- I jordbrukslandskapet ska skyddszoner längs vattendrag och småbiotoper tillämpas.

- Fragmentering av sammanhängande jordbruksmark ska undvikas i all fysisk planering för att underlätta för ett rationellt jordbruk.

Skogsbruk

Skogsbruket har en viktig del i omställningen till fossilfria bränslen. En majoritet av skogen som finns inom kommunens gränser ägs av privatpersoner och kommunen har därför inte rådighet över hur de markerna brukas. Kommunen uppmuntrar dock till en skötsel som kan gynna natur- och rekreationsvärden samt andra skogliga ekosystemtjänster. Kommunens egen skogsmark ligger i huvudsak tätortsnära och där sköts skogen med många värden och funktioner i åtanke, varför plock- och luckhuggning föredras framför kalhyggesbruk. För lantbrukarna och skogsbruket i Uppsala län kommer klimatförändringarna med stor sannolikhet att leda till förändrade förutsättningar både för växt- och djurproduktion och de kommer sannolikt att behöva göra anpassningsåtgärder i sin nuvarande verksamhet.

Planeringsprinciper

- Skogsmark med betydelse för skogsnäringen ska skyddas så att möjligheterna att bedriva rationellt skogsbruk inte försvåras.
- Kommunen ska sköta det egna skogsinnehavet med fokus på att utveckla friluftslivs- och naturvärden.

Bild. Ulrika Ornbrant

DEL 4 - VÄRDEN OCH HÄNSYN

Bild. Anders Lindholm

Del 5 - Genomförande

När översiktsplanen är antagen fortsätter arbetet med den kontinuerliga översiktsplaneringen. Arbetet med att följa upp och utvärdera översiktsplanens genomförande kommer att utvecklas under planeringsperioden.

Genomföra och använda översiktsplanen

När översiktsplanen är antagen utgör den ett viktigt verktyg för att utveckla kommunens fysiska miljö. Översiktsplanens innehåll är vägledande för samhällsplaneringen i alla skeden. Den utveckling som beskrivs i översiktsplanen är en sammanvägning av olika intressen och en avvägning kring vad som är önskvärt utifrån rådande förutsättningar. För att planen ska få kraft att genomföras krävs att ställningstaganden och principer genomsyrar kommande planeringsprocesser och att de åtgärder som ska genomföras får genomslag i budgetarbetet. Genom en bred samverkan under framtagandet av planen säkerställs kännedom, ansvar och delaktighet inför kommande processer.

Nästa skede i planeringsprocessen innebär detaljplaneläggning av nya bostads- och verksamhetsområden. För större och komplexare bostads- eller verksamhetsområden kan detaljplaner föregås av ett programskede. I vissa fall är kommunen markägare och kan styra när en sådan process ska sättas igång och i andra fall är det privata markägare som äger frågan. Det innebär att kommunen kommer behöva ta ställning till olika projekts prioritet löpande.

I översiktsplanen finns uttalad prioriteringsordning för utbyggnad i respektive ort. Däremot finns ingen sammanvägd prioriteringsordning orterna emellan. Kommunen ser därför ett behov av en utbyggnadsplan. Utbyggnadsplanen skulle ha en viktig roll när det kommer till att genomföra och använda översiktsplanen. Den skulle kunna fungera som genomförandestrategi. Utbyggnadsplanen skulle med fördel kunna innehålla en gemensam prioriteringsordning för såväl översiktsplanens genomförande som genomförande av den fördjupade översiktsplanen för Enköpings stad.

För att utbyggnadsplanen ska vara realistisk och genomförbar krävs att den är tydligt sammankopplad med kommunens lokalförsörjning och investeringsbudget. För att utbyggnadsplanen ska vara ett levande dokument och kunna ses över kontinuerligt bedöms den behöva vara ett fristående dokument.

Uppföljning och utvärdering

Under planperioden följer vi upp översiktsplanens genomförande. Indikatorer och rutiner för uppföljning och utvärdering ska arbetas fram. Översiktsplanens uppföljning ska synkas med den kommunövergripande uppföljningen.

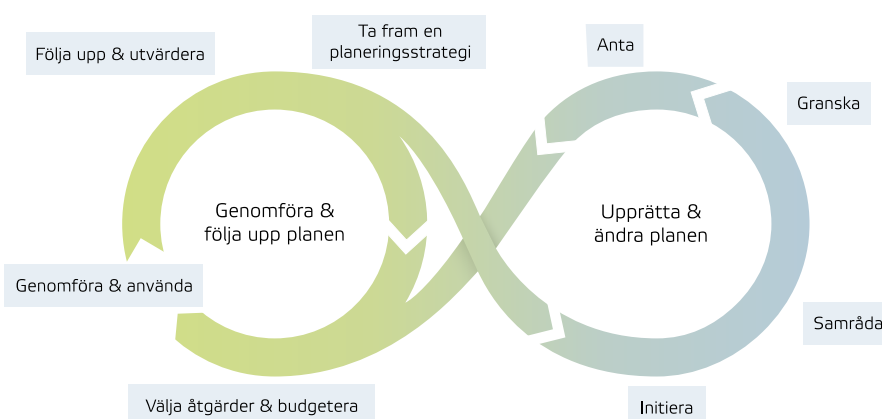
Vi bör följa upp förhandsbesked och detaljplaner på landsbygden samt i tätorterna och utvärdera hur väl planeringsprinciperna fungerar i lokaliseringsprövningen. Kommunen kan också följa upp hur kollektivtrafiken utvecklas i relation till bebyggelseutveckling, utvecklingen av gång- och cykelvägar samt analyser om tillgång till grönytor för olika grupper i samhället. En utvärdering av kumulativa effekter bör också ingå i uppföljningen av översiktsplanens genomförande. Enskilda åtgärder eller händelser kan tillsammans samverka för att förstärka eller motverka översiktsplanens mål. I bästa fall kan synergieffekter uppstå.

Kontinuerlig översiktsplanering

För att säkerställa en bättre kontinuitet i den översiktliga planeringen ska alla kommuner anta en planeringsstrategi senast två år efter ordinarie val. Planeringsstrategin beskriver hur kommunen tar ställning till ändrade planeringsförutsättningar, översiktsplanens aktualitet och hur kommunen ska arbeta med den översiktliga strategiska planeringen. Planeringsstrategin blir därför ytterligare ett verktyg för att stämma av hur väl översiktsplanen stämmer med såväl politisk inriktning men också omvärldens utveckling och hur användbar översiktsplanen är i samhällsplaneringen.

Under planperioden fördjupar kommunen arbetet med en digital översiktsplan. Det handlar om att i första hand tillgängliggöra materialet i ÖP2040 digitalt, och att utveckla en karttjänst där markanvändning och planeringsunderlag kan visas digitalt. Den digitala översiktsplanen kommer att innehålla ett utökad kartmaterial med större möjlighet för användaren att välja ut underlag utifrån intresse och syfte.

Nästa steg blir att revidera den fördjupade översiktsplanen för Enköpings stad och att lägga in den som en del i den kommunövergripande översiktsplanen så att kommunen endast har en översiktsplan.

Figur 7. Boverkets modell över olika moment i den kontinuerliga översiktsplaneringen.

Begrepp och referenser

Begrepp

Barriär - Hinder i ett annars fungerande system. Biotop - En biologisk term för en typ av omgivning, med naturliga gränser, där vissa växt- eller djursamhällen hör hemma.

Blågröna stråk – områden där vatten och gröna områden binds samman, genom exempelvis strandpromenader.

Bygglövsprövning - Det skede när en ansökan om bygglov granskas av kommunens handläggare, som utifrån det avgör om bygglovet kan beviljas.

Dagvattenhantering - Hantering som bromsar upp och reducerar dagvattenavrinningen från våra samhällen. Detta minskar risken för skador vid översvämningar och minskar utsläppen av dagvattenföroreningar till våra vattendrag, som Mälaren och Enköpingsån.

Detaljplan - En detaljplan är ett dokument inom fysisk planering i Sverige och anger hur ett begränsat område i en kommun skall bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas. Digitalisering - Omvandling från analog till digital presentation av information.

Ekologisk hållbarhet – jordens ekosystem och hur väl de fungerar samt påverkan på människans hälsa.

Ekonomisk hållbarhet – hur vi hushåller med resurser samt hur ekonomisk tillväxt påverkar eller kan användas som ett verktyg för att främja eller hämma en hållbar utveckling.

Ekosystemtjänster - Begreppet används för att visa den nytta som människan får från naturens arbete. Pollinering, naturlig vattenreglering och naturupplevelser är några exempel.

Exploatering - Att utveckla ett markområde eller en fastighet, antingen genom att bygga nytt på tom mark, eller att förnya och bygga om i redan befintlig bebyggelse.

Fornlämningar - Spår efter mänsklig verksamhet. De kan till exempel utgöras av boplatser, gravfält, gruvor, kvarnar, kulturlager i medeltida städer.

Fördjupad översiktsplan – en fördjupning av ett begränsat område eller en speciell sakfråga. Tillägg till kommunens översiktsplan.

Förhandsbesked – besked om en plats är möjlig att bebygga med det som önskas.

Förtätning – utbyggnation eller nybyggnation inom befintlig bebyggelse.

Grönstruktur - Ekologiska nätverk med olika livsmiljöer för olika arter. De utformas, brukas och förvaltas så att biologisk mångfald kan bevaras och för att ekosystemtjänster kan främjas. Grönstruktur som begrepp har sitt ursprung i samhällsplaneringens utveckling i Sveriges. I spåren av en fortlöpande urbanisering började man se växtligheten i städerna som ett sammanhängande mönster. Det planerade gröna gick från att bestå av isolerade företeelser i städerna, som en stadspark och enskilda trädgårdar, till att bli ett grönt nätverk, en grönstruktur.

Grönstråk - Långsträckt zon av park- eller naturmark eller annan typ av grönska som knyter ihop grönområden och natur till en sammanhängande struktur.

Hållbar utveckling - Begrepp som slog igenom i samband med Brundtlandrapporten 1987. Målet är att människans liv skall kunna genomlevas på en planet med begränsade resurser. Begreppet utgörs av delarna ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

Hållbara transporter - Hit räknas gång, cykel och kollektivtrafik

Järnvägsreservat - En sträcka mark som är reserverad för ett eventuellt framtida behov av att bygga järnvägsförbindelse.

Kulturmiljö - En miljö som påverkats och formats av mänsklig aktivitet och som därigenom berättar om människors liv.

Kärnvärden - Grundstenar och de mest väsentliga aspekterna på en plats eller inom en organisation.

Lokaliseringsprövning - en bedömning om marken är lämplig för den åtgärd som bygglovsansökan eller ansökan om förhandsbesked avser.

Lågpunkt - Ett område som vid ett kraftigt regn skulle kunna bli vattenfyllt, då marken ligger lägre än omgivande mark
Markavvattningsföretag - En samfällighet där markägare har gått ihop för att torrlägga ett område. Oftast för att få mer odlingsbar mark.

Mobilitet - Begrepp inom transportsektorn som syftar till rörlighet.

Mobility management - Ett koncept för att främja hållbara transporter och påverka bilanvändningen genom att förändra resenärers attityder och beteenden.

Målpunkt - Plats som lockar till sig människor. Exempelvis en badplats eller en park.

Mångfald - Att värna om alla människor oavsett hudfärg, sexuell läggning eller socioekonomisk status ska ha möjlighet och rätt att vara en del av samhället.

Nyttotrafik - Den trafik som inte utgörs av personresor, t.ex. serviceresor och godsleveranser.

Oskyddade trafikanter - Hit räknas gående, mopedister och cyklister. De är, i och med avsaknaden av bilens skyddande hölje, avsevärt mer utsatta än trafikanterna i större fordon.

Planbesked - Är ett beslut som anger att en viss plats ska detaljplanläggas.

Planläggning - Planerar användningen av marken för olika ändamål. I en plan reserverar man mark för bland annat vägar, boende, handel, industri, rekreationsområden.

Recipient - Exempel på en recipient är Mälaren och även Enköpingsån. Det är platsen dit vattnet, oftast dagvatten, eller renat avloppsvatten, slutligen rinner. (Se dagvatten)

Segregation - Innebär att grupper av människor med liknande förutsättning eller bakgrund bor uppdelat i samma stad.

Skyfall - Intensiv och hög nederbörd som faller på kort tid.

Social hållbarhet – hur individen eller grupper behov kring välbefinnande, rättvisa, rättigheter eller möjlighet att påverka sin livssituation.

Tillväxt - Tillväxt i en kommun sker genom fler invånare eller nya företagsetableringar, vilket ökar det ekonomiska underlaget i kommunen.

Trafikslag - Olika typer av transportmedel så som vägtrafik, järnvägstrafik och sjöfart.

Transportsystem - System för att på ett smidigt sätt förflytta sig en längre sträcka.

Urbanisering - En folkförflyttning från landsbygd till stadsområden.

Utomhuspedagogik - Skolundervisning i utomhusmiljö.

Verksamhetsområde - Ett område som är särskilt avsatt för verksamheter att etablera sig eller där verksamheter redan är etablerade.

Värmebölja – längre period med hög dagstemperatur.

Förteckningar

Bilagor

Bilaga 1 Hållbarhetsbedömning inkl. MKB.

Kartor

Karta 1. Avgränsning för översiktsplanen. (Sida 13).

Karta 2. Utvecklingsinriktning i Enköpings kommun. (Sida 23)

Karta 3. Mark- och vattenanvändning i Enköpings kommun. (Sida 34)

Karta 4. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Fjärdhundra. (Sida 39)

Karta 5. Mark- och vattenanvändningskarta för Fjärdhundra tätort. (Sida 40)

Karta 6. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Grillby tätort. (Sida 45)

Karta 7. Mark- och vattenanvändningskarta för Grillby tätort. (Sida 46)

Karta 8. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Hummelsta tätort. (Sida 52)

Karta 9. Mark- och vattenanvändningskarta för Hummelsta tätort. (Sida 54)

Karta 10. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Lillkyrka tätort. (Sida 61)

Karta 11. Mark- och vattenanvändningskarta för Lillkyrka tätort. (Sida 62)

Karta 12. Mark- och vattenanvändningskarta för Skolsta tätort. (Sida 66)

Karta 13. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet. i Skolsta tätort. (Sida 69)

Karta 14. Områden med risk för förorenad mark och översvämning i Örsundsbro. (Sida 72)

Karta 15. Värden och hänsynsområden i Örsundsbro. (Sida 74)

Karta 16. Mark- och vattenanvändningskarta för Örsundsbro tätort. (Sida 76)

Karta 17. Karta över möjliga länkar för förstärkt grönstruktur och felande länkar i gång- och cykelnätet i Örsundsbro tätort. (Sida 80)

Karta 18. Kommunens fem utpekade LIS-områden och de riksintressen som dessa berörs av. (Sida 89)

Karta 19. LIS-område 1. Koffsan med badplats och bryggor. (Sida 90)

Karta 20. LIS-område 2. Österby brygga. (Sida 91)

Karta 21. LIS-område 3. Färjeläget på Arnö. (Sida 91)

Karta 22. LIS-område 4. Nylada. (Sida 92)

Karta 23. LIS-område 5. Alstabadet. (Sida 92)

Karta 24. Utveckling av transportinfrastruktur längs viktiga stråk. (Sida 105)

Karta 25. Natur och friluftsliv i Enköpings kommun. (Sida 117)

Karta 26. Vattenstatus i Enköpings kommun. (Sida 131)

Karta 27. Områden med risk för översvämning. (Sida 135)

Karta 28. Områden med risk för ras, skred eller erosion. (Sida 139)

Karta 29. Hänsyn och värden. (Sida 145)

Karta 30. Stora opåverkade områden. (Sida 152)

Referenser

Kommunala planer och program

Samtliga finns att läsa här på kommunens webbsida, författningssamling.

Författningssamling – Enköpings kommun (enkoping.se)

- Aktualitetsprövning av översiktsplan 2030, antagen av kommunfullmäktige 2019.
- Översiktsplan för Enköpings kommun, antagen av kommunfullmäktige 2014.
- Kommunfullmäktiges långsiktiga plan 2020-2023.
- Enköpings kommuns hållbarhetslöften för klimat och energi, 2019-2022.
- Klimatneutrala Enköping 2030, samarbetsprojekt, 2021.
- Bostadsförsörjningsprogrammet med underlag, antagen av kommunfullmäktige 2023.
- Näringslivsprogram, antagen av kommunfullmäktige 2023.
- Policy för lokalförsörjning, antagen av kommunfullmäktige 2018.
- Nämndernas lokalbehovsplaner.
- Vatten- och avloppsplan för Enköpings kommun, antagen av kommunfullmäktige

- 2015.
- Dagvattenplan - Principer för ett långsiktig hållbart dagvattenarbete för Enköpings kommun, antagen av kommunfullmäktige 2020.
- Vattenplan för Enköpings kommun - Vägen till god vattenstatus, antagen av kommunfullmäktige 2021.
- Avfallsplanen 2020-2030 - Vafabmiljö Kommunalförbund (vafabmiljo.se)
- Trygghets och säkerhetspolicy.
- Gång- och cykelplan, antagen av kommunfullmäktige 2020.
- Trafikstrategi, antagen av kommunfullmäktige 2017.
- Parkeringspolicy, antagen av kommunfullmäktige 2017.
- Handlingsprogram för räddningstjänsten 2019-2022
- Lokala hälsoskyddsföreskrifter i Enköpings kommun, antagen av kommunfullmäktige 2007.
- Idrottspolitiska programmet, antagen av kommunfullmäktige 2017.
- Kulturpolitiska programmet, antagen av kommunfullmäktige 2017.
- Gemensam utvecklingsplan för Enköping, Eskilstuna, Strängnäs och Västerås, 2020.

Undersökningar

- Undersökning kring ungas bostadssituation i Enköpings kommun 2022, framtagen av Origo Group i samverkan med Enköping kommun, januari 2023
- Enköping kommun, befolkningsundersökning, framtagen av Origo Group i samverkan med Enköping kommun, maj 2023.

Lagstiftning och förordningar

- Plan och bygglag (2010:900).
- Plan- och bygglag (1987:10).
- Miljöbalk (1998:808).

- Lag (1988:950) om kulturminnen m.m.
- Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.
- Lag (2000:1383) om kommunens bostadsförsörjningsansvar.
- EU:s ramdirektiv för vatten, (2000).
- Vattenförvaltningsförordning (2004:660)
- Luftkvalitetsförordningen (2010:477)
- Förordning (2004:675) om omgivningsbullen
- Strålsäkerhetsmyndigheten, (2009) Strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält.

Rapporter, webbsidor och kartreferenser

- Agenda 2030 (2023), Globala målen.
- Boverket (2014). Sambandet mellan det regionala tillväxtarbetet och kommunernas översiktsplanering, 2014:15.
- Boverket (2020). Barnkonventionen i fysisk planering och stadsutveckling – Kartläggning och analys, 2020:24.
- Boverket (2023), ÖP-modellen.
- Boverket (2023). Hållbar utveckling genom fysisk planering.
- Boverket (2023). Tillsynsvägledning mellankommunal samordning
- Eriksson, C. (2018) Livsmedelsproduktion ur ett beredskapsperspektiv. Sårbarheter och lösningar för ökad resiliens.
- Folkhälsomyndigheten (2022). Tillsammans för en god och jämlik hälsa inom en generation.
- Folkhälsomyndigheten (2023). Nationella folkhälsomål och målområden.
- Jordbruksverket (2015), Jordbruksmarkens värden.
- Jordbruksverket (2015), Kommunens arbete med jordbruksmarkens värden - ett stödverktyg.

- Länsstyrelsen i Uppsala (2022) När vi miljömålen?
- Länsstyrelsen i Uppsala län (2014). Regional klimatanpassningsplan i Uppsala län.
- Länsstyrelsen i Uppsala län (2019). Grön infrastruktur i Uppsala län.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, Jordbruksmark i prövning och planering (storymap).
- Länsstyrelsen i Uppsala län. (2019). Tillsammans för ett fossilfritt Uppsala län - Klimat- och energistrategi.
- Länsstyrelsen i Uppsala. Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen – underlag för översiktsplanering i Uppsala län.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Framtidsklimat i Uppsala län.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för att nå miljömålen.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Karttjänster och Geodata - GIS.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Livsmedelsstrategi.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Regional klimatanpassningsplan (storymap).
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Risk och sårbarhetsanalys.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Besöksmål och naturreservat.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Underlag för mark- och vattenanvändning i Uppsala län. Grön infrastruktur (webbgis).
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen. Färdplan för ett hållbart län.
- Länsstyrelsen i Uppsala, (2019). Tillsammans för ett fossilfritt Uppsala län - Klimat- och energistrategi.
- Länsstyrelsen i Västmanland, Vattenmyndigheten. Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Norra Östersjöns vattendistrikt.
- Länsstyrelserna (2023), Checklista för begränsad klimatpåverkan.
- Länsstyrelserna (2016), Checklista för klimatanpassning i fysisk planering.
- Länsstyrelserna (2023). VattenInformationSystemSverige.
- Länsstyrelserna (2023). Planeringskatalogen. (webbgis).
- Länsstyrelserna (2021). Klimatrelaterade risker i översiktsplanering – ett metodstöd.
- Länsstyrelserna. EBH-portalerna.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2015). Värmens påverkan på samhället: en kunskapsöversikt för kommuner med faktablad och rekommendationer vid värmebölja.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2017). Vägledning för skyfallskartering: tips för genomförande och exempel på användning.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2022). Handbok i kommunal krisberedskap: 4. Riskkatalog - Värmeböljor och höga temperaturer.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2023), Skyddsrum.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Översvämningsportalerna. Översvämningskarteringar.
- Naturvårdsverket (2019). Luftguiden, version 4. Handbok om miljökvalitetsnormer för utomhusluft.
- Naturvårdsverket (2023), Biologisk mångfald, Strategi för 2030:
- Naturvårdsverket (2023), Ekosystemtjänster.
- Naturvårdsverket (2023), Grön infrastruktur.
- Naturvårdsverket (2023). Masshantering och användning av massor i anläggningsarbete.
- Naturvårdsverket (2023). Sveriges arbete med klimatanpassning.
- Naturvårdsverket (2023). Sveriges friluftsmål.
- Naturvårdsverket (2023). Riktvärden för buller från väg och spårtrafik vid befintliga bostäder.

- Norstedt juridik (2020). Ökar intresset av att bevara brukningsvärd jordbruksmark?
- Post och telestyrelsen, (2018). Sverige helt uppkopplat 2025 - en bredbandsstrategi för alla - PTS-F-2018:1.
- Post och telestyrelsen, (2023). PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2022.
- Regeringskansliet (2017). Nationell livsmedelsstrategi.
- Regeringskansliet (2020). Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030.
- Region Stockholm. RUF5 2050 - Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF5)
- Region Uppsala (2020) Regionalt trafikförsörjningsprogram 2020-2030.
- Region Uppsala (2021). Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län.
- Region Uppsala (2022). Länsplan för regional transportinfrastruktur i Uppsala län, 2022-2033.
- Region Uppsala, (2017). Regional cykelstrategi för Uppsala län (2017).
- Region Uppsala. (2019). Cykelrutt för rekreation och turism i Uppsala län: Nuläge och visionsbild.
- Region Uppsala. Länsplan för regional transportinfrastruktur i Uppsala län 2022-2033.
- Region Uppsala. Regional kulturplan för Uppsala län (2023-2026).
- Region Uppsala. Regionalt trafikförsörjningsprogram för Uppsala län (2020-2030).
- Region Uppsala. Strategi för besöksnäring, 2021–2024.
- Riksantikvarieämbetet (2014). Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken – Handbok.
- Strålsäkerhetsmyndigheten, (2009). Strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält.
- Sveriges geotekniska institut (2023). Vägledning Ras, skred, erosion (ver.

**ENKÖPINGS
KOMMUN**